

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
EDUKOLOGIJOS FAKULTETAS
EDUKOLOGIJOS KATEDRA

Kristina Sinkevičienė

Edukologijos (švietimo vadybos) magistrantūros studentė

**PEDAGOGŲ IR TĖVŲ PARTNERYSTĖS PROBLEMOS
IR JŲ VADYBINĖS SPRENDIMO GALIMYBĖS**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas
doc. dr. Rolandas Paulauskas

Šiauliai, 2010 m.

Darbas originalus.....Kristina Sinkevičienė

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
SUMMARY.....	4
ĮVADAS.....	6
1. IKIMOKYKLINIO (3 – 5 METŲ) AMŽIAUS VAIKŲ VYSTYMO SI YPATUMAI.....	9
2. ŠEIMA IR IKIMOKYKLINĖ ĮSTAIGA – PAGRINDINĖS VAIKO ASMENYBĖ UGDANČIOS INSTITUCIJOS.....	15
2.1. Šeimos samprata ir ugdomasis poveikis.....	15
2.2. Ikimokyklinio ugdymo samprata, tikslai ir uždaviniai.....	21
2.5. Institucinio ikimokyklinio ugdymo vadyba (planavimas, organizavimas, kontrolė).....	22
3. TĖVŲ IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ BENDRADARBIAVIMĄ SĄLYGOJANTYS VEIKSNIAI.....	29
3.1. Bendravimo ir bendradarbiavimo samprata, svarba, formos bei tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesą galimybes.....	29
3.2. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir šeimos partnerystės problemos.....	39
4. TĖVŲ IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO PROBLEMŲ ANALIZĖ	42
4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas.....	42
4.2. Bendri tyrime dalyvavusių respondentų demografiniai duomenys.....	43
4.3. Tyrimo rezultatai ir jų analizė.....	48
4.3.1. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą šeimoje analizė.....	48
4.3.2. Tėvų ir pedagogų požiūrio į institucinį ikimokyklinį ugdymą analizė.....	53
4.3.3. Tėvų ir pedagogų nuomonė apie papildomas paslaugas, paskatinusias tėvus leisti vaikus į darželį ir jų poveikį šeimai.....	71
4.3.4. Tėvų ir pedagogų požiūrio į tarpusavio bendravimą bei bendradarbiavimą analizė.....	77
4.3.5. Tėvų ir pedagogų vienu kitems keliamų reikalavimų analizė.....	93
IŠVADOS.....	99
REKOMENDACIJOS.....	101
LITERATŪRA.....	102
PRIEDAI.....	106

SANTRAUKA

Kristina Sinkevičienė. PEDAGOGŲ IR TĖVŲ PARTNERYSTĖS PROBLEMOS IR JŲ VADYBINĖS SPRENDIMO GALIMYBĖS. Edukologijos magistro darbas/ darbo vadovas doc. dr. Rolandas Paulauskas.

Tyrimo aktualumas. Ikimokyklinis vaiko ugdymas(is) prasideda šeimoje ir tėvams pageidavus ar atsakingoms institucijoms rekomendavus tęsiamas ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Ikimokyklinio ugdymo svarba tolimesniam vaiko ugdymuisi ir raidai yra akcentuojama daugelio mokslininkų (V. Krumas (1994), A. Faber ir E. Mazlish (1999), S. Dapkienė, 2002 M. Lambo ir Ch. Lewis (2008) ir kt.), tačiau vaikui ugdytis įgūdžius, elgseną ar įpročius, užtikrinančius jo sėkmę mokykloje ar apskritai gyvenime gali padėti tik pedagogai ir tėvai, veikdami kartu. Tam turi įtakos veiksminga įstaigos vadyba, kuri skatintų institucijos savivaldą, bendruomenės būrimą ugdymo strategijoms numatyti ir t.t. Tačiau šiandieninė situacija rodo, kad tėvų ir pedagogų bendradarbiavimas siekiant bendro tikslo – vaiko, kaip asmenybės ugdymo – nėra efektyvus, o pagrindinė nesėkmingo bendradarbiavimo priežastis – tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą nesuderinamumas. Todėl šiame darbe mokslinės literatūros analizės pagrindu tiriamas ikimokyklinio amžiaus vaikus auginančių tėvų ir pedagogų bei vadovų požiūris į ikimokyklinį ugdymą šeimoje ir ugdymo įstaigoje, kuris sąlygoja sėkmingą bendradarbiavimą ir įvairiapusį asmenybės ugdymą.

Tyrimo objektas - Kėdainių rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų tėvų, pedagogų ir įstaigos vadovų požiūris į ikimokyklinį ugdymą šeimoje ir ugdymo įstaigose. Aiškinamasi, kaip visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės nuostatos sąlygoja sėkmingą bendradarbiavimą ir įvairiapusį asmenybės ugdymą.

Tyrimo tikslas – pateikti ikimokyklinio ugdymo institucijose dirbančių pedagogų, vadovų ir tėvų požiūrių suderinamumo analizę bei vadybines sprendimo galimybes.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, aprašomoji statistinė duomenų analizė.

Tyrimo imtį, kurios tūris buvo nustatytas tikimybinio–sluoksniuotu būdu, sudarė 316 respondentų, iš kurių 30 ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbantys vadovai bei pedagogai ir 286 šias įstaigas lankančių ugdytinių tėvai.

Magistro baigiamajame darbe tyrimo rezultatų analizė atskleidė, kad egzistuoja skirtumai, o kai kuriais aspektais net ir esminiai, tarp tėvų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų bei vadovų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą bei šių dviejų institucijų bendradarbiavimą. Siekiant užtikrinti šių požiūrių suderinamumą, tikslinga, remiantis veiksminga vadyba, nuolat vertinant ir įsivertinant bei tinkamai ir laiku priimant sprendimus, optimizuoti šeimos ir pedagogų bei vadovų partnerystę.

SUMMARY

Kristina Sinkevičienė. EDUCATORS' AND PARENTS' PARTNERSHIP PROBLEMS AND THE OPPORTUNITIES OF THEIR MANAGERIAL SOLUTION. Final master's thesis of education/ supervisor Ph.D. dr. Rolandas Paulauskas.

The relevance of the research: A preschool education of a child begins in a family and, on the request of parents as well as on the recommendation of responsible institutions, the education is continued in a preschool education institution. Many scientists (such as V. Krumas (1994), A. Faber and E. Mazlish (1999), S. Dapkienė (2002), M. Lambo and Ch. Lewis (2008) and etc.) emphasize the importance of preschool education to a further education and development of a child. However, just educators' and parents' cooperation may help to form child's skills, behavior and habits ensuring his success in school or in life generally. This is influenced by the effective management of the institution, which would promote institution's self-management, community's organization to envisage education strategies and etc. However, nowadays situation shows, that parents' and educators' cooperation seeking for the general aim – child's, as personality's education's – is ineffective, and the main reason of unsuccessful collaboration is the incompatibility of parents' and educators' attitude towards preschool education. Therefore, on the basis of scientific literature analysis, this master's thesis deals with preschool age children's parents' and educators' as well as executives' attitude towards preschool education in a family and in an education institution, which determines successful collaboration and miscellaneous education of the personality.

The object of the research is Kėdainiai region's preschool children's parents', educators' and institution executives' attitude towards preschool education in a family and in an education institutions. Moreover, it is analyzed how all preschool education institution's community's provisions determine a successful collaboration and miscellaneous education of the personality.

The objective of the research is to present educators', executives' working in the preschool education institutions and parents' compatibility analysis of the attitudes' and the opportunities of the managerial solution.

The methods of the research are the following: the analysis of scientific literature, the survey and the descriptive statistical data analysis.

The amount of the research, which volume was ascertained by stochastic – three-ply method, includes 316 respondents - 30 of them are the executives and educators working in the preschool education institutions and 286 are the parents of these institutions' pupils.

The analysis of the master's thesis research results' revealed that the differences between parents' and preschool educators' as well as executives' attitude towards preschool education and collaboration between these two institutions prevail. In some aspects these differences are even

essential. In order to ensure the compatibility of these attitudes, it is advisable to optimize the partnership between family, educators and executives with reference to the effective management, also by constant evaluation and self-valuation as well as by proper and timely decision-taking.

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Šeima – pirmoji vaiko ugdymo institucija. Apie šeimos vaidmenį vaiko ugdymui ir gerovei rašė tiek lietuvių (A. Miškinis (1993), J. Uzdila (1993), R. Grucė (1994), G. Navaitis (1996), Z. Bajoriūnas (1997), V. Jakavičius (1998) ir kt.), tiek užsienio autoriai (R. Roggenwallner, K. W. Hoffmann, 2005 ir kt.). Tačiau vaikas yra ugdomas ne tik šeimoje. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga yra antroji pagal svarbą tarp kitų ugdymo institucijų, darančių didelę įtaką vaiko kaip asmenybės vystymuisi.

Anksčiau buvo įprasta, jog tėvai leisdavo savo vaikus į ikimokyklines ugdymo įstaigas nesigilindami į jų veiklą. Pedagogai prisiimdavo atsakomybę už vaikus, kol šie būdavo jų globojami, o tėvams dažniausiai pranešdavo tik tai, kas neigiamo nutiko vaikui būnant šioje įstaigoje. Prasidėjus švietimo reformai, naujoji švietimo filosofija paveikė ir ikimokyklinį ugdymą. Joje buvo skelbiama, kad vaiko raidos pokyčius, patirtį lemia ne tik institucinis ikimokyklinis ugdymas, bet ir šeima. Tokie pokyčiai sąlygojo ir naujos vadovavimo kompetencijos formavimąsi. Todėl įstaigos veiklos ir ugdymo turinio pertvarka buvo neišvengiama. Vis dažniau pradėta kalbėti apie institucijos savivaldos skatinimą, bendruomenės būrimą ugdymo strategijoms numatyti, įstaigos veiklos kokybę, efektyvumą, viziją, misiją ir t. t. Dėl to kilo ir aktyvaus šeimos dalyvavimo ugdymo procese idėja, kadangi ugdymo institucijos darbo veiksmingumas labai priklauso nuo ugdytinių tėvų bendradarbiavimo su ugdymo įstaiga ir dalyvavimo jos veikloje. Tai matyti ir daugelio mokslininkų darbuose (A. Miškinio (1993), B. Bitino (1998), L. Stoll, D. Fink (1998), M. Fullan (1998), J. Litvinienės (1999), S. Dapkienės (1999, 2002), A. Juodaitytės (2002, 2003), P. Schiller, T. Byrant (2004), R. Želvio (2001, 2003) S. Neifacho (2008), ir kt.). Juose pedagoginis bendradarbiavimas apibrėžiamas kaip būtina ugdymo sąlyga, būdas, priemonė, forma, turinys ar kaip vienas iš ugdymo uždavinių, o ikimokyklinio ugdymo įstaiga traktuojama kaip lygiavertė šeimos partnerė, užtikrinanti šeimos ir pedagogų sąveiką, jų tikslų, interesų, kultūrų derinimą bei vienalytį požiūrį į vaiko ugdymą.

Bendradarbiavimui tobulinti LR Švietimo įstatymo 5 straipsnyje pabrėžiama veiksmingo vadovavimo svarba. Jame nurodoma, kad remiantis veiksminga vadyba, nuolat vertinant, analizuojant ir planuojant savo veiklą bei tinkamai ir laiku priimant sprendimus, švietimo sistema turi siekti kokybiškų rezultatų. Tai reglamentuojama ir kituose Lietuvos švietimo teisės aktuose: Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje (1991), Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992), Valstybinėje švietimo strategijoje 2003 – 2012 m., ir kt.

Nors ikimokyklinės ugdymo įstaigos ir šeimos bendradarbiavimo problema vis labiau aktualizuojama šiuolaikinėje pedagoginėje literatūroje bei teisiniuose dokumentuose, tačiau šiandieninė situacija rodo, kad nesėkmingo bendradarbiavimo priežastys išlieka vis tos pačios. Viena jų – tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą nesuderinamumas.

Tyrimo problema. Kuo skiriasi tėvų ir ikimokyklinėse ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų požiūris į ikimokyklinį ugdymą, laiduojantis sėkmingą tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą užtikrinant įvairiapusį asmenybės ugdymą?

Tyrimo objektas. Tiriamas Kėdainių rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigas lankančių vaikų tėvų, pedagogų ir įstaigų vadovų požiūris į visa apimančią ikimokyklinį ugdymą. Aiškinamasi, kaip visos ikimokyklinio ugdymo įstaigos bendruomenės nuostatos sąlygoja sėkmingą bendradarbiavimą ir įvairiapusį asmenybės ugdymą.

Hipotezė: 1. Ikimokyklinio amžiaus vaikus auginančių tėvų požiūris nesutampa su ikimokyklinio ugdymo pedagogų bei vadovų požiūriu į visa apimančią vaiko ikimokyklinį ugdymą šeimoje, ugdymo institucijoje bei šių dviejų subjektų partnerystę ugdant vaikus.

2. Tikslinga optimizuoti pedagogų ir šeimos partnerystę veiksminga ikimokyklinio ugdymo vadyba.

Tyrimo tikslas – atskleisti ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių pedagogų, vadovų bei šių įstaigų ugdytinių tėvų požiūrių suderinamumo analizę bei pateikti vadybines sprendimo galimybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti vadybinę, pedagoginę ir psichologinę literatūrą bei teisinius dokumentus pasirinkta tema ir teoriškai pagrįsti ikimokyklinio ugdymo, vykdomo šeimoje bei ugdymo įstaigoje, ir pedagogų, vadovų bei tėvų efektyvaus bendradarbiavimo svarbą.
2. Ištirti ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių vadovų, pedagogų ir mieste bei rajone gyvenančių tėvų požiūrius į ikimokyklinį vaiko ugdymą ir bendradarbiavimą.
3. Atlikti įstaigų vadovų bei pedagogų ir tėvų požiūrių lyginamąją analizę.
4. Numatyti ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovų ir pedagogų veiklos šioje srityje tobulinimo galimybes.

Tyrimo metodika yra grindžiama remiantis mokslinės literatūros bei teisinių dokumentų analizės metu išryškėjusiais tyrimo kintamaisiais kriterijais bei suformuotu tyrimo instrumentarijumi. Empiriniam tyrimo objekto įvertinimui buvo pasirinktas kiekybinis tėvų bei pedagogų požiūrių į ikimokyklinį vaiko ugdymą bei bendradarbiavimą tyrimas, naudotas tyrimo instrumentas - anketa. Tyrimo filosofiniu pagrindu pasirinkta *konstruktyvizmo metodologija*, kai supratimas ir žinios apie ugdymą konstruojamos remiantis įgytąja patirtimi ir ją reflektuojant. Konstruktyvizmo filosofinė paradigma bendruomenės požiūrių suderinamumą leidžia apibūdinti kaip konstruktyvaus mąstymo ir veiklos sritį.

Tyrimo metodai: teoriniai - mokslinės literatūros analizė, empiriniai - anketinė apklausa, statistiniai - aprašomoji statistinė duomenų analizė, naudojantis kompiuterinėmis programomis SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences) 17.0 for Windows ir Microsoft Excel.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Empirinis tyrimas atliktas 2010 metais sausio – vasario mėnesiais, keturiuose Kėdainių rajono darželiuose, kurių du yra rajono vietovėse, vienas mieste ir vienas priemiestyje. Pastarąjį lanko ir rajone, ir mieste gyvenančių tėvų vaikai.

Tyrimo imtį sudarė 316 respondentų, iš kurių 30 ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbantys vadovai bei pedagogai ir 286 šias įstaigas lankančių ugdytinių tėvai. Imties tūris nustatytas tikimybinio–sluoksniuotu būdu, t. y. tiriamoji populiacija buvo suskirstyta į dvi grupes pagal gyvenamą vietą, šiuo atveju gyvenančius mieste ir rajone. Imtis pasirinkta vadovaujantis specialiomis lentelėmis, sudarytomis 5 proc. paklaida. (Kardelis, 2007)

Darbo etapai. Mokslinio tyrimo procesas vyko trimis etapais.

Pirmajame etape buvo analizuojama mokslinė vadybinė, psichologinė bei pedagoginė literatūra, švietimo dokumentai bei teisės aktai, reglamentuojantys ikimokyklinį ugdymą; studijuojama informacija interneto duomenų bazėse.

Antrajame tyrimo etape buvo sudarytas tyrimo instrumentarijus, pasirinktas tyrimo metodas – anketinė apklausa, parengtas tyrimo instrumentas – anketa ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams bei pedagogams ir ugdytinių tėvams, atliktas empirinių duomenų rinkimas.

Trečiajame empirinio tyrimo etape atlikta gautų kiekybinio tyrimo duomenų statistinė bei aprašomoji analizė, patikrinta darbo hipotezė, parengtos išvados ir rekomendacijos.

Darbo reikšmingumas. *Teorinis reikšmingumas.* Šio darbo teorinėje dalyje atskleidžiami esminiai teoriniai ikimokyklinio ugdymo šeimoje ir institucijoje aspektai bei, atsižvelgiant į šeimos specifiką ir jos ugdomąją funkciją, akcentuojamos institucijų vadovų ir pedagogų bendradarbiavimo su tėvais formos, metodai ir problematika.

Praktinis reikšmingumas. Darbe išryškinamas realiai egzistuojantis tėvų, pedagogų ir vadovų požiūrių į ikimokyklinį ugdymą nesuderinamumas, parengtas konkretus empirinio tyrimo instrumentarijus, kurio pagrindu galima ištirti ikimokyklinio amžiaus vaikus auginančių tėvų bei ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirbančių vadovų bei pedagogų požiūrį į visa apimančią ikimokyklinį ugdymą, bendradarbiavimo procesą ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, determinuojamą vadybinių sprendimų priėmimu.

Darbo teorinis naujumas. Magistro darbas svarbus apibendrintomis teorinėmis išvalgomis apie ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir šeimos požiūrių į visą apimančią vaiko ugdymą suderinamumą užtikrinant efektyvų bendradarbiavimą. Jos rodo, kad švietimo kaitos kontekste ikimokyklinė įstaiga ir šeima yra atsakingos už bendradarbiavimu pagrįstus tarpusavio santykius, o bendradarbiavimo sėkmė ypač priklauso nuo to, kokių požiūrių vadovaujasi abi bendradarbiaujančios pusės.

Darbo struktūra. Magistro darbą sudaro šios dalys: santrauka, įvadas, 4 skyriai, 8 poskyriai, 5 skyreliai, išvados, literatūros sąrašas, priedai. Darbe pateikta 15 lentelių ir 31 paveikslas.

1. IKIMOKYKLINIO (3 – 5 METŲ) AMŽIAUS VAIKŲ VYSTYMOSI YPATUMAI

Vaiko kaip asmenybės vystymasis vyksta nuo pat pirmųjų gyvenimo dienų, jam nuolat sąveikaujant su socialine aplinka. Ikimokyklinis vaikų amžius (3–5 gyvenimo metai) yra ypatingas. Pasak D. T. Dodge ir kt. (2007), šiuo gyvenimo tarpsniu vaikai pradeda pasitikėti kitais žmonėmis, esančiais už šeimos ribų, įgauna nepriklausomybės ir savikontrolės jausmą, mokosi perimti iniciatyvą ir įsitvirtinti socialiai priimtinais būdais.

Gilindamiesi į raidos psichologijos istoriją, galime pastebėti, kad susiformavo kelios teorijos, apibūdinančios žmogaus vystymosi eigą ir įvairovę. Ž. Piaget teorija psichoanalitinę ir kognityvinę žmogaus raidą aiškina vystymosi stadijų modeliu, grįstu mintimi, kad biologinis brendimas lemia psichosocialinį ir pažintinį progresą. Z. Froidas įvedė psichoseksualinio vystymosi sampratą, E. Eriksonas papildė ją socialiniu turiniu.

Galima teigti, jog humanistinės pakraipos teorijose amžiaus tarpinių ribos „nutrinamos“ nes atsisakoma vystymosi stadijų modelio. Šios pakraipos atstovai A. Maslow, K. Rodžersas „apie žmogų mąsto ne biologinio ar protinio amžiaus terminais, o patirties, prasmingumo dimensija, savęs aktualizavimo poreikiu“ (M. Pileckaitė-Markovienė ir kt., 2004, p. 7).

M. Pileckaitė-Markovienė ir kt. (2004) remdamiesi Roberto Havinhursto ir E. Eriksono vystymosi užduočių samprata ir perspektyva, išskiria fizinį, pažintinį ir psichosocialinį vaiko vystymąsi.

Fizinis (somaticinis) vystymasis. Fizinė raida apima vaikų judėjimo įgūdžius. Kaip tik tretieji – ketvirtieji vaiko gyvenimo metai, pasak O. Bandzienės ir kt. (2004, p. 8), yra „audringas judesių koordinacijos lavėjimo periodas“, tačiau šiame amžiuje dar netobuli veiklos kontrolės mechanizmai. Trejų metų vaikas pradeda išmokti kitas judėjimo erdvėje formas: bėgti, važinėti triračiu, šokti ir t. t., pradeda reikšti pastangas savarankiškai veikti, tačiau dar sunku sukaupti dėmesį, užsiimti vienos rūšies veikla. Šalia lokomocijos (judėjimo erdvėje), tobulėja ir motorinis sugebėjimas – manipuliacija (tikslinga ir produktyvi rankų veikla).

Ketvirtaisiais gyvenimo metais kūno valdymas vis gerėja, todėl šiuo laikotarpiu fizinis vystymasis daugiau nukreiptas į smulkiosios motorikos vystymąsi. Šiame amžiuje itin sparčiai mielinizuojasi galvos smegenų žievės sritys, kurios yra atsakingos už regos ir rankos koordinaciją, o vėliau bręsta zonos, atsakingos už dėmesio sukauptimą (Nasvytienė, 2004).

Kartais vaiko fizinė raida laikoma savaimė suprantamu dalyku, nes ji vyksta be jokių pastangų, tačiau ši nuomonė yra klaidinga. Fizinė raida, kaip ir kiekviena kita vaiko raidos sritis, yra labai svarbi pažinimui. Tai įrodo D. T. Dodge ir kt. (2007) teigdami, kad tik geriau fiziškai išsivystę vaikai įveikia sudėtingesnes užduotis ir prisiima asmeninę atsakomybę už savo fizinius poreikius, pavyzdžiui, apsirengdami patys. Autorių teigimu, fizinė raida daugeliu būdu skatina

socialinę ir emocinę raidą. Kai vaikai suvokia, ką geba kūnas, jie įgauna pasitikėjimo, tada mieliau imasi naujų ir daugiau pastangų reikalaujančių užduočių. Taip atsiranda kelių raidos sričių sąveika, kuri teigiamai veikia visą vaiko raidą.

Psichosocialinis vystymasis. D. T. Dodge, L. J. Colker ir C. Heroman (2007) psichosocialinį vystymąsi įvardina kaip socialinę ir emocinę raidą. Autorės teigė, kad „ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinė ir emocinė raida atspindi socializaciją – procesą, kurio metu vaikai susipažįsta su vertybėmis ir visuomenei priimtinu elgesiu. Taip pat ji apima vaiko tapsmą kompetentinga ir savimi pasitikinčia asmenybe.“ (2007, p. 16)

Vienas iš ikimokyklinio amžiaus tarpsnio vystymosi uždavinių yra savikontrolės įgūdžių kūrimas. Pasak V. Armanavičiūtės, „kai kurių šiuolaikinių psichiatrų, psichologų ir edukologų požiūriu, svarbi auklėjimo paskirtis – vaiko mokymas reguliuoti savo poreikius bei norus, įveikiant pyktį, užsispyrimą, stiprinant vaiko taikumą, žadinant pasitikėjimą, paslaugumą ir jautrumą, įtvirtinant drausmę.“ (2005, p. 36). Tam pritaria ir A. Juodaitytė (2002), jos manymu, vaikų mokymas(is) pagal taisykles, atsižvelgiant į jų jėgas, išmoko juos sąmoningai elgtis socialinėje aplinkoje bei suteikia naujų galimybių kontroliuoti savo elgesį, tačiau, anot autorės, prielaidas tam atsirasti sudaro gilesnis savęs supratimas.

Save vaikai ima suprasti pirmiausia įsijausdami į kitų vaidmenis. Prof. A. Juodaitytė (2002), pateikė G. Meadas išskiriamus tris etapus, kurie atspindi vaikų mokymąsi atlikti suaugusiųjų žmonių vaidmenis. Juose akcentuojama, kad 3–4 metai yra žaidybinis etapas, kuomet vaikas pradeda suprasti jį supančių žmonių elgesį ir nori jį pakartoti, 4–5 metai yra baigiamasis etapas, kuomet, išsivysčius ryškiems gebėjimams perimti kitų žmonių vaidmenis, vaidmeninis vaiko elgesys tampa tikslingesnis. Pasak profesorės (2002), pakartodamas prisiimtą „kito“ vaidmenį, vaikas kuria savo „aš“ koncepciją, o tai, anot J. Litvinienės (1990), skatina vaiko domėjimąsi suaugusiųjų pasauliu, norą dalyvauti jų veikloje bei elgtis „kaip suaugęs“. Tačiau mažų vaikų (iki 7 metų) savęs vertę gana sunku „išmatuoti“, nes, pasak A. Juodaitytės (2002), ikimokyklinukas yra visiškai patenkintas savimi ir pats sau jis atrodo esąs geras.

Nagrinėdama 4–6 metų vaikų psichosocialinį vystymąsi, D. Nasvytienė (2004) pabrėžia, kad šio tarpsnio metu vaikas jau aiškiai suvokia save kaip berniuką ar mergaitę, supranta lyties tęstinumą bei stabilumą. Todėl, kaip pastebi autorė (2004, p. 83), kitas vėlyvojo ikimokyklinio amžiaus tarpsnio vystymosi uždavinys – „dorovės arba moralės, kaip elgesio taisyklių visumos ugdymas, kuris atsiranda kaip būtina socializacijos sąlyga ir pasekmė bei savigarbos pradžia.“ Savigarba yra svarbiausias pozityvus – „aš“ – vaizdo komponentas, kadangi, pasak D. Nasvytienės (2004), save gerbiantys vaikai drąsiai reaguoja į naujoves, lengvai susidraugauja, noriai eksperimentuoja, jie sugeba save kontroliuoti, taip pat ir laikytis elgesio taisyklių. Tai padeda vaikams tapti kūrybiškais, lavinti vaizduotę bei laisvai mąstyti. Suaugusiųjų įtaka vaiko

savigarbos formavimui, ypač ikimokyklinio amžiaus periodu, yra labai akivaizdi, nes, pasak A. Juodaitytės (2002), vaikas pats dar nesugeba suvokti skirtumų tarp to, kaip jį žmonės vertina viešai, ir to, ką apskritai apie jį galvoja, o asmenybės savigarbos jausmas vystosi atsižvelgiant į tai, kaip ją suvokia aplinkiniai ir kaip ji suvokia aplinkinius. Jei šis suvokimas yra sėkmingas, susiformuoja ir vaiko savigarbos jausmas.

Kaip pabrėžė R. Grucė (1994), šio amžiaus vaiko emocijos yra stiprios, ūmios, tačiau trumpalaikės. Tėvai ar pedagogai, ugdydami ikimokyklinio amžiaus vaikus, privalo būti atidūs ir pastebėti jų jausmus bei emocijas, mokyti juos išgyventi, nes vaikų sugebėjimas savo skausmą ar liūdesį priimti ir išsiaiškinti, gali duoti daug gero. Tai įrodo C. Nitsch (2000, p. 7) teigdama, kad „sielvartas verčia laikinai pasitraukti nuo įprasto šurmulio, o tai gaidina, žadina naujas jėgas“.

Vystantis ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinei ir emocinei kompetencijai, pasikeičia ir vaikų žaidimų struktūra. Kaip pastebėjo J. Litvinienė (1990), šio amžiaus vaikai jau pradeda ieškoti vienmečių, siekia jų palankumo bei gerų santykių. Taip vaikai pradeda žaisti nedidelėmis grupelėmis. Jai pritaria ir A. Juodaitytė (2000), kuri pastebėjo, kad 5–6 metų vaikai 45 proc. atvejų žaidžia namus, o 40 proc. – su draugais. Tačiau, norint tapti bendraamžių grupės nariu, kaip teigia autorė (2002, p. 211), būtinas „socialinis jautrumas kaip emocinė reakcija į kitų žmonių reikalavimus ir gebėjimas atsižvelgti į juos, pakantumas ir tolerancija kitų nuomonei (skirtumams), gebėjimas ją priimti, bendrauti su kitais nepaisant dalinių nuomonių skirtumų, gebėjimas bendrauti bei susitarti, paliekant erdvės individualiai veiklai ir patyrimui“. Visa tai liudija apie turimą išvystytą socialinę kompetenciją, o ši kompetencija, pasak D. T. Dodge ir kt. (2007), yra būtina vaikų gerovei, taip pat ir sėkmei mokykloje bei gyvenime.

Pažinimo raida. Pažinimo raida atspindi intelekto veikimo principus. Jai svarbios šios sritys: vaiko mąstymas, pasaulio suvokimas ir pritaikymas to, ko išmoksti. Ikimokyklinio amžiaus vaikai mąstydami naudojami vaizduote.

Vaiko pažintinės raidos modelį yra pateikęs psichologas Ž. Piaget (1994). 2–7 metų vaiko protavimą jis apibūdino kaip ikioperacinio intelekto stadiją. Trejų-ketverių metų amžiaus tarpsnyje vaikas pradeda suvokti simbolius. Simbolinės funkcijos apraiška yra kalba, simbolinis žaidimas, piešinys, kuriuos riboja animizmo (daiktų ir reiškinių sužmoginimas) ir egocentrizmo rėmai. Ž. Piaget teigimu, vaikiškas mąstymas atsiskleidžia trimis ryškiausiai požymiais: egocentrizmu, regimybės ir realybės pažinimu bei nelogišku samprotavimu. Nelogišką samprotavimą Ž. Piaget aiškino vaiko nesugebėjimu suprasti priežasties ir pasekmės santykius. Vaikai laisvai sujungia du įvykius, tačiau sprendimo atsiradimas priklauso nuo prielaidų, praleidžiant tarpinius samprotavimo etapus.

Kitas svarbus vaiko mąstymo požymis – regimybės painiojimas su realybe. R. Grucė (1994) bei M. Pileckaitė-Markovienė ir kt. (2004), remdamiesi Ž. Piaget teorija, pastebėjo, kad

vaikai sprendžia apie reiškinių ar daiktą pagal ryškiausią, akivaizdžiausią išorinį požymį (ryškias spalvas, stiprų garsą ir kt.), neįsigilinę į esmę. Tačiau Ž. Piaget teorija sulaukė labai daug kritikos, todėl, kad viena svarbiausių šios teorijos klaidų yra ta, kad „jis nepakankamai įvertino mažo vaiko sugebėjimą užjausti kitus, nes laboratoriniais bandymais pasitikėjo labiau nei testais, kurie vaikus būtų labiau sudominę.“ (Vaikų teisės: nuostatų įgyvendinimas, 2002, p. 82). Analogiškais tyrimais Catherine Rice su bendradarbiais modifikavo tyrimą ir įrodė, kad 3–4 metų vaikas „sugeba konceptualiai atskirti realybę nuo regimybės, bet turi būti pamokytas pritaikyti šias žinias sau patraukioje aplinkoje“ (Pileckaitė-Markovienė ir kt., 2004, p. 48).

Vaikui augant, vystosi jo biologinis pagrindas, o kartu ir mąstymo procesas. Atsiranda naujos galimybės gauti informacijos, plečiasi aktyvaus dėmesio apimtis, stiprėja mechaninė, prasminė atmintis. Todėl trejų metų vaikai yra kupini minčių ir sumanymų. Jie naudojami įvairiais pojūčiais, kad suprastų pasaulį, esantį aplink juos, tačiau „trimečių gebėjimas klasifikuoti ir suprasti aplinkinį pasaulį yra tik pradinio lygmens. Jie gali rūšiuoti daiktus, bet dažniausiai tik pagal vieną kurį nors požymį.“ (Dodge ir kt., 2007, p. 20)

Ž. Piaget, atlikęs stebėjimus su vėlyvojo ikimokyklinio amžiaus vaikais priėjo išvadą, kad „mažas vaikas nesugeba atlikti tikrųjų mąstymo operacijų, kurios reikalauja įvairiapusiško požiūrio į daiktus“ (Pileckaitė-Markovienė ir kt., 2004, p. 72). Todėl ketverių-penkerių metų vaikas nesupranta transformacijų (pavyzdžiui, jis mato pieštuką, kuris pamažu lenkiamas iki horizontalios linijos ir paprašytas nupiešti judėjimo kreivę, vaikas atvaizduoja pradinę ir galutinę pozicijas), jam sunku suvokti grįžtamąjį veiksmą. Tačiau įvairūs vaikų pažintiniai sugebėjimai vystosi skirtingai ir ikimokyklinio bei kitais amžiaus tarpsniais pasiekia nevienodą lygį. „Kiekvieno sugebėjimo struktūra yra unikali, genetiškai nulemta, vystosi ir veikia savaime, pažadinta tam tikrų aplinkos signalų“ (Pileckaitė-Markovienė ir kt., 2004, p. 75).

Santrock nurodo (Pileckaitė-Markovienė ir kt., 2004), kad ketverių-penkerių metų amžiuje vaikas jau susikuria „proto teorijas“, savitą pasaulio vaizdą, kadangi vaikas yra smalsus, žingeidus, domisi įvairiausiais reiškiniais. Norėdami suprasti pasaulį, dažnai pasitelkia vaizduotę. Tėvai tai vadina „kodėlčiaus“ laikotarpiu.

4–6 metų amžiuje Ž. Piaget išvelgė ir pirmąsias komunikuojamojo, dedukcinio mąstymo apraiškas. Jam būdinga įrodymų, priežastinių ryšių svarba, analogijų ir vizualinių schemų įtaka. Vaikas jau supranta „jeigu“ žodžio reikšmę, pradeda daryti išvadas, sugeba koreguoti akivaizdžiai nelogišką sakinį. Ketverių metų vaikai yra sužavėti priežasties ir pasekmės principo, todėl visada nori žinoti įvykių priežastis.

Dar vienas svarbus vėlyvojo ikimokyklinio amžiaus vaikų pažintinės raidos aspektas – akivaizdus kiekybinis progresas: vaikas sukaupia vis daugiau žinių, išmoksta orientotis įvairiose situacijose (Pileckaitė-Markovienė ir kt. 2004), pradeda mąstyti apibendrintai.

„Eksperimentuodami ir darydami atradimus, penkiamečiai išmoksta naujų sąvokų. Stebėdami daiktus ir žmones savo aplinkoje, jie sprendžia problemas ir daro prielaidas remdamiesi tuo, ką jau žino. Vaikai gali mąstyti kompleksiskai, naujai gautą informaciją susieti su dalykais, kuriuos jau žinojo anksčiau. Jie gali suvokti spalvos, dydžio ir formos sąvokas. Taip pat gali daiktus apibūdinti pagal du bruožus, pavyzdžiui spalvą ir formą.“ (Dodge ir kt., 2007, p.22)

Kalbos raida. M. Pileckaitė-Markovienė ir kt., nagrinėdami vaikų vystymąsi, kalbos mokymąsi priskyrė prie pažinimo raidos, tačiau D. Dodge, L. J. Colker, C. Heroman (2007), išskiria keturias vaiko raidos sritis, kur kalbą pateikia kaip atskirą raidos sritį, nors tikrovėje negalima griežtai atskirti raidos kategorijų, kadangi jos visos yra glaudžiai tarpusavyje susijusios. Vienos srities raida „veikia“ pati ir yra veikiama kitų raidos.

Kadangi ikimokyklinio amžiaus vaikų tarpe kalbos raidos sutrikimas yra dažnas reiškinys, norėtusi kalbinį vystymąsi taip pat panagrinėti atskirai.

Kalbos raidą sudaro kalbos suvokimas ir bendravimas žodžiu arba raštu. Prieš vaikams ateinant į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, jų gebėjimas išreikšti mintis ir jausmus žodžiais įgyja labai didelę reikšmę, nes kalba tampa pagrindine priemone santykiams su suaugusiaisiais ir bendraamžiais užmegzti.

Kadangi žodžiai apibūdina daiktus ir sąvokas, galime teigti, kad kalbos raida yra glaudžiai susijusi ir su pažinimo raida. Trejų-penkerių metų vaikams daug kalbant, jų žodynas nuolat plečiasi, o „kuo platesnis žodynas, tuo labiau tikėtina, kad vaikas taps geru skaitytoju. Šnekamosios kalbos ir raštingumo įgūdžiai įgyjami kartu. Klausymas, kalbėjimas, skaitymas ir rašymas yra tarpusavyje susiję.“ (Dodge ir kt., 2007, p. 19)

Kaip teigia D. Nasvytienė (2004), kalbai atsirasti būtinos kelios sąlygos. Tai: 1) galimybė mokytis ir imituoti; 2) biologinis vaiko jautrumas skirti kalbos garsus, kuris vėliau subręsta į kalbos suvokimo mechanizmą; 3) kognityvinių procesų subrendimo lygis, intelektas; 4) vaiko dalyvavimas šeimos gyvenime, kur kalba yra viena iš bendravimo priemonių. Esant palankioms visoms šioms sąlygoms, trejų metų vaikas turėtų kalbėti įvardžiais, prielinksniais, būdvardžiais, teisingai vartoti būtąjį laiką.

Nuo trejų metų kalba pradeda vystytis itin sparčiai. Jeigu dvejų-trejų metų vaikų vartojamos „sąvokos labai individualios ir dažnai neatitinka tikrovės“ (Gage, Berliner, 1994, p. 92), tai trimečiai dažnai jau būna įvaldę beveik visus kalbos garsus. Sparčiau vystantis kalbai, vaikams kyla noras daugiau bendrauti, kalbėti, klausinėti. Todėl ketvirtaisiais gyvenimo metais „žodynas apima daugiau kaip 1000 žodžių, tačiau kalba dažnai gramatiškai netaisyklinga“ (Pileckaitė-Markovienė ir kt. 2004, p. 54). Nuo penkerių metų „vaikai bendrauja veiklos arba neabstraktaus mąstymo plotmėje. Tuo metu prasideda pirmoji vaikų ginčų stadija arba nuomonių susipriešinimas, kai vaikas tik pateikia savo nuomonę ir nesistengia jos logiškai pagrįsti“

(Pileckaitė-Markovienė ir kt. 2004, p. 78). Tai įrodo, jog penkiamečiui jau būdinga didelė bendravimo įgūdžių raidos pažanga. Bendraudami ar ginčydamiesi jie jau dažniausiai vartoja sakinius, kuriuose žodžių eilės tvarka ir tarimas tokie patys kaip ir suaugusiųjų, užduoda tiesiogiai susijusius klausimus. Be to, penkiamečiai jau pradeda taikyti šnekamosios kalbos įgūdžius bandydami skaityti ir rašyti.

Individualūs skirtumai. Kalbant apie ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymą, būtina atsižvelgti ne tik į vaikų raidos ypatybes, bet ir į individualius jų skirtumus, tokius, kaip lytį, temperamentą, interesus, pažinimo būdus, patirtį ar ypatinguosius poreikius.

Lyčių skirtumai labai veikia vaikų elgesį, todėl vaikams turi būti kuriama tokia aplinka, kurioje jie jaustųsi saugiai, pozityviai suvoktų, kas jie yra ir ką sugeba. Anot D. T. Dodge ir kt. (2007), tinkamai ugdant galima padaryti įtakos ir skirtingo temperamento vaikams. Aktyvus vaikas gali gebėti nusiraminti, o lengvai išblaškomas gali išmokti ilgiau išlaikyti sutelktą dėmesį.

Kiekvienas vaikas yra individualus, turintis ir tam tikrų savo interesų, besidominčių tam tikromis sritimis. Todėl organizuojant veiklą, būtina pastebėti vaikus ir atrasti kiekvieno vaiko individualius interesus, kurie, pasak D. T. Dodge ir kt. (2007, p. 25), „yra neatskiriama pažinimo motyvacijos dalis“ bei pritaikyti įvairius ugdymo(si) metodus, kurie būtų priimtini skirtingą intelektą turintiems vaikams. Kadangi vieni ugdomi klausydamiesi, kiti stebėdami, tretieji judėdami, pedagogai ugdymo(si) turinį turėtų pateikti tokiu būdu, kad ugdytųsi visi vaikai.

Be visų jau išvardintų individualių vaikų skirtumų, individuali patirtis taip pat svarbi. Akivaizdus pavyzdys – vaikas iš aukštą socialinę padėtį visuomenėje užimančios šeimos bei vaikas iš alkoholikų šeimos. Akivaizdu, jog šių vaikų patirtis bus visiškai skirtinga.

Kultūros reikšmė vaikų ugdymui taip pat turi didelę reikšmę, nes „įvairiose kultūrose yra nusistovėjusios skirtingos normos, kaip užduoti klausimus, atsakyti į juos ir kalbėti su suaugusiaisiais“ (Dodge ir kt. 2007, p. 28).

Įvertinus bet kurią ikimokyklinio amžiaus vaikų grupę, turbūt joje atrastume bent vieną vaiką, turintį specialiųjų arba dar kitaip vadinamų ypatingų poreikių, t. y. neatitinkančių tipišku individualių pažymių skalės (Dodge ir kt., 2007). Šiems vaikams priskiriami gabesni už kitus, ar tokie, kuriems trūksta socialinių įgūdžių, gebėjimo logiškai mąstyti ar jų sulėtėjusi kalbos raida. Tokiems vaikams ugdymas taip pat turi būti individualizuojamas atsižvelgiant į jų specialiuosius poreikius.

Apibendrinant, galima pasakyti, kad auginant ir ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus, žinios apie jų raidą yra svarbiausias dalykas tėvams ir kiekvienam pedagogui. „Kai jūs žinote kiekvieno vaiko individualias savybes, galite kurti santykius, kurie leis vaikams gerai jaustis. Sklandžios vaikų raidos stebėjimas sudaro galimybes pamatyti kiekvieno vaiko pažangą ir numatyti, kaip dirbti toliau.“ (Dodge ir kt. 2007, p. 53)

2. ŠEIMA IR IKIMOKYKLINĖ ĮSTAIGA – VAIKO ASMENYBĖ UGDANČIOS INSTITUCIJOS

Šeima – viena seniausių visuomenės institucijų, o taip pat ir pirmoji vaiko ugdymo institucija. Yra daugybė skirtingų šeimų: pilnų ir nepilnų, vienos ar kelių kartų, darnių ir nedarnių, tradicinių ir kosmopolitiškų. Vaikų ugdymo sąlygos tokiose šeimose taip pat yra skirtingos. O vis dėlto šeimoje padedami pagrindai sėkmingam tolesniam vaiko ugdymuisi. Mūsų šiuolaikinėje visuomenėje pastebima tendencija, jog per mažai yra skiriama dėmesio ikimokykliniam ugdymui (Bruzgelevičienė, 2001), kuris prasideda šeimoje ir tęsiasi ikimokyklinio ugdymo institucijose. Šiuo metu labiau akcentuojamas pradinis, pagrindinis ar vidurinis lavinimas, todėl daugelis nepakankamai gerai supranta, kad ikimokyklinis ugdymas ne mažiau reikšmingas už ugdymą kitose švietimo grandyse. Siekiant išsiaiškinti ikimokyklinio ugdymo svarbą, vertėtų panagrinėti, kokia yra ugdymo šeimoje samprata bei kaip ugdymas organizuojamas ikimokyklinio ugdymo institucijoje.

2.1. Šeimos samprata ir ugdomasis poveikis

Kaip jau buvo minėta, yra daug įvairių šeimų, todėl pirmiausia būtų tikslinga apibrėžti, kas tai yra šeima. Kaip pastebėjo R. Žibaitis (1995), šeimos sąvoka turi dvi pagrindines reikšmes: konkrečią, aprašomąją ir abstrakčią, teorinę. Konkrečia, aprašomąja reikšme sąvoka šeima nurodo kokią nors konkrečią šeimą, o abstrakčia, teorine reikšme sąvoka šeima mėginama aprėpti visas esamas šeimų formas, modelius, kintančią šeimos kompoziciją.

Šiuo atveju mums labiau rūpėtų abstrakti, teorinė sąvokos šeima reikšmė. Skirtingi autoriai šią autorių šią sąvoką apibrėžia vis kitaip. A. Maceinos (1990) teigimu, šeimoje glūdi tautinio gyvenimo sričių užuomazgos, todėl tik šeimos dėka tauta atsinaujina ir išsilaiko.

J. Vaitkevičius (1995) apibrėždamas šeimą akcentuoja įstatyminius bei giminingus šeimos narių ryšius, o pagrindine šeimos funkcija nurodo kultūros perdavimą iš kartos į kartą.

Z. Bajoriūnas (1997) šeimą įvardina kaip pagrindinę visuomenės sudedamąją dalį. Tai teigdamas jis tik dar kartą primena Lietuvos Respublikos konstitucijos 38 straipsnyje pateikiamą šeimos apibrėžimą: „šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas“ (Žin., 1992, Nr. 33-1014). Valstybės šeimos politikos koncepcijoje (2008) sąvoka šeima yra šiek tiek papildyta. Koncepcijoje yra teigiama, kad „šeima – esminis visuomenės gėris, kylantis iš žmogaus prigimties ir grindžiamas savanorišku vyro ir moters santuokiniu pasižadėjimu skirti savo gyvenimą šeiminiams santykiams kurti, užtikrinantis šeimos narių – vyro ir moters, vaikų bei visų kartų gerovę ir sveikos visuomenės raidą, tautos bei valstybės gyvybingumą ir kūrybingumą“.

Iš pateiktų apibrėžimų matyti, kad kiekvienas autorius šeimą apibrėžia savaip. Galime pastebėti, kad šios sampratos skirtumus lemia kelios priežastys: orientacija ne į šeimos santykių visumą, o tik į kai kuriuos jų aspektus (A. Maceina); faktologinė nuostata, kai apibrėžimas apima tikrai empiriškai stebimą gyventojų pasiskirstymą (gyventojų surašymai, kai šeima laikomi asmenys susiję santuokiniais arba giminystės ryšiais, bendru biudžetu ir ūkiu) (prancūzų ir amerikiečių darbuose) ir logine nuostata (šeimos apibrėžimas „išvedamas“ iš santuokos ir jos sukurtų ryšių) (J. Vaitkevičius). Tai patvirtina ir G. Navaičio (1996, p. 17) pateikiama N. Solovjovo šeimos apibrėžimų grupė, kurioje teigiama, kad „šeima gali būti suprantama kaip visuomenės ląstelė, kaip visuomenės raidos produktas, kaip maža grupė, kaip kartu gyvenančių ir turinčių bendrą biudžetą giminaičių grupė“.

Be visų išvardintų faktorių, šeimos sampratos skirtumus lemia kultūros ir visuomenės tradicijos bei poreikiai. Tai atsispindi Z. Bajoriūno (1997) nagrinėtuose tiek lietuvių, tiek užsienio šalių autorių apibrėžimuose, kuriuos autorius suskirstė pagal juose akcentuojamus šeimos požymius: įregistruota santuoka (vokiečiai), šeimos biologinis požymis (prancūzai, amerikiečiai), socialinės tėvų ir vaikų tarpusavio funkcijos (Z. Froidas, britai), vyro ir moters santykių, prisodrintų meile, ilgalaikiškumas (E. Key ir M. Borden).

Apibrėžimų gausa leidžia prieiti prie išvados, jog šeimos samprata nėra baigtinė, tačiau kiekviename apibrėžime yra akcentuojama tai, kas, jo autoriaus nuomone, yra svarbiausia. Toliau darbe kalbant apie šeimą, vadovujamasi L. Jovaišos pateikta samprata, kurioje šeima apibrėžiama kaip mažiausias visuomenės regeneracijos kolektyvas, kurį sieja ekonominės ir dvasinės veiklos bendrumas. L. Jovaiša šeimą vadina socialine institucija, kuri privalo laikytis dorovinių nuostatų, rūpintis šeimos ūkiu, sudaryti sąlygas vaikų vystymuisi bei visapusiškai ugdyti vaikus (Jovaiša 1993), kadangi vaiko kelias į gyvenimą prasideda tėvų namuose. Jis kasdien regi aplink save realią tikrovę ir pats joje dalyvauja, perimdamas iš tėvų įvairaus elgesio, veiklos, charakterio savybes. Tai leidžia prieiti prie išvados, kad tėvų tikslas turėtų būti – mokyti vaikus jausti, mąstyti, ieškoti ir atrasti ne tik teisingą, bet ir humaniškiausią sprendimą įvairiais gyvenimo klausimais, tobulinti jų prigimtį, ugdyti asmenybę, konstruktyviai bendrauti ir bendradarbiauti, remtis bendražmogiškomis vertybėmis, tikslingai ugdymo požiūriu organizuoti savo bei vaikų gyvenimą ir elgesį.

Tėvų pareiga – dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgiant į jų fizinę ir protinę būklę, sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiškam gyvenimui visuomenėje – reglamentuojama Lietuvos Respublikos Konstitucijoje (1992), Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (1995), Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (2000), Lietuvos Respublikos Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (1996) bei Valstybinėje šeimos politikos koncepcijoje (2008).

Vadovaujantis L. Jovaišos apibrėžimu (1993), ugdymas šeimoje apima šiuos veiksnius: fizinį bei protinį lavinimą, pasaulėžiūros ugdymą ir visuomeninį aktyvumą, dorovinį, darbinį auklėjimą, estetinį auklėjimą, lytinį auklėjimą. Ne taip seniai (nuo 1995 metų) buvo pradėta kalbėti ir apie emocinio intelekto lavinimą.

Kadangi, anot J. Vaitkevičiaus (1995), ikimokyklinio amžiaus vaiko išorinis pasaulis paprastai neperžengia šeimos ribų, todėl tėvai yra svarbiausi vaiko socializavimo veiksniai. Šeima duoda tai, ko negali suteikti jokia ugdymo institucija. Kaip pastebėjo K. Utz (2001), vaikai, savo socializacijos procese patyrę daug chaoso, nepastovumo ir jiems nesuprantamų dalykų dažniausiai būna išskirtinio elgesio – provokuojantys, nervinantys, pikti ir t. t. Taigi, anot J. Uzdilos, „geras šeimos poveikis vaikui – tai dovana visam gyvenimui. Tokia dovana pirmiausia įteikiama tiems vaikams, kurie auga darnioje šeimoje“ (Uzdila, 1993, p. 36). Šeimos darną kaip pagrindinę sėkmingo vaikų ugdymo sąlygą pabrėžia ir L. Jovaiša. (1993).

Ikimokykliniame amžiuje dedami būsimų žinių pagrindai, formuojami vaiko asmenybės pagrindai, dvasinės vertybės, kurios vėliau lemia sudėtingus jausmus: ryžtingumą, empatiją ir kt. Tėvai turėtų suprasti, kad „šeimos atliktas darbas yra svarbiausia prielaida kitų auklėjimo grandžių veiklos sėkmei užtikrinti“ (Bajoriūnas 1997, p. 245), nes tik šeimoje patirti įspūdžiai, suformuoti įgūdžiai, įgyta patirtis, vertybės, tėvų meilė, jų pamokymai ir patarimai išlieka visam gyvenimui. Išugdytos dvasinės vertybės lemia daugelį žmogaus savybių. Šeima suteikia individui, ir išryškina jo, kaip asmenybės, unikalumo bruožus, tobulina jo prigimtį, tačiau tai darydama „turi atsižvelgti į didėjančius vaiko sugebėjimus“ (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija 5 str.), kuriuos lemia vaikų vystymosi ypatumai (jie aptarti pirmajame šio darbo skyriuje).

Fizinis lavinimas šeimoje. Kaip teigia E. Adaškevičienė, „fizinį išsivystymą sąlygoja paveldimumas ir įvairių veiksnių įtaka. Tokiems veiksniams priklauso klimatas, buitinės sąlygos, mityba, etninė priklausomybė, ekologija, fiziniai pratimai“. (1993, p. 7) Dažniausiai fiziniam lavinimui šeimoje daug dėmesio neskiriama, labiau akcentuojama vaikų mityba, higieninis režimas, o fizinė raida vyksta tarsi savaime. Anot S. Owczarek (2005) judėjimas ir žaidimai padeda tobulinti motoriką ir yra svarbus somatinio, psichinio ir socialinio vaiko vystymosi veiksnys. Pasak autoriaus, spontaniškų vaiko judėjimo pastangų ribojimas prieštarautų jo vystymosi reikmėms bei lengvai sukeltų laikysenos defektus, kadangi „judesius valdančios jungtys smegenyse formuojasi per pirmuosius ketverius gyvenimo metus. Šiuo laikotarpiu vaikas lengviau išsiugdo pagrindinius judėjimo įgūdžius negu kitais gyvenimo tarpsniais.“ (Dodge, Heroman, 2008, p. 30) Be to, pasaulį pažinti vaikas pradeda per pojūčius: ragaudamas, liesdamas, girdėdamas, matydamas ir uostydamas. Siekiant skatinti vaiką greičiau pažinti aplinkinį pasaulį, būtina suteikti laisvės, kad įgytų patirties naudodamasis savo pojūčiais.

Protinis lavinimas. Protinis lavinimas apima žodžių, sąvokų formavimą, atminties, mąstymo, vaizduotės, kalbos lavinimą.

Žaidimas – viena patraukliausių vaikams veiklų. Per žaidimus galima lavinti vaiko vaizduotę, mąstymo įgūdžius: patirties atkūrimą atmintyje, atkūrimo mechanizmo suvokimą ir išskylančių problemų sprendimą.

Anot D. T. Dodge ir C. Heroman (2008), kalbos įgūdžius vaikai ugdomi būdami tarp žmonių, kurie su jais kalbasi bei jų klausosi, todėl tėvai daug kalbėdami, pasakodami, vartodami kuo daugiau žodžių, nusakančių tą patį veiksmažodį ar daiktą, apibūdindami esminius ir bendruosius daiktų objektų požymius, formuos ir vaikų sąvokinį mąstymą. Kalbą būtina pradėti lavinti kuo anksčiau, nes, kaip pabrėžia V. East ir L. Evans (2008), nuo gebėjimo komunikuoti priklauso tolimesnis vaikų ugdymas ir dalyvavimas visuomenės gyvenime.

Kaip įrodė D. Bergamino ir M. Raffo (2001), protinio vystymosi sulėtėjimai gali palikti nepataisomus pėdsakus, išryškėsančius tolesnėje vaiko vystymosi eigoje.

Pasaulėžiūros ugdymas. Pasaulėžiūros ugdymas yra svarbus asmenybės brandai, nes ji yra vienas iš svarbiausių žmogaus gyvenimo tikslų ir būdų orientyras. Anot V. Lamanauko (2004), pasaulėžiūra susideda iš dviejų komponentų: pasaulėvaizdžio (jutiminio realaus pasaulio suvokimo ir supratimo) bei pasaulėjautos (vidinio pasaulio suvokimo). V. Armanavičiūtė (2009) atkreipė dėmesį į J. Vaitkevičiaus požiūrį į socializaciją. Autorius ją nagrinėja kaip glaudžiai susijusią su žmogaus pasaulėžiūra, išreiškiančia jo esmę ir vertę. „Pasirinkus tokį išėjimo tašką, išryškinami keleriopai giluminiai ryšiai, siejantys pasaulėžiūrą, kaip bendriausią žmogaus filosofiją, kuria jis vadovaujasi savo gyvenime, ir žmogaus socializavimą, kaip jo tapimą asmenybe.“ (Armanavičiūtė, 2009, p. 166) Pasak J. Vaitkevičiaus, „pasaulėžiūra formuojasi, veikiamą išorinio pasaulio, priklauso nuo išorinių socialinių – kultūrinių visuomeninio gyvenimo sąlygų, t. y. socializuojantis žmogui“ (1995, p. 95). Taigi galime daryti išvadą, kad tinkamai formuojama vaikų pasaulėžiūra laiduoja optimalią socializaciją.

Dorovinis auklėjimas. Tėvai turėtų siekti, kad šeimoje augantys vaikai realizuotų savo žmogiškąją esmę, t. y. taptų dorovingomis asmenybėmis, tačiau tokiomis asmenybėmis tampama tik esant tinkamai socialinei aplinkai ir tinkamai organizuojant ugdymą. J. Uzdila (1993) dorinį asmenybės brandimą grindžia trimis didėjančio sąmoningumo ir dėl jo atsirandančio elgesio pasirinkimo bei jo vertinimo pakopomis, tai: 1) individo brandimas šeimoje, kaip pirmojoje sociokultūrinėje terpėje, kurioje vaiko prigimtis neturi būti varžoma, nes dvasinė šeimos atmosfera ir lemia dorovinį asmenybės tapimą; 2) laipsniškas šeimoje veikiamo objekto tapimas savo esme – asmeniu (vaikui sudaroma galimybė save tapatinti su kitais šeimos nariais, jaustis gerbiamu, vertinamu); 3) dvasinė savikūra, kurią itin lemia laimės pojūtis šeimoje. Vienas

geriausių būdų „vaikams mokytis būti doriems yra matyti kitus teisingai elgiantis“. (Schiller, Bryant, 2005, p. 48)

Darbinis auklėjimas. Šiandien turbūt kiekvienas suprantame darbštumo reikšmę žmogaus gyvenime. Tačiau ne visi suaugusieji žino, kad tai nėra įgimta savybė, todėl nemažai tėvų neugdo vaikų darbštumo, manydami, kad vaikas dar mažas ir gyvenime pakankamai „prisidirbs“. Visiškai suprantama, kad kiekvienas darbas yra sunkesnis nei įprasti vaikų žaidimai, nors ir „tikrieji“ žaidimai prasideda tik nuo trejų metų, kai vaikas ima „statyti namus“, „skalbti“, „kepti bandeles“ (Edenhammar, Wahlund, 1997). Būtent šiuo amžiaus tarpsniu reikia pradėti mokyti vaikus pažaidus susitvarkyti žaislus, sudėti juos į jiems skirtas vietas, o vyresnius vaikus jau reikėtų kaskart vis labiau įtraukti į šeimos buitines darbus.

Estetinis auklėjimas. Estetinio auklėjimo paskirtis – perteikti naujai kartai visuomeninės estetikos patirties pagrindus. Estetinis auklėjimas šeimoje yra reikšmingas, vykdant visus asmenybės ugdymo uždavinius: fizinį ir protinį lavinimą, dorovinį ir darbinį auklėjimą, nes, siekiant bet kurios veiklos išraiškos tobulumo, kuriamas grožis darbe, elgesyje, mene. (1997 L. Jovaiša). Jis turi prasidėti jau ankstyvoje vaikystėje ir tęstis visą gyvenimą. „Kaip rodo įvairūs psichologų tyrimai, ikimokykliniame amžiuje doroviniai ir estetiški jausmai susiformuoja gilesni, jeigu jie puoselėjami įvairioje vaikų veikloje“ (Katinienė, 1988, p. 31)

Lytinis auklėjimas. Lytinis auklėjimas šeimoje prasideda jau nuo pat gimimo, tėvams apie tai net nesusimąstant. Priklausomai nuo lyties mažylis vystomas rausvais arba melsvais vystyklais, vėliau vienam perkamos lėlės, kitam – mašinos. Taip palengva įteigiama ne tik elgesio nuostata, orientacija ir vaidmuo šeimoje, bet ir įsisąmoninama lyties sąvoka. Tačiau vien tik tuo apsiriboti nepakanka. K. Miškinis (1993) tėvams pataria iki pat lytinio brendimo pradžios nežadinti pernelyg ankstyvo vaikų domėjimosi intymiais dalykais, nesudaryti išskirtinės vieno vaiko padėties, kantriai aiškinti vaikams rūpimus dalykus, teisingai atsakyti į klausimus, rodyti gerą pavyzdį.

M. Blank-Mathieu (2003) išskiria dar vieną lytinio auklėjimo faktorių, tai – žmonės, su kuriais bendrauja tėvai ir visuomenės sluoksniai, kuriuose jie lankosi, nes ikimokyklinio amžiaus vaikai patirimą kaupia stebėdami suaugusiuosius bei vaikus ir reakcijas, kurias sukelia jų pačių elgesys. Kaip pastebi R. Žukauskienė (2001), būtent negatyvi patirtis vaikystėje gali nulemti ir tolesnes elgesio problemas, tokias kaip mokytojų nurodymų nevykdymas, trukdymas per pamokas, neklausymas, atsikalbinėjimas ir kt.

Emocinio intelekto ugdymas. Terminas – emocinis intelektas – tik neseniai tapo bendrinės kalbos dalimi. Jis buvo vartojamas „emocinėms savybėms, kurios atrodo svarbios sėkmei, apibūdinti. Joms priskirtinos šios: empatija, jausmų išraiška ir jų supratimas, valdymasis, nepriklausomybė, gebėjimas prisitaikyti, patikimas kitiems, atkaklumas, draugiškumas, gerumas,

pagarba.“ (Lawrence, Shapiro, 2008, p. 22) Anot autorių, naujausi tyrimai patvirtina, kad emocinių įgūdžių turintys vaikai yra laimingesni, labiau savimi pasitiki, jiems geriau sekasi mokykloje. Svarbu ir tai, kad šie įgūdžiai padeda vaikams tapti atsakingais, rūpestingais ir veiksmingai dirbančiais suaugusiais. Todėl galime manyti, jog tėvai, jau ikimokykliniame amžiuje diegdami savo vaikams tinkamus emocinius įgūdžius, padės jiems išvengti įvairių priklausomybių. Anot K. W. Hoffmann ir B. Roggenwallner, svarbiausia yra tai, kad emocinis intelektas „padeda pažinti save ir savo jausmus, juos priimti, būti atidžiam sau ir kitiems ir nebijoti gyvenimo iššūkių.“ (2005, p. 116) Tačiau vaiką pagarbos ir pasitikėjimo savo jausmais gali išmokyti tik tie tėvai, kurie patys gerbia vaikų jausmus. (Faber, Mazlish, 1999)

Kaip pažymėjo J. Litvinienė (1990) šeimose, kuriose tėvai stengiasi visapusiškai ugdyti savo vaikus, moka organizuoti jų veiklą, kuriose vyrauja savitarpio pagarbos atmosfera, pagrįstai sėkmingai naudojami trys šeimos poveikio ypatumai:

- 1) auklėjimas, pagrįstas giliai emocionalių, intymių charakteriu, motinos ir tėvo, kitų vyresnių šeimos narių ir vaikų santykiai susieti giminystės ryšiais, meile;
- 2) poveikis, pastovus ir ilgas, pasikartojantis pačiose įvairiausiose gyvenimiškose situacijose;
- 3) objektyvios galimybės šeimoje, kurių dėka vaikai sistemingai įtraukiami į buitinę, ūkinę, auklėjamąją veiklą.

Tai leidžia daryti prielaidą, kad visa tai, ką tėvai, seneliai ar globotojai sako ir daro kiekvieną dieną, skatina vaiką mąstyti, jausti, judėti ir pažinti pasaulį. Ir nebūtinai ugdomasis poveikis turi būti tiesioginis, kuomet tėvai veiksmais ir žodžiais siekia kryptingai paveikti vaiko vystymąsi, nors šio poveikio svarbos neneigia niekas, tačiau, kaip pastebėjo Z. Bajoriūnas (1997), būtent ikimokyklinio amžiaus tarpsnyje vaikų poelgiai ir elgesio stilius dažniausiai yra siejamas su mėgdžiojimu, pagrįstu jausmais. Todėl šio amžiaus vaikui yra labai svarbu teigiamas artimųjų elgesio ir santykių pavyzdys.

V. Jakavičius (1998) pažymėjo, kad didelę įtaką vaikų ugdomajam poveikiui turi ir šeimos psichologinis klimatas, kurį lemia šeimos narių ekonominis, veiklos statusas bei tarpusavio santykiai. Šių trijų veiksnių stereotipas turi įtakos ir tolesniam vaiko, paauglio ar jaunuolio brendimui. Pavyzdžiui, besiformuojančius tėvų ir vaikų tarpusavio santykius lemia santykiai tarp kitų šeimos narių, nes, kaip jau buvo pastebėta ir Z. Bajoriūno (1997), jau ankstyvoje vaikystėje vaikas nesąmoningai kopijuoja šeimos narių santykių stereotipą ir tai pritaiko jį supančioje aplinkoje. Žmogaus ekonominė padėtis šeimoje formuoja jo materialinius poreikius. Todėl, pasak autoriaus, dar vaikystėje būtina įtraukti vaikus planuojant šeimos finansus, nes taip jie įpras planuoti ir savo išlaidas bei išmoks atsirinkti, kokius poreikius galima patenkinti tuoj pat, o kokius pasitaupius. Kalbant apie veiklos statusą, visiems yra suprantama, kad kiekvienas šeimos

narys namuose atlieka tam tikrus darbus. Taip nusistovi šeimos nario veiklos statusas, todėl kiekvienas šeimos narys privalo turėti tam tikrus „savo darbus“, kas paskatintų ir vaikus veikti, o ne laukti, kol kiti tai padarys.

Aptarus esminius ugdymo šeimoje ypatumus, galima teigti, kad ne visi tėvai tinkamai susidoroja su savo pareiga – ugdyti vaiką kaip asmenybę. Ugdymo šeimoje tyrinėtojas K. Miškinis (1993) nurodo tokias dažniausiai pasitaikančias ugdymo klaidas:

- tėvai nesuvokia savo ugdomosios funkcijos. Šią klaidą dažniausia lemia pernelyg didelis tėvų rūpinimasis šeimos buitimi, dėmesio sutelkimas į asmeninę veiklą, taip pat nesutarimas šeimoje, girtavimas ir kt.;
- nesugebėjimas suvokti savo vaikų amžiaus tarpsnių ypatumų ir atsižvelgti į juos: tėvai nemoka įsijausti į savo vaikų vidinį pasaulį ir kartu su jais „augti“;
- antrosios klaidos pasekmė – per didelis tėvų griežtumas, kol vaikai dar maži. Tokiu auklėjimu tėvai pabrėžia vaiko nelygiateisiškumą bei slopina jo savarankiškumą.;
- vaikams suteikiama per didelė laisvė, kuriai jie dar nepasirengę. Dažniausiai taip atsitinka šeimai yrant, dėl perdėtos meilės vaikams arba esant atokumo autoritetui;
- nenuoseklūs ir nesuderinti tėvų bei vyresniųjų šeimos narių pedagoginiai veiksmai: tėvas draudžia, bara, o mama leidžia, gina, seneliai paslapčia užtaria.
- „neprotinga meilė vaikams“. Tai tokios meilės apraiškos, kaip „graudulio meilė“, kuomet vaikui leidžiama viskas, ko tik jis geidžia, „despotiška meilė“ – tėvai su vaikais elgiasi kaip su daiktais, „išpirkos meilė“ – tėvai, tenkindami visus vaiko poreikius, mano labai gerai atlieką savo priedermę.

2.2 Ikimokyklinio ugdymo samprata, tikslai ir uždaviniai

Lietuvoje ikimokyklinis ugdymas yra pirmoji nuosekliojo švietimo sistemos dalis. Jis priskiriamas neformaliojo vaikų švietimo sričiai ir, kaip teigiama Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992), atliepia pagrindinius vaiko poreikius – saugumo, aktyvumo, saviraiškos. Ikimokyklinio ugdymo uždavinys – skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą bei saugoti ir stiprinti vaiko sveikatą. Ikimokyklinio ugdymo organizavimas Lietuvoje reglamentuojamas Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo (2003) bei kitų Švietimo ir mokslo ministerijos norminių aktų, t.y. Valstybinės ilgalaikės raidos strategijos (2002), Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metams, Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007-2012 metų programos.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme 7 straipsnyje ikimokyklinio ugdymo paskirtis apibrėžiama kaip pagalba vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius bei

pažintinius poreikius. Jame reglamentuojama, kad „ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje, o tėvams (globėjams) pageidavus ar atsakingoms už vaiko teisių apsaugą institucijoms rekomendavus, pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Ikimokyklinis ugdymas teikiamas vaikams nuo 1 iki 5 (arba 6) metų. Ikimokyklinio ugdymo programą vykdo lopšeliai, lopšeliai-darželiai, darželiai ir darželiai-mokyklos. Ikimokyklinio amžiaus vaiką namuose auginančiai šeimai teikiama švietimo pagalba Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka“ (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 7 straipsnis).

Pagrindinis ikimokyklinio ugdymo tikslas – padėti šeimai puoselėti visas vaiko galias (intelektualines, emocijų, valios, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę teikiant ikimokyklinio ugdymo programą ir/ar reikalingą švietimo pagalbą vaikui ir šeimai.

Vadovaujantis Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija bei bendra Lietuvos švietimo koncepcija, galima išskirti bendruosius ikimokyklinio ugdymo uždavinius:

- skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę;
- padėti vaikams suvokti bendrąsias žmogaus vertybes ir puoselėti jų dorą kaip būtiną demokratinės gyvensenos pagrindą;
- sudaryti kuo palankiausias sąlygas perimti tautos dvasinės kultūros pagrindus (doro-vinius, estetinius, komunikacinius ir kt.);
- saugoti fizinę ir psichinę vaiko sveikatą, puoselėti jo prigimtį, tenkinti svarbiausius poreikius: judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, bendravimo, pažinimo, asmeninio vertingumo saviraiškos;
- ugdyti psichines vaiko galias (intelektualines, emocijų, valios), stimuliuojant asmenybės pagrindų formavimąsi;
- užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermę.

2.3. Institucinio ikimokyklinio ugdymo vadyba (planavimas, organizavimas, kontrolė)

Įstaigos veiklos planavimas. Atsižvelgiant į bendruosius ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius, kiekvienos ikimokyklinio ugdymo įstaigos vadovas numato organizacijos veiklos tikslus bei priemones šiems tikslams pasiekti. Kitaip tariant, planuoja veiklą. Šis etapas itin reikšmingas tolimesnei kryptingai įstaigos veiklai, kurios tikslas – užtikrinti, kad organizacija atitiktų savo paskirtį, numatytą LR Švietimo įstatyme. Pasak R. Želvio (2001, p. 21), „planavimas – tai nenutrūkstamas procesas, kurio metu atsižvelgiama į organizacijos viduje ir aplink ją vykstančius pokyčius. Planavimas yra pirmoji iš keturių pagrindinių vadybos funkcijų.“

R. Želvys (2003, p. 22) išskiria šiuos pagrindinius planavimo žingsnius:

- Organizacijos vizijos numatymas. Kuriant įstaigos viziją viena svarbiausių vadovo pareigų – išsiaiškinti esamą švietimo paslaugų teikimo situaciją savo rajone, žinoti, kuria kryptimi jis ruošiasi vystyti įstaigos veiklą bei siekti, kad darbuotojai būtų atsidavę jos įgyvendinimui.
- Organizacijos filosofijos ir vertybių sistemos nustatymas, kuris atspindėtų įstaigos kultūroje dominuojantį bendruomenės narių mąstymą ir požiūrį į bendražmogiškąsias vertybes.
- Organizacijos misijos formulavimas, kurią R. Mečkauskienė (2007) įvardija kaip mokyklos veiklos paskirties apibrėžimą, pripažintą bendrų diskusijų metu ir suprantamą visiems bendruomenės nariams.
- Dabartinės situacijos analizė. Ji atliekama įvairiai, pasirenkant priimtinausią schemą, gali būti PTGP (angl. SWOT) analizė, jėgų lauko analizė ir kt.
- Strateginių tikslų, kuriuos tikimasi pasiekti per 3–5 metus, nustatymas.
- Taktinių tikslų, kuriuos tikimasi pasiekti per 2–3 metus, nustatymas.
- Operatyvinių tikslų, kuriuos tikimasi pasiekti per 0,5–1 metus, nustatymas.
- Veiklos plano rengimas, numatant priemones, padėsiančias įgyvendinti užsibrėžtus tikslus.

Įstaigos veiklos organizavimas. Organizavimas – antroji vadybos funkcija. Šios funkcijos esmė – „atrinkti žmones, suformuoti iš jų grupes ir padaryti jas veiksmingomis komandomis, kurios drauge sėkmingai siektų organizacijai iškeltų tikslų ir uždavinių įgyvendinimo“. (Targamadzė, 2001, p. 17) Siekiant tinkamai organizuoti įstaigos darbą, remiantis V. Targamadzės teiginiu - tinkamai atrinkti žmones, vadovui būtina išmanyti įstatymus, reglamentuojančius darbo santykius bei darbuotojų atrankos ir priėmimo principus, įteisintus teisės aktais. Norint asmenybę ugdyti visapusiškai (toks yra pagrindinis ugdymo tikslas), labai svarbu žinoti reikalavimus, keliamus darbuotojams tiesiogiai dirbantiems su vaikais, reglamentuojamus įvairiuose teisės aktuose (Ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėtojo rengimo nuostatai, Švietimo ministro įsakymai, kuriuose nurodomi kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo ir kt. programas bei kiti dokumentai). Tiesiogiai su vaiku grupėje dirba auklėtoja, kuriai talkina auklėtojo padėjėjas – nepedagoginis darbuotojas. Ikimokyklinio ugdymo programą įgyvendinti gali padėti meninio ugdymo pedagogai. Vaikams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, reikalingą švietimo pagalbą ir individualius užsiėmimus teikia specialieji, socialiniai pedagogai, psichologai, logopedai.

Ugdymo organizavimas. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga ugdymo procesą organizuoja vadovaudamasi įstaigos patvirtinta programa ir steigėjo nustatyta tvarka. Iki 2007 metų

ikimokyklinio ugdymo įstaigose funkcionavo ugdymo strategijų įvairovė, įteisinta dviem valstybinėmis programomis: „Ikimokyklinio ugdymo gairės“ ir „Vėrinėlis“. Tačiau, kaip pastebėjo A. Juodaitytė (2003), pokomunistinėse Rytų ir Vidurio Europos šalyse ikimokyklinis ugdymas „pateko į sudėtingų socialinių – edukacinių pokyčių sferą ir privalo rinktis laisvą, liberalų vaikų ugdymo modelį ...“ (Juodaitytė, 2003, p. 352). Todėl 2007 metais, siekiant liberalizuoti ikimokyklinį ugdymą, pereita prie ikimokyklinio ugdymo programų kūrimo pačiose ugdymo įstaigose. Anot S. Neifacho, „ikimokyklinio ugdymo įstaigos programa – tai ugdymo tikslų siekimo programa, šios sistemos sąlygomis sąveikaujant pedagogui ir vaikui“ (Neifachas, 2008, p. 27). Programos buvo rengiamos vadovaujantis Švietimo ir mokslo ministro patvirtintu Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2005). Tuo buvo siekiama ugdymo(si) turinį dar labiau „priartinti prie vaiko“, t. y. atsižvelgiant į įstaigą lankančių vaikų patirtį, jų poreikius, ugdymo(si) stilių, šeimos lūkesčius, į konkrečios įstaigos tipą, sąlygas, tradicijas ir kontekstą numatyti tokį ugdymo turinį, sudaryti tokias ugdymo(si) sąlygas, kurios padėtų kiekvienam vaikui tenkinti jo prigimtinius, kultūros (taip pat ir etninės), socialinius, pažintinius poreikius.

Ugdymas organizuojamas vadovaujantis nusistatytais ugdymo principais, kurie neprieštarauja bendriesiems švietimo sistemos principams (Lietuvos švietimo koncepcija 1992), atitinka strategines Lietuvos švietimo plėtotės kryptis bei ikimokyklinio ugdymo principus, atspindinčius esmines ikimokyklinio ugdymo sisteminės kaitos tendencijas.

Sudarant Ikimokyklinio ugdymo programų ugdymo turinio modelį, kiekvienai įstaigai suteikiama galimybė pasirinkti jai priimtinausią sudarymo būdą:

- pagal kompetencijų sritis (sveikatos saugojimo, pažinimo, komunikavimo, meninei, socialinei kompetencijai ugdyti);
- pagal vaiko poreikius, kai išskiriami vaikui aktualūs (specialieji vaiko poreikiai, saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, pažinimo, saviraiškos, pripažinimo ir kt.) poreikiai;
- pagal vaiko veiklos sritis (žaidimą, pažintinę-tiriamąją, meninę, judėjimo ir kt. veiklas);
- pagal ugdymo sritis (socialinio, emocinio, fizinio, pažinimo ir kalbos raidos sritis);
- atsižvelgiant į aplinkos (veiklos centrai, kampeliai, erdvės, gamtinės ir kultūrinės veiklos ir kt.) ypatumus. (Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti, 2006, p. 39 – 48)

Kaip reglamentuojama Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų apraše (2005), kas treji metai įstaigos, vykdančios ikimokyklinio ugdymo programą, privalo įsivertinti jos veiksmingumą – ar ji dar atitinka įstaigą lankančių vaikų poreikius, ar vykdant šią programą pasiekiami ugdymo kokybė ir t. t. Nustačius tobulintinas sritis, programa atnaujinama.

Apie ikimokyklinio ugdymo programos kokybę galima spręsti, įvertinus ją pagal galimus ikimokyklinio ugdymo programos kokybės rodiklius, pateiktus „Metodinėse rekomendacijose ikimokyklinio ugdymo programai rengti“ (2006):

- kiekvieno vaiko savijauta, aktyvi veikla, džiugus dalyvavimas grupės gyvenime (siekiant tai įvertinti pildomi vaiko stebėjimo protokolai arba fiksuojama Ikimokyklinio ugdymo grupės dienyne);
- kiekvieno vaiko pažanga visose ugdymo srityse, kuri, anot R. Mečkauskienės (2007), padeda nustatyti pedagogo, o tuo pačiu ir visos įstaigos darbo sėkmę bei priimti pagrįstus sprendimus. (Kiekviena įstaiga, rengdama ikimokyklinio ugdymo programą, iš anksto apmąsto, planuoja ir susitaria, kaip ir kokią informaciją rinks apie vaiko daromą pažangą, kaip ją naudoti ugdymo kokybei gerinti);
- tėvų bendruomenės aktyvus dalyvavimas, įgyvendinant programą. Įstaigos programos kokybę rodo tėvų noras, kad vaikas lankytų būtent šią ugdymo instituciją, taip pat pozityvūs tėvų komentarai apie vaiko norą eiti į grupę, apie jo pasiekimus, domėjimasis ugdymo programa ir procesu, dalyvavimas vaikų veikloje ir įstaigos renginiuose;
- interpretacinis programos įgyvendinimas: kiekvienas pedagogas, vadovaudamasis programa, ugdymą grupėje gali organizuoti savaip. Programa negali būti per daug konkretinama, kad nevaržytų pedagogo laisvės rinktis, jo požiūriu, tinkamus metodus, būdus, tačiau turi nusakyti tam tikrą kryptį, nuoseklumą bei ritmą.

Pagal Ikimokyklinio ugdymo programą, pedagogas planuoja ugdymo procesą atskirose grupėse, numatydamas temas, orientuojasi į programos reikalavimus, pateiktus joje, uždavinius bei atsižvelgia į auklėtojos pareigybės aprašymą, parengtą pagal pavyzdinį auklėtojo pareigybės aprašą (LR Švietimo ir mokslo ministro 2005-11-11 įsakymas Nr. ISAK-2249), kuriame reglamentuojamas ugdymo individualizavimas, grindžiamas kiekvieno vaiko asmenybės pažinimu, ugdymo(si) poreikių pripažinimu, numatant veiklas ir sudarant sąlygas kiekvienam vaikui ugdytis ir tobulėti bei amžiaus tarpsnių ypatumų, aptartų pirmajame šio darbo skyriuje, išmanymu.

Užtikrinant ugdymo efektyvumą, būtina ne tik tinkamai organizuoti veiklą, bet ir paruošti ugdymo(si) aplinką bei parinkti efektyviausius ugdymo metodus. Kuriant ikimokyklinio ugdymo aplinką darželyje, siekiama, kad vaikas jaustųsi saugus. Fizinis saugumas apima būtinybę apsaugoti vaiką nuo pavojų sveikatai, kurie gali sutrikdyti tolesnį vaikų gebėjimą mokytis ir vystytis (laikomasi higienos normų reikalavimų HN 75:2008 (2008)). Psichologinis saugumas reiškia, kad bendra aplinka turėtų įteigti priklausomumo jausmą bei gerovę visiems vaikams (Global Guidelines for Early Childhood Education and Care in the 21st Century). Taip pat aplinka turi žadinti vaikų kūrybiškumą, smalsumą ir domėjimąsi, nes, kaip akcentuoja L.

Jankauskienė (2000), ikimokyklinio amžiaus vaikai ypač išsiskiria smalsumu, mėgsta ieškoti naujų patyrimų ir mokytis naujų dalykų. Aplinka turi sudaryti galimybes skirtingų gebėjimų, skirtingo amžiaus vaikams sėkmingai ugdytis, tyrinėti, pažinti aplinkinį pasaulį, bendrauti ir bendradarbiauti tarpusavyje ir su suaugusiaisiais, todėl, kad konkretaus vaiko arba vaikų grupės poelgiai, mąstymo, veiklos dariniai ir mintys, pasak A. Juodaitytės (2002), yra savarankiškai atrastos, o ne tik akiai nukopijuotos ar perimtos iš aplinkos.

Ugdymo ir ugdymosi metodus, būdus, formas pedagogas pasirenka tokius, kurie leidžia įgyvendinti į vaiką ir jo kompetencijų plėtotę orientuotą ugdymo(si) programą. Kadangi „naujoji ugdymo paradigma remiasi tuo, kad kiekvienas vaikas yra kitoks ir kiekvienas ugdomi jam priimtinausiu būdu <...> auklėtojas, sudarydamas ugdymo turinio planą, turi numatyti ne vieną ugdymo(si) metodą ar būdą, bet kelis“. (Neifachas, 2008, p. 29)

Ikimokykliniame amžiuje ugdymas grindžiamas nuostata, kad vaikas turėtų būti ugdomas aktyvia, savarankiška, pasitikinčia savimi ir kūrybinga asmenybe (Lietuvos švietimo koncepcija (1992), Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija (1989)). Šiame amžiaus tarpsnyje svarbų vaidmenį vaidina žaidimas. Todėl žaidimas – viena pagrindinių ugdymo(si) formų, natūraliai kylanti iš vidinio vaiko poreikio veikti, bandyti, tyrinėti ir tuo tenkinti savo smalsumą, siekti išbandyti, kas dar nežinoma, suprasti tai, ką mato, girdi, jaučia ir patiria aplinkui. Per žaidimus siekiama sudaryti kuo daugiau galimybių rinktis vaikams įdomią ir prasmingą veiklą; diskutuoti, klausinėti, tyrinėti, ieškoti, bandyti ir kt. Tai gali būti visos grupės („Ryto ratas“, varžybos, ekskursijos, renginiai, poilsio valandėlės), mažos vaikų grupelės (bendri kūrybiniai darbai, eksperimentavimas, piešimas, kūrimas, gaminimas, darbų pristatymas, vaidyba ir kt.) ar individualiai vieno vaiko veikla (savarankiška vaiko veikla arba žaidimai, individualus bendravimas su vaiku ir t. t.) (Caughlin ir kt., 1997).

Tačiau dar viena labai svarbi viso ugdymo proceso grandis yra papildomas ugdymas, kuris, pasak R. Mečkauskienės (2007), formuoja vaiko sociokultūrinę brandą. Pasak autorės, papildomas ugdymas padeda plėtoti vaikui jo kūrybines galias, ugdo kultūrinę, pilietinę bei tautinę savimonę, išryškina polinkius, žadina aktyvumą, vaiko savarankiškumą bei atskleidžia įvairius gebėjimus, skatina ir moko bendrauti, o tai suteikia vaikams pasitikėjimo savo jėgomis bei skatina naujų idėjų atsiradimą.

Požiūris į ugdymą kitu aspektu daro didelį poveikį personalo tobulinimo organizavimui, kadangi mokymasis svarbus ne tik individo, bet ir organizacijos ar net visuomenės lygmenyje. „Į pokyčius, kurie daro poveikį moksleivių gyvenimui, įeina visų mokymasis, kuris įveikiamas tik tiems mokytojams ir vadovams, kurie patys mokosi grupėmis, ir pritraukia visus jos narius“ (Švietimo vadyba, 2006, psl. 97). Kitaip tariant, įstaiga tampa besimokančia organizacija, kuri turi įtakos specifiniam įstaigos valdymui, kadangi vadovavimo pagrindinis uždavinys – siekiant

bendrų įstaigos tikslų užtikrinti efektyvų vadovų ir pavaldinių bendradarbiavimą (Švietimo vadyba, 2006, p. 47). Vienas iš būdų tai padaryti – darbuotojų motyvavimas. Remiantis įvairiomis motyvacijos teorijomis galima teigti, kad motyvai yra susiję su individo poreikių patenkinimu. Todėl vadovų pareiga suderinti įstaigos ir atskirų interesų tikslus. Tokiu būdu tikslų siekimas žmogui gali būti viena iš saviraiškos formų.

Ugdymo kontrolė. Siekiant ikimokyklinio ugdymo kokybės, neįmanoma apsieiti be kontrolės. Pasak R. Mečkauskienės (2007), tikslingai suplanuota ugdymo turinio kontrolė gali atlikti šias funkcijas:

- diagnozuoti mokytojo darbo kokybę bei nustatyti mokinių ugdymo turinio įsisavinimo lygį, trūkumus, priežastis;
- skatinti ugdytojo darbą, nes kiekvienas pedagogas, žinodamas apie administracijos ketinimus atvykti, siekia pademonstruoti visą savo pedagoginį talentą;
- tobulinti pedagogo darbo metodiką;
- kaupti pedagogo veiklos patyrimą;
- užkirsti kelią galimiems pedagogų ir ugdytinių konfliktams.

Kontrolė, pasak R. Želvio (2003, p. 97), „tai procesas, kurio metu nustatoma, kiek atliktoji veikla atitiko lauktus rezultatus ir, esant reikalui, atliekami koreguojamieji veiksmai“, nors pastaruoju metu šis terminas vis dažniau keičiamas kitais terminais, tokiais kaip „kokybės laidavimas“ ir pan.

R. Mečkauskienė (2007) pateikia R. Mocklerio (1984) išskiriamus keturis kontrolės žingsnius:

- standartų ir metodų veiklos lygiui įvertinti sukūrimas;
- veiklos atlikimo lygio vertinimas;
- veiklos atlikimo lygio lyginimas su standartais;
- veiklos koregavimo veiksniai.

Pasak R. Mečkauskienės (2007, p. 211), „mokykloje galima taikyti įvairias kontrolės formas: individualią dalyko ar mokytojo kontrolę, tam tikro ugdymo koncentro kontrolę, finansų, pastatų bei priemonių kontrolę“, o taip pat vidaus auditą, kuris šiuo metu dar kitaip vadinamas vidiniu įsivertinimu. Be įsivertinimo kokybės užtikrinti negalima, nes, kaip pabrėžia R. Prakapas ir V. Targamadzė (2008, p. 92), „tik nuolat įsivertinant mokyklos veiklą, garantuojama ugdymo kokybė bei profesionalumas.“

Įvertinant ar įsivertinant įstaigos veiklos kokybę, atliekamas auditas, kuris gali būti išorinis arba vidinis. Išorinį auditą atlieka audito įstaigos ar laisvai samdomi auditoriai. Vidinį auditą ar, kitaip sakant, įsivertinimą atlieka pati įstaiga vadovaudamasi ikimokyklinio ugdymo mokyklos

vidaus audito metodika, kuri reglamentuoja ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito modelį, mokyklos vidaus įsivertinimo organizavimo ir vykdymo procedūras, reikalavimus vidaus audito vykdymui. „Metodikos paskirtis – siekiant išskirti mokyklos tobulinimo uždavinius, padėti mokyklai susikurti suderintą, nuoseklų ir lankstų mokyklos veiklos įsivertinimo modelį, kurį taikant būtų gaunami patikimi duomenys apie mokyklos veiklos kokybę.“ (Ikimokyklinio ugdymo mokyklos vidaus audito metodika, 2005 p. 9) Metodikoje numatomas įstaigos veiklos įsivertinimas atliekamas dviem etapais: vykdant „platųjį“ ir „giluminį“ auditą, kuris padeda pamatuoti pažangą ir sėkmę. Remiantis vidaus audito išvadomis, ikimokyklinio ugdymo institucijos vadovai bei darbo grupės rengia strateginį planą. Iš išvadų formuluojamos pagrindinės strateginės kryptys, numatoma tolesnė įstaigos veikla.

Nuolat vertinant, įsivertinant bei tobulinant ikimokyklinės ugdymo įstaigos, o taip pat ir ugdymo organizavimo kokybę, laiduojamas tolesnis sėkmingas ugdytinių mokymasis bei aukštesnis išsilavinimas, ypač įgijusių mažesnę išsilavinimą, skurdžių ar kitos socialinės rizikos šeimų vaikams. Tai įrodo JAV mokslininkų grupės Mičigano valstijoje atliktas longitudinis tyrimas, kurio metu buvo atrinkti 123 trejų-ketverių metų vaikai iš didelės socialinės rizikos šeimų, 58 vaikams buvo suteikta galimybė lankyti vaikų darželį, o 65 vaikai jo nelankė. Šių dviejų grupių vaikai – nuo 3 iki 11 metų – buvo tiriama kasmet, bei tada, kai jiems suėjo 14, 15, 19, 27 ir 40 metų. Visuose etapuose pavyko ištirti 95 proc. dalyvių. Rezultatai, kuriuose nurodyti šių grupių skirtumai, kai jų dalyviams suėjo 40 metų, buvo statistiškai reikšmingi ir atskleidė, jog lankiusieji vaikų darželius pasiekė aukštesnę išsilavinimą, padarė geresnę darbo karjerą ir mažiau nusikalto, palyginti su nelankiusiais (Purvaneckienė, 2005). Gaila, tačiau nepavyko rasti Lietuvoje atliktų panašių tyrimų, kuriuose būtų palyginami suaugusiųjų, lankusių ir nelankusių ikimokyklinės ugdymo įstaigas, pasiekimai, tačiau tėvų išsimokslinimo įtaką vaikų pasiekimams atskleidė V. Grincevičienė (2006), atlikusi mokinių tėvų požiūrio į ugdymą ir ugdymo procesą tyrimą, kurio rezultatai parodė, kad egzistuoja gana stiprus ryšys tarp tėvų išsimokslinimo ir jų vaikų mokymosi pastangų vertinimo. Pasak autorės, žemėjant tėvų išsimokslinimui, mažėja ir stropiai besimokančių jaunuolių skaičius. Todėl jau ikimokykliniame ugdyme būtina pažinti šeimą ir suteikti jai būtiną paramą. Ikimokyklinėse įstaigose gali būti organizuojama pedagoginė specialioji pagalba vaikams, turintiems asmenybės ir ugdymosi problemų, kurios sprendžiamos socialinių pedagogų, psichologų ir logopedų, bendradarbiaujant su ugdytinių tėvais. Socialinė parama vaikams yra reglamentuojama Socialinės paramos mokiniams įstatymo (2006), kuriuo vadovaudamasi ikimokyklinio ugdymo įstaiga gali skirti vaikams nemokamą maitinimą ar aprūpinimą būtinomis ugdymo(si) priemonėmis.

Apibendrinant galima pasakyti, kad tinkamai šeimoje ar įstaigoje organizuojamas ikimokyklinis ugdymas laiduoja ne tik sėkmingą vaiko mokymąsi ir aukštesnę išsilavinimą, bet ir

nulemia jo pasiekimus suaugusiojo gyvenime. Dažnai tėvams, auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus, nepakanka pedagoginių žinių, todėl šeimai turėtų padėti ikimokyklinio ugdymo įstaigos.

3. TĖVŲ IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ BENDRADARBIAVIMAS

3.1. Bendravimo ir bendradarbiavimo samprata, svarba, formos.

Tėvų įtraukimo į bendradarbiavimo procesą galimybės

Pradėjus vaikui lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tėvai norom nenorom užmezga kontaktą su pedagogais ir vadovais. Vos tik atsiradus kokiam nors ryšiui tarp dviejų ar daugiau žmonių, prasideda komunikacijos procesai. Komunikacija, anot J. Almonaitienės (2006, p. 10) – „tai keitimasis informacija, naudojant kokią nors ženklų sistemą“. Kaip teigia E. Sterfeldt ir Ch. R. Mathiasen (1999), komunikacija gali būti viapusė ir dvipusė. Vienpusė komunikacija vyksta tuomet, kada žmogus, klausydamasis pranešėjo, negali įsiterpti, pasiaiškinti, padiskutuoti ar išsakyti savo nuomonę. Ji yra paranki siuntėjui, nes jis gali suplanuoti savo pranešimą iki smulkmenų, numatyti jam reikiamą laiką. Dvipusė komunikacija leidžia įsiterpti, pertraukti, paklausti, paprašyti paaiškinti. Ji svarbesnė už viopusę, nes užtikrina siuntėją, kad pranešimą gavėjas tikrai suprato teisingai.

Anot autorių, vienos ar kitos komunikacijos formos pasirinkimą lemia pagarba kitam žmogui. Šito mes kartais pasigendame dabartinėse švietimo įstaigose. Dažnai vyrauja nuomonė, kad tėvai, leidžiantys vaikus į ikimokyklinio ugdymo ar kitas švietimo įstaigas, nėra pakankamai kompetentingi ugdymo srityje, tačiau būtina suprasti, jog „kiekvienas žmogus yra savaip vertingas, kad kiekvienas turi unikalių žinių, patirties, jausmų bagažą“. (Sterfeldt, Mathiasen, 1999, p. 57)

Visi komunikacijos procesai sudaro bendravimą, kurį L. Jovaiša (1993) apibūdina kaip žmonių socialinės būties formą, besireiškiančią kontaktų tarp žmonių užmezgimu ir palaikymu; draugyste, partneryste bei keitimusi informacija, patirtimi, jos turtinimu, naudojantis žodiniais ir nežodiniais ženklais (signalais). Autorius bendravimą vadina specifiniu poreikiu. Tam neprieštarauja ir J. Almonaitienė, teigdama, kad bendraudami žmonės gali tenkinti daugelį svarbiausių savo poreikių: „1) bendraudant keičiamasi informacija, gaunama reikalingų žinių ir tiesiog tvarkomi kasdieniai reikalai; 2) bendravimas suteikia galimybę geriau suprasti ir pažinti save pačius; 3) bendraudami galime dalytis savo mintimis ir jausmais, atskleisti savo individualybę, daryti aplinkiniams įtaką ir pan.“ (2006, p. 11)

Šeimos, atvedusios savo vaikus į darželį, labai nerimauja, jas lydi prieštaringi jausmai, kyla daug klausimų dėl aplinkos saugumo. „Darželio veikla dažnai yra pirmieji vaiko už šeimos ribų patirti įspūdžiai, todėl namiškiei geidžia žinoti apie vaiko pažangą. Ugdytojai nori aptarti su šeimos nariais vaiko veiklą namuose ir darželyje, gerai ir menkliau išsivysčiusius gebėjimus, rūpestį keliančius klausimus.“ (Caughlin ir kt., 1997, p. 55) Šie veiksniai daro įtaką šeimos požiūriui į ikimokyklinę įstaigą. Todėl labai svarbu pedagogams nuo pirmųjų dienų, užmegzti draugiškus, glaudžius tarpusavio santykius su šeima bei išsiaiškinti, ko šeima tikisi iš savo vaiko ir ko tikisi iš darželio.

Tarpusavio sąveika – labai svarbus bendravimo aspektas. „Bendraudami žmonės daro vieni kitiems tam tikrą įtaką: keičia jausmus, požiūrius ir elgesį“. (Almonaitienė, 2006, p. 10) Todėl pedagogai, kaip šeimos konsultantai ir specialistai, užmezgę tarpusavio sąveiką, pasirinkdami įvairias bendravimo formas, „suteikia šeimai teorinių pedagoginių-psichologinių žinių, charakterizuoja vaiko elgesį darželyje, padeda suvokti priežastis, motyvus, iššaukiančius tam tikrus poelgius“. (Litvinienė, 2002, p. 92)

Tačiau ne visi tėvai noriai ir susidomėję priima pedagogų pasiūlymus ir patarimus. Dalis tėvų mano, kad vaiko lavinimas yra tik profesionalų darbas. Šeimos, jaučiančios nepriteklių ir nuolatinę įtampą, vengia bendrauti su įstaigoje dirbančiais pedagogais. Tokius tėvus būtina paskatinti dažniau lankytis įstaigoje leidžiant jiems pasijusti jaukiai ir laukiamais.

Kad tėvai, bendraudami su pedagogais, jaustųsi nevaržomai ir patogiai, R. Želvys (2003) pateikia tėvų siūlymus, kaip geriausia būtų su jais bendrauti, išsakytus apklausų metu. Jie pasiūlė keturis dalykus:

- **Būti nuoširdiems ir atviriems.** Pasiteisinimus ir miglotus aiškinimus tėvai dažnai interpretuoja kaip pernelyg gynybišką nuostatą arba paprasčiausią išsisukinėjimą.
- **Klausytis ir išklaustyti.** Tėvai apie savo vaikus žino tokių dalykų, kurių nežino mokyklos personalas. Tėvų atskleistos žinios gali padėti įveikti bendravimo sunkumus.
- **Nebijoti sakyti „aš nežinau“.** Tėvai paprastai vertina sąžiningumą, o tai gali padėti sustiprinti šeimos ir mokyklos partnerystę.
- **Skatinti.** Tėvai laukia padrąsinimo ir patarimų, o ne kaltinimų.

Tėvai, kurie jaučiasi pageidaujami įstaigoje, dažniausiai ir noriai bendradarbiauja su pedagogais ar vadovais. (Dodge ir kt., 2007)

Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sąveika, anot A. Juodaitytės ir B. Šakalienės (1999, p. 69) „apima labai platų vaikų darželio veiklos kontekstą: ryšius su bendruomene, kolegialų darželio valdymą, ugdomosios aplinkos vaikui sudarymą, edukacinių vaikų ir tėvų nuostatų (nuolatinio mokymo ir mokymosi) įtvirtinimą“. Todėl, kaip teigiama „Ikimokyklinio ugdymo gairėse“ (1993), šis ryšys yra „viena pagrindinių sąlygų, nulemiančių vaikų ugdymo sėkmę.

Būtina vadovautis pagrindiniu principu, kad viskas, kas daroma, daroma vaikų labui.“(Ikimokyklinio ugdymo gairės, 1993, p. 28-29)

Kaip teigia S. Dapkienė (2002, p. 29), „bendradarbiauti – tai dirbti kartu su kitais, dirbti siekiant bendro tikslo.“ Jos teiginiui pritaria ir užsienio mokslininkės P. Schiller bei T. Bryant (2005), bendradarbiavimą vadinančios visų bendradarbiaujančių pusių pastangomis bendram tikslui pasiekti. Autorės teigia, kad bendradarbiaujant galima greičiau ir lengviau atlikti darbą nei kiekvienam atskirai, o taip pat ir patirti buvimo kartu džiaugsmą.

Tačiau S. Dapkienė pabrėžia (2002, p. 30), kad „bendradarbiavimas yra daugiau nei buvimas kartu su kitais.“ Jos nuomone, kad vyktų sėkmingas darbas, reikia sukurti tam tikrą socialinį klimatą, kuris skatintų bendro tikslo siekimą, džiaugtis bendruomenės laimėjimais arba išgyventi, kai bendruomenei nesiseka.

Anot M. Fullan (1998), bendradarbiavimo procesas iš visų ugdymo pokyčių yra sunkiausiai suvokiamas. „Jis nėra savaime tobulas; jis nereiškia sutarimo; jis nereiškia, kad esminiai nesutarimai yra negalimi; jis nereiškia, kad individas turi paklusti daugumos valiai <...>, nes klaidingus sprendimus priimti dažniausiai skatina ne konfliktas, bet paviršutiniškas pritarimas. (Fullan 1998, p. 113) Autoriaus nuomone, mokymo organizacijoje dirbantys asmenys, aiškiai suvokdami ir įvertindami įstaigą su aplinka siejantį ryšį, privalo gebėti nuolat iš naujo kurti partnerystes.

Siekdamas naudingos partnerystės, R. Želvys (2003) pateikia G. Morgan ir K. Morgan nurodytus dalykus, į kuriuos būtina atsižvelgti:

- Partnerystės programai ir veiklai reikia skirti nemažai dėmesio, jei norima, kad ji būtų naudinga, taupyti laiką, jėgas ir išteklius.
- Bendradarbiavimas turi būti humaniškas. Daug partnerystės programų įstringa galybėje biurokatiškų struktūrų. Programose dalyvaujantys žmonės nori gauti visą reikiamą informaciją ir jaustis darą tam tikrą įtaką.
- Turi būti aiškūs visi kriterijai ir, jei esama kai kurių apribojimų ar draudimų, kurių partneriams privalu paisyti, tai juos reikia atvirai išdėstyti.
- Mokyklos bendruomenė turi imtis iniciatyvos. Labai svarbu, kad pačioje mokykloje vyrautų bendradarbiavimo atmosfera, jei norima, kad žmonės pasijustų kviečiami kurti ilgalaikę partnerystę.
- Reikia išsiaiškinti interesus, dėl kurių galimi konfliktai. Kartais tėvų atstovai taryboje ir kiti įgaliotieji asmenys stengiasi spręsti vien savas problemas, tuo pakenkdami organizacijai kaip visumai.
- Turi būti numatyta reikiamų išteklių. Kad partnerystės programa būtų įgyvendinta, jai reikia skirti laiko, jėgų, tam tikrą finansinę ir materialinę paramą.

- Išskyla lygybės klausimas, kadangi mokyklų bendruomenių išgalės nėra vienodos. Norint užtikrinti lygybę mokyklos lygmenyje, į mokyklos tarybos veiklą reikia įtraukti įvairių socialinių ir ekonominių grupių atstovus.

Sėkminga tėvų, pedagogų ir vadovų partnerystė skatina šiame procese dalyvaujančius asmenis jaustis lygiaverčiais partneriais. Tėvai turi būti pedagogų, vadovų bendradarbiai.

Šiuo laikotarpiu tėvų vaidmuo vaiko ikimokyklinio ugdymo įstaigose pasikeitė iš esmės. Ankstesniais metais tėvai buvo laikomi pasyviais „vartotojais“ ir nepalaikė ypatingai glaudžių ryšių su vaiko grupe, o kontaktas su įstaigos vadovais ar auklėtojais buvo minimalus. Tačiau šiandieną tėvai laikomi būtiniais partneriais ir turi teisę pareikšti savo nuomonę dėl ikimokyklinio ugdymo politikos, dalyvauti įstaigos savivaldoje ir padėti spręsti aktualius jai klausimus.

Švietimo institucijos ir šeimos bendradarbiavimo svarba akcentuojama visuose švietimo institucijoms skirtuose dokumentuose ar metodiniuose leidiniuose:

- 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 47 straipsnyje nurodoma, jog tėvai privalo „bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę pagalbą, sveikatos priežiūrą, sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus“.
- 2) Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje bendradarbiavimas įvardijamas kaip „šeimos ir vaikų darželio optimali sąveika“. (1991, p. 9) Joje reglamentuojama, jog tėvai gali lankytis grupėje, dalyvauti vaikų veikloje, kartu su auklėtoja spręsti iškilusias problemas, <...> auklėtoja, pastebėjusi tam tikrą vaiko bendrosios raidos atsilikimą, turi patarti tėvams, kaip siekti jo kompensacijos, šviesti tėvus“ (ten pat).
- 3) Lietuvos švietimo koncepcijoje (1992) glaudus bendradarbiavimas su šeima, ugdymą grindžiant jos atmosfera, tautinės kultūros vertybėmis, sudarant prielaidas vaiko individualybei plėtotis, bręsti, socializuotis, įvardijamas kaip darželio uždavinys.

Kaip teigia B. Everard ir G. Morris (1997, p. 228), „ne įstatymas, o gera praktika sako, kad vadovai turi puoselėti vaisingus santykius su mokinių tėvais“, nes tėvams ir pedagogams daug lengviau kartu išspręsti problemas. Todėl dažnai įstaigose bendradarbiavimas yra laikomas vienu iš veiklos prioritetų. Tad didelė dalimi tėvų dalyvavimas švietimo įstaigos veikloje priklauso ir nuo šios įstaigos vadovų. Jis yra visapusiškai naudingas visiems ugdymo procese dalyvaujantiems asmenims, tai pirmiausia vaikams, be abejo tėvams ir pedagogams bei įstaigų vadovams.

Tyrimais buvo įrodyta, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigai ir tėvams bendradarbiaujant, vaikams yra kur kas paprasčiau pereiti iš namų aplinkos į ikimokyklinio ugdymo įstaigą. (Tėvų dalyvavimas...., 2008, p. 5) Be to, teigiama tėvų ir pedagogų sąveika daro didelę įtaką vaikų

mokymuisi. Remiantis JAV Švietimo departamento duomenimis (1999), vaikai, kurių tėvai prisideda prie ugdymosi, vėliau pasiekia geresnių rezultatų V. Krumas (1994) remdamasis tyrimo rezultatais, įrodė, kad vaiko pasiekimai 2/3 priklauso nuo šeimos poveikio ir 1/3 – nuo įstaigos ir pedagogų poveikio (Dapkienė, 2002, p. 12), nes bendradarbiaujant auklėtojoms ir tėvams, pedagoginis poveikis grindžiamas vienodais reikalavimais, kas skatina šio poveikio efektyvumą.

M. Lambo ir Ch. Lewis, atlikdami tyrimus, įrodė, kad vaikai, kurių tėvai dalyvauja ikimokykliniame ugdyme, jaučiasi vertinami tėvų, rečiau naudoja jėgą kitų vaikų atžvilgiu, labiau pasitiki savimi ir įsigyja daugiau draugų, susiformuoja teigiamo vaidmens modelį. (Tėvų dalyvavimas, 2008, p. 10)

Kaip teigia S. Dapkienė (2002), pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas naudingas ir tuo, kad bendra veikla suartina tėvus su vaikais, kelia jų, taip pat ir pedagogų autoritetą. O autoritetas, anot K. Miškinio (1993), yra ugdymo pagrindas. Be augančio autoriteto, tėvų dalyvavimas grupės veikloje poros santykiams suteikia stabilumo, sustiprina abipusį ryšį, sumažina prievartą šeimoje, be to, vyrai išsiugdo svarbių socialinių įgūdžių. Kaltės jausmas dėl auklėjimo klaidų padalijamas abiemis tėvams, o ne, kaip buvo įprasta, tik motinoms. (Tėvų dalyvavimas..., 2008)

Pedagogai, bendradarbiaudami su tėvais, jaučia paramą bei pripažinimą, kas paskatina juos dar labiau dirbti. Be to, bendradarbiavimas leidžia pasitikrinti savo vertybes, normas bei įpročius auklėjimo klausimais. Tėvai geriausiai pažįsta savo vaiką, todėl perduodami savo patirtį bei suteikdami informacijos apie vaiką auklėtojoms, jie leidžia pedagogams parinkti sėkmingesnius ir efektyvesnius ugdymo metodus bei priemones.

A. Faber ir E. Mazlish (1999, p.15) teigimu, „tėvai ir mokytojai turi susivienyti vieningai partnerystei. Ir vieni, ir kiti turi žinoti skirtumą tarp žodžių, kurie demoralizuoja, ir žodžių, kurie suteikia drąsos; tarp žodžių, kurie sukelia priešišumą, ir tų, kurie kviečia bendradarbiauti; tarp žodžių, po kurių vaikas nebegali galvoti ir susikaupti, ir žodžių, išlaisvinančių natūralų troškimą mokytis“. Tačiau susivienyti vertėtų ne tik tėvams ir pedagogams, bet ir vadovams, kadangi pasak R. Želvio (2003, p. 128), tėvai yra pati gausiausia ir įtakingiausia su švietimo įstaiga susijusi interesų grupė. Todėl įstaigos veiksmingumas labai priklauso nuo jų dalyvavimo įstaigos veikloje.

Kaip tėvai yra įtraukiami į švietimo aktyvų dalyvavimą švietimo įstaigos veikloje, dažnai priklauso nuo įstaigos vadovo požiūrio į tėvus, o jie tėvus suvokia įvairiai. Mokslininkai M. Ainsow ir J. Muncey (1989), teigia jog vaikų tėvus galima suvokti kaip:

- Kliūtį, pavyzdžiui, galima laikyti nuomonės, kad dauguma tėvų yra abejingi vaikų auklėjimui ir net trukdo jų pažangai arba blogina jų padėtį;

- Potencialius pagalbininkus, t. y. galima traktuoti tėvus kaip vertingą išteklių šaltinį, galintį padėti vaikams mokytis, o mokyklai – tinkamai organizuoti darbą;
- Partnerius – užuot žiūrėjus į tėvus, kaip į švietimo srities neprofesionalus, galima užmegzti su jais lygiavertės partnerystės santykius;
- Vartotojus, t. y., jei tėvai suvokia mokyklą kaip paslaugas teikiančią organizaciją, jie neišvengiamai atsiduria vartotojų vaidmenyje. (Želvys, 2003, p. 128)

Pritardama minėtiems autoriams, L. Laurinčiukienė (2002) teigia, kad bendradarbiavimo sėkmė labai priklauso nuo to, kaip ugdymo įstaigos vadovai suvokia tėvus, tačiau praktika rodo, kad Lietuvoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje tėvai dažniausiai laikomi kliūtimi nei partneriais.

Tradiciškai tėvų dalyvavimas reiškė tėvų lankymąsi ugdymo įstaigos susirinkimuose, savanorišką dalyvavimą grupės veikloje ir pagalbą, renkant lėšas, o sėkmė buvo vertinama pagal grupės veikloje ar renginyje dalyvavusių tėvų skaičių, tačiau šiandieninė situacija yra kitokia. Daugelis tėvų dirba visą darbo dieną, pamainomis, ar net naktimis. Kai kurie tėvai dirba net ir keliose darbovietėse, todėl net norėdami ne visada gali dalyvauti ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje. Tai pedagogus ar įstaigos vadovus skatina sugalvoti naujų tėvų sudominimo ir įtraukimo į įstaigos veiklą būdų.

Taigi švietimo įstaigai turėtų labiau rūpėti, kaip įtraukti tėvus į savo gyvenimą. R. Želvys (2003, p. 128-29) pateikia Epstein (1995) siūlomą veiklos būdų sąrašą, parodantį, kaip švietimo organizacija tai galėtų įgyvendinti:

- 1) **Tėviškai**, t. y. kiekvienuose namuose padėdama sukurti mokymuisi palankią aplinką.
- 2) **Bendraudama**, t. y. aiškiai ir tiesiai informuodama tėvus apie savo veiklą.
- 3) **Vadovaudamasi savanorišku principu**, t.y. naudodamasi savanoriška tėvų bei bendruomenės pagalba ir ją skatindama.
- 4) **Patarimais**, t.y. patardama tėvams, kaip dalyvauti vaikų ugdymo ir kitoje su mokykla susijusioje veikloje.
- 5) **Priimdama sprendimus**, t. y. į sprendimų priėmimo procesą įtraukdama tėvus ir skatindama juos dalyvauti, kai aptariami svarbūs mokyklos reikalai.
- 6) **Bendradarbiaudama su bendruomene**, t.y. pasitelkdama jos išteklius ir naudodamasi paslaugomis, kad padėtų šeimoms ir mokiniams.

Kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007, p. 200), „tėvų dalyvavimas gali reikštis labai įvairiai – nuo pagalbos namuose iki savanoriško vadovavimo grupės veiklai ir dalijimosi informacija apie vaikų pažangą.“ Todėl skirtingų autorių bendradarbiavimo su šeima formų klasifikacija yra skirtinga..

P. A. Caughlin ir kt. (1997) išskiria formalius bendravimo būdus, tokius kaip apsilankymas šeimoje, susirinkimai, tėvų lankymasis grupėje, padėkos tėvams, veikla šeimos kambaryje,

individualūs pokalbiai su tėvais bei neformalus: vaikų atlydėjimas ir atvykimas pasiimti, žinutės, užrašų knygutės, skelbimų lentos, informaciniai laišakai, anketinės apklausos, vaikų darbėlių parodos

J. Litvinienė (2002, 1990) išskiria šias bendravimo bei bendradarbiavimo su šeima formas:

1. **Vaikų lankymas namuose.** Vaikų lankymas namuose turi dvejopą tikslą: susipažinti su vaiko gyvenimo sąlygomis, išsiaiškinti auklėjimo šeimoje klaidas, patarti tėvams ir susipažinti su gerąja šeimos auklėjimo patirtimi ir ją propaguoti bei papasakoti apie ikimokyklinio ugdymo įstaigą ir sužadinti mažylio norą ją lankyti.

2. **Individualūs pokalbiai.** Tokie pokalbiai vyksta tėvų arba auklėtojų iniciatyva. Kai tėvai pajunta, kad auklėtoja viskuo domisi, stengiasi padėti – pasitikėjimas garantuotas.

3. **Neakivaizdiniai pokalbiai.** Naudojant šią darbo su tėvais formą, kitiems tėvams suteikiama galimybė susipažinti su gerąja auklėjimo šeimoje patirtimi, sukeliama naujų minčių apie auklėjimo problemas bei skatinamas tėvų susidomėjimas ikimokyklinio ugdymo įstaiga, o pedagogų – auklėjimu šeimoje.

4. **Konsultacijos.** Konsultacijas gali vesti gydytojas, logopedas, muzikos vadovas arba tėvų komiteto nariai.

5. **Visuotiniai tėvų susirinkimai.** Jų metu tėvai supažindinami su platesniais vaikų ugdymo klausimais, propaguojamos psichologinės, pedagoginės žinios apie ikimokyklinio amžiaus vaikų auklėjimo ypatumus.

6. **Konferencijos.** Konferencijos tikslas – paskleisti gerąją patirtį pasirinktu klausimu.

7. **Bendros tėvų ir vaikų šventės.**

8. **Tėvų kampelis.** Jame auklėtojos pasiūlo rekomendacijas medicininėmis, pedagoginėmis ir psichologinėmis temomis. Rekomenduojama klausimų dėžutė, kuri padeda sudominti tėvus vaikų auklėjimo problemomis.

9. **Atvirų durų dienos.** Jos padeda tėvams susipažinti su vaikų gyvenimo sąlygomis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, su auklėtojų darbo metodais, vaikų įgūdžiais ir mokėjimais. Tėvai, lankydami švietimo įstaigose, gali geriau suvokti kasdieninį šios įstaigos gyvenimą, geriau suprasti ir įvertinti pedagogo darbą, be to, šių apsilankymų metu vaikai mato, kad suaugusieji dirba kartu dėl bendrų organizacijos tikslų. Kai atvirų durų dienos organizuojamos reguliariai, tėvai pradeda jaustis ne įstaigos svečiais, bet ugdymo proceso dalyviais. Esant tokiai situacijai, nesunku pereiti į naują etapą – pagalbinių, t. y. tėvų ir kitų suaugusiųjų įtraukimą į įstaigos veiklą.

10. **Bibliotekėlė tėvams.**

11. **Anketinės apklausos.** Svarbiausias anketų tikslas – išsiaiškinti tėvų nuomonę įvairiais vaiko ugdymo klausimais.

12. **Jaunujų motinų mokykla.** Pagal iš anksto sudarytą planą motinos gauna teorinių žinių įvairiais vaikų auklėjimo klausimais, susidaro praktinius įgūdžius bei mokėjimus.
13. **Lektoriumai arba Tėvų universitetai.** Paskaitas skaityti kviečiami patyrę pedagogai, tėvai, kurie pagal savo specialybę gali suteikti naudingų žinių apie vaikus (gydytojai, rašytojai, treneriai ir kt.).
14. **Tėvų komiteto veikla.** Komitetas – pagrindinė grandis, siejanti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tėvus ir visuomenę, padedanti spręsti vaikų auklėjimo, pedagoginės propagandos ir ūkinius klausimus.

Anot I. Jorutytės ir A. Budreikaitės (2005), tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos savivaldą, kuriant Bendruomenės tarybą, Tėvų komitetą, yra pagrindinis ikimokyklinės veiklos tobulinimo būdas.

S. Dapkienė (2002) bendradarbiavimo su šeima formas skirsto taip: individualios, grupinės bei kolektyvinės.

Individualias darbo formas autorė įvardina taip:

- lankymasis mokinio (ugdytinio) namuose;
- tėvų pakvietimas į švietimo įstaigą;
- susirašinėjimas laiškais, pasiekimų knygelėmis;
- pokalbiai telefonu.

Kad pedagoginis poveikis būtų veiksmingesnis, S. Dapkienė siūlo taikyti **grupines bendradarbiavimo formas**. Ji pataria burti tėvus (jiems nežinant) į grupes pagal: išsilavinimą, materialinę padėtį, vien mergaičių arba vien berniukų tėvus, pagal vaikų elgesį, mokymosi rodiklius, t. y. tėvai būtų kviečiami tada, kai iškyla vienokių ar kitokių problemų. Autorė tvirtina, kad „mažos, su vienoda problema grupelės susiejimas, pokalbis yra žymiai efektyvesnis, nes galima atvirai spręsti iškilusią problemą ar susidariusią situaciją, numatyti elgesio taisykles ir veiklos perspektyvas, pasidalyti patirtimi. Ypač svarbus yra bendradarbiavimas su tėvų komitetu (taryba, parlamentu), nes jis, pasak autorės, „turėtų būti jungiamasis tiltas ieškant kontaktų su kitais tėvais“ (Dapkienė, 2002, p. 26). Tik svarbu, kad į tėvų komitetą būtų renkami aktyviausi, pareigingiausi tėvai, suprantantys pedagogus bei padedantys spręsti svarbiausias problemas, skatinantys kitų tėvų iniciatyvą, išradingumą kūrybingumą bei atsakingumą už vaikų auklėjimą.

Kolektyviniu bendradarbiavimu S. Dapkienė (2002) vadina grupės tėvų susirinkimus, bendrus tėvų ir vaikų renginius, formalius susirinkimus vaikų pažangai aptarti.

Lyginant su J. Litviniene, S. Dapkienė nurodo mažiau bendradarbiavimo su tėvais formų, tačiau daugumą J. Litvinienės pateiktų bendradarbiavimo būdų autorė vadina tėvų švietimu, nes „šiandieninis bendradarbiavimas beveik neatsako, neaiškina šeimai kylančių auklėjimo uždavinių, nepadedą spręsti pagrindinių mokyklos uždavinių...“ (Dapkienė, 2002, p. 36)

„Lietuvos švietimo gairėse“ (1993, p. 193) rašoma, kad „mokyklos ir šeimos tarpusavio santykių sureguliuojimas priklausys nuo mokytojo pasirengimo bendrauti su šeima (tam reikalingos specialios žinios bei gabumai) ir nuo šeimos pedagoginio bei bendro išprusimo. Todėl šeimos pedagoginis švietimas labai svarbus darbo baras“. Tačiau dažnai yra susiduriama su problema, kaip ir kada tėvams perduoti pedagogines, psichologines, vaiko sveikatos ir kt. taisykles bei reikalavimus vaikų auklėjimo, ruošimo mokyklai, laisvalaikio ir kt. klausimais.

Pertvarkant nūdienos ikimokyklinį ugdymą, orientuojamasi į tai, kad „sąveika tarp ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir šeimos būtų vertinama kaip lygiaverčių partnerių, tobulinančių vaikų ugdymą bei kuriančių naują vaikų darželio, kaip socialinės-edukacinės institucijos, modelį“. (Juodaitytė, 2003, p. 356) Anot šios autorės (2003) bei tyrinėtojų Commer (1991) ir Murphy (1997), pagrindinė sąlyga tėvams tapti lygiaverčiais pedagogų partneriais yra konstruktyvusis tėvų švietimas.

S. Dapkienė (2002) išskyrė tokias pedagoginėje praktikoje taikomas tėvų švietimo formas: bendrąjį tėvų švietimą kolektyvinėmis formomis (susirinkimus, paskaitas, konferencijas), specialųjį švietimą grupinio ir individualaus darbo formomis, vadovavimą tėvų pedagoginei savišvietai, teigiamos vaikų auklėjimo patirties skleidimą.

Be J. Litvinienės (2002) jau minėtų, bendradarbiavimo formų, kaip individualūs pokalbiai bei tėvų susirinkimai, S. Dapkienė dar nurodo kitokias formas: paskaitas, klausimų-atsakymų vakarus, disputą bei netradicines pedagoginio švietimo formas.

1. **Paskaitos.** Jas tikslingiausia skaityti tada, kai svarbiausias tikslas yra suteikti informacijos, kuri kitais būdais yra neprieinama. Pedagoginiam švietimui paskaitos tinka todėl, kad dauguma tėvų nesidomi savišvieta ir neskaito šeimai skirtos literatūros. Paskaitos metu galima perteikti visą tam tikros srities informaciją bei paskatinti klausytojus aktyviai ja domėtis.
2. **Klausimų-atsakymų vakarai.** Dažnai šeimose kyla įvairių klausimų, į kuriuos kartais sunku rasti tinkamą atsakymą. Įtikinus tėvus, kad geriau klausti, kaip išspręsti vieną ar kitą problemą, negu laukti, kad ji išsispręstų savaime arba išspręsti ją neteisingai, vertėtų pasirinkti šią tėvų švietimo formą.
3. **Disputas.** Tai – „probleminis pokalbis, kuriuo siekiama bendro sprendimo, teisingų išvadų ir apibendrinimų, tai dalykiškas etinių problemų svarstymas, siekiant patikslinti sprendimą, įrodyti klaidingų pozicijų nepagrįstumą ir pan.“ (S. Dapkienė, 2002, p. 50) Disputų organizavimas padeda pedagogams išsiaiškinti, kokius reikalavimus tėvai kelia vaikams, kaip vertina įvairius jų poelgius ir veiklos rezultatus, skatina tėvus susimąstyti, jei jų požiūriai, vertinimai bei vaikų auklėjimas yra neteisingas.
4. **Netradicinės pedagoginio švietimo formos:**

- a) **Dalykinis žaidimas.** Šis žaidimas turėtų apimti tėvų profesinės veiklos – vaikų auklėjimo modeliavimą. Jame dalyvaujantį kolektyvą turėtų vienyti bendri tikslai, dalyviams paskirstyti vaidmenys bei sudarytos tokios probleminės situacijos, kad kiekvienas dalyvis galėtų veikti kaip gyvenime. Tai užtikrintų žaidybinės veiklos rezultatų pritaikymą šeimoje.
- b) **Reglamentuotos diskusijos.** Šių diskusijų metu svarstomi tie vaikų auklėjimo klausimai, kuriuos neteisingai supranta tėvai.

Išanalizavus įvairias ikimokyklinio ugdymo programas bei metodikas („Vėrinėlis“, 1993, „Ikimokyklinio ugdymo gairės“, 1993 ir kt.), be jau anksčiau minėtų įvairių autorių pateiktų bendradarbiavimo formų, galima išskirti dar keletą siūlomų būdų, kaip įtraukti tėvus į ikimokyklinio ugdymo veiklą, tai:

1. Bendravimas su šeima vaikui dar nepradėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigos, supažindinant su įstaiga, jos veikla, grupe, auklėtojomis.
2. Lankstinukai, reprezentuojantys įstaigą, kuriuose atsispindi jos tradicijos, ypatumai, ugdymo programos ir kt.
3. Bendravimas su šeimos nariais telefonu.
4. Pokalbiai su šeimos nariais mokslo metų pradžioje apie tai, ko šeima tikisi iš vaiko ugdymo darželyje, o mokslo metų pabaigoje – ar pasiteisino jų lūkesčiai, kokią pažangą tėvai pastebėjo.
5. Asmeninės žinutės šeimos nariams, padėkos.
6. Laikraštukuose ar stenduose skyreliai šeimoms: „Mes patariame“, „Mūsų augintinis“, „Iš grupės gyvenimo“ ir kt.
7. Žaislo kelionė į namus, kurios metu šeimos aprašo, ką šis žaisliukas veikė jų namuose, o turintys galimybę nufotografuoti, galėtų nuotrauką, patvirtinančią aprašytą situaciją, įklijuoti į jai skirtą vietą.
8. Šeimos narių dalyvavimas ugdymo procese, kai tėveliai gali pasakoti apie savo profesiją, šeimos tradicijas, o močiutės apie gyvenimą senovėje. Kiti tėveliai gali tiesiog paskaityti knygutę, pamokyti dirbti įvairius darbelius.
9. Šeimų darbų parodos.
10. Materialinė šeimų pagalba grupei, įstaigai.

Įvairioje literatūroje galima rasti vis naujų, dar nepaminėtų darbo su tėvais būdų. Knygoje „Atvirų visiems vaikams grupių kūrimas“ (2000) siūlomos tokios formos, kaip **skelbimų lentos**, kuriose gali būti bendro pobūdžio informacijos, pranešimų apie susirinkimus arba straipsnių apie vaiko raidą, vaikų kūrybos pavyzdžiai, pasakojimų apie iškylas arba vaikų šeimos narių

nuotraukos ir t. t. Taip pat **informaciniai laišukai tėvams**, kuriais galima pranešti šeimoms apie darželio ir grupės veiklą.

A. Caughlin ir kt. (1997) nurodo **neformalų bendravimą atvedant ir pasiimant vaikus**.

Nesvarbu, kokia pedagoginio tėvų švietimo forma yra pasirenkama, svarbu, kad būtų bandoma paveikti šeimą ir įtraukti ją į savo švietimo įstaigos gyvenimą, nes įvairios šeimos narių bei ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojų bendravimo, bendradarbiavimo ir keitimosi informacija galimybės priklauso nuo to, kam šeima teikia pirmenybę. Todėl bendradarbiaujant su šeima, pedagogai turėtų siekti šių tikslų, nurodytų „Ikimokyklinio ugdymo gairėse“ (1993):

1. Susipažinti su šeimos gyvenimo būdu, tradicijomis ir drauge ieškoti bendrų ugdomojo poveikio vaikui priemonių.
2. Atskleisti šeimai vaiko gyvenimo darželyje ypatumus ir supažindinti su sąlygomis.
3. Šviesti tėvus pedagogikos ir psichologijos klausimais.
4. Įtraukti šeimą į aktyvų bendradarbiavimą bei realios pagalbos suteikimą: tėvai – tėvams, tėvai – pedagogams.

Kaip teigia S. H. Workman ir J. A. Gage (1997), pilnavertė šeimos švietimo įstaigos partnerystė galima tik tuomet, kai:

- kiekviena iš bendradarbiaujančių pusių duoda kažką prasmingo ir vertingo;
- viskas yra daroma dėl vaikų gerovės;
- prisiimama bendra atsakomybė siekiant išsikeltų bendrus tikslus.

3.2. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos ir šeimos partnerystės problemos

„Mokytojai ir tėvai – dvi šalys, atsakingos už jaunosios kartos auklėjimą. Tačiau viena jų – mokytojai – turi reikalingą specialųjį išsilavinimą, o kita – tėvai – jokio išsilavinimo neturi, todėl pridaro nemažai vaikų auklėjimo klaidų. Šiandien susidariusi tokia atmosfera, kai abi pusės (tėvai ir mokytojai), atrodo, nelabai nori suprasti, koks iš tikrųjų turi būti mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas, kas, kiek ir kam turi padėti.“ (Dapkienė, 2002, p.12) Anot M. Fullan (1998), dauguma problemų ugdymo įstaigose kyla dėl nepakankamo bendravimo ir bendradarbiavimo ir, tik pradėjus spręsti šias problemas, atsiranda ryškūs teigiami pokyčiai ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime.

S. Dapkienė (2002) nurodo tokias tėvų ir ugdymo institucijos dažniausiai pasitaikančias partnerystės problemas:

1. Reti ir netikslingi tėvų ir pedagogų susitikimai. Autorės daugkartiniai tyrimai parodė, kad pedagogai tiek individualiomis, tiek grupinio darbo formomis dažniausiai aptaria ugdymosi ir drausmės klausimus, t. y. analizuoja rezultatus, o pedagoginiam švietimui bendra tėvų auditorija retai panaudojama.

2. Prastas tėvų požiūris į ugdymo įstaigą ir pedagogus. Galima drąsiai teigti, kad tėvai į pedagogus žiūri vaiko akimis. Vaikai ypač judresni, delikventiško elgesio, destruktivaus elgesio, savo nusiskundimus „parneša“ į namus. Be to, anot R. Želvio (2003), dažnai tėvų požiūris į švietimo įstaigas grindžiamas jų pačių įgyta patirtimi. Jei ta patirtis buvo neigiama, tėvai gali švietimo įstaigą laikyti institucija, kuri žmones veikia blogai. Šiai nuomonei pritaria ir L. Stoll bei D. Fink (1998, p. 161) teigdami, kad „tėvus mokyklos dažnai baugina, ypač tuos, kuriems patiems jose nesisekė“.
3. Tėvų nenoras ir nesugebėjimas auklėti savo vaikų. Dažnai tėvų auklėjimas apsiriboja vaiko sveikatos ir mitybos klausimais. Kur kas mažiau rūpinamasi psichiniu bei dvasiniu vaiko vystymusi. Ir tik tada, kai vaikas pradeda netinkamai elgtis, tėvai pradeda ieškoti priežasčių.
4. Nepakankama tėvų pedagoginė kultūra. Sutarimo, švelnumo, meilės vaikams bei noro matyti juos laimingus dar nepakanka geram pedagoginiam rezultatui pasiekti. Neturėdami pedagoginės patirties, reikiamų žinių, tėvai kartais nesugeba efektyviai perteikti tų gerų charakterio, pasaulėžiūros bruožų, kurie būdingi jiems kaip asmenybėms. Nepakankama pedagoginė kultūra neleidžia tėvams optimaliai išnaudoti šeimos auklėjamojo potencialo.
5. Nesuderinti reikalavimai, kuriuos pedagogai ir tėvai kelia vieni kitiems. Yra pedagogų, manančių, kad tėvai siunčia į mokyklą negerus vaikus. Be to, kiekvienos šeimos tikslai ir vertybės skiriasi. Taigi jos gali skirtis ir nuo pedagogo bei įstaigos tikslų ir vertybių.
6. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą sunkina psichologinės priežastys – pedagogai neįvertina tėvų pagalbos tiek ugdymo, tiek auklėjimo srityje.
7. Nekuriama grupės tėvų bendruomenė. Autorės atliktų tyrimų rezultatai parodė, jog kai kurie pedagogai tvirtina, kad pasiteisina tik individualus darbas su tėvais, tačiau, burti grupės bendruomenę, spręsti bendras grupės problemas neįmanoma, dirbant tik individualiai.
8. Neįvairios grupės auklėtojo ir šeimos bendradarbiavimo, pedagoginio tėvų švietimo formos. Norint ugdyti tėvų bendravimo kultūrą, tobulinti šeimos narių tarpusavio santykius, norą daugiau sužinoti ir įvertinti savo kaip pedagogo veiklą ir ateities perspektyvas, sudaryti sąlygas kolektyviai spręsti vaikų auklėjimo problemas, pasak autorės, reikalingos įvairios pedagoginio švietimo formos.
9. Tėvai nėra tikri mokyklos šeimininkai, grupės auklėtojo pagalbininkai. Reikėtų, kad auklėtojai bei vadovai patikėtų ir tėvų aktyvo reikalingumu ir naudingumu, kad jame matytų tikrą savo pagalbininką.

Siekiant laiduoti sėkmingą tėvų įtraukimą į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, būtina atkreipti dėmesį į galimas klaidas ir problemas, kurių reikėtų vengti:

- Pernelyg siaurai suprantamas tėvų įtraukimas. Yra nuomonių, kad tėvų įtraukimas yra tiesiog oficialių susirinkimų ar kitų švietimo įstaigoje organizuojamų renginių lankymas.
- Pernelyg maži mokyklos lūkesčiai. Dažnai manoma, jog vienišos motinos arba žemo socioekonominio statuso tėvai nepajėgs suteikti jokios pagalbos ir neįstengs aktyviai dalyvauti įstaigos gyvenime.
- Pedagoginio personalo pasirengimo stoka. Pedagogai nesugeba sutelkti tėvų taip, kad jų įsitraukimas praturtintų ugdymo procesą.
- Netinkamas laiko planavimas. Dėl užimtumo tėvai dažnai negali susitikti su mokytojais tokiu laiku, kuris palankiausias mokyklos personalui.
- Neigiama tėvų patirtis ir psichologinės nuostatos, dėl kurių jie vengia kontaktų su pedagoginiu personalu ar administracija. (Želvys, 2003, p. 129–130)

Apibendrinant skyrių galima teigti, kad tėvai yra pati gausiausia ir įtakingiausia, tiesiogiai su ikimokyklinio ugdymo įstaiga susijusi interesantų grupė, todėl ir ugdymo įstaigos veiksmingumas priklauso nuo jos dalyvavimo įstaigos veikloje. Taigi labai svarbu skatinti tėvų dalyvavimą švietimo institucijų savivaldoje. Siekiant bendrų tikslų, šeima ir ugdymo įstaiga turi tapti ugdymo proceso partnerėmis, dalyvėmis ir organizatorėmis, tačiau ši sąveika turi būti pagrįsta pasitikėjimu, pagarba ir geranoriškumu. Pasiiekti gerų rezultatų, veikiant atskirai, yra neįmanoma. Taigi, siekdami bendro ir vieningo tikslo, tiek pedagogai, tiek tėvai turi dirbti kartu ir stengtis išvengti šiame darbe jau minėtų partnerystės problemų, dažniausiai kylančių dėl tėvų ir pedagogų požiūrių į ikimokyklinį vaiko ugdymą nesuderinamumo, nes už kokybišką vaikų ugdymą ir sėkmingą socializaciją šiuolaikinėje demokratinėje visuomenėje atsakingos yra abi pusės. Kaip teigia A. Faber ir E. Mazlish, „ir tėvų, ir mokytojų pastangos bus veltui, jei jie nesujungs savo jėgų ir kartu nesinaudos tais metodais, kurie padėtų įgyvendinti jų geranoriškus siekius“(Faber, Mazlish , 1999, p.14)

4. TĖVŲ IR IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGŲ PEDAGOGŲ BENDRADARBIAVIMO PROBLEMŲ ANALIZĖ

Teorinėje darbo dalyje pateikta mokslinės literatūros analizė leidžia priėti prie išvados, kad ikimokyklinis ugdymas vyksta šeimoje ir ikimokyklinio ugdymo institucijoje. Pastaroji padeda šeimai puoselėti visas vaiko galias (intelektualines, emocines, valios, fizines), kurios yra svarbios asmenybės brandumo įgijimui bei sėkmingai vaiko socializacijai. Todėl ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir šeima suvokiamos kaip lygiavertės partnerės. Ikimokyklinio ugdymo organizacijų dėka perimamos geriausios šeimos tradicijos, tėvai įtraukiami į ugdymo procesą, derinami šeimos ir ugdymo institucijos interesai, lūkesčiai bei požiūris į visapusišką vaiko ugdymą. Matyti, jog reikalingi nuolatiniai ikimokyklinio vaiko ugdymo šeimoje ir tam skirtose įstaigose tyrimai, kurie padėtų atrasti patį geriausią vaiko ugdymo variantą.

4.1. Tyrimo metodika ir organizavimas

Teorinėje darbo dalyje akcentuotoms nuostatoms įvertinti, atliktas tyrimas, kurio tikslas – atskleisti pedagogų bei tėvų, kurių vaikai lanko ikimokyklinio ugdymo institucijas, požiūrio į ikimokyklinį ugdymą analizę.

Tiksliui pasiekti keliami šie uždaviniai:

- Parengti tyrimo metodiką.
- Sudaryti anketą tėvams, kurių vaikai lanko ikimokyklinio ugdymo grupę, bei vadovams ir pedagogams, dirbantiems ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Atlikti anketinę apklausą.
- Gautus atsakymus išanalizuoti ir apdoroti kompiuterinėmis programomis SPSS/PC (Statistical Package for the Social Sciences) 17.0 for Windows ir Microsoft Excel.
- Pateikti darbo išvadas ir rekomendacijas.

Įgyvendinant tyrimo tikslą, remiamasi teorine mokslinių šaltinių analize (S. Dapkienės (2002), R. Želvio (2001, 2003), A. Juodaitytės (2002, 2003), J. Litvinienės (2001), Z. Bajoriūno (1997), J. Uzdilos (1993), L. Jovaišos (1993) bei kita literatūra: mokslininkų darbais ir ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais (LR Švietimo įstatymu, Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija ir kt.)). Taip pat parengta anketa, skirta tėvams (žr. 1 priedas)

bei pedagogams ir vadovams (žr. 2 priedas), kurią sudaro uždari klausimai, apimantys penkis diagnostinius blokus.

Pirmajame diagnostiniame bloke prašyta respondentų nurodyti demografinius duomenis.

Antrasis blokas buvo sudarytas iš 11 teiginių apie auklėjimo šeimoje tikslus, turinį, stilių, metodus bei sąlygų visapusiškam vaiko ugdymuisi sudarymą.

Trečiame klausimų bloke tyrimo dalyviai turėjo atskleisti savo požiūrį į esminius institucinio ikimokyklinio ugdymo aspektus, tikslus, formas, ugdymo kryptis ir metodus bei akcentuoti savo lūkesčius ikimokyklinio ugdymo funkcijų atžvilgiu.

Ketvirtajame – dalyviai turėjo atsakyti, kokios papildomos ikimokyklinio ugdymo institucijų teikiamos paslaugos paskatino leisti vaikus į darželį bei kokį poveikį tai padarė šeimos gyvenimui.

Penktajame – respondentų teirautasi apie jų požiūrį į šeimos ir ikimokyklinio ugdymo institucijose dirbančių pedagogų bei vadovų bendravimą (gaunamos informacijos pobūdį, objektyvumą, informatyvumą) bei bendradarbiavimą (dalyvavimą ikimokyklinio ugdymo institucijų veikloje, savivaldoje bei priimtinausias bendradarbiavimo formas).

Respondentų atsakymai buvo vertinami penkių balų rangine skale. Duomenų vertinimo kriterijumi pasirinktas požiūrio išreiškimo laipsnis.

Siekiant objektyvumo ir sąžiningumo, vertinant pateiktus teiginius, pasirinktas anonimiškos anketos tipas.

Empirinis tyrimas atliktas remiantis B. Bitino (1998, 2002), K. Kardelio (2002), K. Pukėno (2005) tyrimų metodologinėmis nuostatomis.

Gauti kiekybinio tyrimo rezultatai apdoroti SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 17.0 for Windows ir Microsoft Excel programomis. Norint išsiaiškinti, kokie yra statistiškai reikšmingi skirtumai tarp tėvų ir pedagogų bei vadovų grupių, taip pat tarp rajone ir mieste gyvenančių tėvų grupių atsakymų, buvo naudojama Spirmeno koreliacijos analizė. Statistiškai reikšmingu skirtumas buvo laikomas tada, kai reikšmingumo lygmuo $p < 0,05$, esminiu – kai reikšmingumo lygmuo $p < 0,01$. Taip pat buvo naudota aprašomoji statistika. Gauti rezultatai susteminti ir pateikti lentelėse bei grafikuose.

Siekiant tyrimo tikslo ir iškeltų uždavinių įgyvendinimo, tyrimui atlikti buvo pasirinkti keturi Kėdainių rajono darželiai, kurių du yra rajono vietovėse, vienas mieste ir vienas priemiestyje, kurį lanko tiek rajone, tiek mieste gyvenančių tėvų vaikai.

Anketinė apklausa buvo vykdoma 2010 sausio – vasario mėnesiais.

Imties tūris buvo nustatytas tikimybinio – sluoksniuoto būdu, t.y. tiriamoji populiacija buvo suskirstyta į dvi grupes pagal gyvenamą vietą, šiuo atveju gyvenančius ar dirbančius mieste

ir rajone. Imtis pasirinkta vadovaujantis specialiomis lentelėmis, sudarytomis 5 proc. paklaida, kai $p < 0,05$. Tyrimo imtį sudarė 316 respondentų.

4.2. Bendri tyrime dalyvavusių respondentų demografiniai duomenys

1 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal lytį

Tiriamųjų tėvų lytis	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Moteris	262	92
Vyras	24	8

Išanalizavus tėvų tiriamosios imties respondentų demografinius duomenis, nustatyta, kad apklausoje dalyvavo daugiausiai moterys (92 proc.), o vyrai sudaro tik 8 proc. visų tiriamųjų respondentų.

2 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal amžių

Tiriamųjų tėvų amžius	Tėvai N = 286	Proc. (%)
19 – 25 metai	27	9
26 – 35 metai	141	49
36 – 45 metai	96	34
46 ir daugiau	22	8

Iš keturių pagal amžių išskirtų grupių (19 – 25 metai, 26 – 35 metai, 36 – 45 metai, 46 metai ir daugiau), tėvų grupėje daugiausiai 26 – 35 metų respondentų, net 49 proc.. Antroje vietoje – respondentai, patenkantys į 36 – 45 metų amžiaus grupę, ją sudaro 34 proc.. Dviem mažiausioms tiriamųjų grupėms priklauso 19 – 25 metų bei 46 metų asmenys. Šios grupės atitinkamai sudaro 9 proc. ir 8 proc..

3 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Tiriamųjų tėvų išsilavinimas	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Pradinis	8	3
Pagrindinis	28	10
Vidurinis	68	24
Spec. vidurinis	73	25
Aukštesnysis	46	16
Nebaigtas aukštasis	7	2
Aukštasis	56	20

Ištirus tėvų išsilavinimą, gauti tokie duomenys: daugiausia tėvų yra įgiję spec. vidurinį (25 proc.) bei vidurinį išsilavinimą (24 proc.), mažiausiai yra įgijusių pradinį išsilavinimą (3 proc.) bei nebaigusių aukštojo mokslo (2 proc.). Analizuojant likusius duomenis, galima teigti, kad 20 proc. tiriamųjų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą, 16 proc. – aukštesnį ir 10 proc. tiriamųjų – pagrindinį išsilavinimą.

4 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą

Tiriamųjų tėvų gyvenamoji vieta	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Mieste	142	50
Rajone	144	50

Kadangi imties tūris buvo nustatytas tikimybinio–sluoksniuotu būdu, tiriamųjų skaičius pagal gyvenamąją vietą yra pasiskirstęs vienodai, po 50 proc.

5 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal vaikų skaičių šeimoje

Tiriamųjų tėvų šeimose augančių vaikų skaičius	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Vienas	77	27
Du	132	46
Trys	42	15
Keturi ir daugiau	35	12

Pagal vaikų skaičių šeimoje, daugiausia apklaustųjų turi tik vieną (27 proc.) arba du (46 proc.) vaikus. Tris vaikus turi 15 proc. apklaustųjų, o keturis ar daugiau – 12 proc. respondentų, tačiau išryškėjo tendencija, jog daugiavaikių šeimų yra daugiau rajone. Tyrimo duomenys pateikti 6 lentelėje.

6 lentelė

Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą ir vaikų skaičių šeimoje

	Kiek šeimoje auginate vaikų				Iš viso
	1,00	2,00	3,00	4 ir	
Jūs mieste gyvenate	41	72	16	13	142
rajone	36	60	26	22	144
Iš viso	77	132	42	35	286

7 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal užimtumą

Tiriamųjų tėvų užimtumas	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Dirba	203	71
Nedirba	83	29

Daugiausia apklausoje dalyvavusių tėvų yra dirbantys, jie sudaro 71 proc. visų apklaustųjų, tačiau pagal vidutinės šeimos pajamas, net 34 proc. tėvų sudaro grupę, kurioje vidutinės šeimos pajamos siekia iki 1000 litų. Šie duomenys pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

Tiriamųjų tėvų pasiskirstymas pagal vidutinės šeimos pajamas

Tiriamųjų tėvų vidutinės šeimos pajamos	Tėvai N = 286	Proc. (%)
Iki 1000 litų	96	34
Nuo 1000 iki 1500 litų	83	29
Nuo 1500 iki 2000 litų	41	14
2000 litų ir daugiau	62	22
Neatsakė	4	1

9 lentelė

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pasiskirstymas pagal amžių

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų amžius	Pedagogai bei vadovai N = 30	Proc. (%)
19 – 25 metai	3	10
26 – 35 metai	2	7
36 – 45 metai	12	40
46 ir daugiau	13	43

Pedagogų bei vadovų tiriamojoje imtyje net 43 proc. respondentų yra 46 metų ir daugiau, antroje vietoje – respondentai, patenkantys į 36 – 45 metų amžiaus grupę, ją sudaro 40 proc. apklaustųjų. Mažiausiai yra 19 – 25 metų (10 proc.) bei 26 – 35 metų (7 proc.) respondentų.

10 lentelė

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų išsilavinimas	Pedagogai bei vadovai N = 30	Proc. (%)
Aukštesnysis	10	33
Aukštasis neuniversitetinis	15	50

Aukštasis universitetinis	5	17
---------------------------	---	----

Daugiausiai pedagogų bei vadovų turi aukštąjį neuniversitetinį išsilavinimą (50 proc.), kiek mažiau yra turinčiųjų aukštesnįjį išsilavinimą (33 proc. respondentų), o mažiausiai yra įgijusių universitetinį išsilavinimą (17 proc. respondentų).

11 lentelė

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pasiskirstymas pagal pedagoginio darbo stažą

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pedagoginio darbo stažas	Pedagogai bei vadovai N = 30	Proc. (%)
Iki 5 metų	4	13
6 – 10 metų	3	10
11 – 15 metų	3	10
16 – 20 metų	3	10
21 ir daugiau	17	57

Iš pateiktų duomenų matyti, kad daugiausiai šios tiriamosios imties respondentų (57 proc.) turi 21 metų ir daugiau pedagoginio darbo stažą.

12 lentelė

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pasiskirstymas pagal užimamas pareigas

Tiriamųjų pedagogų bei vadovų pedagoginio darbo stažas	Pedagogai bei vadovai N = 30	Proc. (%)
Direktorius	3	10
Direktoriaus pavaduotojas	1	3
Auklėtoja	23	77
Kitas specialistas	3	10

Šioje tiriamojoje imtyje daugiausiai pedagogių, dirbančių ikimokyklinio ugdymo įstaigoje auklėtojomis (77 proc.).

13 lentelė

Tiriamųjų vadovų pasiskirstymas pagal vadybinio darbo stažą

Tiriamųjų vadovų vadybinio darbo stažas	Vadovai N = 4	Proc. (%)
Iki 5 metų	1	25

6 – 10 metų	0	0
11 – 15 metų	0	0
16 – 20 metų	1	25
21 ir daugiau	2	50

Apklaustieji vadovai nurodė, kad 50 proc. jų turi 21 metų ir daugiau vadybinio darbo stažą, 25 proc. turi iki 5 metų vadybinio darbo stažą ir dar 25 proc. nuo 16 iki 20 metų vadybinio darbo stažą. Iš jų visų 50 proc. yra įgiję antrąją ir 50 proc. trečiąją vadybinę kategoriją. Vadovų pasiskirstymas pagal vadybinę kategoriją pateikiamas 14 lentelėje.

14 lentelė

Tiriamųjų vadovų pasiskirstymas pagal vadybinę kategoriją

Tiriamųjų vadovų vadybinė kategorija	Vadovai N = 4	Proc. (%)
Pirmoji	0	0
Antroji	2	50
Trečioji	2	50

15 lentelė

Tiriamųjų pedagogų pasiskirstymas pagal kvalifikacinę kategoriją

Tiriamųjų pedagogų kvalifikacinė kategorija	Pedagogai N = 26	Proc. (%)
Auklėtoja	7	27
Vyresnioji auklėtoja	18	69
Auklėtoja – metodininkė	1	4
Auklėtoja - ekspertė	0	0

Auklėtojai ir kiti įstaigose dirbantys pedagogai daugiausia turi įgiję vyresniosios auklėtojos kvalifikacinę kategoriją (69 proc.).

4.3. Tyrimo rezultatai ir jų analizė

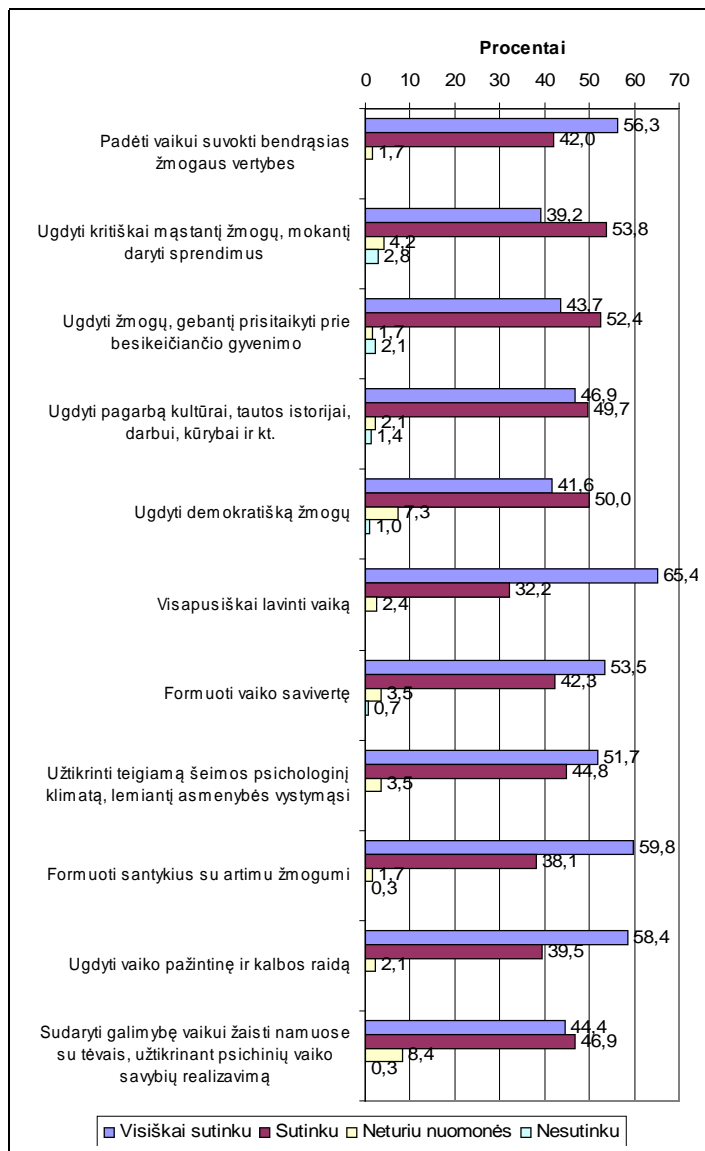
4.3.1. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą šeimoje analizė

Kaip teigia Z. Bajoriūnas (1997), šeimos atliktas darbas yra svarbiausia prielaida kitų auklėjimo grandžių veiklos sėkmei užtikrinti, todėl kiekvienas vaikas turi teisę augti saugioje, palankioje ir patikimoje aplinkoje, nes vaikai yra kiekvienos tautos ateitis. Tad ir dėmesys jų sveikatai, švietimui, psichosocialiniam vystymuisi turi būti skirtas jau nuo pirmųjų dienų. Tuo pasirūpinti gali tik šeima. Vadovaujantis šiomis nuostatomis, respondentams buvo pateikta

užduotis apie ikimokyklinio amžiaus vaikų lavinimą, auklėjimą bei ugdymą šeimoje, sudaryta iš 11 teiginių. Gauti apibendrinti duomenys pateikti 1 paveiksle.

Daugiausia apklaustųjų tėvų mano, jog svarbiausia šeimoje visapusiškai lavinti vaiką (65 proc.), taip pat itin svarbu formuoti santykius su artimu žmogumi (59,8 proc.), ugdyti vaiko pažintinę ir kalbos raidą (58,4 proc.), padėti jam suvokti bendrąsias žmogiškąsias vertybes (56,3 proc.) bei formuoti vaiko savivertės suvokimą (53,5 proc.). Tai įrodo, tėvų supratimą, kad vaikai turi būti ugdomi nuo pat gimimo ir sudaro prielaidas geram tėvų ir pedagogų bendradarbiavimui.

Kiek mažiau tėvų mano, jog labai svarbūs dalykai yra šie: pagarbos ugdymas kultūrai, tautos istorijai, darbui, kūrybai ir kt. (46,9 proc.). Pagarba, anot D. Lawrence ir E. Shapiro (2008), yra viena iš emocinių savybių, kuri formuojasi lavinant emocinį intelektą. Autorių teigimu, emocinių įgūdžių turintys vaikai yra laimingesni, labiau pasitiki savimi ir jiems geriau sekasi mokykloje. Be to, tai prieštarauja A. Maceinos (1990) teiginiams jog, šeima yra pradas, kuris skleidžia tautybę ir parengia pagrindinius principus tautos buvimui. 44,4 proc. apklaustųjų tėvų kaip labai svarbų dalyką nurodė galimybės vaikui žaisti namuose su tėvais sudarymą, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą. Žaidimai – viena patraukliausių vaikams veiklų (tai buvo nustatyta šio darbo teorinėje dalyje), kurių dėka galima lavinti vaiko vaizduotę, kalbą, mąstymo įgūdžius ir kt. Jei nebus galimybių vaikams žaisti namuose su tėvais, nebus garantuojamas ir visapusiškas vaikų ugdymas, kuris, tėvų manymu, yra viena svarbiausių šeimos funkcijų.

1 pav. Tėvų požiūrio į ugdymo šeimoje aspektus procentinis pasiskirstymas.

1 pav. pateikti duomenys leidžia priėti prie išvados, jog nedaugeliui tėvų yra svarbūs šie dalykai: „žmogaus, gebančio prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo ugdymas“ (43,7 proc.), „demokratiško žmogaus ugdymas“ (41,6 proc.) bei „kritiškai mąstančio, mokančio daryti sprendimus, žmogaus ugdymas“ (39,2 proc.). Tačiau pastarųjų veiksnių dėka vyksta sėkminga vaiko socializacija. Anot J. Vaitkevičiaus (1995), vaiko socializacijai daugiausiai įtakos daro tėvai, kadangi paprastai ikimokyklinio amžiaus vaiko išorinis pasaulis neperžengia šeimos ribų.

Siekiant nustatyti, kuo skiriasi rajone ir mieste gyvenančių tėvų ikimokyklinio ugdymo šeimoje vertinimas, buvo padaryta atskira gautų apklausos duomenų analizė (šios analizės rezultatus matome 3 priedo 1 ir 2 paveiksluose) bei atlikta Spirmeno koreliacinė analizė (3 priedo 1 lentelė). Pastarosios analizės dėka pavyko išsiaiškinti, jog mieste gyvenantys tėvai labiau vertina teigiamo šeimos psichologinio klimato, lemiančio asmenybės vystymąsi užtikrinimą ($r = 0,253$, $p < 0,01$), kas, anot J. Jakavičiaus (1998), turi įtakos tolesniam vaiko, paauglio ar net jaunuolio brendimui, be to, tiesiogiai veikia vaiko sveikatą. Tai įrodė grupė Roč-

esterio (D.Britanija) universiteto mokslininkų, vadovaujamų Merės Kaserton, kurie atliko eksperimentą, trunkantį trejus metus. Jame dalyvavo 169 vaikai ir jų tėvai. Kas šešis mėnesius psichiatrai vertino suaugusiųjų būklę. Iki tol tėvai turėdavo stebėti savo vaikus ir fiksuoti jų ligas. Iš šių stebėjimų mokslininkams ir pavyko nustatyti, kad šeimose, kuriose tėvai dažnai patiria stresą, yra nervingi, vaikai serga dažniau. 64,1 proc. mieste gyvenančių tėvų mano, jog užtikrinti teigiamą šeimos psichologinį klimatą yra labai svarbu ir 34,5 proc. teigia, jog tai yra svarbu, o iš rajone gyvenančių tėvų tik 39,6 proc. mano, jog tai yra labai svarbu ir 54,9 proc. atsakė, kad svarbu. 65,5 proc. mieste gyvenančių tėvų mano, jog vaiko pažintinės ir kalbos raidos ugdymas yra labai svarbus, 34,5 proc. mano, kad svarbus. 51,4 proc. rajone gyvenančių tėvų mano, kad tai labai svarbu ir 44,4 proc. nuomone – tai svarbu ($r = 0,157$, $p < 0,01$). Šių duomenų dėka galime daryti prielaidą, kad mieste gyvenantys tėvai daugiau supranta kalbos bei pažintinių gebėjimų lavinimo būtinumą, kas, kaip pabrėžia V. East ir L. Evans (2008) laiduotų tolimesnį sėkmingą vaikų ugdymąsi ir dalyvavimą visuomenės gyvenime.

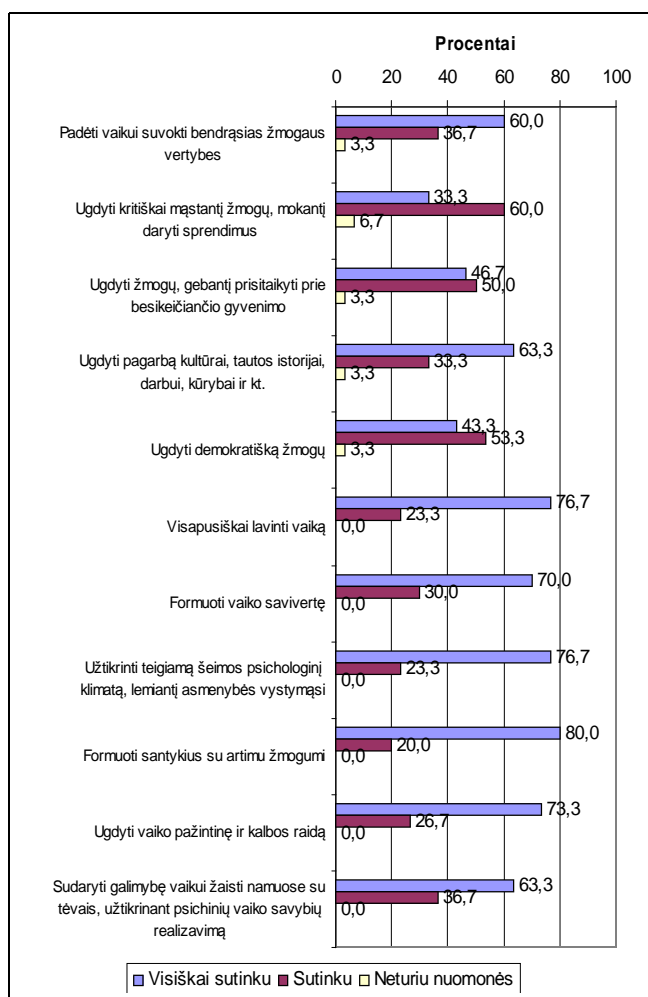
Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp šių dviejų respondentų grupių išryškėjo vertinant „pagarbos kultūrai, tautos istorijai, darbui ir kūrybai ugdymą šeimoje“ ($r = 0,174$, $p < 0,05$), „demokratiško žmogaus ugdymą“ ($r = 0,177$, $p < 0,05$) bei „galimybių vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą“ ($r = 0,184$, $p < 0,05$). Šiuos tris uždavinius, kaip ir anksčiau minėtais atvejais, labiau vertina mieste nei rajone gyvenantys tėvai.

Ištirus gautus duomenis, akivaizdu, kad mieste gyvenantys tėvai labiau nei gyvenantys rajone vertina šeimos ugdomąją funkciją. Beveik visus pateiktus teiginius jie nurodė kaip labai svarbius, o rajone gyvenantys tėvai labai svarbiais laiko tik penkis.

Galime manyti, jog tėvams, ypač gyvenantiems mieste, atliekant ugdomąją funkciją šeimoje, svarbiausia visapusiškas vaiko ugdymas per santykius su artimu žmogumi, ugdant vaiko pažintinę ir kalbos raidą, padedant vaikui suvokti bendrąsias žmogiškąsias vertybes ir formuojant jo savivertę.

Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad dalis tėvų, ypač gyvenančių rajone, neturi pakankamai žinių apie šeimos ugdomąją funkciją.

Iš 2 paveiksle pateiktos medžiagos matyti, jog pedagogų nuomone, vienas iš svarbiausių ikimokyklinio ugdymo šeimoje uždavinių yra santykių formavimas su artimu žmogumi (80 proc.). Kiti itin svarbūs: visapusiškas vaiko ugdymas, teigiamo šeimos psichologinio klimato užtikrinimas (po 76,7 proc.), vaiko pažintinės ir kalbos raidos ugdymas (73,3 proc.), vaiko savivertės formavimas (70 proc.), pagarbos kultūrai, tautos istorijai ir kultūrai ugdymas (63,3 proc.). Tai patvirtina, jog pedagogai bei vadovai vadovaujasi mokslininkų nuostatomis (jos pateiktos teorinėje darbo dalyje), jog šeima – pirmoji vaiko ugdymo institucija, kurios dėka kuriami pagrindai kitų auklėjimo ir ugdymo grandžių veiklos sėkmei užtikrinti.

2 pav. Pedagogų požiūrio į ugdymo šeimoje aspektus procentinis pasiskirstymas

Mažiau reikšmingomis pedagogai mano esant šias sritis: žmogaus, gebančio prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo ugdymą (46,7 proc.), demokratiško žmogaus ugdymą (43,3 proc.) bei kritiškai mąstančio žmogaus, mokančio daryti sprendimus, ugdymą (33,3 proc.). Tai parodo pedagogų bei vadovų žinių trūkumus vaiko socializacijos klausimais.

Galime teigti, jog pedagogų nuomone, šeimoje turi būti formuojami santykiai su artimu žmogumi, užtikrinamas teigiamas psichologinis šeimos klimatas, kuris lemtų asmenybės vystymąsi bei visapusišką vaiko lavinimą ugdant pažintinę ir kalbos raidą, formuojama vaiko savivertė bei skatinama pagarba kultūrai, tautos istorijai ir kt.

Palyginus, kaip skiriasi tėvų ir pedagogų požiūris, paaiškėjo, kad pedagogai bei vadovai labiau nei tėvai vertina santykių su artimu žmogumi formavimą šeimoje ($r = 0,124$, $p < 0,05$), kuris vyksta tėvams rodant gerą pavyzdį šeimoje, nes, kaip teigia A. Miškinis (1993), tik taktiški tėvų tarpusavio santykiai padeda vaikus išmokyti pagarbos ir meilės kitiems asmenims. Pedagogų manymu, taip pat svarbus galimybių vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant jo psichinių savybių realizavimą ($r = 0,125$, $p < 0,05$), sudarymas. Pirmąjį paminėtą kriterijų 63,3

proc. pedagogų bei vadovų ir 44,4 proc. tėvų įvertino kaip labai svarbų, antrąjį kaip labai svarbų nurodė 80 proc. pedagogų ir 59,8 proc. tėvų. Spirmeno koreliacinės analizės rezultatai pateikti 3 priedo 2 lentelėje.

Gauti tyrimo rezultatai įrodo pedagogų bei vadovų kompetenciją vaikų ugdymo šeimoje klausimais. Taigi siekiant ikimokyklinio ugdymo efektyvumo, garantuojančio kokybišką visa apimančią vaiko ugdymą, būtina veiksminga vadyba, kuri paskatintų tėvus aktyviau domėtis ikimokyklinio amžiaus vaikų vystymosi ypatumais, raida bei pagrindinių šio amžiaus vaiko poreikių tenkinimo svarba, organizuojant jiems seminarus, konferencijas ar konsultuojant individualiai. Tam labai pasitarnautų darželyje įrengtas šeimos kambarys, kuriame tėvai galėtų susitikti su auklėtojais, administracija ar kitais įstaigoje dirbančiais specialistais bei naudotis šioje patalpoje pateiktomis įvairiomis priemonėmis, skirtomis vaiko kompetencijų tobulinimui, pasiskaitinėti apie vaiko ugdymą, sveikatos priežiūrą ar kitus juos dominančius dalykus.

Akivaizdu, kad:

- Tėvų nuomone, šeimoje pirmiausia turi vykti visapusiškas vaiko ugdymas, o, anot pedagogų, – santykių su artimu žmogumi formavimas.
- Abiems respondentų grupėms atrodo svarbu namuose ugdyti vaiko pažintinę ir kalbos raidą, padėti jam suvokti bendrąsias žmogaus vertybes, tačiau, jų manymu, demokratiško, kritiškai mąstančio, gebančio prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo žmogaus ugdymui daug dėmesio skirti nereikia.
- Pedagogų ir vadovų nuomone, vieni iš svarbiausių ugdymo aspektų šeimoje yra galimybės vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą, sudarymas bei teigiamo šeimos psichologinio klimato, lemiančios asmenybės vystymąsi, užtikrinimas. Tėvams, ypač gyvenantiems rajone, šie veiksniai neatrodo itin svarbūs ir reikšmingi.

Galima manyti, kad, užtikrinant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumą, vertėtų atidaryti prie įstaigos konsultacinį korekcinį centrą tėvams, auginantiems ikimokyklinio amžiaus vaikus ar įkurti Jaunųjų motinų mokyklą, kurioje, pagal iš anksto sudarytą planą, motinos galėtų gauti teorinių žinių įvairiais vaikų auklėjimo klausimais, įgytų praktikos, formuotų auklėjimo įgūdžius.

4.3.2. Tėvų ir pedagogų požiūrio į institucinį ikimokyklinį ugdymą analizė

Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo aspektus. Jau atvedę vaikus į darželį, tėvai turi tam tikrų pageidavimų, patarimų ar pasiūlymų. Siekiant nustatyti, kokie faktoriai, apklaustųjų nuomone, vaikui darželyje yra svarbiausi, ugdytinių tėvams bei

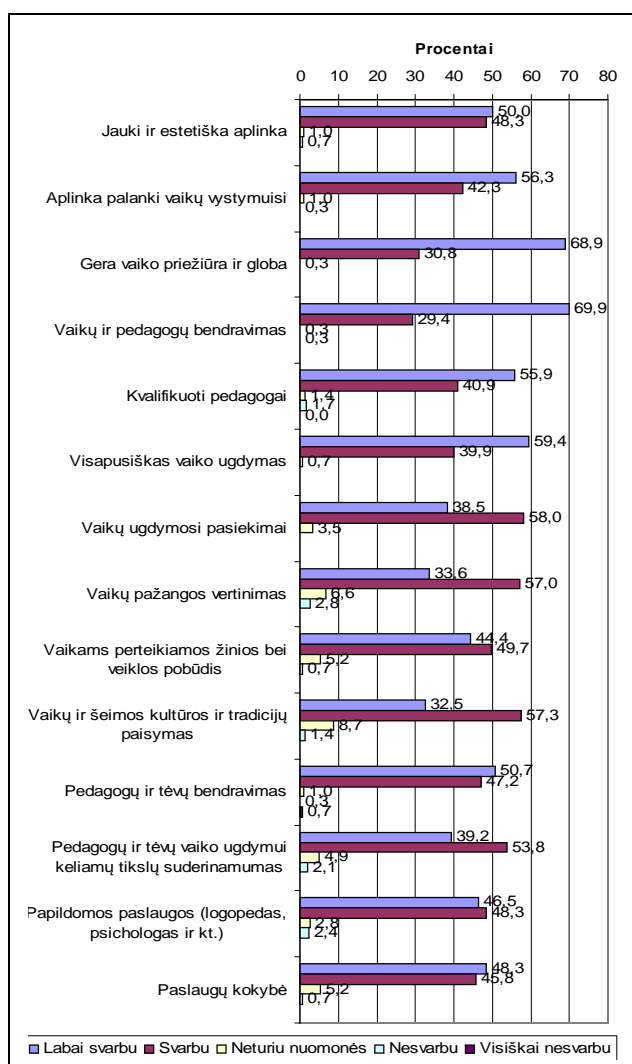
pedagogams buvo pateikta užduotis, sudaryta iš 14 teiginių. Apibendrinti rezultatai pateikti 3 ir 4 pav.

Kaip matyti 3 pav., dauguma tėvų mano, kad darželyje vaikui svarbiausia vaikų ir pedagogų bendravimas, taip pat itin svarbi gera priežiūra ir globa (tai nurodė atitinkamai 69,9 proc. ir 68,9 proc. tėvų). Tėvų nuomone, labai svarbus yra visapusiškas vaiko ugdymas (59,4 proc.), aplinka, palanki vaiko vystymuisi (56,3 proc.) bei kvalifikuoti pedagogai (55,9 proc.). Pedagogų ir tėvų bendravimą respondentai įvertino skirtingai: 50 proc. apklaustųjų teigė, kad tai yra labai svarbu, 47 proc. manė, kad tai yra svarbu, 1 proc. tėvų neturėjo nuomonės šiuo klausimu, 0,3 proc. manė, kad tai yra nesvarbu ir 0,7 proc. teigė, kad tai yra visiškai nesvarbu. Taip pat labai svarbiu aspektu tėvai įvardino jaukią ir estetišką aplinką (50 proc.) bei paslaugų kokybę (48,3 proc.).

Mažiausiai svarbiu aspektu pasirinktas vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas. 32,5 proc. apklaustųjų tėvų teigia, jog tai labai svarbu, tačiau net 1,4 proc. mano, jog tai yra nesvarbu. Tai įrodo, jog tėvai nėra pakankamai susipažinę su naujuoju liberalizuotu ugdymu, kuriuo, kaip akcentuojama šio darbo teorinėje dalyje, buvo siekiama ugdymo(si) turinį labiau „priartinti prie vaiko“, t.y. atsižvelgiant į įstaigą lankančių vaikų patirtį, jų poreikius, ugdymo(si) stilių, šeimos lūkesčius, į konkrečios įstaigos tipą, sąlygas, tradicijas ir kontekstą numatyti tokį ugdymo turinį, sudaryti ugdymo(si) sąlygas, kurios padėtų kiekvienam vaikui tenkinti jo prigimtinius, kultūros (taip pat ir etninės), socialinius, pažintinius poreikius. Siekiant tenkinti vaiko kultūros poreikius, būtinas vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas, kurį tėvai įvardino kaip nelabai ar visiškai nereikšmingu faktoriumi. Be to, kaip įrodė D. T. Dodge ir kt. (2007), kultūra turi didelę įtaką vaikų ugdymui.

Tyrimo dalyviai mano, jog ne itin svarbūs yra šie dalykai: vaikų ugdymosi pasiekimai (38,5 proc.) bei vaikų pažangos vertinimas (33,6 proc.). Tačiau šie abu faktoriai iš dalies užtikrina ir ugdymo paslaugų kokybę, kuri, kaip įrodė G. Purvaneckienė (2005), išnagrinėjusi Mičigano valstijoje mokslininkų atliktą longitudinį tyrimą, laiduoja tolesnį sėkmingą ugdytinių mokymąsi bei aukštesnį išsilavinimą.

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų svarbiausių vaikui faktorių darželyje vertinimas, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė, pateikta 4 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

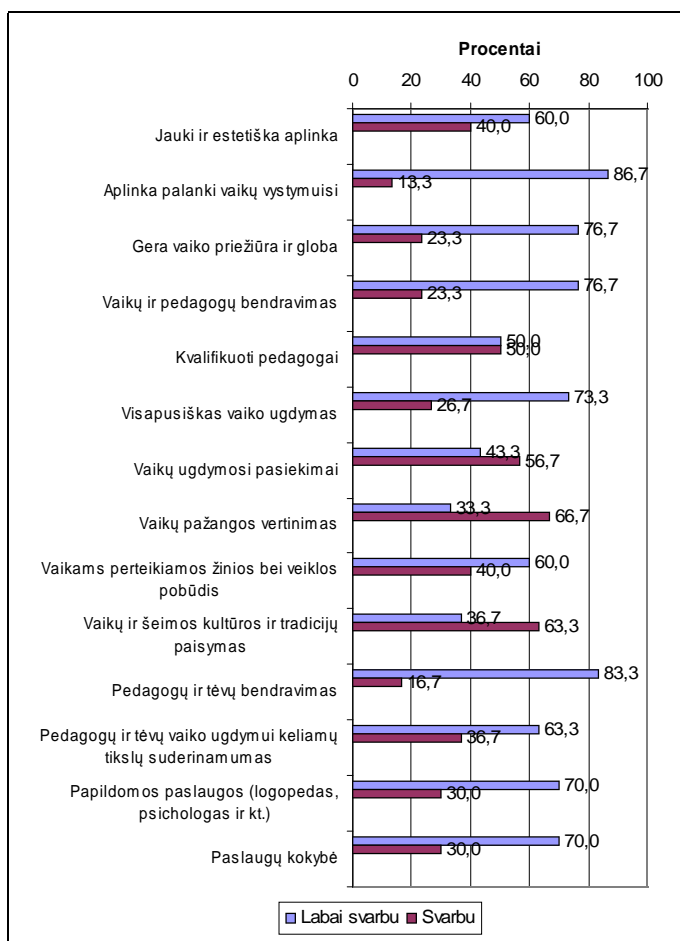
3 pav. Tėvų nuomone svarbiausių vaikui faktorių darželyje procentinis pasiskirstymas.

Iš šių paveikslų matyti, jog, rajone gyvenančių tėvų manymu, pedagogų ir tėvų bendravimas nėra labai svarbus, o mieste gyvenantys tėvai mano priešingai. Tačiau, kaip parodė Spirmeno koreliacinė analizė (4 priedo 1 lentelė), šie skirtumai nėra statistiškai reikšmingi. Skirtumai yra esminiai ($r=0,21$, $p < 0,01$) vertinant papildomas (logopedo, psichologo) paslaugas. Jos atrodo svarbesnės mieste gyvenantiems tėvams. Tai įrodo mieste gyvenančių tėvų susirūpinimą dėl tinkamo vaikų komunikavimo bei socialinės kompetencijos ugdymo.

Galima manyti, jog tėvams svarbiausia, kad per glaudų vaikų ir pedagogų bendradarbiavimą būtų užtikrinta gera vaiko priežiūra ir globa, vykdomas visapusiškas ugdymas aplinkoje, palankioje vaiko vystymuisi, kurį organizuoja kvalifikuoti pedagogai.

Išnagrinėjus 4 pav. pateiktus duomenis, galima teigti, kad pedagogų nuomone, svarbiausias ikimokyklinio ugdymo aspektas yra aplinkos, palankios vaiko vystymuisi, sudarymas (86,7 proc.), taip pat itin svarbu pedagogų ir tėvų bendravimas (83,3 proc.). Vienu iš svarbesnių aspektų respondentai įvardino vaikų ir pedagogų bendravimą bei gerą vaiko priežiūrą ir globą

(po 76,7 proc.) bei visapusišką vaiko ugdymą (73,3 proc.). Tačiau, siekiant užtikrinti visapusišką vaiko ugdymą, būtina nuolat vertinti vaikų pažangą bei pasiekimus, kas leistų daryti prielaidas apie naudojamų metodų, formų, priemonių taikymo ugdymo procese efektyvumą, o vaikų pažangos vertinimas (labai svarbiu laiko tik 33,3 proc.) ir vaikų ugdymosi pasiekimai (labai svarbiais laiko 43,3 proc.) tik nedaugelio pedagogų yra įvertinti kaip svarbūs aspektai.

4 pav. Pedagogų nuomone svarbiausių vaikui faktorių darželyje procentinis pasiskirstymas.

Nagrinėjant tėvų atsakymų duomenis, buvo pastebėta, jog kultūros ir tradicijų paisymas jiems nėra svarbus. Iš pedagogų taip pat tik nedaugelis vertina vaikų šeimos ir kultūros tradicijų paisymą (labai svarbiu laiko 36,7 proc.), nors, kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007), jei vertybės ar įgūdžiai, kurie diegiami ir kurių mokoma namuose, yra negerbiami ar nesuprantami ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, vaikai susipainioja ir nežino, kaip jiems elgtis.

Tėvų laikyta svarbia pedagogų kvalifikacija tik 50 proc. pedagogų bei vadovų tiriamosios grupės respondentų laiko labai svarbia, nors kaip pabrėžia R. Prakapas ir V. Targamadzė (2008), ugdymo kokybė reikalauja ir profesionalumo, o jo neįmanoma įgyti be nuolat tobulinamos kvalifikacijos.

Siekiant įvertinti, kaip skiriasi pedagogų ir tėvų požiūriai šiuo klausimu, buvo atlikta Spirmeno koreliacinė analizė, kuri padėjo išsiaiškinti, jog skirtumai yra esminiai vertinant aplinkos, palankios vaikų ugdymuisi sudarymą ($r = 0,65$, $p < 0,01$), papildomas paslaugas (logopedas, psichologas ir kt.) ($r = 0,65$, $p < 0,01$) bei nagrinėjant tėvų ir pedagogų bendravimo aspektą ($r = 0,65$, $p < 0,01$). Vertinant kitus aspektus skirtumai tarp pedagogų ir tėvų požiūrio nebuvo statistiškai patikimi. Šios analizės rezultatai pateikti 3 priedo 2 lentelėje. Matyti, jog pedagogai labiau nei tėvai susirūpinę vaikų poreikių tenkinimu, kuris padėtų įgyvendinti ikimokyklinio ugdymo paskirtį, bei ugdymo kokybės garantavimą užtikrinant tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą.

Akivaizdu, kad:

- Tėvams svarbiausia yra vaikų ir pedagogų bendravimas, pedagogai prioritetine sritimi išskiria aplinką, palankią vaikų vystymuisi..
- Abiems respondentų grupėms yra svarbu gera vaiko priežiūra bei visapusiškas ugdymas, tačiau vaiko ugdymosi pasiekimams bei pažangos vertinimui šiose grupėse teikiama vienodai mažai dėmesio.
- Pedagogų ir vadovų tiriamosios grupės svarbiu veiksniu mano esant pedagogų ir tėvų bendravimą, o tėvai nėra linkę šio ryšio taip sureikšminti, dalis jų, ypač gyvenančių rajone, tam net prieštarauja.
- Vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymą, vaikams perteikiamų žinių bei veiklos pobūdį ir pedagogų ir tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų suderinamumą abi tiriamosios grupės nurodo kaip mažiau svarbius ikimokyklinio ugdymo aspektus.
- Papildomos specialiosios paslaugos (logopedo, psichologo ir kt.) yra svarbesnės pedagogams nei tėvams.
- Pedagogai, lyginant su tėvais, nepakankamai vertina kvalifikacijos reikšmę. Tėvams, o ypač gyvenantiems mieste, tai yra vienas iš aktualesnių kriterijų.

Gauti tyrimo rezultatai leidžia priėti prie išvados, jog, siekiant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumo, garantuojančio kokybišką visą apimantį vaiko ugdymą, būtina įtraukti tėvus į įstaigos savivaldą, kuriant ne tik Tėvų komitetą ar Įstaigos tarybą, bet ir sudarant Įstaigos veiklos kokybės komitetą. Pastarojo nariai kartu su įstaigos administracija ir pedagogais galėtų aptarti šiuos dalykus: kaip įgyvendinami įstaigos tikslai, kaip ugdomi vaikai, kokios yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimo galimybės, kokie programos taikymo rezultatai arba kaip patobulinti veiklą bei kitus aspektus, atsižvelgiant į bendruomenės narių pasiūlymus, rekomendacijas bei švietimą reglamentuojančius teisės aktus. Komitetui atstovaujantys tėvai priimtus argumentuotus nutarimus galėtų pristatyti visai bendruomenei, o tai padėtų sulaukti

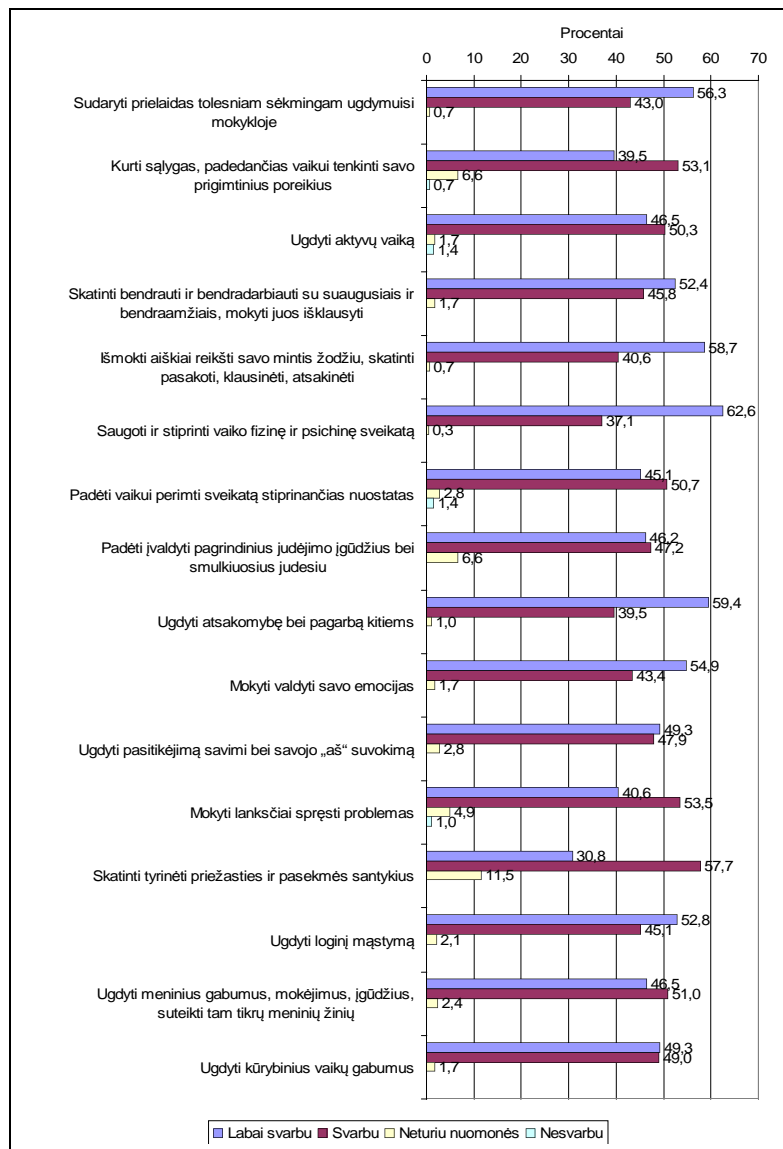
mažiau priešingų nuomonių iš tėvų, jie būtų skatinami labiau domėtis institucijos veikla, paskirtimi ir kt., be to, tai būtų akstinas tobulėti ir patiems pedagogams.

Tėvų ir pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo tikslus bei uždavinius. Norint tikslingai organizuoti ikimokyklinį ugdymą, būtina apibrėžti tikslus, kadangi nei viena organizacija ar įstaiga negali dirbti efektyviai, jei nėra nusistačiusi sau siekių (V. Targamadžė, 1999). Ikimokyklinio ugdymo tikslai ir uždaviniai laiduoja tikslingą asmenybės formavimą, jo gebėjimų, įgūdžių bei kompetencijų plėtojimą. Tėvų nuomone, svarbiausi ikimokyklinio ugdymo tikslų bei uždavinių vertinimo duomenys pateikti 5 paveiksle.

Dauguma apklausoje dalyvavusių tėvų (62,6 proc.) mano, kad svarbiausias ikimokyklinio ugdymo tikslas yra vaiko fizinės ir psichinės sveikatos saugojimas bei stiprinimas. Taip pat itin svarbiu jie mano esant atsakomybės bei pagarbos kitiems ugdymą (59,4 proc.), mokymą vaikus aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinimą pasakoti, klausinėti, atsakinėti (58,7 proc.) bei prielaidų tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje sudarymą (56,3 proc.). Dar vienas iš svarbesnių tikslų, tėvų nuomone, yra mokymas valdyti savo emocijas (54,9 proc.). Šie išskirti prioritetiniai tikslai leidžia mums manyti, kad tėvai rūpinasi įvairių vaiko kompetencijų ugdymu, o ne teikia prioritetą tik vienai jų.

Nors prioritetas buvo skirtas sveikatos kompetencijos ugdymui, saugant vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, tik 45,1 proc. tėvų mano, jog vienas ikimokyklinės įstaigos tikslų ar uždavinių turėtų būti toks: „padėti vaikui perimti sveikatą stiprinančias nuostatas“. Turbūt visiems suprantama, jog neįmanoma saugoti vaiko sveikatos, jeigu jis nesisaugo pats, o pats gali saugotis, formuodamas sveikatingumo nuostatas ir tobulindamas savo kompetenciją šioje srityje.

Kiti tėvų manymu, ne tokie svarbūs tikslai bei uždaviniai yra tokie: „skatinti tyrinėti priežasties ir pasekmės santykius“ (30,8 proc.) (šių santykių tyrinėjimas, kaip atskleidžiama teorinėje darbo dalyje, ugdo pažintinę vaiko kompetenciją), „kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius“ (39,5 proc.) bei „padėti įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius“ (39,5 proc.). Tačiau sąlygų, padedančių vaikui tenkinti prigimtinius savo poreikius, sudarymas bei judėjimo įgūdžių tobulinimas yra vieni iš pagrindinių ikimokyklinio ugdymo tiek namuose, tiek ugdymo institucijoje tikslų, kadangi jie skatina vaiko pažintinės kompetencijos ugdymą. Tai patvirtina ir V. Savickytė (1997), kuri akcentuoja, kad fiziologiniai vaiko poreikiai skatina aktyvumą, pastarasis – veiklą, o veikla žadina naujus poreikius. Kai vaikas vystosi fiziškai, vyksta bendravimas, o taip pat ir aplinkos pažinimas.

5 pav. Tėvų nuomone, svarbiausių ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių procentinis pasiskirstymas.

Vaikams, jau pradėjus lankyti mokyklą, atsiranda įvairių problemų, kurias jie gali lengvai išspręsti turėdami tam tikrų įgūdžių, kurie, kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007) jau formuojasi penkiamečiams, t. y. ikimokykliniame amžiuje. Todėl jau darželyje mokydami vaikus lanksčiai spręsti problemas, padėtume jiems lengviau įveikti sunkumus ir vyresniame amžiuje, tačiau tik 40,6 proc. tėvų mano, kad „mokyti lanksčiai spręsti problemas“ ikimokykliniame amžiuje yra labai svarbu.

Galima manyti, jog tėvams svarbiausia, kad ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje būtų saugoma ir stiprinama vaiko sveikata, ugdoma atsakomybė bei pagarba kitiems, mokoma aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinant pasakoti, klausinėti bei atsakinėti, tai sudarytų prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje ir padėtų valdyti savo emocijas.

Šie rezultatai leidžia mums manyti, kad tėvai, kurių vaikas lanko darželį turi susiformavę savo poreikius, lūkesčius bei požiūrį į ikimokyklinį ugdymą, tačiau nėra susipažinę su tikrąja

ikimokyklinio ugdymo paskirtimi, kuri, kaip reglamentuoja LR Švietimo įstatymas – padėti vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius bei pažintinius poreikius. Lietuvos švietimo koncepcijoje vaiko pagrindinių poreikių tenkinimas, kūrybiškumo ugdymas įvardijami, kaip pagrindiniai ikimokyklinio lavinimo uždaviniai, tačiau tik 49,3 proc. apklaustųjų tėvų vaiko kūrybinių gabumų ugdymą vertina kaip labai svarbų.

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų minėto dalyko vertinimas, buvo atlikta atskira gautų rezultatų analizė, kurios rezultatai pateikti 5 priedo 1 ir 2 paveikslėliuose.

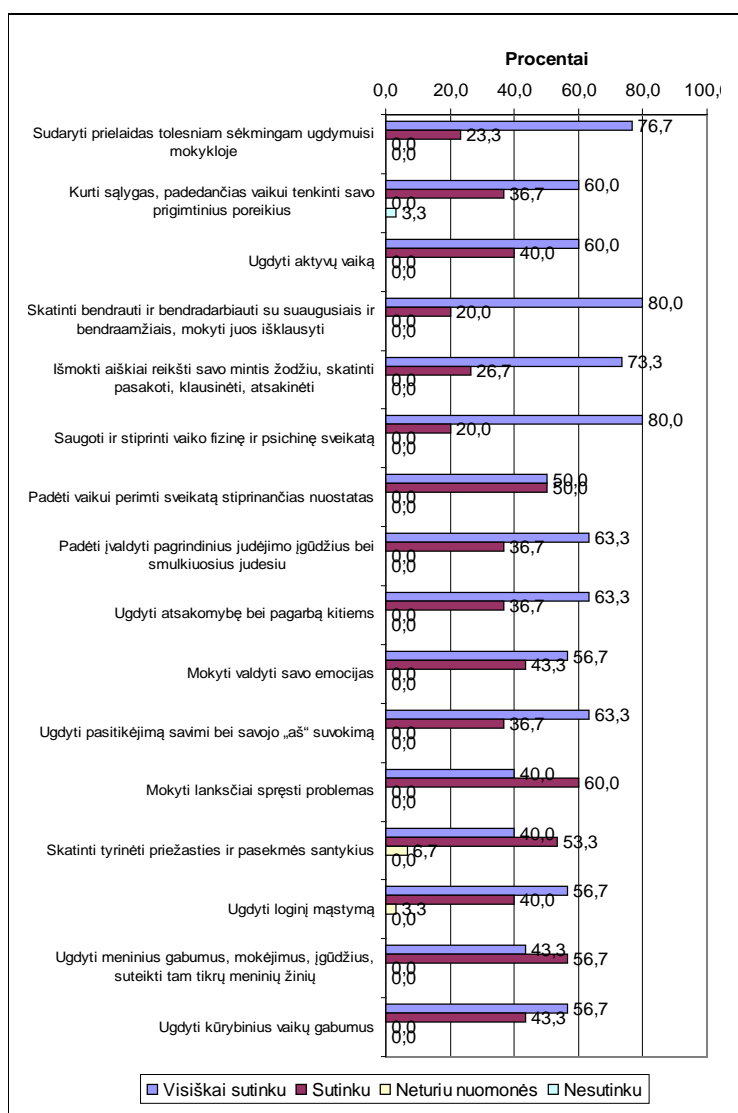
Išanalizavus gautus duomenis, akivaizdu, kad nėra labai didelių skirtumų tarp šių dviejų grupių nuomonių, tačiau atlikus Spirmeno koreliacinę analizę (šios analizės rezultatai pateikti 5 priedo 1 lentelėje), išryškėjo, jog skirtumai tarp dviejų tiriamųjų grupių atsakymų yra statistiškai reikšmingi vertinant keletą tikslų. Mieste gyvenantys tėvai labiau domisi, kad būtų sudaromos prielaidos tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje ($r = 0,119$, $p < 0,05$), kuri užtikrintų pagrindinių vaiko judėjimo įgūdžių bei smulkiųjų judesių formavimas ($r = 0,150$, $p < 0,05$), loginio mąstymo ugdymas ($r = 0,038$, $p < 0,05$), vaikų kūrybinių gabumų ugdymas ($r = 0,119$, $p < 0,05$). „Mokymą lanksčiai spręsti problemas“ taip pat labiau akcentuoja mieste gyvenantys tėvai ($r = 0,143$, $p < 0,05$).

Vertinant priežasties ir pasekmės santykių tyrinėjimo skatinimą, išryškėjo esminiai skirtumai ($r = 0,164$, $p < 0,01$) tarp skirtingose vietovėse gyvenančių tėvų atsakymų. 37,3 proc. mieste gyvenančių tėvų norėtų, kad šis tikslas būtų vienas iš pagrindinių, o iš rajone gyvenančių tėvų taip pat mano tik 24,3 proc.

Iš visų pateiktųjų šešiolikos pagrindinių ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių, mieste gyvenantys tėvai labai svarbiais pasirinko 14, o tuo tarpu rajone gyvenantiems tėvams labai svarbūs tikslai atrodo tik penki. Skirtingose vietovėse gyvenančių tėvų vertinimų procentinis pasiskirstymas tiriamu aspektu pateiktas 5 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Tokie rezultatai leidžia daryti išvadą, jog mieste gyvenantys tėvai yra labiau išprusę šioje srityje nei tėvai, gyvenantys rajone. Tai įrodo ir atlikta tėvų išsilavinimo analizė, ji pateikta 5 priede 3 paveiksle. Kad skirtumai yra ne tik reikšmingi, tačiau ir esminiai tarp rajone ir mieste gyvenančių tėvų išsilavinimo, patvirtina ir Spirmeno koreliacinės analizės rezultatai, pateikti 5 priedo 3 lentelėje.

Daugumos pedagogų bei vadovų nuomone, svarbiausi ikimokyklinio ugdymo tikslai yra saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, skatinti juos bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais, bendraamžiais, mokyti juos išklausti (po 80 proc.).

6 pav. Pedagogų nuomone svarbiausių ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių procentinis pasiskirstymas.

Taip pat vieni iš svarbesnių tikslų, jų nuomone, yra tokie: „sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje“ (76,7 proc.), „išmokyti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinant pasakoti, klausinėti, atsakinėti (73,3 proc.), „padėti vaikui įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius judesius“, „ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems“, „ugdyti pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą“ (po 63,3 proc.) bei „ugdyti aktyvų vaiką“ ir „kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius“ (po 60 proc.), nors pastarąjį tikslą 3,3 proc. pedagogų vertina kaip nereikšmingą. Akivaizdu, jog šie 3,3 proc. pedagogų nėra susipažinę su švietimo įstaigų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Toliau vardinamus tikslus minėtoji tiriamųjų grupė nusakė kaip mažiau svarbius: „ugdyti meninius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, suteikti tam tikrų meninių žinių (43,3 proc.), „mokyti lanksčiai spręsti problemas“ ir „skatinti tyrinėti priežasties ir pasekmės santykius“ (po 40 proc.), nors, kaip išvelgė Ž. Piaget (1994), kaip tik ikimokykliniame amžiuje vaikai yra sužavėti priežasties ir pasekmės principo, todėl visada nori žinoti įvykių priežastis.

Galime manyti, kad pedagogams bei vadovams svarbiausia darželyje skatinti vaikus bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais; saugoti ir stiprinti jų sveikatą, sudarant prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje; išmokyti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinant pasakoti, klausinėti, atsakinėti bei, ugdant atsakomybę ir pagarbą kitiems, drauge ugdyti ir vaikų pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą, padėti ugdytiniams įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius, smulkiuosius judesius, kas, kaip akcentuojama šio darbo teorinėje dalyje, yra svarbi prielaida vaiko pažintinės, socialinės ir kt. kompetencijų ugdymui(si).

Atlikus visų tyrime dalyvavusių respondentų atsakymų Spirmeno koreliacinę analizę (koreliacinės analizės rezultatai pateikti 5 priedo 3 lentelėje), paaiškėjo, jog skirtumai tarp pedagogų ir vadovų bei tėvų atsakymų yra statistiškai reikšmingi, vertinant tris tikslus iš visų pateiktųjų. Pedagogai bei vadovai labiau vertina sąlygų, padedančių vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius, sudarymą ($r = 0,121, p < 0,05$). Šį tikslą kaip labai svarbų nurodė 60% pedagogų bei vadovų ir tik 39,5 proc. tėvų. Akivaizdu, jog ikimokyklinio ugdymo įstaigoje dirbančių pedagoginių darbuotojų žinios apima ir vaiko raidos ypatumus, atsiskleidžiančius įvairiais amžiaus tarpsniais. Prielaidų sudarymą tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje taip pat labiau vertina pedagogai nei tėvai ($r = 0,122, p < 0,05$), kadangi pedagogai yra labiau įsigilinę į vaiko kompetencijų plėtotę, sudarant prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi. „Skatinimą bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais, mokymą juos išklaudyti“ kaip labai reikšmingą nurodė 80 proc. pedagogų, ir tik 52,4 proc. tėvų ($r = 0,163, p < 0,05$).

Gauti tyrimo rezultatai įrodo pedagogų bei vadovų kompetenciją ikimokyklinio ugdymo tikslų bei uždavinių įgyvendinimo bei išmanymo aspektu.

Akivaizdu, kad:

- Tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigoje prioritetinis tikslas turėtų būti toks – „saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą“. Tam pritaria pedagogai bei vadovai. Jie taip pat nurodo ir dar vieną taip pat labai svarbų tikslą – „skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais, mokyti juos išklaudyti“.
- Abiems respondentų grupėms atrodo svarbu išmokyti vaiką aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinant pasakoti, klausinėti, atsakinėti, ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems, loginį mąstymą, o tai sudarytų prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje, tačiau kūrybinių bei meninių vaiko gabumų ugdymui, mokymui lanksčiai spręsti problemas, skatinant tyrinėti priežasties ir pasekmės santykius, šiose grupėse teikiama vienodai mažai dėmesio.
- Pedagogų ir vadovų tiriamosios grupės vienais iš svarbesnių ugdymo tikslų laikomi šie: „padėti įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius judesius“ bei „kurti

sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius“, tačiau tėvams jie neatrodo labai svarbūs ir reikšmingi.

Galima manyti, jog siekiant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumo, užtikrinančio įstaigos veiklos efektyvumą, garantuojantį kokybišką visa apimančią vaiko ugdymą, labai svarbu išsiaiškinti, ko siekia kiekvienas bendruomenės narys, suderinti įstaigos, tėvų ir darbuotojų tikslus. Tai pasiekti galima parengiant bendradarbiavimo su tėvais sistemą, kurioje atsispindėtų tėvų įtraukimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklos planavimą.

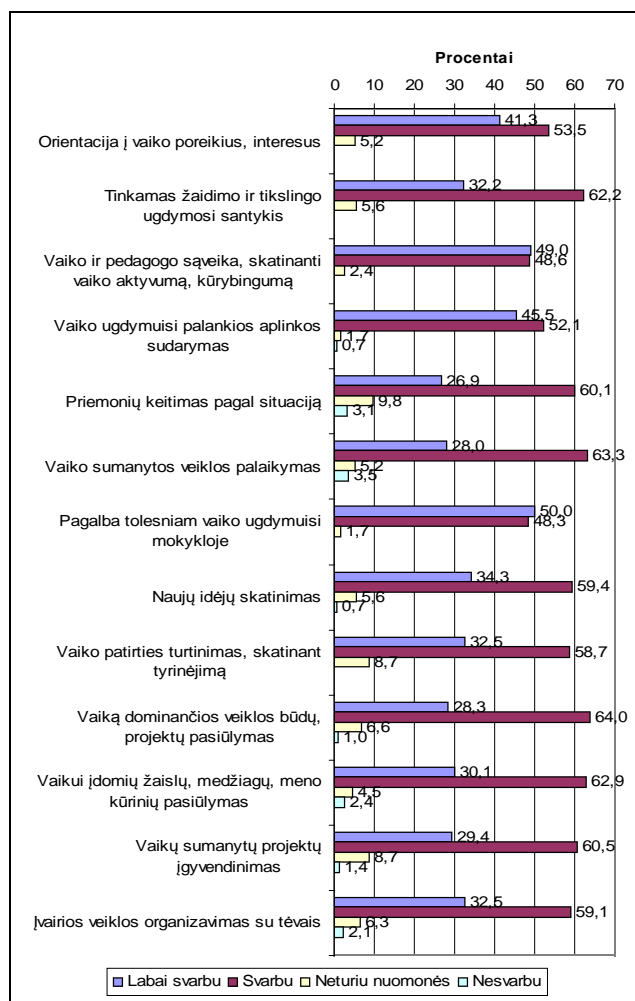
Tėvų bei pedagogų požiūris į svarbiausias ikimokyklinio ugdymo kryptis, metodus bei formas. Kaip jau minėta teorinėje šio darbo dalyje, ikimokyklinio ugdymo turinys yra orientuotas į vaiko gyvenimui ir ugdymuisi reikalingų meninės, sveikatos, komunikacinės, pažintinės bei socialinės kompetencijos tobulinimą bei plėtojimą. Taip pat į vaiko adaptacijos naujoje aplinkoje lengvinimą bei prielaidų tolesniam ugdymui(si) sudarymą. Siekiant įgyvendinti ugdymo turinį, būtina taikyti šiuolaikinius, vis naujesnius ir įdomesnius ugdymo metodus bei formas. Jų gausa leidžia atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualius poreikius, interesus bei galimybes.

Siekiant išsiaiškinti tėvų, pedagogų bei vadovų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo įstaigoje taikomas kryptis, metodus bei formas, buvo pateikta užduotis, kurią sudaro 13 teiginių. Iš jų respondentai turėjo pasirinkti labai svarbius, svarbius, nesvarbius ar visiškai nesvarbius. Respondentų apklausos rezultatai pateikti 7 ir 8 paveiksluose.

Kaip matyti iš 7 paveiksle pateiktos medžiagos, prioritetine ikimokyklinio ugdymo turinio kryptimi tėvai laiko pagalbą tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje (50 proc.). Kitos tėvų nurodytos labai svarbios kryptys yra šios: „vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybingumą“ (49 proc.), nors tai prieštarauja jų ankstesniam požiūriui į ugdymo tikslus ir uždavinius, kai vaiko aktyvumo bei kūrybingumo ugdymas buvo nurodyti kaip mažiau svarbūs tikslai. Taip pat gana svarbios kryptys yra šios: „vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymas (45,5 proc.), „orientacija į vaiko poreikius, interesus“ (41,3 proc.) bei „naujų idėjų skatinimas“ (34,3 proc.). Gauti rezultatai rodo, jog tėvai sutinka su teoriškai pagrįstais ikimokyklinio ugdymo organizavimo principais, tirtais teorinėje darbo dalyje.

Vieni iš mažiau svarbių metodų yra šie: „priemonių keitimas pagal situaciją“ (26,9 proc.), „vaiko sumanytos veiklos palaikymas“ (28 proc.), „vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymas (28,3 proc.), „vaikų sumantų projektų įgyvendinimas“ (29,4 proc.) bei „įdomių žaislų, meno kūrinių vaikui pasiūlymas“ (30,1 proc.). Tačiau visi šie tėvų ne itin svarbiais vadinami metodai bei formos skatina vaikus tyrinėti, pažinti aplinkinį pasaulį, atrasti, bendrauti

ir bendradarbiauti, o visa tai, ką vaikas pats atranda, kaip pastebėjo A. Juodaitytė (2002), formuoja jo paties mąstymą, poelgius.

7 pav. Tėvų nuomone, svarbiausių ikimokyklinio ugdymo krypčių, metodų bei formų procentinis pasiskirstymas.

Kaip ir anksčiau minėtais atvejais, siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų nuomonės šiuo klausimu, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė. Šios analizės rezultatus matome 6 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Iš pateiktų paveikslų matyti, jog tarp rajone ir mieste gyvenančių tėvų vertinimų yra skirtumų. Tai įrodo ir Spirmeno koreliacinė analizė (šios analizės rezultatai pateikti 6 priedo 1 lentelėje). Vertindami „vaiko ir pedagogo sąveiką, skatinančią vaiko aktyvumą ir kūrybingumą“, 54,2 proc. mieste ir 43,8 proc. rajone gyvenančiųjų manė, kad tai yra svarbu. „Pagalbą tolimesniam vaiko ugdymuisi mokykloje“ 57,7 proc. mieste gyvenančių tėvų nurodė kaip labai svarbų metodą, o rajone labai svarbiu jį nurodė 42,4 proc.. Paveiksle matyti, jog „vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymą“ labai svarbiu mano esant tik 38,7 proc. mieste ir 22,9 proc. rajone gyvenančių tėvų. Nors šis ugdomosios veiklos metodas patenkina vaikų poreikį

ieškoti naujų patyrimų ir mokytis naujų dalykų, anot L. Jankauskienės (2000), tai yra išskirtinis ikimokyklinio amžiaus vaikų bruožas. Kadangi, kaip teigia A. Juodaitytė (2002), ikimokyklinukams yra būdingas sėkmės laukimas konkrečiose situacijose, vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas galėtų padidinti vaikų savivertę. Ypač tų, kurie jaučiasi atstumti, tačiau šią ugdymo formą labai svarbia mano esant tik 36,6 proc. mieste ir 22,2 proc. rajone gyvenančių, o nesvarbia netgi po 1,4 proc. mieste bei rajone gyvenančių tėvų. Nors tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo svarba bei visapusiška nauda visoms procese dalyvaujančioms šalims yra įrodyta daugelio Lietuvos (S. Dapkienė (2002), J. Litvinienė (2002), L. Laurinčiukienė (2002) ir kt.) bei užsienio (A. Faber, E. Mazlish (1999), M. Lmabo, Ch. Lewis (2008), B. Everard, G. Morris (1997) ir kt.) mokslininkų, tačiau „įvairios veiklos organizavimą su tėvais“ šios dvi respondentų grupės linkę vertinti kaip ne itin svarbią ikimokyklinio ugdymo formą. Tai įrodo faktas, jog po 2,1 proc. mieste ir rajone gyvenančių tėvų šią veiklą nurodė kaip nesvarbią ir tik 38 proc. mieste ir 27,1 proc. rajone gyvenančių tėvų – kaip labai svarbią.

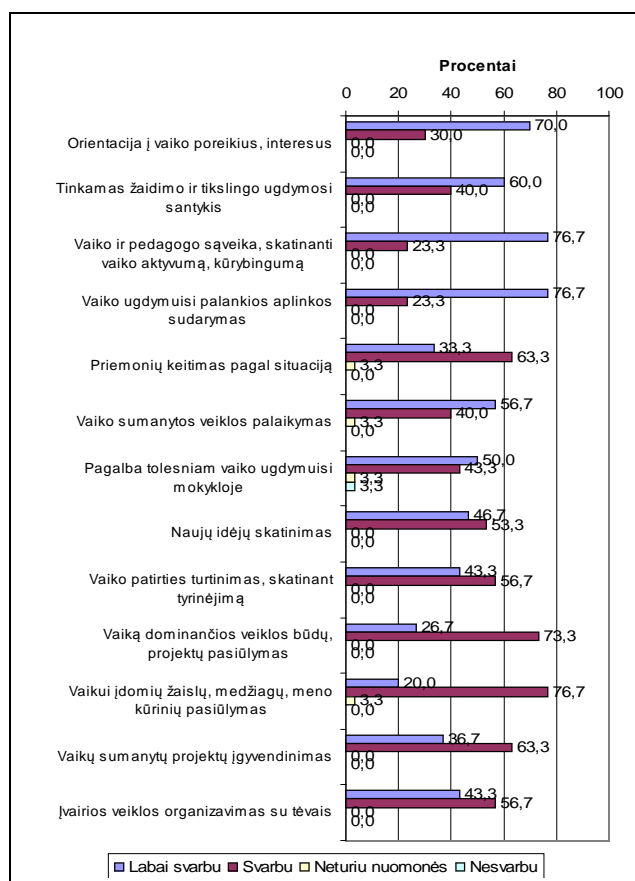
Vertinant „vaikui įdomių žaislų, medžiagų, meno kūrinių pasiūlymą“, paaiškėjo, kokie yra skirtumai tarp tiriamųjų grupių respondentų nuomonių, net 3,5 proc. rajone 1,4 proc. mieste gyvenančių tėvų tai atrodo nesvarbu. Kad tai yra labai svarbu teigia tik 21,5 proc. rajone ir 38,7 proc. mieste gyvenančių tėvų. O juk žaidimas, kaip akcentuota teorinėje šio darbo dalyje, yra viena pagrindinių ugdymo(si) formų, koks jis bebūtų. Skirtumų yra ir vertinant „vaiko patirties turtinimą, skatinant tyrinėjimą“. Šis veiklos metodas taip pat atrodo svarbesnis mieste gyvenantiems tėvams. Jį kaip svarbų nurodė 39,4 proc. mieste ir tik 25,7 proc. rajone gyvenančių tėvų. Nors, kaip jau ir anksčiau buvo minėta, tik per tyrinėjimus ir savarankiškus atradimus formuojasi vaikų mąstymas.

Galima manyti, kad tėvams yra svarbiausia pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje vaiko ir pedagogo bendravimo metu, o tai skatina vaiko aktyvumą ir kūrybingumą ugdymuisi palankioje aplinkoje bei ugdymas grindžiamas orientacija į jo poreikius bei naujų idėjų skatinimą.

Pedagogai prioritetinėmis kryptimis laiko vaiko ir pedagogo sąveiką, skatinančią vaiko aktyvumą ir kūrybingumą bei vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymą (po 76,7 proc.). Taip pat labai svarbiais kriterijais mano esant orientaciją į vaiko poreikius, interesus (70 proc.), tinkamo žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykio palaikymą (60 proc.), vaiko sumanytos veiklos palaikymą (56,7 proc.) bei pagalbą tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje (50 proc.). Pedagogų anketinės apklausos rezultatai pateikti 8 paveiksle.

Pedagogai bei vadovai mano, kad ne itin svarbūs ugdymo metodai bei formos yra priemonių keitimas pagal situaciją (33,3 proc.), įvairios veiklos su tėvais organizavimas (43,3 proc.) bei vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą (43,3 proc.), kuris ugdo vaikų

smalsumą, kūrybiškumą bei domėjimąsi juos supančia aplinka, o drauge ugdo ir jų kompetencijas. Taigi šie metodai yra svarbūs ikimokykliniame ugdyme, todėl juos derėtų dažniau taikyti. Jau teorinėje šio darbo dalyje paaiškėjo, jog įvairios veiklos organizavimas su tėvais teikia visapusę naudą ne tik vaikams, bet ir pedagogams bei patiems tėvams. Jei, pedagogų manymu, tai nėra labai svarbi ugdymo forma, tuomet ir bendradarbiavimas tarp šių dviejų subjektų yra sudėtingesnis.

8 pav. Pedagogų nuomone svarbiausių ikimokyklinio ugdymo kryptių, metodų bei formų procentinis pasiskirstymas.

Galime manyti, jog pedagogams, įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo turinį, svarbiausia sudaryti ugdymuisi palankią aplinką ir, sąveikaujant vaikui ir pedagogui, skatinti vaikų kūrybiškumą, aktyvumą, orientuojantis į vaiko poreikius bei interesus, parinkti tinkamą žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykį. Taip pat palaikyti vaiko sumanytą veiklą, sudarant prielaidas tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje.

Siekiant įvertinti, kaip skiriasi pedagogų ir tėvų požiūriai šiuo klausimu, buvo atlikta Spirmeno koreliacinė analizė, kuri padėjo išsiaiškinti, jog skirtumai statistiškai yra reikšmingi net šešiais aspektais. Šios analizės rezultatus matome 6 priedo 2 lentelėje.

Palyginus, kaip skiriasi tėvų ir pedagogų požiūris, paaiškėjo, kad akcentuojant „orientaciją į vaiko poreikius ir interesus“, „tinkamą žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykį“, „vaiko ir pedagogo sąveiką, skatinančią vaiko aktyvumą ir kūrybingumą“ bei „vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymą“ išryškėjo svarbiausi skirtumai, o vertinant vaiko sumanytos veiklos palaikymą, statistiškai reikšmingi skirtumai. Visi šie išvardinti ugdymo būdai, formos ar metodai daug svarbesni atrodo pedagogams, o ne tėvams. Taip yra dėl to, kad pedagogai labiau supranta ir įvertina jų įtaką vaikų ugdymui(si).

Akivaizdu, kad:

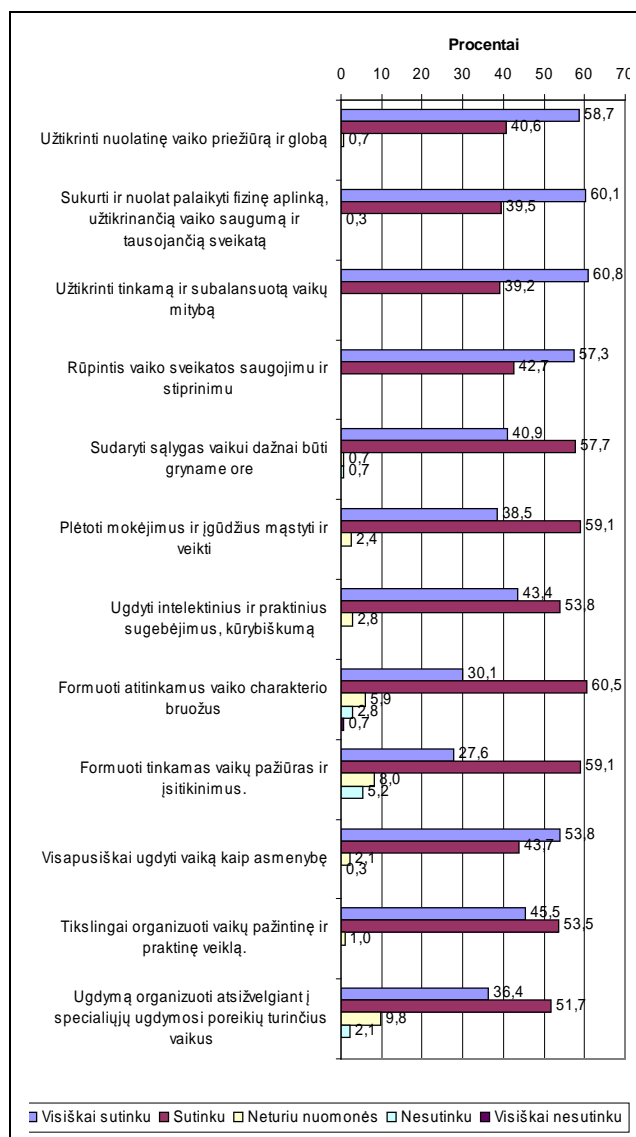
- Tėvams svarbiausia yra pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje, tačiau pedagogai kaip prioritetinę sritį nurodo ugdymuisi palankioje aplinkoje vaiko ir pedagogo sąveiką, skatinančią vaiko aktyvumą bei kūrybingumą.
- Abiems respondentų grupėms yra svarbi orientacija į vaiko poreikius, tačiau vaiko ugdymosi priemonių keitimui pagal situaciją bei vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymų vertinimui šiose grupėse teikiama vienodai mažai dėmesio.
- Pedagogų ir vadovų tiriamosios grupės nuomone, svarbus veiksnys yra tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykis, tačiau tėvams jis neatrodo itin svarbus.
- Vaikui įdomių žaislų, medžiagų, meno kūrinių pasiūlymą labiau vertina tėvai nei pedagogai bei vadovai.
- Naujų idėjų skatinimas, vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą, vaikų sumanytų projektų įgyvendinimą bei įvairios veiklos organizavimą su tėvais abi respondentų grupės vertina kaip ne itin svarbias ugdymo formas.

Galima manyti, kad siekiant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumo, labai svarbu tinkamai valdyti ugdymo procesą. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos nuolatine kaita besirūpinantis vadovas turėtų skatinti auklėtojas dalintis darbo patirtimi su kitų įstaigų pedagogais bei įstaigos bendruomenės nariais, kas padėtų jiems suprasti taikomų inovacijų specifiką, o taip pat ir pačius pedagogus skatintų tobulėti. Be to, kuriant įstaigos prestižą bei formuojant teigiamą jos įvaizdį visuomenėje, pasikeičia ir tėvų požiūris į įstaigoje dirbančius pedagogus. Tai paskatina tėvus žvelgti į pedagogus kaip į konsultantus bei padėjėjus ugdymo klausimais. Toks požiūris galėtų paskatinti tėvus domėtis naujovėmis bei jas taikyti praktikoje.

Tėvų bei pedagogų požiūris į ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijas. Švietimo ir mokslo ministerijos norminiuose aktuose daugiausia yra reglamentuojami ikimokyklinio ugdymo tikslai, programos, priemonės, pedagogų kvalifikacija, organizavimo tvarka ir modeliai (pvz.: ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas), tačiau, kaip teigia G. Purvaneckienė (2005), visuomenės požiūriu ikimokyklinės vaikų ugdymo institucijos turi atlikti dvi pagrindines

funkcijas: ugdymo ir priežiūros. Ištyrus dokumentus, reglamentuojančius švietimą, galime daryti išvadą, kad Lietuvoje daugiausia dėmesio skiriama pirmai – ugdymo funkcijai, tačiau ji yra kur kas platesnė, nei numatoma LR Švietimo įstatyme. Ikimokyklinės įstaigos turi ne tik tenkinti vaiko prigimtinius poreikius, bet ir plėsti jo pažintinius poreikius, kompensuoti pažintinio vystymosi ir socializacijos spragas šeimoje, o tai užtikrintų sėkmingą vaiko mokymąsi ir aukštesnį išsilavinimą, laiduojantį pasiekimus suaugusiojo gyvenime.

Visuomeninė vaiko priežiūra suteikia galimybę abiem tėvams dirbti. Ši galimybė mažina skurdo paplitimą šalyje.

9 pav. Tėvų nuomone svarbiausių ikimokyklinio ugdymo funkcijų procentinis pasiskirstymas.

Siekiant išsiaiškinti, kokią, respondentų manymu, funkciją turėtų atlikti ikimokyklinio ugdymo institucija, anketoje buvo pateikta užduotis, kurią sudaro dvylika teiginių. Juos įvertinus,

paaiškėjo, jog tiriamoji grupė prioritetine laiko ikimokyklinio ugdymo funkciją. Tėvų ir pedagogų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateiktas 9 ir 10 pav.

Kaip matyti 9 pav., dauguma tėvų mano, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje pirmiausia turėtų būti užtikrinta tinkama ir subalansuota vaikų mityba (60,8 proc.), taip pat, jų manymu, svarbu sukurti ir nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą ir tausojančią sveikatą (60,1 proc.), užtikrinti nuolatinę vaiko priežiūrą ir globą (58,7 proc.) bei rūpintis vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu (57,3 proc.).

Mažiau svarbiomis tėvai pasirinko mokėjimų ir įgūdžių mąstyti bei veikti plėtojimą (38,5 proc.), ugdymo organizavimą, atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus (36,4 proc.), atitinkamų vaiko charakterio bruožų formavimą (30,1 proc. visiškai sutinka, 60,5 proc. sutinka, 2,8 proc. nesutinka ir 0,7 proc. visiškai nesutinka) bei tinkamų vaiko pažiūrų ir įsitikinimų formavimą (27,6 proc.). Pastarajam teiginiui net 5,2 proc. tėvų prieštarauja.

Šie duomenys leidžia manyti, jog tėvams svarbiausia yra priežiūros funkcija. Ugdomajai ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijai didelio dėmesio tėvai neskyrė.

Siekiant išsiaiškinti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų šio veiksnio vertinimas, atlikta atskira gautų rezultatų analizė, kuri pateikta 7 priedo 1 ir 2 paveiksluose. Atlikus šių dviejų tiriamųjų grupių Spirmeno koreliacinę analizę, paaiškėjo, jog skirtumai tarp atsakymų yra itin svarbūs vertinant keletą teiginių.

Dauguma mieste gyvenančių tėvų norėtų, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų plėtojami vaiko mokėjimai ir įgūdžiai mąstyti ir veikti ($r = 0,14$, $p < 0,01$). Su tuo visiškai sutinka 46,5 proc. mieste gyvenančių ir tik 30,6% rajone gyvenančių tėvų. Taip pat jie norėtų, jog būtų ugdomi intelektualiniai ir praktiniai vaiko gebėjimai ($r = 0,164$, $p < 0,01$) (su tuo visiškai sutinka 50,7 proc. mieste gyvenančių ir tik 36,1 proc. rajone gyvenančių tėvų). Koreliacinė analizė ($r = 0,209$, $p < 0,01$) bei tėvų vertinimų procentinis pasiskirstymas leidžia teigti, kad mieste gyvenantys tėvai labiau suvokia ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų integraciją bei jų ugdymą. Todėl 46,5 proc. teigia, jog ugdymą būtina organizuoti atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. Rajone gyvenantiems tik 26,4 proc. tėvų tai yra aktualu ir svarbu.

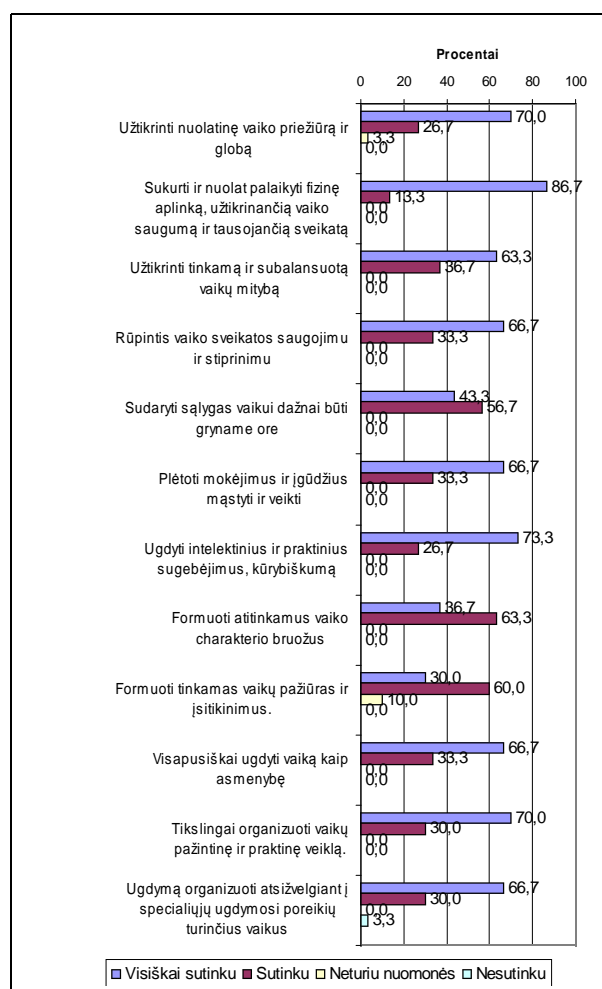
Galime manyti, kad mieste gyvenantys tėvai prioritetą teikia priežiūros funkcijai, tačiau ugdomajai ikimokyklinio ugdymo institucijų funkcijai skiria daugiau dėmesio nei gyvenantys rajone.

Kaip matyti 10 pav., daugumos pedagogų bei vadovų nuomone (86,7 proc.) svarbiausia, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų sukurta ir nuolat palaikoma fizinė aplinka, užtikrinanti vaiko saugumą ir tausojanti jo sveikatą. Kaip jau buvo analizuota teorinėje šio darbo dalyje, tai

įgyvendinama laikantis higienos normų reikalavimų HN 75:2008 (2008 – 04 – 30). Pedagogų atsakymai pateikti 10 pav.

Taip pat, jų nuomone, labai svarbu, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų ugdomi intelektualiai ir praktiniai vaikų sugebėjimai, kūrybiškumas (73,3 proc.), tikslingai organizuojama vaikų pažintinė ir praktinė veikla (70 proc.), plėtojami mokėjimai ir įgūdžiai mąstyti ir veikti, rūpinamasi vaiko sveikatos saugojimu bei stiprinimu, visapusiškai ugdomi vaikai kaip asmenybės ir organizuojamas ugdymas, atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus (po 66,7 proc.).

Tačiau ši tiriamoji grupė mažiau dėmesio skiria tinkamų vaikų pažiūrų ir įsitikinimų formavimui (30 proc.), atitinkamų vaiko charakterio bruožų formavimui (36,7 proc.) bei sąlygų, kad vaikas galėtų dažnai būti gryname ore, sudarymui (43,3 proc.).

10 pav. Pedagogų nuomone svarbiausių ikimokyklinio ugdymo funkcijų procentinis pasiskirstymas.

Galima manyti, kad pedagogams bei vadovams svarbiausia įstaigoje sukurti bei nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą, kurioje būtų ugdomi vaikų intelektualiai ir praktiniai sugebėjimai, jų kūrybiškumas. Tikslingai organizuojant vaikų pažintinę ir praktinę

veiklą, svarbu, kad būtų plėtojami mokėjimai ir įgūdžiai mąstyti ir veikti, rūpinamasi ugdytinių sveikatos saugojimu ir stiprinimu bei rūpinamasi, kad vaikai kaip asmenybės būtų ugdomi visapusiškai, ir visa tai vykdoma, atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus.

Tai suteikia mums pagrindą teigti, kad pedagogai linkę prioritetą teikti ugdomajai ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijai, kas yra reglamentuojama Švietimo ir mokslo ministerijos norminiuose aktuose (LR Švietimo įstatyme, ikimokyklinio ugdymo koncepcijoje ir kt.), tačiau labiau pažintinės kompetencijos tobulinimui. Socialinės kompetencijos ugdymui skiriama nepakankamai daug dėmesio.

Atlikus tėvų ir pedagogų bei vadovų tiriamųjų grupių atsakymų Spirmeno koreliacijos analizę (šios analizės rezultatai pateikti 7 priedo 2 lentelėje), išaiškėjo, jog skirtumai tarp šių grupių atsakymų yra svarbūs vertinant keletą teiginių. Pedagogams daug svarbiau nei tėvams, kad įstaigoje būtų sukurta ir nuolat palaikoma aplinka, užtikrinanti vaiko saugumą ir tausojanti jo sveikatą ($r = 0,060$, $p < 0,01$), kurioje būtų ugdomi intelektualiniai ir praktiniai sugebėjimai, kūrybiškumas ($r = 0,178$, $p < 0,01$). Vadovaudamiesi savo pareigybių aprašu, kuris parengtas remiantis pavyzdiniu auklėtojos pareigybės aprašu, pedagogai siekia ugdymą individualizuoti, atsižvelgdami į kiekvieno vaiko poreikių pripažinimą, todėl ir ugdymo organizavimą, atsižvelgdami į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, jie vertina labiau nei tėvai ($r = 0,179$, $p < 0,01$). Tai tik patvirtina ikimokyklinio ugdymo aspektų vertinimą, kuriame paaiškėjo, jog papildomos (logopedo ir kt.) paslaugos taip pat yra svarbesnės pedagogams, o ne tėvams.

Ugdomąją ikimokyklinio ugdymo institucijos funkciją laikydami prioritetine, pedagogai bei vadovai labiau nei tėvai vertina ir tikslingą vaikų pažintinės ir praktinės veiklos organizavimą ($r = 0,145$, $p < 0,01$) bei mokėjimų ir įgūdžių mąstyti bei veikti plėtojimą ($r = 0,17$, $p < 0,05$).

Akivaizdu, kad:

- Tėvams svarbiausia, kad ikimokyklinio ugdymo institucijoje būtų garantuota tinkama ir subalansuota vaikų mityba. O pedagogų bei vadovų nuomone vienas pagrindinių įstaigos uždavinių – fizinės aplinkos, užtikrinančios vaiko saugumą ir tausojančios jo sveikatą sukūrimas ir palaikymas.
- Abiems respondentų grupėms yra svarbu, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų rūpinamasi vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu, tačiau atitinkamų charakterio bruožų bei tinkamų vaiko pažiūrų ir įsitikinimų formavimui teikiama vienodai mažai reikšmės.
- Tikslingai organizuotos vaikų pažintinės ir praktinės veiklos, mokėjimų ir įgūdžių mąstyti ir veikti plėtojimas, intelektualinių ir praktinių sugebėjimų, kūrybiškumo bei viso ugdymo organizavimas, atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, svarbesnis yra pedagogams nei tėvams.

- Tiek mieste, tiek rajone gyvenantys tėvai prioritetą teikia priežiūros funkcijai, tačiau mieste gyvenantys nėra abejingi ir ugdomajai ikimokyklinio ugdymo institucijų funkcijai.

Gauti tyrimo rezultatai leidžia manyti, kad, siekiant užtikrinti ikimokyklinio ugdymo įstaigų funkcijų įgyvendinimą, būtina veiksminga vadyba, kuri skatintų visos bendruomenės narių mokymąsi, o ypač Įstaigos tarybos narius, kadangi Įstaigos taryboms yra suteikti pakankamai dideli įgaliojimai, tačiau, kaip matyti iš gautų duomenų, trūksta sėkmingai veiklai būtinų žinių ir gebėjimų. Šiam trūkumui pašalinti, įstaigų tarybų atstovams būtina gerai žinoti Švietimo ir kitus įstatymus. Tai galima įgyvendinti sudarant tėvų ir bendruomenės mokymosi programą. Atsižvelgiant į gyventojų poreikius, vertėtų į grupes integruoti vaikus, turinčius specialiųjų poreikių (vieta grupėje ramiai veiklai, žaidimų terapijos kabinetas, priemonės kalbai ugdyti ir kt.)

4.3.3. Tėvų ir pedagogų nuomonė apie papildomas paslaugas, paskatinusias tėvus leisti vaikus į darželį ir jų poveikį šeimai

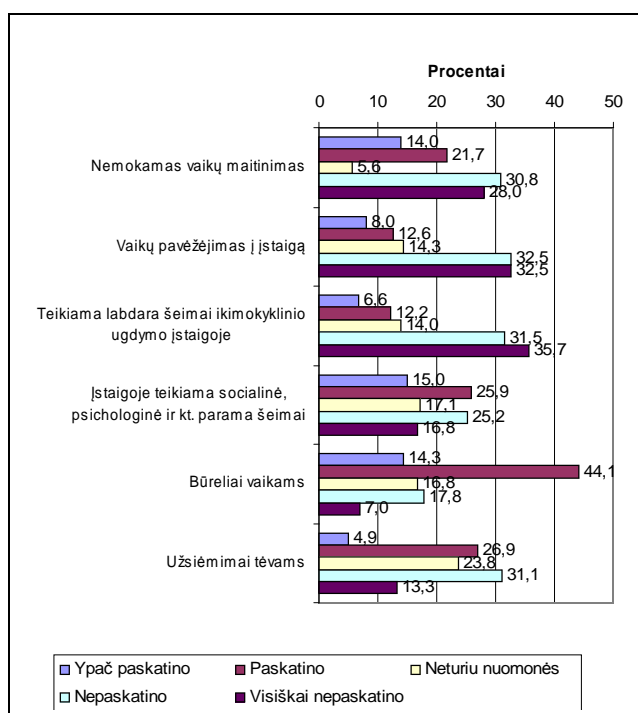
Siekiant išsiaiškinti, kokios paslaugos paskatino tėvus leisti vaikus į darželį, respondentams buvo pateiktos šešios papildomos paslaugos, teikiamos ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Dalyvavusiųjų tyrime buvo prašoma jas įvertinti, išskiriant, kurios yra ypač paskatinusios, paskatinusios ir t. t.

Kaip matyti iš 11 paveiksle pateiktų duomenų, daugumą tėvų (~ 58 proc.) ypač paskatino ir paskatino įstaigose organizuojami būreliai vaikams ir tik (~ 25 proc.) nepaskatino ar visiškai nepaskatino. Tai rodo jų susidomėjimą vaikų sociokultūrine branda. Anot R. Mečkauskienės (2007), papildomas ugdymas padeda vaikams plėtoti kūrybines galias, ugdo kultūrinę, tautinę ir pilietinę savimonę, išryškina jo polinkius, žadina aktyvumą bei savarankiškumą ir t. t.

Taip pat tėvus paskatino ir ypač paskatino įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai (~ 41 proc.) bei nemokamas vaikų maitinimas (~ 36 proc.). Tai akcentuoja tėvų socialinės paramos poreikį.

Užsiėmimus tėvams (~ 32 proc.), teikiamą labdarą šeimai (~ 41 proc.) bei vaikų pavėžėjimą į įstaigą (~ 13 proc.) tėvai nurodė kaip mažiau paskatinusias paslaugas.

Galime manyti, jog tėvai leidžia vaikus į darželį tikėdamiesi visapusiško vaiko lavinimo, taip pat siekdami socialinės, psichologinės ir kt. paramos šeimai. Tėvams svarbu, kad pagal galimybes jų vaikai gautų nemokamą maitinimą.

11 pav. Tėvų vertinamų papildomų paslaugų, paskatinusių leisti savo vaikus į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, procentinis pasiskirstymas.

Siekiant palyginti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų nuomonė šiuo klausimu, buvo atlikta atskira gautų tyrimo rezultatų analizė. Šios analizės rezultatus matome 8 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Pateiktuose paveiksluose matyti, jog yra skirtumų tarp šių grupių respondentų atsakymų. Akivaizdu, jog mieste gyvenančius tėvus labiausiai paskatino vaikus leisti į darželį įstaigoje organizuojami būreliai (~ 68 proc.) ir tik ~ 16 proc. nepaskatino ar visiškai nepaskatino. Ši paslauga paskatino tik (~ 49 proc.) rajone gyvenančių tėvų ir ~ 33 proc. nepaskatino ir visiškai nepaskatino. Kad šie skirtumai yra statistiškai reikšmingi, įrodo ir tėvų atsakymų Spirmeno koreliacinė analizė. Jos rezultatai pateikti 8 priedo 1 lentelėje. Tai įrodo, jog vaiko lavinimas bei ugdymas labiau domina mieste, o ne rajone gyvenančius tėvus.

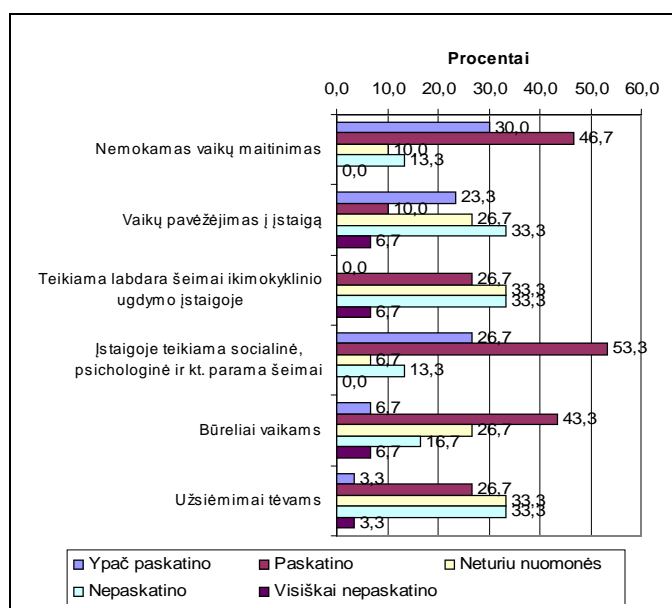
Kaip matyti 12 paveiksle, dauguma pedagogų bei vadovų mano, kad tėvus ypač skatina bei skatina vesti vaikus į darželį ugdymo įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai (~ 80 proc.), taip pat nemokamas vaikų maitinimas (~ 77 proc.) bei būreliai vaikams (~ 50 proc.).

Kaip mažesnę paskatą teikiančias paslaugas šios grupės respondentai įvardino teikiamą labdarą šeimai (26,7 proc.), užsiėmimus tėvams (~ 30 proc.) bei vaikų pavėžėjimą į įstaigą (~ 33 proc.). Pastaroji paslauga susilaukė menko vertinimo ir todėl, kad ne visose ikimokyklinio ugdymo įstaigose yra organizuojamas vaikų pavėžėjimas į įstaigą.

Galima manyti, kad pedagogų bei vadovų manymu, tėvus pirmiausia skatina leisti vaiką į ikimokyklinio ugdymo įstaigą joje teikiamos papildomos socialinės paslaugos bei būreliai vaikams.

Atlikus tėvų ir pedagogų atsakymų Spirmeno koreliacinę analizę, paaiškėjo, kad skirtumai tarp respondentų atsakymų yra esminiai, vertinant daugumą paslaugų. Koreliacinės analizės rezultatai pateikti 8 priedo 2 lentelėje.

Akivaizdu, kad pedagogai klydo manydami, jog tėvus ypač skatina įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai ($r = 0,212$, $p < 0,01$), vaikų pavėžėjimas į įstaigą ($r = 0,185$, $p < 0,01$), teikiama labdara šeimai ($r = 0,172$, $p < 0,01$) bei nemokamas vaikų maitinimas ($r = 0,261$, $p < 0,01$). Tačiau apibendrinančių išvadų iš šių rezultatų negalime daryti, kadangi nemokamas maitinimas paskatino vaikus leisti į darželį tas šeimas, kurių pajamos yra ganėtinai mažos, o rezultatai pateikiami bendrai apie visą tiriamųjų tėvų imtį. Tai matyti 8 priedo 3 paveiksle.

12 pav. Pedagogų nuomone papildomų paslaugų, paskatinusių tėvus leisti savo vaikus į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, procentinis pasiskirstymas.

Gauti tyrimo rezultatai skatina manyti, kad pedagogai per daug nuvertina tėvus, manydami, kad jiems rūpi tik socialinė parama bei paslaugos, tačiau siekiant veiksmingos ikimokyklinio ugdymo vadybos, būtina atsižvelgti į tėvų poreikius ir garantuoti visokeriopą pagalbą ir paramą šeimoms, auginančioms ikimokyklinio amžiaus vaikus.

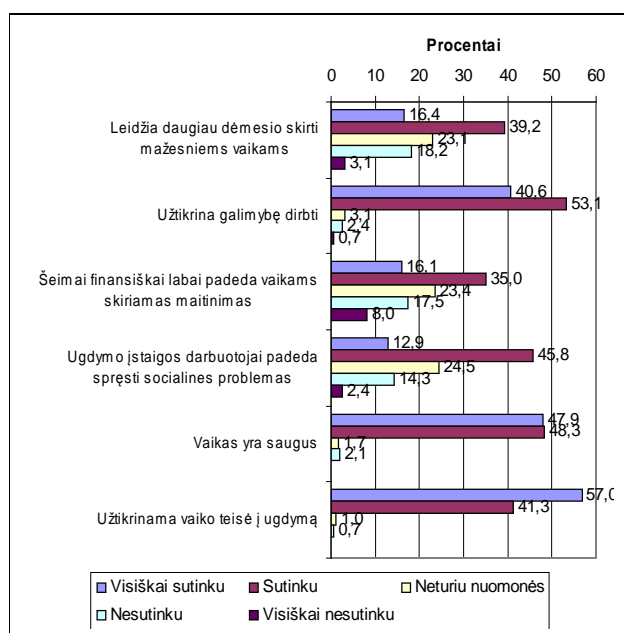
Akivaizdu, kad:

- Pedagogų nuomone, tėvus labiausiai skatina savo vaikus leisti į darželį įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai, tačiau tėvų teigimu, juos

labiausiai skatina ikimokyklinio ugdymo įstaigoje organizuojami būreliai vaikams, taip pat ir įvairiapusė parama šeimai.

- Abi respondentų grupės nemokamą vaikų maitinimą nurodė kaip paslaugą, paskatinusią leisti vaikus į darželį, tačiau užsiėmimai tėvams bei teikiama labdara šeimai, respondentų teigimu, paskatina tik nedaugelį tėvų.
- Vaikų pavėžėjimas į įstaigą tėvus mažiau paskatino leisti savo vaikus į darželį nei mano pedagogai.

Siekiant ištirti, kokį poveikį šeimos gyvenimui turi vaikų išleidimas į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, buvo pateikti teiginiai, su kuriais respondentai turėjo sutinki arba jiems prieštarauti. Buvo svarbu sužinoti, ar ikimokyklinis ugdymas padeda šeimai spręsti iškilusias socialines problemas, ar suteikia galimybę įsidarbinti, užsiimti jaunesniųjų vaikų ugdymu, ar tėvai pritaria teiginiui, kad ikimokyklinio ugdymo grupės lankymas užtikrina vaiko teisę į ugdymą. Tėvų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateiktas 13 pav.

13 pav. Tėvų nuomone, ikimokyklinio ugdymo grupės lankymo poveikis šeimos gyvenimui

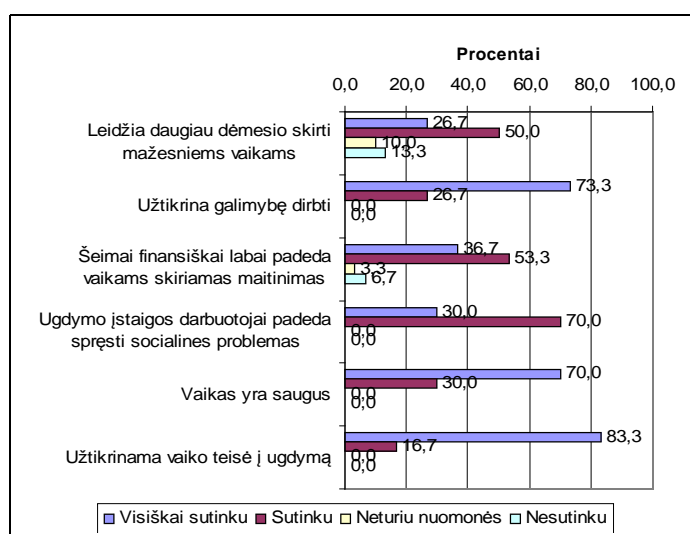
Iš pateiktų duomenų matyti, kad teigiamą poveikį šeimos gyvenimui įžvelgia beveik visi tėvai. Dauguma jų (~98 proc.) sutinka su teiginiu, kad užtikrinama vaiko teisė į ugdymą, tačiau 0,7 proc. tam prieštarauja, kas leidžia manyti, jog tėvai nėra gerai susipažinę su institucinio ikimokyklinio ugdymo veiklos turiniu. ~96 proc. apklaustųjų teigia, kad vaikas yra saugus, ~98 proc. vaiko darželio lankymas užtikrina galimybę dirbti, o tai labai svarbu ir aktualu šiuo sunkiu ekonominiu laikotarpiu, nes, kaip jau buvo teigiama teorinėje šio darbo dalyje bei nagrinėjant

ikimokyklinio ugdymo funkcijų vertinimą, suteikiant galimybę tėvams dirbti, mažinamas skurdo paplitimas, o skurdas šeimoje lėtina vaikų psichinį vystymąsi bei apsunkina mokymąsi mokykloje. (Purvanekienė, 2005). Galimybės dirbti užtikrinimą ypač vertina dirbantieji tėvai. Tai paaiškėjo palyginus dirbančiųjų ir nedirbančiųjų tėvų atsakymų rezultatus, kurie pateikti 9 priedo 4 pav.

Mažesnę poveikį, tėvų manymu, daro ugdymo įstaigos darbuotojų pagalba, sprendžiant socialines problemas (~59 proc.), galimybė daugiau dėmesio skirti mažesniems vaikams (~56 proc.) bei finansinė pagalba šeimai, vaikams skiriant nemokamą maitinimą (~51 proc.), tačiau su pastaruoju teiginiu visiškai sutinka dauguma tų tėvų, kurių yra mažos pajamos ir kurių vaikams yra skiriamas nemokamas maitinimas. Tėvai, kurių pajamos pakankamai didelės, nemokamo vaiko maitinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje teikiamos naudos ir negalėtų pajusti.

Lyginant miesto ir rajono vietovėse ikimokyklinio ugdymo grupės lankančių vaikų tėvų įvertinimus, statistiškai reikšmingų skirtumų nerasta. Rezultatai pateikti 10 priedo 1 lentelėje. Todėl galima manyti, kad tiek rajone, tiek mieste gyvenantiems tėvams vaiko ikimokyklinio ugdymo grupės lankymas užtikrina vaikui galimybę lavintis bei jaustis saugiam, o tėvams – galimybę dirbti, o tai leidžia sumažinti skurdo riziką.

Daugumos pedagogų manymu, vaiko lankymas ikimokyklinio ugdymo įstaigą pirmiausia užtikrina vaiko teisę į ugdymą (83,3 proc. visiškai su tuo sutinka ir 16,7 proc. sutinka), taip pat suteikia tėvams galimybę dirbti (73,3 proc. visiškai sutinka ir 26,7 proc. sutinka), garantuoja vaiko saugumą (70 proc. visiškai sutinka ir 30 proc. sutinka) bei šeimai finansiškai padeda vaikams skiriamas nemokamas maitinimas (36,7 proc. visiškai sutinka, 53,3 proc. sutinka, tačiau 6,7 proc. tam prieštarauja). Pedagogų bei vadovų vertinimo rezultatai pateikti 14 pav.

14 pav. Pedagogų bei vadovų nuomone, ikimokyklinio ugdymo grupės lankymo poveikis šeimos gyvenimui

Tai leidžia teigti, jog, pedagogų nuomone, ikimokyklinio ugdymo įstaigos lankymas turi didesnę poveikį šeimai nei mano patys tėvai. Šį faktą įrodo ir atlikta tėvų bei pedagogų vertinimų Spirmeno koreliacinė analizė. Rezultatai pateikti 9 priedo 2 lentelėje.

Kaip rodo analizė, skirtumai yra statistiškai reikšmingi vertinant visus pateiktus teiginius, tačiau išryškėjo ir esminiai skirtumai tarp tėvų ir pedagogų bei vadovų tiriamųjų grupių atsakymų, vertinant galimybės dirbti užtikrinimą ($r = 0,197$, $p < 0,01$), darbuotojų pagalbą šeimai, sprendžiant socialines problemas ($r = 0,250$, $p < 0,01$), finansinę pagalbą šeimai, skiriant vaikams nemokamą maitinimą ($r = 0,226$, $p < 0,01$) bei vaiko teisės į ugdymą užtikrinimą ($r = 0,158$, $p < 0,01$). Tačiau galima daryti prielaidą, jog vertinant galimybę dirbti bei vaikams skiriamo nemokamo maitinimo finansinę naudą šeimai, kiekvienas apklaustųjų tėvų vertino pagal savo galimybes, pajamas ir darbo pobūdį. Kaip buvo nagrinėjama aptariant tėvų vertinimus, nemokamas maitinimas yra skiriamas tik mažas pajamas turinčioms šeimoms, tokios šeimos ir įvertino teigiamą šios paslaugos poveikį šeimai. Tai matyti 9 priedo 3 paveiksle.

Analogiška situacija ir su įsidarbinimo galimybėmis. Tik dirbantys tėvai įvertina šią naudą. Pedagogai, vertindami nemokamo maitinimo finansinę pagalbą, galėjo galvoti būtent apie tuos tėvus, kurių pajamos yra mažos, o vertindami įsidarbinimo galimybes, būtent apie tuos tėvus, kurie turi darbą ir, leisdami vaiką į darželį, užsitikrina galimybę dirbti.

Tačiau skirtumai yra svarbūs ir vertinant vaiko teisės į ugdymą užtikrinimą. 83,3 proc. pedagogų su šiuo teiginiu visiškai sutinka ir 16,7 proc. sutinka, o 0,7 proc. tėvų tam prieštarauja ir tik 57 proc. visiškai sutinka, o 41,3 proc. sutinka. Tai įrodo, kad tėvai neturi pakankamai žinių apie ikimokyklinio ugdymo įtaką tolesniam vaiko ugdymuisi, raidai ir net išsilavinimui. Kaip įrodė G. Purvaneckienė (2005), pateikdama JAV mokslininkų longitudinio tyrimo rezultatus, kurie atskleidė, kad iš visų tirtųjų (123) lankiusieji vaikų darželius pasiekė aukštesnį išsilavinimą bei padarė geresnę karjerą. Palyginus tėvų išsilavinimą pagal darželio lankymą, išryškėjo taip pat statistiškai reikšmingi skirtumai, kurie leidžia teigti, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigos lankymas laiduoja aukštesnį išsilavinimą bei geresnę karjerą. Koreliacinės analizės rezultatai ir tėvų išsilavinimo pasiskirstymas pagal darželio lankymą pateikti 9 priedo 5 pav. ir 3 lentelėje.

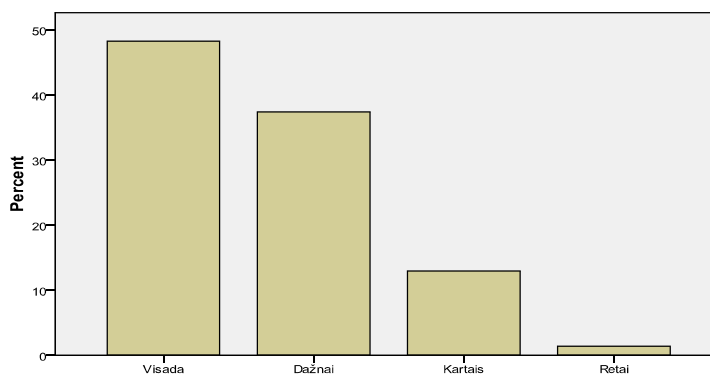
Akivaizdu, kad:

- Ir tėvams, ir pedagogams svarbiausia yra, kad ikimokyklinio ugdymo įstaigoje būtų užtikrinama vaiko teisė į ugdymą, nors tam dalis tėvų, gyvenančių rajone, ir prieštarauja.
- Pedagogų vertinamas finansinis poveikis šeimai, skiriant vaikams nemokamą maitinimą, tėvams neatrodo toks svarbus.
- Iš visų išvardintų papildomų paslaugų, teikiamų šeimoms, teigiamas poveikis atrodo svarbesnis pedagogams bei vadovams nei patiems tėvams.

Galima manyti, kad siekiant vadybos veiksmingumo, būtina ikimokyklinio ugdymo institucijose organizuoti papildomo ugdymo veiklą, kuri patenkintų tėvų poreikius ir paskatintų juos leisti savo vaikus į darželį, užtikrinant vaiko teisę į ugdymą bei sudarytą sąlygas darbingoms šeimoms derinti darbo santykių ir šeimos įsipareigojimus. Siekiant užtikrinti socialinę paramą bei pedagoginę - psichologinę pagalbą šeimoms, vertėtų įsteigti socialinio pedagogo ir psichologo etatus.

4.3.4. Tėvų ir pedagogų požiūris į bendravimą bei bendradarbiavimą

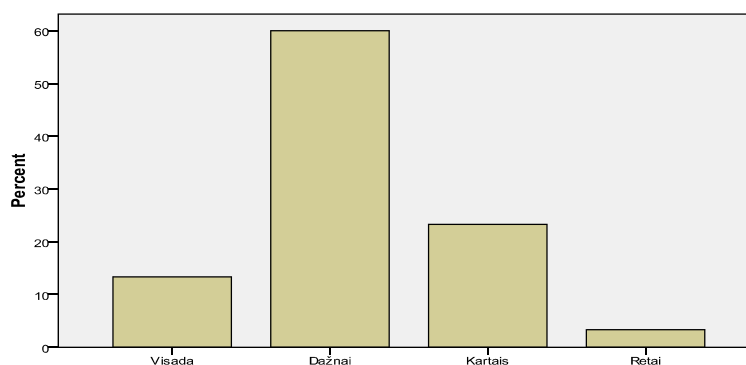
Siekiant gerų ugdymo rezultatų, būtinas nuolatinio ryšio su šeima palaikymas. Pedagogai nuolat ieško įvairių būdų bei formų, kurios padėtų informuoti tėvus apie jų vaiko daromą pažangą bei pasiekimus: šeimoms sudaromos sąlygos stebėti vaiko pasiekimus darželyje, nuolat bendrauti su įstaigos darbuotojais, kurie informuoja tėvus jiems rūpimais klausimais. Visa tai padeda tėvams sužinoti ne tik apie jų vaikų daromą pažangą, bet ir apie jų raidą. Atliekant šį tyrimą, buvo siekiama išsiaiškinti, ar dažnai tėvai domisi, kaip vaikas praleido dieną darželyje, kuriomis sritimis domisi labiausiai bei kaip tėvai apibūdina gaunamą informaciją.

15 pav. Tėvų domėjimosi vaiko praleista diena darželyje procentinis pasiskirstymas

Kaip matyti 15 paveiksle, 49 proc. tėvų visada domisi, kaip vaikas praleido dieną, 37 proc. dažnai domisi, tačiau net 13 proc. – kartais, o 1 proc. tėvų retai. Šie rezultatai leidžia manyti, jog tėvų nuomone, jie pakankamai domisi vaiko praleista diena darželyje.

Palyginus rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymus ir atlikus jų koreliacinę analizę, matyti, kad statistiškai reikšmingų skirtumų nėra. Tačiau iš 11 priedo 1 paveiksle pateiktos histogramos matyti, jog mieste gyvenantys tėvai labiau nei gyvenantys rajone domisi vaiko praleista diena darželyje. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų koreliacinė analizė pateikta 11 priedo 1 lentelėje.

16 pav. Pedagogų vertinamo tėvų domėjimosi vaiko praleista diena darželyje procentinis pasiskirstymas

Kaip matyti 16 pav., tik 13 proc. pedagogų teigia, kad tėvai visada domisi, kaip vaikas praleido dieną darželyje, 60 proc. teigia, kad dažnai domisi, 23 proc. – kartais ir 3 proc. – retai. Tai leidžia daryti išvadą, jog pedagogų bei vadovų teigimu, tėvų domėjimasis vaiko praleista diena darželyje nėra dažnas ir mažesnis nei teigia patys tėvai.

Atlikus tėvų ir pedagogų atsakymų koreliacinę analizę (rezultatai pateikti 2 priedo 2 lentelėje), matyti, jog skirtumai tarp šių dviejų tiriamųjų grupių atsakymų yra esminiai ($r = -0,201$, $p < 0,01$).

Tai leidžia manyti, jog pedagogams tėvų domėjimasis atrodo nepakankamas ir jie nesugeba aptarti su šeimos nariais vaiko veiklos namuose bei darželyje, mažiau ar labiau išsivysčiusius gebėjimus, kurių kasdien išryškėja vis naujų, o tai, kaip buvo nagrinėjama teorinėje šio darbo dalyje, daro neigiamą įtaką tėvų požiūriui į ikimokyklinio ugdymo įstaigą.

Galima manyti, kad siekiant sukurti teigiamą šeimos požiūrį į ikimokyklinio ugdymo įstaigą, būtina sukurti draugiškus, glaudžius tarpusavio santykius su šeima bei išsiaiškinti, ko šeima tikisi iš darželio bei ko tikisi iš savo vaiko.

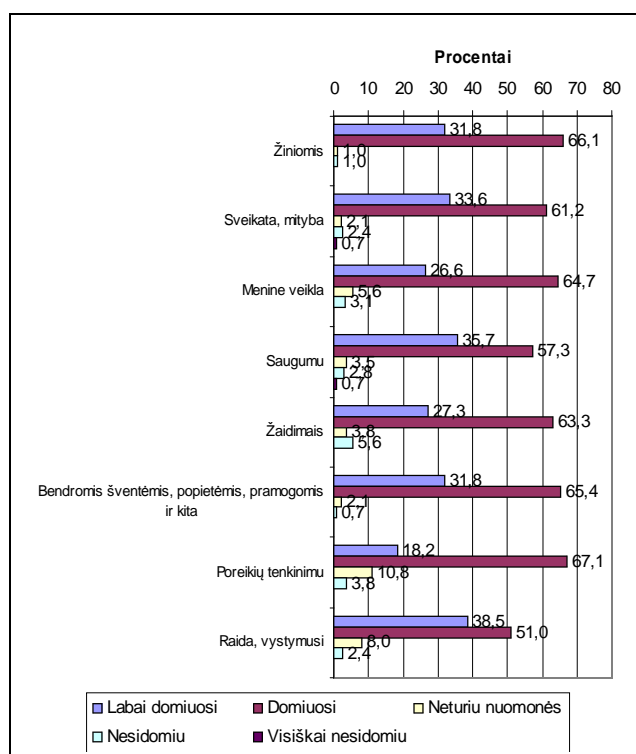
Siekiant išsiaiškinti, kuriomis sritimis tėvai labiausiai domisi ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, respondentams buvo pateiktas klausimas, kuriame išvardintos aštuonios pagrindinės ikimokyklinio ugdymo sritys. Jas buvo galima nusakyti, kaip labai dominančias, dominančias ir t. t. Tėvų atsakymų procentinis pasiskirstymas pateiktas 17 pav.

Kaip matyti pateiktame paveiksle, dauguma tėvų teigia, jog labai domisi ar domisi visomis išvardintomis sritimis, tačiau daugiau dėmesio skiria vaiko žinioms (~98 proc.), o tai labai aktualu ikimokykliniame amžiuje, kadangi, anot M. Pileckaitės-Markovienės (2004) šiame amžiuje atsiradus naujoms galimybėms gauti informacijos, plečiasi aktyvaus dėmesio apimtis bei stiprėja mechaninė ir prasminė atmintis, kurios skatina vaiką mąstyti apibendrintai.

Taip pat tėvų teigimu, jie labai domisi bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir kt. (~97 proc.), kurios, anot S. Dapkienės (2002), suartina tėvus su vaikais bei kelia jų bei pedagogų autoritetą, kas sudaro prielaidas teigiamo tėvų požiūrio į ikimokyklinį ugdymą formavimui.

Tėvai labai domisi vaikų sveikata, mityba (~95 proc.), saugumu (~93 proc.), kas užtikrina fizinę vaiko raidą, kuri yra labai svarbi pažinimo kompetencijos plėtotei bei, kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007), daugeliu būdu skatina socialinę ir emocinę vaiko raidą.

Daug dėmesio tėvai skiria ir meninei veiklai bei žaidimams (~ po 91 proc.). Vaiko teisė į meninį ugdymą įrašyta Vaiko teisių konvencijoje, jos svarbą pabrėžia Lietuvos švietimo koncepcija, kur teigiama, kad meninis ugdymas plėtoja bendruosius gebėjimus (asmeninius, socialinius, kt.), padedančius išreikšti save, puoselėja humanistinėmis vertybėmis grindžiamą asmens dvasinį pasaulį bei bendrąją meninę ir estetinę kompetenciją, reikalingą įvairiose gyvenimo srityse.

17 pav. Tėvus dominančios ikimokyklinio ugdymo sritys.

Nemažai tėvų ~90 proc. labai domisi bei domisi vaiko raida, vystymusi ir poreikių tenkinimu ~85 proc.. Tačiau yra ir tokių, kurie šiomis sritimis nesidomi visai (atitinkamai 3,8 proc. ir 2,4 proc.). Kaip teigia J. Litvinienė (1990), bet koks pedagoginis poveikis pavyksta, jeigu atsižvelgiama į vidinius vaiko poreikius, todėl šiai ikimokyklinio ugdymo veiklos sričiai turėtų būti skiriama šiek tiek daugiau dėmesio ne tik instituciniame ugdyme, tačiau ir ugdant vaiką šeimoje.

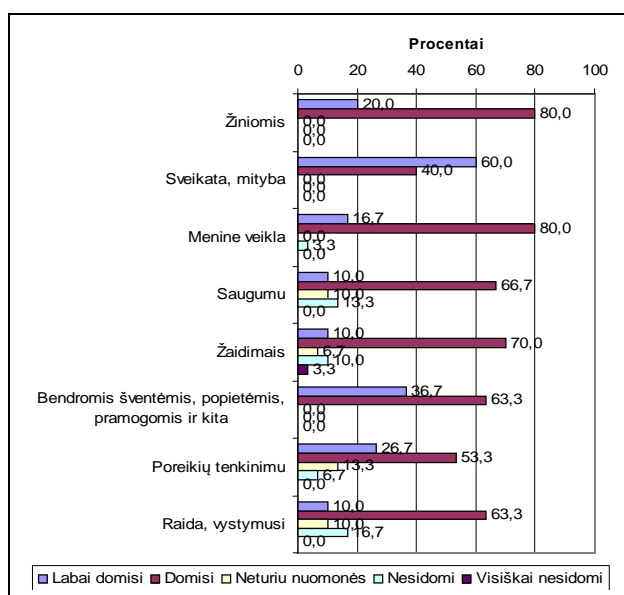
Galima manyti, jog tėvus domina viskas, kas yra vykdoma ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ir tiesiogiai yra susiję su vaiku.

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų atsakymai į šį klausimą, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė. Šios analizės rezultatus matome 11 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Iš pateiktų paveikslų matyti, kad mieste gyvenantys tėvai labiau nei gyvenantys rajone domisi jiems rūpimais klausimais, susijusiais su vaiko ugdymu, jo savijauta ir priežiūra ikimokyklinio ugdymo įstaigoje. Tai patvirtina rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų koreliacinė analizė, kurios dėka paaiškėjo, jog mieste gyvenantys tėvai kur kas labiau domisi vaikų žiniomis ($r = 0,165$, $p < 0,01$), sveikata bei mityba ($r = 0,198$, $p < 0,01$), menine veikla ($r = 0,224$, $p < 0,01$), raida ir vystymusi ($r = 0,201$, $p < 0,01$) bei poreikių tenkinimu ($r = 0,138$, $p < 0,05$). Koreliacinės analizės rezultatai pateikti 11 priedo 1 lentelėje.

Tai patvirtina anksčiau darytą prielaidą, kad mieste gyvenantys tėvai labiau nei gyvenantys rajone domisi vaiko praleista diena darželyje bei leidžia daryti išvadą, kad miesto gyventojai labiau suinteresuoti visapusišku vaiko ugdymu bei priežiūra.

Pedagogų bei vadovų teigimu (18 pav.), tėvus labiausiai domina vaiko sveikatos bei mitybos klausimas. Net 60 proc. jų teigė, kad šiuo klausimu tėvai labai domisi ir 40 proc. teigimu domisi. Taip pat bendros šventės, popietės, pramogos ir kt. Kad šiuo klausimu tėvai labai domisi, teigė 36,7 proc. apklaustųjų bei 63,3 proc. teigė, kad domisi. 20 proc. apklaustųjų pedagogų bei vadovų nuomone tėvai labai domisi vaiko žiniomis ir 80 proc. nuomone, kad domisi. Viena iš labiau tėvus dominančių sričių šios tiriamosios grupės įvardinta ir vaikų meninė veikla. 16,7 proc. teigė, kad ja tėvai labai domisi ir 80 proc. tvirtina, kad domisi.

18 pav. Ikimokyklinio ugdymo sritys, kuriomis, pedagogų bei vadovų teigimu, labiausiai domisi tėvai.

Mažiau tėvus dominančia sritimi pedagogų bei vadovų nurodyta „vaiko raida ir vystymasis“. 10 proc. pedagogų bei vadovų teigia, kad šia sritimi tėvai labai domisi, 63,3 proc. teigia, kad domisi, tačiau 16,7 proc. apklaustųjų nuomone, tėvai nesidomi.

Galima manyti, kad pedagogų nuomone, tėvus labiausiai domina vaiko sveikata bei mityba ir žinios, kurias jie gali parodyti per bendras šventes, popietes ar pramogas.

Atlikus tėvų ir pedagogų atsakymų koreliacinę analizę, paaiškėjo, jog skirtumai yra esminiai vertinant tėvų domėjimąsi keletu ikimokyklinio ugdymo sričių. Pedagogų nuomone, tėvai labiau domisi vaiko sveikata bei mityba nei teigia patys tėvai ($r = 0,168$, $p < 0,01$). 60 proc. pedagogų bei vadovų teigimu, tėvai labai domisi šiuo klausimu ir 40% apklaustųjų teigimu domisi, tačiau tik 33,6 proc. apklaustųjų tėvų teigia, kad šiuo klausimu labai domisi, 61,2 proc. teigia, kad domisi, 2,4 proc. nesidomi ir 0,7 proc. visiškai nesidomi.

Saugumu tėvai domisi labiau nei mano pedagogai ($r = 0,200$, $p < 0,01$). 35,7 proc. tėvų teigimu, jie labai domisi šiuo klausimu, 57,3 proc. domisi, 2,8 proc. nesidomi ir 0,7 proc. visiškai nesidomi. Pedagogų nuomone, tik 10 proc. tėvų labai domisi vaiko saugumu darželyje, 66,7 proc. teigia, kad domisi ir net 13,3 proc. apklaustųjų pedagogų teigia, kad tėvai vaiko saugumu nesidomi. Skirtumai yra statistiškai reikšmingi, vertinant tėvų domėjimąsi vaiko sveikata bei mityba, saugumu, žaidimais bei raida ir vystymusi.

Žaidimais, pedagogų teigimu, tėvai taip pat mažai domisi ($r = -0,141$, $p < 0,05$). 10 proc. teigia, kad labai domisi, 70 proc. domisi, 10 proc. nesidomi ir net 3,3% visiškai nesidomi. Tėvų teigimu, net 27,3 proc. labai domisi, 63,3 proc. domisi ir tik 5,6 proc. nesidomi.

Raida ir vystymusi, pedagogų bei vadovų nuomone, tėvai domisi mažiausiai, nors tėvų vertinimai tam prieštarauja ($r = -0,206$, $p < 0,01$). 10 proc. pedagogų bei vadovų teigia, kad labai domisi, 63,3 proc. domisi ir net 16,7 proc. mano, kad tėvai šiuo klausimu nesidomi. Tėvų teigimu, net 38,5 proc. vaiko raida ir vystymusi labai domisi, 51 proc. domisi ir tik 2,4 proc. nesidomi. Koreliacinės analizės rezultatai pateikti 11 priedo 2 lentelėje.

Palyginus, kaip skiriasi tėvų ir pedagogų atsakymai, paaiškėjo, kad tėvų nuomone, jie pakankamai domisi visomis išvardintomis sritimis, tačiau tai prieštarauja pedagogų vertinimui.

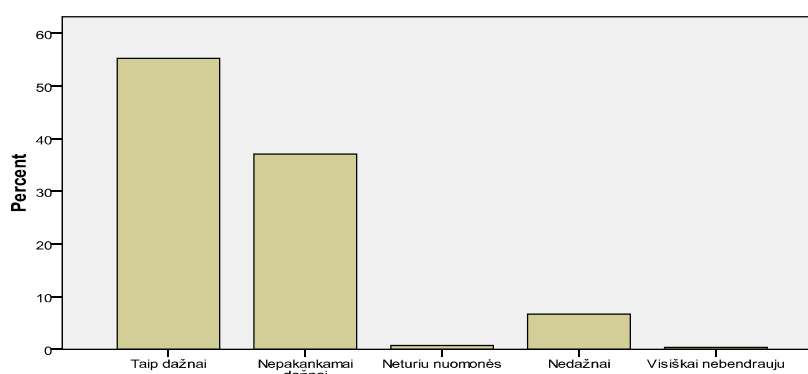
Akivaizdu, kad:

- Tėvai domisi visomis išvardintomis ikimokyklinio ugdymo sritimis, tiesiogiai susijusiomis su jų vaiku.
- Prioritetą tėvai skiria vaiko žinioms, nors pedagogų nuomone, tėvai labiausiai domisi vaiko sveikata ir mityba. Taip pat, tėvų teigimu, jie labai domisi bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir kt. Su tuo sutinka ir pedagogai.
- Abiejų respondentų grupių vertinimai parodė, jog mažiausiai tėvus domina vaiko meninė veikla, poreikių tenkinimas, raida, vystymasis bei žaidimai.

- Vaikų saugumas darželyje tėvus domina labiau nei mano pedagogai.

Galima manyti, kad siekiant vadybos veiksmingumo, būtina sukurti efektyvią tėvų informavimo sistemą, inicijuoti iniciatyvių grupių, nuolat besidominčių tam tikrais tėvams rūpimais klausimais, steigimą bei skatinti jų veiklą. Įstaigos vadovams bei kitiems darželyje dirbantiems pedagogams ir specialistams vertėtų organizuoti seminarus, pokalbius – diskusijas nuolat informuojant tėvus vaikų ugdymo, priežiūros bei socialiniais klausimais.

Tėvams, siekiant įgyti daugiau žinių vaikų ugdymo klausimais bei užtikrinti visapusišką vaiko ugdymą tiek namuose, tiek darželyje, padeda bendravimas su įstaigoje dirbančiais pedagogais bei vadovais. Iš apklaustųjų tėvų tiriamosios grupės atsakymų matyti (žr. 19 pav.), kad 55 proc. tėvų dažnai bendrauja ir bendradarbiauja, 37 proc. nepakankamai dažnai, 7 proc. nedažnai ir 0,3 proc. visiškai nebendrauja.

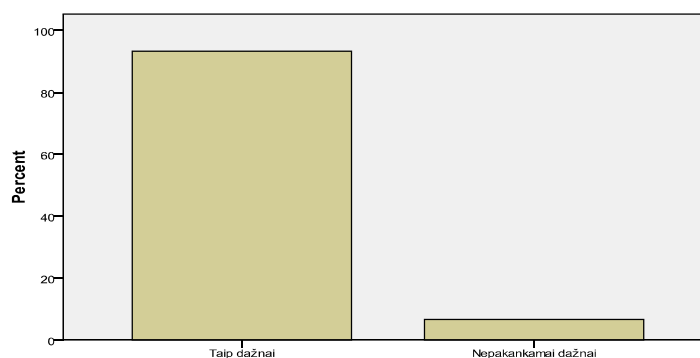

19 pav. Tėvų bendravimas bei bendradarbiavimas su įstaigoje dirbančiais pedagogais, specialistais ir administracija

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymai į šį klausimą, buvo atlikta koreliacinė analizė. Jos rezultatus matome 12 priedo 1 lentelėje. Matyti, kad skirtumai tarp šių dviejų grupių atsakymų yra esminiai ($r = -0,213$, $p < 0,01$).

Rajone gyvenantys tėvai kur kas rečiau bendrauja su įstaigoje dirbančiais pedagogais, specialistais ir administracija. Tai matyti 12 priedo 1 paveiksle. 64 proc. mieste gyvenančių tėvų atsakė, jog su pedagogais bendrauja dažnai, 35 proc. mano, kad nepakankamai dažnai ir 0,7 proc. visai nebendrauja. Iš rajone gyvenančių tėvų tik 46 proc. dažnai bendrauja su įstaigoje dirbančiais pedagogais, specialistais ir administracija, 40 proc. nepakankamai dažnai bei 12,5 proc. nedažnai bendrauja.

Galime manyti, jog ugdymo klausimas aktualesnis yra mieste, o ne rajone gyvenantiems tėvams. Rajono gyventojai vis dar „pasyvesni“ vartotojai ir neįvertina visos teikiamos naudos, akcentuotos šio darbo teorinėje dalyje, bendradarbiaujant abiems institucijoms.

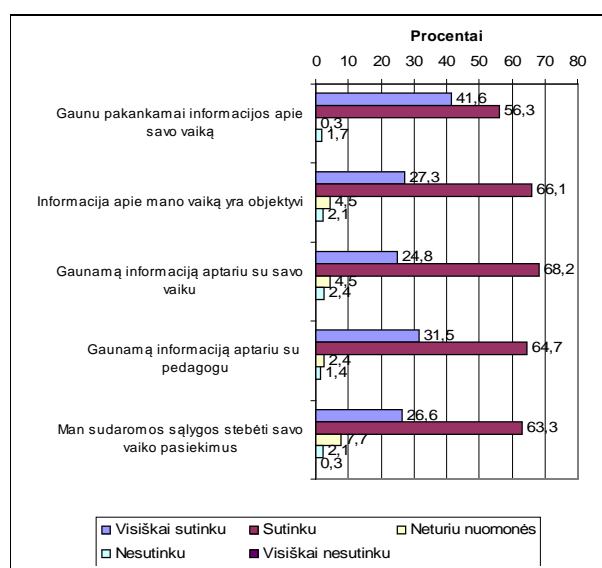
20 pav. Pedagogų bendravimas bei bendradarbiavimas su tėvais.

Pedagogų bei vadovų nuomone, jie pakankamai dažnai bendrauja bei bendradarbiauja su ugdytinių tėvais. Taip teigia 93 proc. apklaustųjų šios tiriamosios grupės respondentų ir tik 7 proc. teigia, jog bendrauja nepakankamai dažnai (20 pav.).

Tai leidžia manyti, jog pedagogų bei vadovų nuomone, tokio bendravimo bei bendradarbiavimo, koks vyksta šiuo metu, visiškai pakanka.

Atlikus tėvų ir pedagogų tiriamųjų grupių atsakymų Spirmeno koreliacinę analizę, paaiškėjo, jog skirtumai tarp šių dviejų grupių atsakymų yra esminiai ($r = 0,005$, $p < 0,01$). Analizės rezultatai pateikti 12 priedo 2 lentelėje. Tai leidžia manyti, jog pedagogai nepakankamai išnaudoja potencialius savo pagalbininkus – tėvus, o pastarieji jaučiasi mažai prisidėję prie institucinio ikimokyklinio ugdymo organizavimo.

Galime teigti, kad siekiant efektyvaus ir kokybiško ikimokyklinio ugdymo bei ištyrus tėvų potencialą ir galimybes, juos būtina pakviesti aktyviau įsitraukti į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą.

21 pav. Tėvų gaunamos informacijos vertinimų procentinis pasiskirstymas.

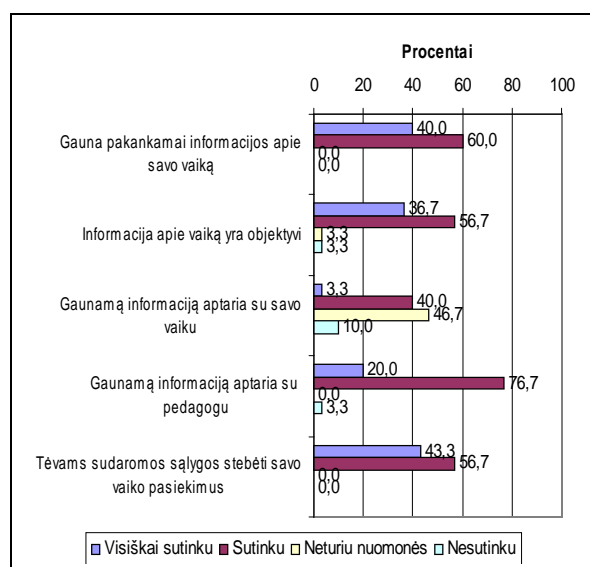
Siekiant išsiaiškinti, kaip tėvai apibūdina gaunamą informaciją, buvo pateikta užduotis, sudaryta iš penkių teiginių, su kuriais respondentai galėjo visiškai sutinki, sutikti ir t. t.

Kaip matyti 21 paveiksle, dauguma tėvų (~ 98 proc.) teigia, kad gauna pakankamai informacijos apie savo vaiką, tačiau net 1,7 proc. tvirtina, kad gaunamos informacijos jiems nepakanka. ~ 93 proc. apklaustųjų tėvų mano, kad gaunama informacija yra objektyvi, tačiau 2,1 proc. tam prieštarauja. Visą gaunamą informaciją net ~ 98 proc. tėvų aptaria su savo vaiku ir ~ 96 proc. su pedagogu. 90 proc. apklaustųjų tėvų teigia, kad jiems sudaromos sąlygos stebėti vaiko pasiekimus, tačiau 2,1 proc. su tuo nesutinka ir 0,3 proc. visiškai nesutinka.

Galima manyti, kad tėvai gauna pakankamai informacijos apie savo vaiką, ją vertina kaip objektyvią ir tuo gali įsitikinti stebėdami savo vaiko pasiekimus grupėje.

Atlikus rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų koreliacinę analizę, paaiškėjo, jog šių grupių respondentai gaunamą informaciją vertina panašiai, tačiau rajone gyvenantys tėvai mažiau aptaria gaunamą informaciją su pedagogu nei gyvenantys mieste ($r = 0,173$, $p < 0,01$). Koreliacinės analizės rezultatai pateikti 13 priedo 1 lentelėje. Tik 23,6 proc. rajone gyvenančių tėvų visiškai sutinka su teiginiu, kad gaunamą informaciją aptaria su pedagogu, 71,5 proc. sutinka ir net 2,8 proc. tam prieštarauja, o iš mieste gyvenančių tėvų net 39,4 proc. visiškai sutinka, 57,7 proc. sutinka. Atsakymų procentinis pasiskirstymas pateiktas 13 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Akivaizdu, kad rajone gyvenantys tėvai ne taip noriai bendrauja su pedagogais, kaip gyvenantys mieste.

22 pav. Tėvų gaunamos informacijos pedagogų bei vadovų vertinimų procentinis pasiskirstymas.

Visų pedagogų bei vadovų nuomone, tėvai gauna pakankamai informacijos apie savo vaiką ir jiems yra sudaromos sąlygos stebėti savo vaiko pasiekimus, tačiau net 3,3 proc. pedagogų bei

vadovų nemano, kad gaunama informacija yra objektyvi ir 3,3 proc. apklaustųjų teigimu, jos tėvai neaptaria su pedagogu. Ar gaunamą informaciją tėvai aptaria su savo vaiku 46,7 proc. neturi savo nuomonės, ~ 43 proc. mano, kad aptaria ir 10 proc. teigia, kad tėvai neaptaria.

Galima manyti, jog pedagogų nuomone, tėvai gauna pakankamai objektyvios informacijos apie savo vaiką, kurią aptaria su pedagogais bei gali stebėti vaiko pasiekimus, tačiau galimybę stebėti vaiko pasiekimus tėvai vertino kiek kitaip. Visi pedagogai bei vadovai visiškai sutiko (43,3 proc.) arba sutiko (56,7 proc.) su tuo, kad sudaromos sąlygos, tačiau tam prieštaravo net 2,4 proc. apklaustųjų tėvų, 26,6 proc. visiškai sutiko, 63,3 proc. sutiko. Kad tėvų bei pedagogų vertinimų skirtumai yra statistiškai reikšmingi šio kriterijaus atžvilgiu, įrodė ir koreliacinė analizė ($r = 0,134$, $p < 0,05$). Koreliacinės analizės rezultatai pateikti 13 priedo 2 lentelėje.

Kad gaunamą informaciją tėvai aptaria su savo vaiku visiškai sutiko ir sutiko 43 proc. pedagogų, nors 93 proc. tėvų teigė, kad taip daro. Toks skirtumas tarp atsakymų gali būti dėl to, kad pedagogai nežino, kaip tėvai elgiasi gavę atitinkamos informacijos apie vaiką.

Akivaizdu, kad:

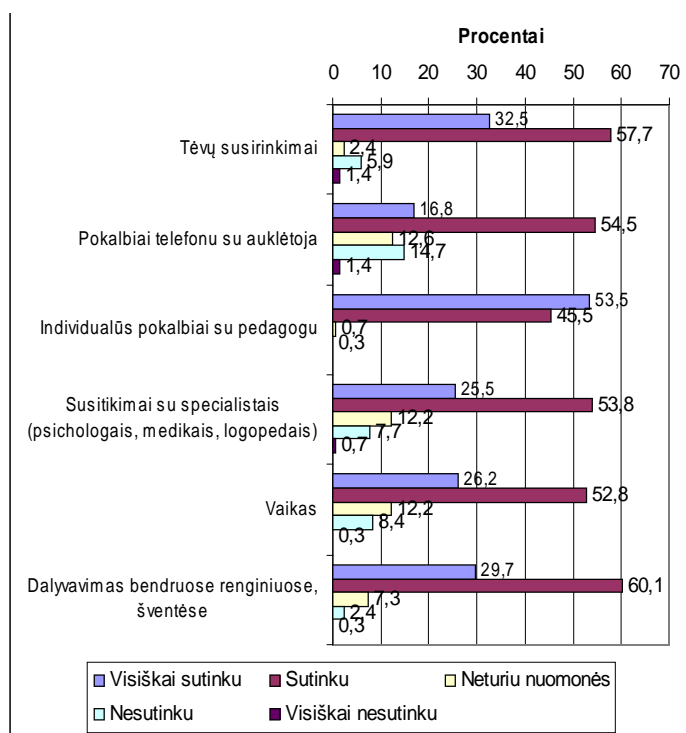
- Tėvų, ypač gyvenančių mieste teigimu, jie pakankamai dažnai bendrauja su pedagogais, bendravimų metu gauna pakankamai informacijos, kurią įvertina kaip objektyvią. Tam neprieštarauja ir pedagogai, tačiau bendravimą su tėvais jie nurodė kaip dažnesnį, nei tai nurodė patys tėvai.
- Gaunamą informaciją tėvai aptaria su pedagogu bei savo vaiku. Su tuo sutinka ir pedagogai, tačiau apie informacijos aptarimą su vaiku pedagogai neturi pakankamai informacijos, nes dauguma jų pareiškė, jog šiuo klausimu neturi savo nuomonės.
- Nors pedagogai yra įsitikinę, kad tėvams yra sudaromos sąlygos stebėti vaiko pasiekimus, tačiau dalis tėvų tam prieštarauja.

Nors tėvams ir yra sudaromos sąlygos stebėti vaiko pasiekimus bei elgesį, savijautą darželyje, tačiau, kaip matyti 23 pav., informatyviausias šaltinis, gaunant žinių apie savo vaiką, ~ 99 proc. tėvų teigimu, yra individualūs pokalbiai su pedagogu. Taip pat, tėvų teigimu, daug informacijos apie savo vaiką galima gauti lankantis tėvų susirinkimuose, dalyvaujant bendruose renginiuose, šventėse (~ 90 proc.), susitinkant su įstaigoje dirbančiais specialistais bei iš savo vaiko (~ po 79 proc.), tačiau tėvų požiūris į ikimokyklinio ugdymo įstaigą vaiko akimis S. Dapkienės (2002) yra nusakyta kaip viena iš pagrindinių tėvų ir ikimokyklinio ugdymo institucijų partnerystės problemų, kai vaikai, ypač judresni ar delikventiško elgesio, savo nusiskundimus parneša į namus. Tėvų manymu mažiau informacijos gaunama bendraujant su auklėtojomis telefonu (~ 71 proc.).

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų nuomonė šiuo klausimu, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė. Šios analizės rezultatai pateikti 14 priedo 1 ir 2 paveiksluose.

Šių dviejų grupių atsakymų koreliacinė analizė (pateikta 14 priedo 1 lentelėje) parodė, kad esti esminių skirtumų vertinant informatyviausius šaltinius. Mieste gyvenantys tėvai pokalbius su auklėtoja telefonu laiko informatyvesniais nei gyvenantys rajone ($r = 0,216$, $p < 0,01$). Su šiuo teiginiu visiškai sutinka 23,9 proc., sutinka 52,8 proc. ir tam prieštarauja 10,6 proc. mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų, o iš rajone gyvenančių apklaustųjų tėvų 2,8 proc. su tuo visiškai nesutinka, 18,8 proc. nesutinka, 54,9 proc. sutinka ir tik 9,7 proc. visiškai sutinka.

Susitikimai su specialistais taip pat atrodo informatyvesni miesto gyventojams ($r = 0,226$, $p < 0,01$). Su tuo visiškai sutinka 35,9 proc., sutinka 47,9 proc. ir nesutinka 4,9 proc. mieste gyvenančių tėvų, o iš gyvenančių rajone 15,3 proc. visiškai sutinka, 59,7 proc. sutinka, ir net 10,4 proc. nesutinka bei 1,4 proc. visiškai nesutinka.

23 pav. Tėvų gaunamos informacijos vertinimų procentinis pasiskirstymas.

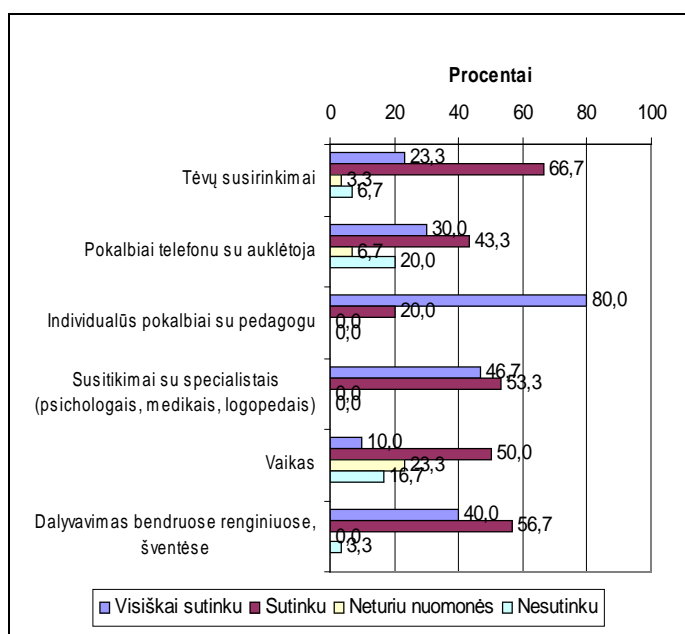
Vaikas, kaip informacijos šaltinis taip pat yra reikšmingesnis mieste gyvenantiems tėvams ($r = 0,122$, $p < 0,05$). 30,3 proc. mieste gyvenančių tėvų yra informatyviausias šaltinis, 52,8 proc. tėvų sutinka, kad tai informatyvus šaltinis ir 4,9 proc. nesutinka, o 0,7 proc. visiškai nesutinka. Iš rajone gyvenančių tėvų 22,2 proc. visiškai sutinka, kad vaikas yra informatyviausias žinių šaltinis, 52,8 proc. sutinka, tačiau net 11,8 proc. tam prieštarauja. Dalyvavimas bendruose renginiuose bei šventėse informatyvesnis atrodo mieste nei rajone gyvenantiems tėvams ($r =$

0,215, $p < 0,01$). Net 37,3 proc. su tuo visiškai sutinka, 58,5 proc. sutinka ir tik 1,4 proc. nesutinka ar 0,7 proc. visiškai nesutinka. Iš rajone gyvenančiųjų 22,2 proc. visiškai sutinka, 61,8 proc. sutinka ir 3,5 proc. nesutinka.

Pedagogų bei vadovų nuomone (24 pav.) informatyviausias šaltinis, gaunant žinių apie savo vaiką, tėvams yra individualūs pokalbiai su pedagogu. Su tuo visiškai sutinka 80 proc., sutinka 20 proc. apklaustųjų pedagogų. Taip pat 46,7 proc. visiškai sutinka ir 53,3 proc. sutinka, kad informatyviausias šaltinis yra susitikimai su įstaigoje dirbančiais specialistais bei dalyvavimas bendruose renginiuose ir šventėse (visiškai sutinka 40 proc., sutinka 56,7 proc.). Kad tėvų susirinkimai yra informatyviausias šaltinis, visiškai sutinka 23,3 proc. pedagogų, 66,7 proc. sutinka ir net 6,7 proc. su tuo nesutinka.

Kaip mažiausiai informacijos teikiantį šaltinį pedagogai nurodė vaiką. Tik 10 proc. pedagogų visiškai sutinka, kad vaikas yra informatyviausias šaltinis, 50 proc. sutinka, 23,3 proc. neturi nuomonės ir net 16,7 proc. tam prieštarauja.

Galima manyti, jog pedagogų nuomone tėvai daugiausia informacijos gauna individualių pokalbių, susitikimų su specialistais metu, dalyvaudami bendruose renginiuose bei tėvų susirinkimuose.

24 pav. Pedagogų vertinamos tėvų gaunamos informacijos procentinis pasiskirstymas

Atlikus tėvų ir pedagogų tiriamų grupių atsakymų koreliacinę analizę, paaiškėjo esminiai skirtumai pagal informatyvumą vertinant individualius pokalbius su pedagogais ($r = 0,157$, $p < 0,01$), susitikimus su specialistais ($r = 0,180$, $p < 0,01$). Pastaruosius informatyvesniais šaltiniais

laiko pedagogai, o ne patys tėvai bei vaikai, kaip informacijos šaltinį ($r = -0,149$, $p < 0,01$), kurį informatyvesniu nurodė tėvai.

Su tuo, kad individualūs pokalbiai su pedagogais yra informatyviausias žinių šaltinis visiškai sutinka 80 proc. pedagogų, sutinka 20 proc., tačiau tik 53,5 proc. visiškai sutinka ir 45,5 proc. sutinka, o 0,7 proc. neturi nuomonės bei 0,3 proc. nesutinka. Kad susitikimai su specialistais yra informatyviausias, šaltinis visiškai sutinka 46,7 proc., sutinka 53,3 proc. pedagogų, o iš tėvų tik 25,5 proc. visiškai sutinka, 53,8 proc. sutinka, 7,7 proc. nesutinka ir 0,7 proc. visiškai nesutinka. Kad vaikas yra informatyviausias šaltinis, visiškai sutinka tik 10 proc. pedagogų, sutinka 50 proc. ir net 16,7 proc. tam prieštarauja. Tačiau 26,2 proc. apklaustųjų tėvų su tuo visiškai sutinka, 52,8 proc. sutinka ir tik 8,4 proc. tam prieštarauja.

Akivaizdu, kad:

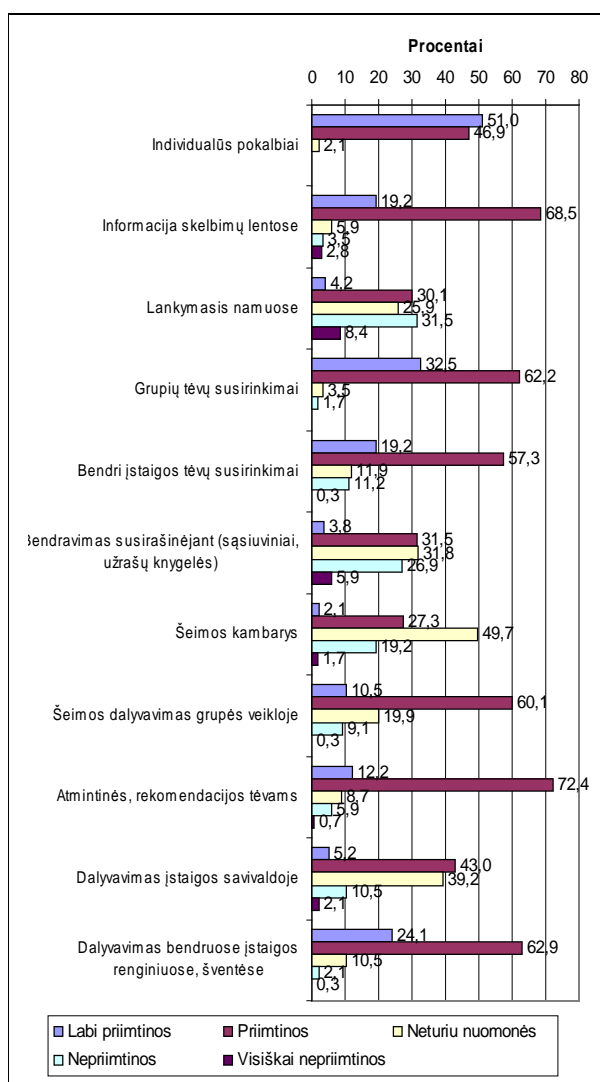
- Tėvai bei pedagogai informatyviausiu šaltiniu nurodė individualius pokalbius, tačiau pokalbius telefonu tiek tėvai, o ypač gyvenantys rajone, tiek pedagogai įvertino kaip ne itin informatyvius.
- Dalyvavimas bendroje šventėse bei renginiuose atrodo pakankamai informatyvus šaltinis abiemis tiriamosioms grupėms.
- Tėvų susirinkimai bei vaikas kaip informacijos šaltinis tėvams atrodo reikšmingesnis nei mano pedagogai.
- Susitikimai su specialistais atrodo informatyvesni pedagogams nei tėvams.

Galima manyti, kad užtikrinant vadybos veiksmingumą, būtina paskatinti įstaigoje dirbančius pedagogus reguliariai organizuoti individualius pokalbius, suteikiančius tėvams daugiau informacijos apie vaiką, sudarant individualių pokalbių planą bei kasdien bendraujant su tėvais pasitinkant bei išlydint vaikus.

Tėvų bei pedagogų požiūris į bendradarbiavimo formas. Visame pasaulyje ikimokyklinio ugdymo įstaigos ar mokyklos jau seniai stengiasi „prisišaukti“ tėvus, o šie bando suprasti, kas vyksta švietimo institucijose ir koks galėtų būti jų indėlis. Kaip jau buvo minėta teorinėje šio darbo dalyje, L. Stoll ir D. Fink (1996) teigimu, tik iniciatyvios mokyklos ypatingai stengiasi, kad tėvai atvyktų ir tik geriausioms jų pavyksta užmegzti su tėvais partnerystės ryšius, tačiau tam būtina nuolat ieškoti įvairių būdų bei formų, kurios padėtų įtraukti tėvus į institucijos veiklą, siekiant įgyvendinti bendrus tikslus.

Norint išsiaiškinti, kokios bendradarbiavimo formos su pedagogais, darželyje dirbančiais specialistais bei ikimokyklinio ugdymo administracija tėvams yra priimtinausias, jiems buvo pateikta užduotis, sudaryta iš 11 teiginių. Iš jų tėvai galėjo išsirinkti, kas jiems yra priimtinausia, priimtina ir t. t.

Kaip matyti 25 pav., tėvų atsakymai yra labai įvairūs, tačiau vis dėlto galima išskirti kelias tėvams priimtinausias bendradarbiavimo formas: individualius pokalbius (~98 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą), tėvų grupių susirinkimus (~95 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą, 1,7 proc. kaip nepriimtina), informaciją skelbimų lentoje (~88 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą ir ~6 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina), dalyvavimą bendruose įstaigos renginiuose, šventėse (~87 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina ir 2,1 proc. kaip nepriimtina) bei atmintines rekomendacijas tėvams (~85 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą, ~6 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina).

25 pav. Tėvams priimtinausių bendradarbiavimo formų procentinis pasiskirstymas.

Mažiausiai tėvams priimtinos bendradarbiavimo formos yra šios: šeimos kambarys (~29 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą, ~22 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina ir net 49,7 proc. šiuo klausimu neturėjo nuomonės), lankymasis namuose (~34 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina formą, ~40 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina).

nepriimtina), bendravimas susirašinėjant (~35 proc. tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina forma, ~40 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina) bei dalyvavimas įstaigos savivaldoje (~48% tėvų pažymėjo kaip labai priimtina ir priimtina forma, ~13 proc. kaip nepriimtina ir visiškai nepriimtina, tačiau net ~39 proc. tėvų šiuo klausimu neturėjo nuomonės).

Kaip matyti 25 paveiksle, vertinant daugumą pateiktų bendradarbiavimo formų, tėvai apie jas neturi susidarę savo nuomonės, tai leidžia manyti, kad jie nedalyvauja ikimokyklinio ugdymo įstaigos gyvenime bei veikloje arba šios formos pedagogų yra taikomos labai retai.

Galima manyti, kad tėvams priimtinausios bendradarbiavimo formos su pedagogais, darželyje dirbančiais specialistais bei ikimokyklinio ugdymo administracija yra individualūs pokalbiai, tėvų grupių susirinkimai, informacija skelbimų lentose, dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose, šventėse bei atmintinės ir rekomendacijos tėvams.

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių tėvų vertinimas šiuo klausimu, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė, kuri pateikta 15 priedo 1 ir 2 paveiksluose. Kaip ir ankstesnėse šių grupių atsakymų analizėse matyti, jog rajone gyvenantys tėvai mažiau siekia glaudaus bendradarbiavimo su pedagogais bei įstaigoje dirbančiais specialistais. Tai patvirtina ir šių dviejų grupių atsakymų koreliacinė analizė (žr. 15 priedo 1 lentelę), kurios dėka paaiškėjo, jog mieste gyvenantys tėvai, priešingai nei gyvenantys rajone, žymiai priimtinesnėmis laiko šias bendradarbiavimo formas: individualius pokalbius ($r = 0,197$, $p < 0,01$), informaciją skelbimų lentose ($r = 0,235$, $p < 0,01$), lankymąsi namuose ($r = 0,174$, $p < 0,01$), šeimos kambarį ($r = 0,175$, $p < 0,01$), šeimos dalyvavimą grupės veikloje ($r = 0,214$, $p < 0,01$), atmintines, rekomendacijas tėvams ($r = 0,195$, $p < 0,01$), dalyvavimą įstaigos savivaldoje ($r = 0,136$, $p < 0,05$) ir dalyvavimą bendruose įstaigos renginiuose bei šventėse ($r = 0,178$, $p < 0,01$).

Apibendrinant galima teigti, jog visos pateiktos bendradarbiavimo formos yra labiau priimtinesnės mieste gyvenantiems tėvams nei rajone. Tai leidžia teigti, kad rajone gyvenantys tėvai gyvena uždaresnį gyvenimo būdą, o tai sukelia sunkumų jiems bendraujant viešai, taigi bendradarbiauti tokiems tėvams neretai yra ir sudėtinga.

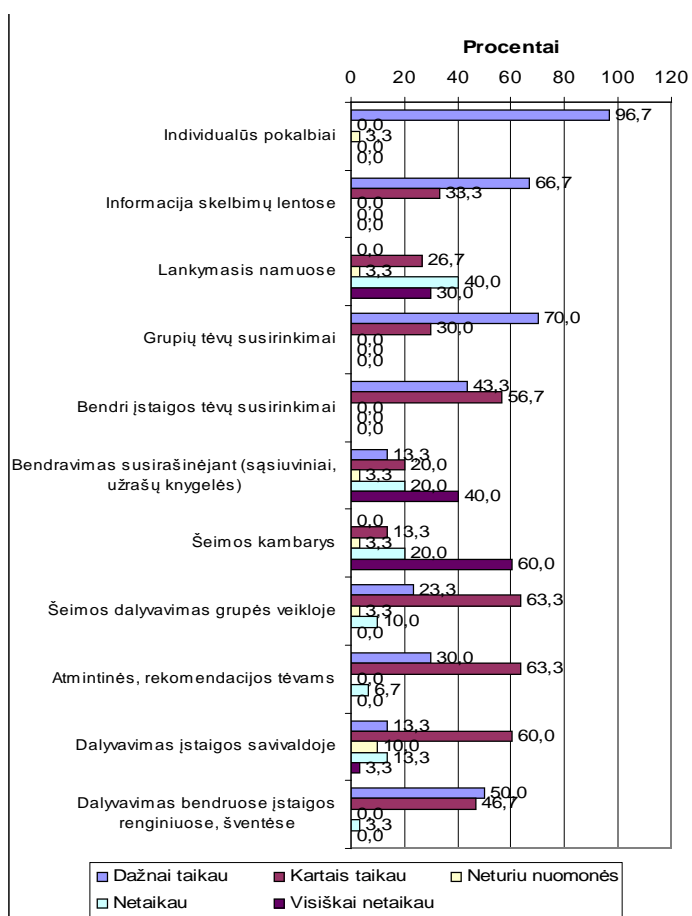
Kaip matome 26 paveiksle, dažniausiai pedagogų taikoma bendradarbiavimo forma yra individualūs pokalbiai (96,7 proc.), taip pat tėvų grupių susirinkimai (70 proc. dažnai taiko ir 30 proc. kartais), informacijos pateikimas skelbimų lentose (66,7 proc. dažnai taiko ir 33,3 proc. kartais), bendri įstaigos tėvų susirinkimai (43,3 proc. dažnai taiko ir 56,7 proc. kartais) bei dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose (50 proc. dažnai ir 46,7 proc. kartais taiko, 3,3 proc. netaiko), taip pat atmintinės ir rekomendacijos tėvams (30 proc. dažnai ir 63,3 proc. kartais taiko, 6,7 proc. netaiko).

Rečiau pedagogų taikomos bendradarbiavimo formos yra šios: šeimos kambarys (13,3 proc. kartais taiko, 20 proc. netaiko ir 60 proc. visiškai netaiko), lankymasis namuose (26,7 proc.

kartais taiko, 40 proc. netaiko ir 30 proc. visiškai netaiko) ir bendravimas susirašinėjant (13,3 proc. dažnai ir 20 proc. kartais taiko, 20 proc. netaiko ir 40 proc. visiškai netaiko).

Tėvų įtraukimą į įstaigos savivaldą kaip bendradarbiavimo formą dažnai taiko 13,3 proc. pedagogų bei vadovų, 60 proc. kartais taiko, 13,3 proc. netaiko ir 3,3 proc. visiškai netaiko, nors, kaip teigia J. Litvinienė (2002), tai pagrindinė grandis, siejanti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, tėvus ir visuomenę, padedanti spręsti vaikų auklėjimo, pedagoginės propagandos ir ūkinius klausimus.

Šeimos dalyvavimą grupės veikloje 23,3 proc. pedagogų bei vadovų dažnai ir 63,3 proc. kartais taiko, o 10 proc. netaiko, nors tai, kaip buvo įrodyta teorinėje šio darbo dalyje, užtikrina įvairiapusę naudą visoms šiame procese dalyvaujančioms šalims.

26 pav. Pedagogų taikomų bendradarbiavimo formų procentinis pasiskirstymas

Galima manyti, jog dažniausiai pedagogai bendradarbiauja su tėvais individualių pokalbių, grupių bei bendrų tėvų susirinkimų, vykstančių įstaigoje, metu, perteikdami informaciją skelbimų lentose bei tėvams dalyvaujant bendruose įstaigos renginiuose, šventėse. Kitaip tariant, visos šios pedagogų nurodytos dažniausiai taikomos bendradarbiavimo formos yra tiesiog bendravimas. Jos ne visada garantuoja ir kokybišką bendravimą, nes tai labai priklauso ir nuo susirinkimų, pokalbių ar švenčių organizatoriaus kompetencijos.

Atlikus tėvų bei pedagogų atsakymų koreliacinę analizę (žr.15 priedo 2 lentelė), paaiškėjo, jog skirtumai tarp šių dviejų tiriamųjų grupių atsakymų yra statistiškai reikšmingi visais klausimais, o dauguma jų net ir esminiai.

Beveik visos išvardintos bendradarbiavimo formos yra dažniau taikomos pedagogų ir vadovų, nors yra mažiau priimtinos tėvams.

Nors skirtumai tarp pedagogų ir tėvų tiriamosios grupės rezultatų yra visi statistiškai reikšmingi, tačiau būtų galima išskirti keletą bendradarbiavimo formų, kurios tėvams atrodo priimtinesnės, tačiau retai taikomos pedagogų. Lankymasis namuose ($r = -0,167$, $p < 0,01$), daugumos tėvų nuomone, – nelabai priimtina forma, tačiau 4,2 proc. tėvų tai atrodo labai priimtina ir net 30,1 proc. priimtina, o tik 26,7 proc. pedagogų šią formą taiko, tačiau tik kartais. O, kaip teigia J. Litvinienė (2002), būtent lankymasis namuose pedagogams padeda ne tik susipažinti su vaiko gyvenimo sąlygomis, tačiau ir išsiaiškinti auklėjimo šeimoje klaidas bei susipažinti su gerąja šeimos auklėjimo patirtimi ir ją skatinti.

33,3 proc. pedagogų bei vadovų taiko bendravimą susirašinėjant, tačiau jis labai priimtinas ir priimtinas net 35,3 proc. tėvų ($r = -0,149$, $p < 0,01$). Šią bendradarbiavimo formą S. Dapkienė (2002) nurodė kaip individualią, kuri galėtų būti ypač priimtina tiems tėvams, kurie neturi galimybių kasdien matytis su pedagogais. Anot D. T. Dodge ir kt. (2007), tai galėtų būti periodinis laiškas tėvams, kuriame galėtų būti pasakojama, ką vaikai veikia, kaip pedagogai jiems padeda pažinti pasaulį ir kaip tėvai namuose gali padėti savo vaikams.

Šeimos kambaryje norėtų dažnai lankytis ir tai būtų labai priimtina ir priimtina bendradarbiavimo forma 29 proc. tėvų, nors šią formą taiko tik 13,3 proc. apklaustųjų pedagogų bei vadovų ($r = -0,372$, $p < 0,01$). Kaip teigia P. A. Coughlin ir kt. (1997), šeimos kambaryje išdėstyta literatūra apie vaiko vystymąsi ir tėvystę arba pačių auklėtojų parengta informacija apie vaiko raidą, paskatintų tėvus labiau domėtis ikimokykliniu ugdymu, o tai leistų išvengti daugelio tėvų daromų klaidų auklėjant vaikus.

Akivaizdu, kad:

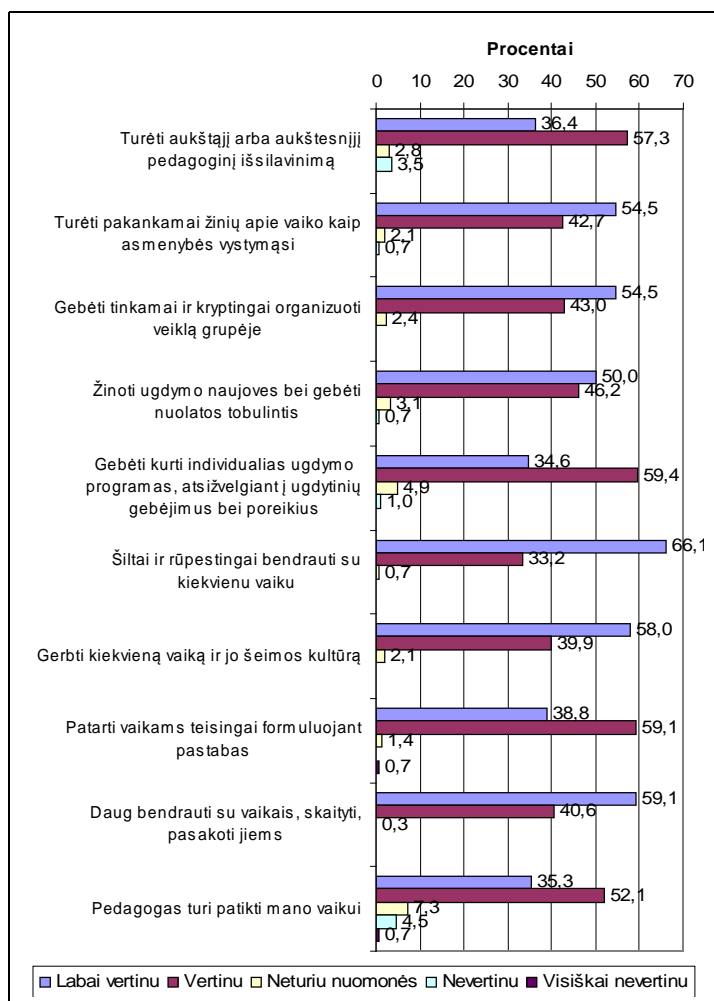
- Tėvams priimtinausia bendradarbiavimo forma, kurią dažniausiai taiko ir pedagogai yra individualūs pokalbiai.
- Lankymasis namuose, bendravimas susirašinėjant bei šeimos kambarys daugumai tėvų yra mažiau priimtinos bendradarbiavimo formos, tačiau kai kuriems tėvams yra labai priimtinos, nors ir retai taikomos pedagogų bei vadovų.
- Tėvų grupių susirinkimai, informacija skelbimų lentose, atmintinės bei rekomendacijos tėvams ir dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose tėvams yra priimtinos ir pedagogų dažnai taikomos bendradarbiavimo formos.

- Dalyvavimas įstaigos savivaldoje, bendri įstaigos tėvų susirinkimai bei šeimos dalyvavimas grupės veikloje ir tėvams mažiau priimtinos, ir pedagogų bei vadovų rečiau taikomos bendradarbiavimo formos.

Galima manyti, kad užtikrinant veiksmingą ikimokyklinio ugdymo vadybą, būtina nuolat atlikti tiriamąjį darbą, tokį kaip „Ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir šeima. Galimi bendradarbiavimo būdai“ ir pan., kuriame atsiskleistų tėvams priimtinos bendradarbiavimo formos. Atsižvelgiant į jas, organizuoti glaudų bendradarbiavimą su ugdytinių šeimomis.

4.3.5. Tėvų ir pedagogų vieni kitiems keliamų reikalavimų analizė

Tėvų keliami reikalavimai pedagogams. Tėvai, leisdami vaiką į darželį, turi tam tikrų tikslų, poreikių. O kad juos įgyvendintų, kelia tam tikrus reikalavimus. Siekdami išsiaiškinti, kokius reikalavimus tėvai kelia pedagogams, pateikėme jiems užduotį, kurioje nurodyta vienuolika galimų reikalavimų pedagogams. Juos tėvai turėjo pažymėti taip: „labai vertinu“, „vertinu“ ir t. t.

27 pav. Tėvų vertinamų reikalavimų, keliamų pedagogams, procentinis pasiskirstymas

Dauguma tėvų (66,1 proc.) labiausiai vertina šiltą ir rūpestingą bendravimą su kiekvienu vaiku (žr. 27 pav.). Jie pageidautų, kad pedagogas daug bendrautų su vaikais, skaitytų, pasakotų jiems (59,1 proc.), gerbtų kiekvieną vaiką ir jo šeimą (58 proc.), turėtų pakankamai žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi bei gebėtų tinkamai ir kryptingai organizuoti veiklą grupėje (po 54,5 proc.) ir žinotų ugdymo naujoves bei gebėtų nuolatos tobulintis (50 proc.). Tai įrodo, jog tėvai pirmenybę teikia asmeninėms pedagogo savybėms, tačiau reikalauja ir tam tikrų profesinių žinių.

Kaip mažiau vertinamus reikalavimus tėvai nurodė šiuos: gebėjimą kurti individualias ugdymo programas, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus bei poreikius (34,6 proc.), pedagogo patikimą vaikui (35,3 proc.) bei aukštojo arba aukštesniojo išsilavinimo turėjimą (36,4 proc.), nors, kaip reglamentuoja Pedagogų rengimo koncepcija (2004), gebėti kurti individualias programas bei turėti aukštojo mokslo išsilavinimą privalo kiekvienas švietimo sistemoje dirbantis pedagogas.

Galima manyti, jog tėvams svarbiausia, kad pedagogas šiltai ir rūpestingai bei daug ir su pagarba bendrautų su kiekvienu vaiku bei turėtų pakankamai žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi, kurias galėtų pritaikyti kryptingai organizuodamas veiklą grupėje.

Siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų vertinimas šiuo klausimu, buvo padaryta atskira gautų rezultatų analizė (16 priedo 1 ir 2 pav.). Jos dėka paaiškėjo, kad skirtumų tarp šių dviejų grupių respondentų atsakymų yra, tačiau kurie yra statistiškai reikšmingi atskleidė koreliacinė analizė (žr. 16 priedo 1 lentelę).

Iš 16 priede pateiktų paveikslų bei koreliacinės analizės rezultatų matyti, kad mieste gyvenantiems tėvams yra daug svarbiau, kad pedagogas turėtų pakankamai žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi ($r = 0,148$, $p < 0,05$) bei gebėtų tinkamai ir kryptingai organizuoti veiklą grupėje ($r = 0,172$, $p < 0,01$) bei kurti individualias ugdymo programas, atsižvelgdamas į ugdytinių gebėjimus bei poreikius ($r = 0,224$, $p < 0,01$), teisingai formuluodamas pastabas gebėtų patarti vaikams ($r = 0,168$, $p < 0,01$) bei kad patiktų vaikui ($r = 0,131$, $p < 0,05$)

Iš rajone ir mieste gyvenančių apklaustųjų tėvų vertinimo šiuo klausimu gautų rezultatų analizės matyti, kad rajone gyvenantys tėvai, skirtingai nei gyvenantys mieste, vis dėlto labiau vertina asmenines pedagogo savybes nei profesines. O gyvenantiems mieste atrodo vienodai svarbios ir profesinės, ir asmeninės pedagogo savybės.

Akivaizdu, kad:

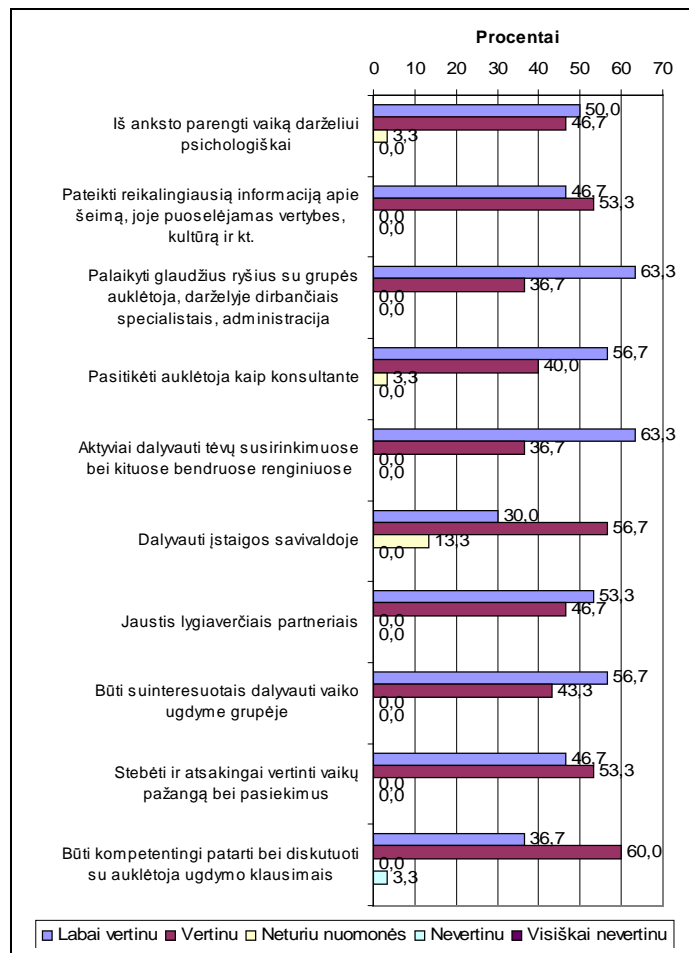
- Tiek rajone, tiek mieste gyvenantiems tėvams prioritetą yra rūpestingas pedagogo bendravimas su vaiku.

- Pagarbą kiekvienam vaikui, jo šeimos kultūrai, pakankamą žinių bagažą apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi ir aktyvų bendravimą su vaiku labai vertina abiejų tiriamųjų grupių tėvai, o turimam išsilavinimui bei patikimui vaikui skiria mažiau reikšmės.
- Ugdymo naujovių žinojimą bei gebėjimą nuolatos tobulintis ir kryptingai organizuoti veiklą grupėje, labiau vertina mieste gyvenantys tėvai.
- Mieste gyvenančių tėvų reikalavimas pedagogams gebėti kurti individualias programas, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus bei poreikius, rajone gyvenantiems tėvams atrodo mažiau svarbus.

Vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių sėkmę bei pasitenkinimą darbu, yra žmogaus asmeninių savybių bei tam tikroje veiklos srityje keliamų reikalavimų dermė. Kiekvienas žmogus unikalus savo polinkiu rizikuoti, bendravimo stiliumi, humoro jausmu ir kitomis savybėmis. Tačiau tai, kas vienur yra vertinama kaip privalumas, kitur gali būti akivaizdžiu trūkumu. Todėl galima manyti, kad siekiant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumo, atsižvelgiant į tėvų poreikius, reikia vertinti ne tik pedagogo kompetenciją profesijos srityje, tačiau ir asmenines savybes. Priimant į darbą naujus pedagogus, vertėtų atlikti testą, padėsiantį nustatyti jų asmenines savybes, kurios yra būtinos dirbant ikimokyklinio ugdymo įstaigoje.

Pedagogų keliami reikalavimai tėvams. Siekiant išsiaiškinti pedagogų keliamus reikalavimus tėvams, buvo pateikta užduotis, sudaryta iš dešimties galimų reikalavimų, kuriuos pedagogai turėjo pažymėti taip: „labai vertinu“, „vertinu“ ir t. t. Rezultatai pateikti 28 pav.

Kaip matyti iš pateiktų rezultatų, pedagogai labiausiai vertina glaudžių ryšių su grupės auklėtoja, darželyje dirbančiais specialistais, administracija palaikymą bei aktyvų dalyvavimą tėvų susirinkimuose ir kituose renginiuose (po 63,3 proc.), tuo siekdami glaudžios partnerystės su tėvais, nes, kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007), geras bendravimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas. Pasitikėjimą auklėtoja kaip konsultante ir suinteresuotumą dalyvauti vaiko ugdyme grupėje pedagogai taip pat labai vertina (po 56,7 proc.), nes, tėvai pirmąkart atėję į ugdymo įstaigą jau turi tam tikrų nuostatų – teigiamų, neigiamų ar neutralių, tačiau, tėvams pasitikint įstaigoje dirbančiais pedagogais, sukuriama pozityvi sąveika, kuri laiduoja sėkmingą bendradarbiavimą ir visa apimantį vaiko ugdymą. Kaip teigia D. T. Dodge ir kt. (2007), laikui bėgant pedagogai, vadovai ir tėvai, patirdami įvairių teigiamų išgyvenimų, vis labiau ima pasitikėti vieni kitais, taip pat ir jaustis lygiaverčiais partneriais, kas 53,3% pedagogų bei vadovų manymu yra labai svarbu.

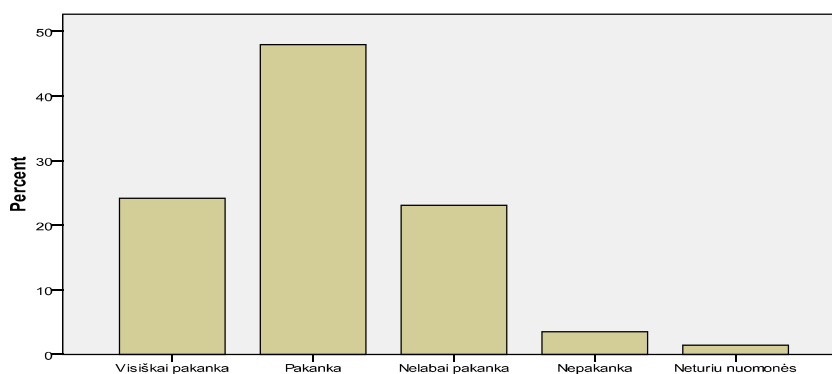
28 pav. Pedagogų keliamų reikalavimų tėvams procentinis pasiskirstymas.

Dalyvavimą įstaigos savivaldoje tik 30 proc. pedagogų bei vadovų labai vertina ir 56,7 proc. vertina. Tai leidžia manyti, kad pedagogai, o ypač vadovai, nelabai aktyviai įtraukia tėvus į dalyvavimą numatant įstaigos veiklos tikslus, siekius bei ugdymo(si) gaires, nors, kaip teigia I. Jorutytė ir A. Budreikienė (2005), savivalda yra pagrindinis tėvų įtraukimo į ikimokyklinės įstaigos bendruomenę metodas. „Buvimą kompetentingais patarti bei diskutuoti su auklėtoja ugdymo klausimais“ 36,7 proc. labai vertina ir 60 proc. vertina ir 3,3 proc. nevertina. Tai parodo, jog ne visi pedagogai įvertina tėvų pagalbą ugdymo bei auklėjimo srityje, nors tėvai – pirmieji vaiko ugdytojai, kurie mato savo atžalas kasdien ir gali perteikti pedagogams gerąją savo auklėjimo patirtį šeimoje, nes kiekvienas vaikas yra skirtingas ir su juo yra skirtingai elgiamasi šeimoje. Reikalingos informacijos apie šeimą, joje puoselėjamas vertybes, kultūrą ir kt. pateikimą bei stebėjimą ir atsakingą vaikų pažangos bei pasiekimų vertinimą tik 46,7 proc. pedagogų labai vertina, o juk neperteikiant vertingos informacijos ir nesuderinus lūkesčių, nebus siekiama ir bendrų tikslų, taigi nebus įmanoma ir partnerystė.

Galima manyti, kad pedagogams svarbiausia, kad tėvai palaikytų glaudžius ryšius su darželyje dirbančiais pedagogais bei administracija, aktyviai dalyvaudami tėvų

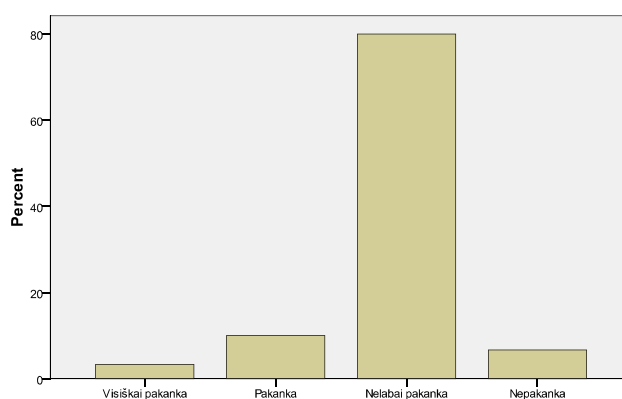
susirinkimuose bei kituose bendruose renginiuose, pasitikėtų auklėtoja kaip konsultante ir būtų suinteresuoti dalyvauti vaiko ugdyme grupėje, o tai jiems leistų jaustis lygiaverčiais partneriais, nes siekiant užtikrinti visapusišką vaiko, kaip asmenybės, ugdymą, nepakanka vien atvesti vaiką į darželį, jis turi būti ugdomas ir namuose, tačiau tam reikia pedagoginių žinių.

Siekiant išsiaiškinti, kaip tėvai vertina savo turimas pedagogines žinias, buvo užduotas klausimas su penkiais atsakymų variantais. Į klausimą – „ar Jums pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaiką?“ – tėvai galėjo pasirinkti tokius atsakymų variantus: „visiškai pakanka“, „pakanka“, „nelabai pakanka“, „nepakanka“, „neturiu nuomonės“ ir t. t.

30 pav. Tėvų turimų pedagoginių žinių vertinimų procentinis pasiskirstymas.

Kaip matome 30 paveiksle, daugumos tėvų (24 proc.) manymu, jiems visiškai pakanka pedagoginių žinių, 48 proc. teigia, kad pakanka, 23 proc. mano, kad nelabai pakanka, 3,5 proc. – nepakanka ir 1,4 proc. apklaustųjų tėvų šiuo klausimu neturi nuomonės.

31 pav. Pedagogų bei vadovų vertinamų tėvų turimų pedagoginių žinių procentinis pasiskirstymas.

Tai leidžia manyti, jog tėvai pakankamai gerai įvertina savo turimas pedagogines žinias.

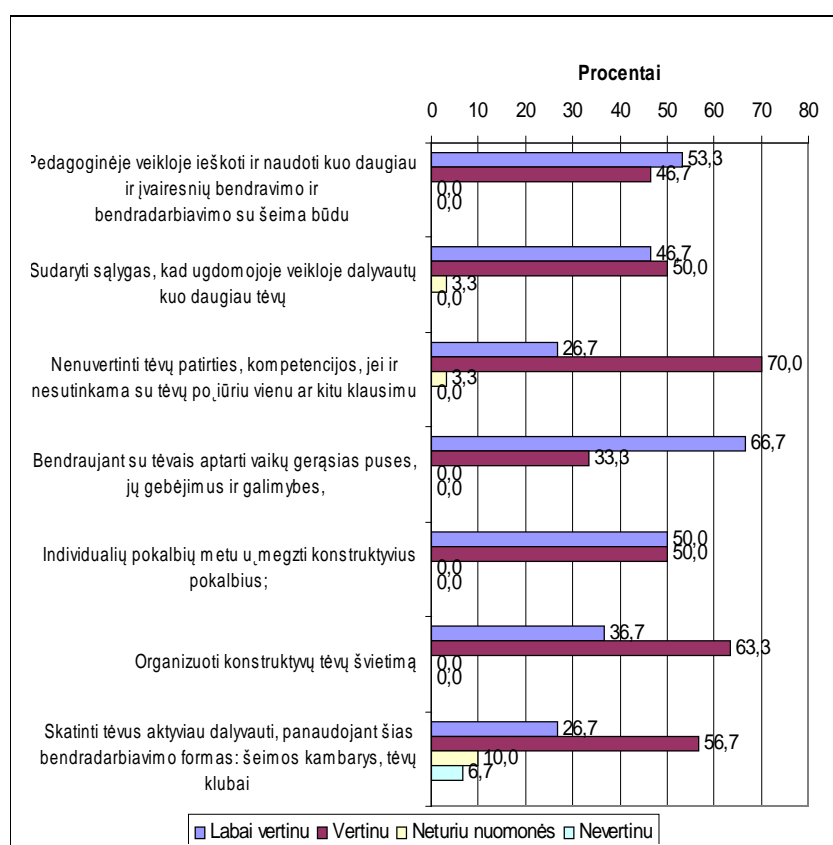
Kaip ir ankstesniais atvejais, siekiant nustatyti, kaip skiriasi rajone ir mieste gyvenančių tėvų nuomonė šiuo klausimu, atlikta šių dviejų grupių atsakymų analizė, kurios dėka paaiškėjo, kad mieste gyvenantys tėvai mano esą labiau kompetentingi šiuo klausimu nei gyvenantys

rajone. Rezultatų pasiskirstymas pateiktas 17 priedo 1 paveiksle. Kad skirtumai yra esminiai, įrodo ir šių dviejų grupių koreliacinė analizė (žr. 17 priedo 1 lentelė).

Daugumos pedagogų nuomone (80 proc.) tėvams nepakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus ir tik 1 proc. šios tiriamosios grupės respondentų mano, kad visiškai pakanka, 3 proc. teigia, kad pakanka ir 6,7 proc. manymu nepakanka. Pedagogų atsakymai pateikti 31 pav.

Kad skirtumai yra esminiai tarp šių dviejų tiriamųjų grupių atsakymų ne tik akivaizdu iš pateiktų paveikslų, tačiau įrodo ir koreliacinė analizė, kurios rezultatai pateikti 17 priedo 2 lentelėje.

Šiuo metu visose švietimo įstaigose siekiama optimizuoti tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą. Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, kaip pedagogai vertina pateiktus siūlymus bendradarbiavimui su tėvais optimizuoti. Rezultatai pateikti 29 pav.

29 pav. Pedagogų vertinamų siūlymų bendradarbiavimui su tėvais optimizuoti procentinis pasiskirstymas.

Iš pateiktų rezultatų matyti, kad dauguma pedagogų (66,7 proc.) labai vertina bendradarbiaujant su tėvais vaikų gerųjų pusių, jų gebėjimų ir galimybių aptarimą, taip pat pedagoginėje bei vadybinėje veikloje kuo daugiau ir įvairesnių bendravimo ir bendradarbiavimo su šeima būdų ieškojimą (53,3 proc.), nors tėvų skatinimą aktyviau dalyvauti, panaudojant tokias bendradarbiavimo formas kaip šeimos kambarys ar tėvų klubas labai vertina tik 26,7 proc.

pedagogų, vertina 56,7 proc. ir 6,7 proc. apklaustųjų pedagogų nevertina, kaip paaiškėjo tyrimo metu, net 29 proc. tėvų šeimos kambarys yra priimtina ar net labai priimtina bendradarbiavimo forma. Be to, kaip teigia P. A. Coaughlin ir kt. (1997), tai puikus būdas pateikti tėvams informacijos apie vaiko ugdymą šeimoje, sveikatos saugojimą ir kt.

Kaip paaiškėjo analizuojant keliamus reikalavimus tėvams, pedagogai pageidautų, kad tėvai būtų suinteresuoti dalyvauti grupės ugdomojoje veikloje, tačiau sąlygų šiai veiklai sudarymą labai vertina tik 46,7 proc. pedagogų.

Gauti tyrimo rezultatai leidžia manyti, jog tik nedaugelis pedagogų nenuvertina tėvų kompetencijos (26,7 proc.), o juk tėvai neretai turi ir puikių idėjų (ypač jei išmano reikiamą sritį), kurios gali praturtinti ugdymą. Jei yra įgyvendinami nors ir menkiausi tėvų siūlymai, jie pasijunta svarbūs, o tai, anot D. T. Dodge ir kt. (2007) skatina šeimas aktyviai prisidėti prie bendros veiklos.

Galima manyti, kad siekiant ikimokyklinio ugdymo vadybos veiksmingumo, labai svarbu ieškoti ir naudoti kuo daugiau ir kuo įvairesnių bendravimo su šeima būdų bei sudaryti tam tinkamas sąlygas.

IŠVADOS

Atlikus mokslinių šaltinių analizę bei apibendrinus atlikto tyrimo rezultatus, galima daryti tokias išvadas:

1. Ugdant ikimokyklinio amžiaus vaikus, svarbiausias dalykas tėvams ir pedagogams yra žinios apie vaikų raidą, vystymąsi bei poreikius, nors, kaip parodė empirinio tyrimo rezultatų analizė, pastarosiomis sritimis tėvai domisi nepakankamai.
2. Žmogaus ugdymas prasideda šeimoje, todėl šeima yra pirmoji vaiko ugdymo institucija. Vėliau šeimoje įgytos žinios, įgūdžiai, gebėjimai, formuojamos vertybės bei socialinė patirtis plečiama ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, kuri papildo šeimoje įgytą patirtį. Tinkamai šeimoje ir ikimokyklinio ugdymo įstaigoje organizuojamas vaikų ugdymas laiduoja sėkmingą vaiko mokymąsi, aukštesnį išsilavinimą bei nulemia pasiekimus suaugusiojo gyvenime. Tačiau atlikus tyrimą paaiškėjo, kad tiek tėvai, tiek pedagogai vertina visapusišką vaiko ugdymą šeimoje, tačiau mažai dėmesio skiria aspektams, laiduojantiems tinkamą vaikų socializaciją. Be to, tėvai, priešingai nei pedagogai, menkai vertina tinkamų sąlygų vaikui ugdytis šeimoje sudarymą.
3. Tinkamas ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas garantuojamas tik tada, kai tėvai ir pedagogai yra lygiaverčiai partneriai. Taip užtikrinamas tėvų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų tikslų suderinamumas, laiduojantis visapusišką vaiko ugdymą. Beje, tyrimo metu išryškėjo tendencija, kad tiek pedagogų bei vadovų, tiek tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų suderinamumas yra nepakankamas. Be to, šį aspektą abi tiriamosios grupės nelaiko esminiu kriterijumi organizuojant ikimokyklinį vaiko ugdymą.
4. Šeimai įtraukti į ugdymo procesą yra daug įvairių bendradarbiavimo formų, būdų bei metodų, atitinkančių kiekvienos šeimos poreikius, tačiau, kaip paaiškėjo tyrimo metu, dažniausiai yra taikomos tradicinės darbo su tėvais formos: tėvų susirinkimai, bendros šventės, skelbimų lentos ir kt., o naujos ir galbūt efektyvesnės bendradarbiavimo formos, pavyzdžiui, šeimos kambarys, naudojamos retai. Tai rodo nepakankamas ugdymo įstaigos vadovų bei pedagogų žinias apie naujų bendradarbiavimo formų bei metodų įvairovę, jų praktinį pritaikymą darbe.
5. Tėvų ir pedagogų bendradarbiavimo sėkmė priklauso nuo abiejų bendradarbiaujančių pusių požiūrių į vaiko ikimokyklinį ugdymą suderinamumą bei atsakomybės už jį prisiėmimą. Deja, atlikus tyrimą išryškėjo, jog pedagogai tėvus mato kaip kliūtį, tai sąlygoja šių dviejų grupių požiūrių nesuderinamumą.
6. Ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovai ir pedagogai akcentuoja ugdomųjų tikslų reikšmingumą ugdant sveikatos, socialinę, pažintinę bei komunikavimo kompetencijas, o

tėvai labiau aktualizuoja vaiko fizinės ir psichinės sveikatos stiprinimą ir prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje.

7. Tiek tėvai, tiek pedagogai bei vadovai nepakankamai sureikšmina ugdymo turinio, orientuoto į vaiką plėtojimą, palaikant vaikų sumanytą veiklą, projektų įgyvendinimą, naujų idėjų skatinimą, patirties turtinimą tyrinėjant, tačiau orientacija į vaiko poreikius jiems yra svarbi.
8. Tiek tėvai, tiek pedagogai daug dėmesio skiria vaiko ir pedagogo sąveikai bei ugdymuisi palankios aplinkos sudarymui, kuri skatintų vaikų kūrybiškumą bei aktyvumą, tačiau šeimos kultūros ir tradicijų paisymui, perteikiamų žinių pobūdžiui bei vaikų pažangos vertinimui didelio dėmesio neskiria.
9. Tėvai prioritetą teikia priežiūros funkcijai, todėl juos labiausiai domina vaiko sveikata, saugumas bei mityba, nors kai kurie, ypač gyvenantieji mieste, domisi ir vaiko žiniomis. Pedagogai linkę prioritetą teikti ugdomajai ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijai.
10. Pedagogai per daug nuvertina tėvus, manydami, kad jiems rūpi tik socialinė parama. Tėvai leidžia vaikams į darželį pirmiausia tikėdamiesi užtikrinti vaiko teisę į ugdymą. Žinoma, yra ir tokių tėvų (daugiausia gyvenančių rajone), kuriems svarbiau socialinė parama šeimai.
11. Miestiečiai tėvai labiau nei gyvenantieji rajone linkę bendrauti ir bendradarbiauti su įstaigoje dirbančiais pedagogais, daugiau dėmesio skiria vaiko ugdymui.
12. Per individualius pokalbius su auklėtoja ar tėvų susirinkimus tėvai gauna pakankamai objektyvios informacijos apie savo vaiką, kurią aptaria su pedagogu bei savo vaiku. Informacijos objektyvumu jie gali įsitikinti stebėdami vaiko pasiekimus grupėje.
13. Tėvai, ypač gyvenantys rajone, aukštus reikalavimus pirmiausia kelia pedagogo asmenybei, tačiau gyvenantieji mieste nenuvertina ir pedagogo kvalifikacijos bei turimų žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi.
14. Pedagogams svarbiausia, kad tėvai palaikytų glaudžius ryšius su darželyje dirbančiais pedagogais bei administracija, aktyviai dalyvaudami įvairiuose bendruose renginiuose.
15. Pasitvirtino hipotezės apie tėvų, pedagogų ir įstaigos vadovų požiūrių į visa apimančią ikimokyklinį ugdymą nesuderinamumą bei tikslingą šeimos ir pedagogų partnerystės optimizaciją veiksmingos ikimokyklinio ugdymo vadybos dėka.
16. Ikimokyklinio ugdymo įstaiga ir šeima turi tapti dviem nuolat sąveikaujančiomis bei viena kitą papildančiomis institucijomis, todėl vieningas ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų bei vadovų ir tėvų požiūris leidžia sėkmingai realizuoti ikimokyklinio ugdymo tikslus, užtikrinat visapusišką vaiko, kaip asmenybės ugdymą.

REKOMENDACIJOS:

1. Atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo įtaką tolesniam sėkmingam vaiko ugdymuisi mokykloje bei pasiekimams suaugusiojo gyvenime, plėsti paslaugų teikimą šeimoms, auginančioms ikimokyklinio amžiaus vaikus, kurių vaikai dar nelanko jokių ugdymo institucijų (Jaunųjų motinų mokykla, Įstaigos konsultacinį centrą).
2. Ikimokyklinio ugdymo vadovai, paskatindami savo pavyzdžiu, turėtų siekti, kad jų vadovaujama įstaiga taptų besimokančia organizacija, kas užtikrintų visų įstaigos bendruomenės narių norą mokytis bei tobulėti.
3. Ikimokyklinių ugdymo institucijų vadovai turėtų labiau pasitikėti tėvais ir, ištyrus jų potencialą ir galimybes bei panaudodami įvairias bendravimo ir bendradarbiavimo formas, įtraukti tėvus į ikimokyklinio ugdymo įstaigos veiklą, suteikiant galimybę dalyvauti kolegialiai priimant sprendimus, formuojant įstaigos strategiją, viziją, iškeliant tikslus bei uždavinius.
4. Periodiškai organizuoti ikimokyklinės įstaigos bendruomenės apklausas, siekiant išsiaiškinti visuomenės grupių poreikius ir įstaigos veiklą planuoti atsižvelgiant į apklausos rezultatus.
5. Skatinti tėvus aktyviau domėtis ikimokyklinio ugdymo procesu, pedagoginėje veikloje ieškant ir naudojant kuo daugiau ir įvairesnių tėvams priimtinių bendravimo bei bendradarbiavimo būdų, formų bei metodų.
6. Keisti pedagogų požiūrį į tėvus kaip į kliūtį, stengtis juos vertinti pozityviai, žvelgti į šeimą kaip į galimybių šaltinį, vertinant tėvus kaip lygiaverčius partnerius.
7. Organizuoti konstruktyvų tėvų švietimą, kuris padėtų tėvams įgyti reikiamą kompetenciją ir kartu sudarytų galimybes tobulinti vaikų ugdymą drauge su pedagogais, tampant lygiaverčiais partneriais.
8. Skatinti tėvus aktyviau bendradarbiauti su ikimokyklinės institucijos pedagogais, vadovais bei specialistais panaudojant šias bendradarbiavimo formas: šeimos kambarys, bibliotekėlė tėvams, sudarant jiems galimybę per trumpą laiką įgyti būtinas pedagogines žinias tėvams įprastoje, neformalioje aplinkoje.

LITERATŪRA:

1. Adaškevičienė E. (1993). *Lietuvos ikimokyklinukų fizinis ugdymas*. Kaunas: Šviesa.
2. Ališauskienė S. (2005). *Ankstyvoji intervencija vaikystėje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
3. Armanavičiūtė V. (2005). *Auklėjimas ir dvasinės asmenybės branda*. Vilnius: Gimtasis žodis.
4. Armanavičiūtė V. (2009). Šiuolaikinio žmogaus socializacija Juozo Vaitkevičiaus socialinėje pedagogikoje. *Acta Pedagogica Vilensia*. [Žiūrėta 2009-12-18]. Prieiga per internetą: http://www.leidykla.eu/fileadmin/Acta_Paedagogica_Vilnensia/22/163-173.pdf
5. Bajoriūnas Z. (1997). *Šeimos edukologija*. Vilnius: Jošara.
6. Bandzienė O., Bobrova L., Staponkienė Z. (2004). *Vaikų kūno kultūra*. Šiauliai: Liucijus.
7. *Bendravimo psichologija* (2006) Kaunas: Technologija.
8. Bergamino D., Raffo M. (2001). *Testai intelektui ir erudicijai plėsti*. Vilnius: Gamta.
9. Bitinas B. (2002). *Pedagginės diagnostikos pagrindai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
10. Blank – Mathieu M. (2003). *Kuo skiriasi mergaitės ir berniukai*. Kaunas: Šviesa.
11. Bruzgelevičienė R. (2001). *Lietuvos švietimo kaita: švietimo reformos darbai tūkstantmečių sandūroje: tendencijos, lūkesčiai*. Vilnius: Garnelis.
12. Caughlin P. A., Hansen K. A., Heller D. ir kt. (1997) *Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojais*. Vilnius: Lietus.
13. Daniels R. E., Stafford K. (2000). *Atvirų visiems vaikams grupių kūrimas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
14. Dapkienė S. (1997). *Klasės auklėtojas ir šeima*. Šiauliai: Saulės delta.
15. Dapkienė S. (2002). *Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai*. Šiauliai: Litera.
16. Dodge D. T., Colker L. J., Heroman C. (2007). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Vilnius: Presvika.
17. Dodge D. T., Heroman C. (2008). *Vaiko smegenų veiklos skatinimas. Pirmieji penkeri vaiko gyvenimo metai*. Vilnius: Presvika.
18. East V., Evans L. (2008). *Vienu žvilgsniu*. Vilnius: Tyto alba.
19. Edenhamar K., Wahlund Ch. (1997). *Be žaidimų nėra vystymosi!* Vilnius : Vaiko teisių informacijos ir konsultavimo centras.
20. Everard. B., Morris G. (1997) *Efektyvus mokyklos valdymas*. Vilnius : Poligrafija ir informatika.
21. Faber E., Mazlish E. (1999). *Kaip kalbėti, kad vaikai galėtų mokytis - namie ir mokykloje*. Kaunas : Gardenija

22. Faber A., Mazlish E. (1999). *Laisvi tėvai, laisvi vaikai*. Kaunas : Gardenija
23. Fullan M. (1998). *Pokyčių jėgos: skverbimas į ugdymo reformos gelmes*. Vilnius: Tyto alba.
24. Gage N. L., Berliner D. C. (1994). *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma litera.
25. *Global Guidelines for Early Childhood Education and Care in the 21st Century*. [Žiūrėta 2009-11-29]. Prieiga per internetą: < <http://www.udel.edu/bateman/acei/wguides.htm>>
26. Grincevičienė V. (2006). *Mokinių tėvų požiūris į mokyklą ir ugdymo procesą*//Pedagogika Nr. 83
27. Grucė R. (1994). *Šeima ir vaikų auklėjimas*. Vilnius: Lumen fondo leidykla.
28. Hansen K. A., Kaufmann R. K., Saifer S. (1997). *Ugdymas ir demokratijos kultūra*. Vilnius: Lietus.
29. Hoffmann K. W., Roggenwallner B. (2005). *EQ programa vaikams*. Vilnius: Presvika.
30. *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2007 – 2012 metų programa* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-01-14]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/2007-09-19-1057.pdf>.
31. *Ikimokyklinio ugdymo gairės: programa pedagogams ir tėvams* (1993). Vilnius : Leidybos centras, 1993.
32. *Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas* (2005) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-01-14]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/aprasas%20%20balandzio%2018%20d.doc>>.
33. *Ikimokyklinio ugdymo vidaus audito metodika* (2005). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
34. Jakavičius V. (1998). *Žmogaus ugdymas. Įvadas į edukologijos studijas*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
35. Jankauskienė L. (2000). Vaikas ir aplinka// *Žvirblių takas* Nr. 2
36. Jorutytė I., Budreikaitė A.(2005). *Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese* // Pedagogika, T. 76
37. Jovaiša L. (1993). *Pedagogikos terminai*. Kaunas: Šviesa.
38. Jovaiša L. (1997). *Edukologijos pradmenys*. Kaunas: Technologija.
39. *Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija*. Valstybės žinios 1995-07-21, Nr. 60-1501
40. Juodaitytė A. Šakalienė B. (1999). Tarptautinė ikimokyklinio ugdymo programa „Gera pradžia“ darželyje. Bendravimo su tėvais paieška//*Tarptautinė konferencija Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis*. Vilnius: Leidybos centras.

41. Juodaitytė A. (2000). 5-6 m. vaikų mokymo(-si) mokykloje koncepcijos ir ekspektacijos// *Ugdymo psichologija*. T. 3 Nr. 1
42. Juodaitytė A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro ofsetas.
43. Juodaitytė A. *Vaikystės fenomenas: socialinis-edukacinis aspektas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
44. Kardelis K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucijus.
45. Katinienė A. (1988). *Estetinis vaikų auklėjimas darželyje*. Kaunas: Šviesa.
46. Lamanauskas V. (2004). *Ugdymas: aksiomatinis ir sisteminis aspektas*. Vilnius: Ciklonas.
47. Laurinčiukienė L. (2002). *Tėvų požiūris į dabartinę Lietuvos švietimo sistemą ir jos kaitą* //Švietimo naujienos: informacinis leidinys. Nr.4.
48. Lawrence D., Shapiro E. (2008). *Kaip ugdyti emocinį intelektą*. Vilnius: Presvika.
49. *Lietuvos higienos norma HN 75:2008 „Ikimokyklinio ugdymo mokykla: Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“*. Valstybės žinios, 2008-05-13, Nr. 54-2005
50. *Lietuvos švietimo koncepcija* //Lietuvos švietimo reformos gairės (1993). Vilnius: Valstybinis leidybos centras.
51. *Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija*//Kompleksinis ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje (1991). Kaunas: Šviesa.
52. *Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas*. Valstybės žinios, 2000-09-06, Nr. 74-2262.
53. *Lietuvos Respublikos Konstitucija* (1996). Vilnius.
54. *LR Švietimo įstatymas*. Nauja įstatymo redakcija nuo 2003 m. birželio 28 d. // Žin., 2003, Nr. 63-2853.
55. *LR Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas*. Valstybės žinios 1996-04-12, Nr. 33-807.
56. Litvinienė J. *Ikimokyklinių įstaigų darbo su tėvais turinys ir formos: mokymo priemonė*. Vilnius : Lietuvos Respublikos kultūros ir švietimo ministerijos Redakcinė leidybinė tarnyba, 1990
57. Litvinienė J. (2002). *Šeima - vaiko ugdymo institucija*. Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla.
58. Maceina A. (1990). *Pedagoginiai raštai*. Kaunas: Šviesa.
59. Mečkauskienė R. (2007). *Vadovai kaitos procese*. Vilnius: Tiklis.
60. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti* (2006). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
61. Miškinis K. (1993). *Šeimos pedagogika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.
62. Monkevičienė O. (1995). *Vėrinėlis*. Vilnius: Leidybos centras.
63. Navaitis G. (1996). *Psichologinė parama šeimai*. Šiauliai: Šiaulių pedagoginis institutas.

64. Neifachas S. (2008). *Ikimokyklinio ugdymo programos kokybės užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas*. Vilnius: Ciklonas.
65. Neifachas S. (2008). *Vaikų ugdymas darželyje: dabartis ir ateities perspektyva*. Vilnius: Ciklonas.
66. Nitsch C. (2000). *Netrukus viskas bus gerai*. Vilnius: Presvika.
67. *Nuo pokyčio link sisteminės kaitos darželyje ir pradinėje mokykloje* (2003). Konferencijos pranešimų tezės. Vilnius: Pedagogų profesinės raidos centras.
68. Owczarek S. (2005). *Ikimokyklinuko gimnastika*. Kaunas: Šviesa.
69. *Pavyzdinis auklėtojo pareigybės aprašymas* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-01-29]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/ugdymas/docs/ikimokyklinis/aukletejo%20aprasas.doc>>.
70. Pileckaitė – Markovienė M., Nasvytienė D., Bumblytė D. (2004). *Vystymosi psichologija: vaikystė*. Vilnius: Enciklopedija.
71. Prakapas R., Targamadžė V. (2008). *Auditas mokykloje: tarp proceso ir strategijos*//Acta Pedagogica Vilencia Nr. 21. [Žiūrėta 2010-01-12]. Prieiga per internetą: <www.ceeo-l.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id>.
72. Pukėnas K. (2005). *Sportinių tyrimų duomenų analizė SPSS programa*. Kaunas: Lietuvos kūno kultūros akademija.
73. Purvaneckienė G. (2005). *Švietimo politika ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo plėtra*// Acta Pedagogica Vilencia Nr. 15.
74. Savickytė V. (1997). *Bendrieji ugdymo klausimai*. Šiauliai.
75. Schiller P., Bryant T. (2005). *Vertybių knyga*. Kaunas: Šviesa.
76. *Socialinis ugdymas: mokyklos ir šeimos bendradarbiavimas* (2002). Respublikinės mokslinės praktinės konferencijos straipsnių rinkinys. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
77. Starfeldt E., Mathiasen CH. R. (1999). *Pedagogika ir demokratija. Ugdomojo darbo eksperimentai Lietuvos vaikų darželiuose*. Vilnius: Aidai.
78. Stoll L., Fink. D. (1998). *Keičiame mokyklą*. Vilnius: Margi raštai.
79. *Švietimo vadyba*. Modulio knyga (2006). Šiauliai.
80. Targamadžė V. (2001). *Švietimo vadyba: efektyvumas, struktūra, valdymas, strategija, konfliktai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
81. *Tėvų (tėvo ir motinos) dalyvavimas ikimokyklinio ugdymo įstaigos veikloje* (2008). Vilnius: Moterų informacijos centras.
82. The Condition of Education (1999). [Žiūrėta 2009-11-06]. Prieiga per internetą: <http://nces.ed.gov/pubsearch/pubsinfo.asp?pubid=1999022>>.

83. Utz. K. (2001). *Tu priklausai mums. Neįprasto elgesio vaikų integravimas*. Vilnius: Pre-svika.
84. Uzdila J. (1993). *Dorinis asmenybės ugdymas šeimoje*. Vilnius: Academia.
85. *Valstybės šeimos politikos koncepcija* (2008). [Žiūrėta 2009-11-16]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/docs2/GYWHJWWE.DOC>>.
86. *Valstybinė ilgalaikė raidos strategija* (2002). Valstybės žinios, 2002-11-27, Nr. 113-5029.
87. *Valstybinės švietimo strategijos 2003 – 2012 m.* (2003). [Žiūrėta 2010-01-30] Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/ti/docs/strategija2003-12.doc>
88. *Vaikų teisės: nuostatų įgyvendinimas* (2002). Vilnius: Vaikų teisių informacijos centras.
89. Vaitkevičius J. (1995). *Socialinės pedagogikos pagrindai*. Vilnius: Egalda.
90. Želvys R. (2001). *Švietimo vadybos pagrindai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
91. Želvys R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
92. Žibaitis R. (1995). *Šeima ir asmenybės ugdymas*. Vilnius: Ethos.
93. Žukauskienė R. (2001). *Kodėl vaikai neklauso?*. Vilnius: G. Kuskio firma.
94. Workman S. H., Gage J. (1997). *Family – School Partnership: A Family Strenght Approach/ Young Children/ Vaikystės edukologija* (parengė A. Juodaitytė).

PRIEDAI

GERBIAMIEJI TÈVELIAI,

1 PRIEDAS

Esu ŠU edukologijos magistrantė ir atlieku tyrimą apie tėvų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo tikslus, uždavinius, formas, metodus, funkcijas, ugdymą šeimoje bei tėvų bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

Jūsų atsakymai į pateiktus klausimus padės geriau suprasti tėvų poreikius ir optimizuoti šeimos ir pedagogų bendradarbiavimą.

Anketa yra anoniminė ir jos analizė bus naudojama tik tyrimo tikslais.

1. Atsakykite į keletą klausimų apie save. Jums tinkantį atsakymo variantą prašome pažymėti simboliu X.

Teiginiai	
Jūsų lytis:	☐ Moteris, ☐ Vyras.
Jūsų amžius:	☐ 19 – 25 m., ☐ 26 – 35 m., ☐ 36 – 45 m., ☐ 46 m. ir daugiau.
Jūsų išsilavinimas:	☐ Pradinis; ☐ Pagrindinis; ☐ Vidurinis; ☐ Spec. vidurinis; ☐ Aukštesnysis; ☐ Nebaigtas aukštasis; ☐ Aukštasis, ☐ Kita (įrašykite).....
Jūs gyvenate:	☐ Mieste; ☐ Rajone; ☐ Kita (įrašykite).....
Šeimos tipas:	☐ Pilna (tėtis ir mama); ☐ Nepilna (tik mama) ; ☐ Nepilna (tik tėtis); ☐ Kita _____
Kiek šeimoje auginate vaikų?	☐ 1; ☐ 2; ☐ 3; ☐ 4 ir daugiau.
Ar dirbate:	☐ Taip, ☐ Ne.
Jūsų vidutinės šeimos pajamos per mėnesį siekia:	☐ Iki 1000 Lt; ☐ Nuo 1000 iki 1500 Lt; ☐ Nuo 1500 iki 2000 Lt; ☐ 2000 ir daugiau Lt .

2. Kaip vertinate žemiau pateiktus teiginius apie ugdymą šeimoje? (Kiekvienam teiginiui pažymėkite tik vieną atsakymą)

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Padėti vaikui suvokti bendrąsias žmogaus vertybes					
Ugdyti kritiškai mąstantį žmogų, mokantį daryti sprendimus					
Ugdyti žmogų, gebantį prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo					
Ugdyti pagarbą kultūrai, tautos istorijai, darbui, kūrybai ir kt.					
Ugdyti demokratišką žmogų					
Visapusiškai lavinti vaiką					
Formuoti vaiko savivertę					
Užtikrinti teigiamą šeimos psichologinį klimatą, lemiantį asmenybės vystymąsi					
Formuoti santykius su artimu žmogumi					
Ugdyti vaiko pažintinę ir kalbos raidą					
Sudaryti galimybę vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant					

psichinių vaiko savybių realizavimą					
Kita (įrašykite)					

3. Kaip vertinate žemiau pateiktus ikimokyklinio ugdymo aspektus?

	Labai svarbu	Svarbu	Neturiu nuomonės	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Jauki ir estetiška aplinka					
Aplinka palanki vaikų vystymuisi					
Gera vaiko priežiūra ir globa					
Vaikų ir pedagogų bendravimas					
Kvalifikuoti pedagogai					
Visapusiškas vaiko ugdymas					
Vaikų ugdymosi pasiekimai					
Vaikų pažangos vertinimas					
Vaikams perteikiamos žinios bei veiklos pobūdis					
Vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas					
Pedagogų ir tėvų bendravimas					
Pedagogų ir tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų suderinamumas					
Papildomos paslaugos (logopedas, psichologas ir kt.)					
Paslaugų kokybė					
Kita (įrašykite)					

4. Kaip vertinate svarbiausius ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje					
Kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius					
Ugdyti aktyvų vaiką					
Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais, mokyti juos išklaudyti					
Išmokti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinti pasakoti, klausinėti, atsakinėti					
Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą					
Padėti vaikui perimti sveikatą stiprinančias nuostatas					
Padėti įvaldyti pagrindinius					

judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius judesius					
Ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems					
Mokyti valdyti savo emocijas					
Ugdyti pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą					
Mokyti lanksčiai spręsti problemas					
Skatinti tyrinėti priežastis ir pasekmės santykius					
Ugdyti loginį mąstymą					
Ugdyti meninius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, suteikti tam tikrų meninių žinių					
Ugdyti kūrybinius vaikų gabumus					
Kita (įrašykite)					

5. Kokios ugdymo kryptys, metodai ir formos ikimokykliniame ugdyme Jums atrodo svarbios?

	Labai svarbu	Svarbu	Neturiu nuomonės	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Orientacija į vaiko poreikius, interesus					
Tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykis					
Vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybingumą					
Vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymas					
Priemonių keitimas pagal situaciją					
Vaiko sumanytos veiklos palaikymas					
Pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje					
Naujų idėjų skatinimas					
Vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą					
Vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymas					
Vaikui įdomių žaislų, medžiagų, meno kūrinių pasiūlymas					
Vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas					
Įvairios veiklos organizavimas su tėvais					
Kita (įrašykite)					

6. Jūsų nuomone, kokias pagrindines funkcijas turi atlikti ikimokyklinio ugdymo įstaiga?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Užtikrinti nuolatinę vaiko priežiūrą ir globą					
Sukurti ir nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą ir tausojančią sveikatą					
Užtikrinti tinkamą ir subalansuotą vaikų mitybą					
Rūpintis vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu					
Sudaryti sąlygas vaikui dažnai būti gryname ore					
Plėtoti mokėjimus ir įgūdžius mąstyti ir veikti					
Ugdyti intelektualius ir praktinius sugebėjimus, kūrybiškumą					
Formuoti atitinkamus vaiko charakterio bruožus					
Formuoti tinkamas vaikų pažiūras ir įsitikinimus.					
Visapusiškai ugdyti vaiką kaip asmenybę					
Tikslingai organizuoti vaikų pažintinę ir praktinę veiklą.					
Ugdymą organizuoti atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus					
Kita (įrašykite)					

7. Kokios papildomos ikimokyklinio ugdymo įstaigų paslaugos paskatino Jus leisti vaiką į darželį?

	Ypač paskatino	Paskatino	Neturiu nuomonės	Nepaskatino	Visiškai nepaskatino
Nemokamas vaikų maitinimas					
Vaikų pavėžėjimas į įstaigą					
Teikiama labdara šeimai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje					
Įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai					
Būreliai vaikams					
Užsiėmimai tėvams					
Kita (įrašykite)					

8. Ar jūs dažnai domitės kaip vaikas praleido dieną darželyje?

Visada; Dažnai; Kartais; Retai; Niekada.

9. Ikimokyklinėje įstaigoje dažniausiai domitės vaiko:

	Labai domiuosi	Domiuosi	Neturiu nuomonės	Nesidomiu	Visiškai nesidomiu
Žiniomis					
Sveikata, mityba					
Menine veikla					
Saugumu					
Žaidimais					
Bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir kita					
Poreikių tenkinimu					
Raida, vystymusi					
Kita (įrašykite)					

10. Kaip Jūs apibūdintumėte gaunamą informaciją apie vaiką ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Gaunu pakankamai informacijos apie savo vaiką					
Informacija apie mano vaiką yra objektyvi					
Gaunamą informaciją aptariu su savo vaiku					
Gaunamą informaciją aptariu su pedagogu					
Man sudaromos sąlygos stebėti savo vaiko pasiekimus					
Kita (įrašykite)					

11. Koks Jums yra informatyviausias šaltinis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje gaunant žinių apie savo vaiką?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tėvų susirinkimai					
Pokalbiai telefonu su auklėtoja					
Individualūs pokalbiai su pedagogu					
Susitikimai su specialistais (psichologais, medikais, logopedais)					
Vaikas					
Dalyvavimas bendruose renginiuose, šventėse					
Kita (įrašykite)					

12. Ar dažnai bendraujate ir bendradarbiaujate su pedagogais, darželyje dirbančiais specialistais bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija?

Taip dažnai; Nepakankamai dažnai ; Neturiu nuomonės; Nedažnai; Visiškai nebendrauju.

13. Kokios bendradarbiavimo formos su pedagogais, darželyje dirbančiais specialistais bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija Jums yra priimtinausios?

	Labai priimtinos	Priimtinos	Neturiu nuomonės	Nepriimtinos	Visiškai nepriimtinos
Individualūs pokalbiai					
Informacija skelbimų lentose					
Lankymasis namuose					
Grupių tėvų susirinkimai					
Bendri įstaigos tėvų susirinkimai					
Bendravimas susirašinėjant (sąsiuviniai, užrašų knygelės)					
Šeimos kambarys					
Šeimos dalyvavimas grupės veikloje					
Atmintinės, rekomendacijos tėvams					
Dalyvavimas įstaigos savivaldoje					
Dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose, šventėse					
Kita (įrašykite)					

14. Kokį poveikį Jūsų šeimos gyvenimui padarė vaiko lankymas ikimokyklinio ugdymo grupė?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Leidžia daugiau dėmesio skirti mažesniems vaikams					
Užtikrina galimybę dirbti					
Šeimai finansiškai labai padeda vaikams skiriamas maitinimas					
Ugdymo įstaigos darbuotojai padeda spręsti socialines problemas					
Vaikas yra saugus					
Užtikrinama vaiko teisė į ugdymą					
Kita (įrašykite)					

15. Kaip Jūs vertinate keliamus reikalavimus pedagogams, dirbantiems ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

	Labai vertinu	Vertinu	Neturiu nuomonės	Nevertinu	Visiškai nevertinu
Turėti aukštąjį arba aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą					
Turėti pakankamai žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi					
Gebėti tinkamai ir kryptingai organizuoti veiklą grupėje					
Žinoti ugdymo naujoves bei gebėti nuolatos tobulintis					
Gebėti kurti individualias ugdymo programas, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus bei poreikius					
Šiltai ir rūpestingai bendrauti su kiekvienu vaiku					
Gerbti kiekvieną vaiką ir jo šeimos kultūrą					
Patarti vaikams teisingai formuluojant pastabas					
Daug bendrauti su vaikais, skaityti, pasakoti jiems					
Pedagogas turi patikti mano vaikui					
Kita (įrašykite)					

16. Ar Jums pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus?

- Visiškai pakanka; Pakanka; Nelabai pakanka; Nepakanka; Neturiu nuomonės.
 Kita (įrašykite) _____

17. Ar vaikystėje lankėte darželį?

- Taip, Ne.

Dėkoju už Jūsų atsakymus
 Anketą parengė ŠU edukologijos magistrantė Kristina Sinkevičienė

Esu ŠU edukologijos magistrantė ir atlieku tyrimą apie tėvų požiūrį į ikimokyklinio ugdymo tikslus, uždavinius, formas, metodus, funkcijas, ugdymą šeimoje bei tėvų bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo įstaiga.

Analogiška anketa buvo pateikta tėvams. Jūsų atsakymai padės atskleisti **skirtumus** tarp tėvų ir ikimokyklinių įstaigų darbuotojų požiūrio į ugdymo tikslus, uždavinius, formas, funkcijas, ugdymą šeimoje ir tėvų bendradarbiavimą su ikimokyklinio ugdymo įstaiga bei optimizuoti šeimos ir pedagogų bendradarbiavimą.

Anketa yra anoniminė ir jos analizė bus naudojama tik tyrimo tikslais.

1. Atsakykite į keletą klausimų apie save. Jums tinkantį atsakymo variantą prašome pažymėti simboliu X.

Teiginiai	
1.1. Jūsų amžius:	☐ 19 – 25 m., ☐ 26 – 35 m., ☐ 36 – 45 m., ☐ 46 m ir daugiau.
1.2. Jūsų išsilavinimas:	☐ Vidurinis; ☐ Aukštesnysis; ☐ Nebaigtas aukštasis; ☐ Aukštasis universitetinis; ☐ Aukštasis neuniversitetinis; ☐ Kita (įrašykite).....
1.3. Jūsų pedagoginio darbo stažas:	☐ iki 5 m., ☐ 6 - 10 m., ☐ 11 – 15 m., ☐ 16 – 20 m., ☐ 21 m ir daugiau.
1.4. Jūsų užimamos pareigos įstaigoje:	☐ Direktorius; ☐ Direktoriaus pavaduotojas; ☐ Auklėtoja; ☐ Kita (įrašykite).....
Jeigu į 1.4. klausimą atsakėte Direktorius arba Direktoriaus pavaduotojas, į 1.7. ir 1.8. klausimus atsakinėti nebereikia. Jeigu į 1.4. klausimą atsakėte Auklėtoja arba pasirinkote kitą variantą, 1.5. ir 1.6. klausimus praleiskite, iš karto atsakinėkite į 1.7 klausimą ir toliau.	
1.5. Jūsų vadybinio darbo stažas:	☐ iki 5 m., ☐ 6 - 10 m., ☐ 11 – 15 m., ☐ 16 – 20 m., ☐ 21 m ir daugiau.
1.6. Jūsų vadybinė kategorija:	☐ Pirmoji; ☐ Antroji; ☐ Trečioji; ☐ Kita (įrašykite).....
1.7. Jūsų kvalifikacinė kategorija:	☐ Auklėtoja; ☐ Vyresnioji auklėtoja; ☐ Auklėtoja - metodininkė; ☐ Auklėtoja ekspertė; ☐ Kita (įrašykite).....
1.8. Su kokio amžiaus vaikais dirbate:	☐ 3 – 4 m., ☐ 4 - 5 m., ☐ 5 - 6 m., ☐ kita (įrašykite).....
1.9. Jūs dirbate:	☐ Mieste; ☐ Kaime; ☐ Kita (įrašykite).....

2. Kaip vertinate žemiau pateiktus teiginius apie ugdymą šeimoje? (Kiekvienam teiginiui pažymėkite tik vieną atsakymą)

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Padėti vaikui suvokti bendrąsias žmogaus vertybes					
Ugdyti kritiškai mąstantį žmogų, mokantį daryti sprendimus					
Ugdyti žmogų, gebantį prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo					
Ugdyti pagarbą kultūrai, tautos istorijai, darbui, kūrybai ir kt.					
Ugdyti demokratišką žmogų					
Visapusiškai lavinti vaiką					
Formuoti vaiko savivertę					
Užtikrinti teigiamą šeimos					

psichologinį klimatą, lemiantį asmenybės vystymąsi					
Formuoti santykius su artimu žmogumi					
Ugdyti vaiko pažintinę ir kalbos raidą					
Sudaryti galimybę vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą					
Kita (įrašykite)					

3. Kaip vertinate žemiau pateiktus ikimokyklinio ugdymo aspektus?

	Labai svarbu	Svarbu	Neturiu nuomonės	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Jauki ir estetiška aplinka					
Aplinka palanki vaikų vystymuisi					
Gera vaiko priežiūra ir globa					
Vaikų ir pedagogų bendravimas					
Kvalifikuoti pedagogai					
Visapusiškas vaiko ugdymas					
Vaikų ugdymosi pasiekimai					
Vaikų pažangos vertinimas					
Vaikams perteikiamos žinios bei veiklos pobūdis					
Vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas					
Pedagogų ir tėvų bendravimas					
Pedagogų ir tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų suderinamumas					
Papildomos paslaugos (logopedas, psichologas ir kt.)					
Paslaugų kokybė					
Kita (įrašykite)					

4. Kaip vertinate svarbiausius ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje					
Kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius					
Ugdyti aktyvų vaiką					
Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais, mokyti juos išklaudyti					

Išmokti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinti pasakoti, klausinėti, atsakinėti					
Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą					
Padėti vaikui perimti sveikatą stiprinančias nuostatas					
Padėti įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius judesius					
Ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems					
Mokyti valdyti savo emocijas					
Ugdyti pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą					
Mokyti lanksčiai spręsti problemas					
Skatinti tyrinėti priežasties ir pasekmės santykius					
Ugdyti loginį mąstymą					
Ugdyti meninius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, suteikti tam tikrų meninių žinių					
Ugdyti kūrybinius vaikų gabumus					
Kita (įrašykite)					

5. Kokios ugdymo kryptys, metodai ir formos ikimokykliniame ugdyme Jums atrodo svarbios?

	Labai svarbu	Svarbu	Neturiu nuomonės	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Orientacija į vaiko poreikius, interesus					
Tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykis					
Vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybingumą					
Vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymas					
Priemonių keitimas pagal situaciją					
Vaiko sumanytos veiklos palaikymas					
Pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje					
Naujų idėjų skatinimas					
Vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą					
Vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymas					

Vaikui domių žaislų, medžiagų, meno kūrinų pasiūlymas					
Vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas					
Įvairios veiklos organizavimas su tėvais					
Kita (įrašykite)					

6. Jūsų nuomone, kokias pagrindines funkcijas turi atlikti ikimokyklinio ugdymo įstaiga?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Užtikrinti nuolatinę vaiko priežiūrą ir globą					
Sukurti ir nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą ir tausojančią sveikatą					
Užtikrinti tinkamą ir subalansuotą vaikų mitybą					
Rūpintis vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu					
Sudaryti sąlygas vaikui dažnai būti gryname ore					
Plėtoti mokėjimus ir įgūdžius mąstyti ir veikti					
Ugdyti intelektualius ir praktinius sugebėjimus, kūrybiškumą					
Formuoti atitinkamus vaiko charakterio bruožus					
Formuoti tinkamas vaikų pažiūras ir įsitikinimus.					
Visapusiškai ugdyti vaiką kaip asmenybę					
Tikslingai organizuoti vaikų pažintinę ir praktinę veiklą.					
Ugdymą organizuoti atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus					
Kita (įrašykite)					

7. Jūsų nuomone, kokios papildomos ikimokyklinio ugdymo įstaigų paslaugos paskatino tėvus leisti vaiką į darželį?

	Ypač paskatino	Paskatino	Neturiu nuomonės	Nepaskatino	Visiškai nepaskatino
Nemokamas vaikų maitinimas					
Vaikų pavėžėjimas į įstaigą					
Teikiama labdara šeimai ikimokyklinio ugdymo					

įstaigoje					
Įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama šeimai					
Būreliai vaikams					
Užsiėmimai tėvams					
Kita (įrašykite)					

8. Ar tėvai dažnai domisi kaip vaikas praleido dieną darželyje?

Visada; Dažnai; Kartais; Retai; Niekada.

9. Tėvai dažniausiai domisi vaiko:

	Labai domisi	Domisi	Neturiu nuomonės	Nesidomi	Visiškai nesidomi
Žiniomis					
Sveikata, mityba					
Meninė veikla					
Saugumu					
Žaidimais					
Bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir kita					
Poreikių tenkinimu					
Raida, vystymusi					
Kita (įrašykite)					

10. Kaip Jūs apibūdintumėte tėvų gaunamą informaciją apie vaiką ikimokyklinio ugdymo įstaigoje?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Gauna pakankamai informacijos apie savo vaiką					
Gaunama informacija apie vaiką yra objektyvi					
Gaunamą informaciją tėvai aptaria su savo vaiku					
Gaunamą informaciją aptaria su pedagogu					
Tėvams sudaromos sąlygos stebėti savo vaiko pasiekimus					
Kita (įrašykite)					

11. Koks yra informatyviausias šaltinis ikimokyklinio ugdymo įstaigoje suteikiant tėvams žinių apie vaiką?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Tėvų susirinkimai					
Pokalbiai telefonu su auklėtoja					
Individualūs pokalbiai su pedagogu					
Susitikimai su specialistais (psichologais, medikais, logopedais)					

Vaikas					
Dalyvavimas bendruose renginiuose, šventėse					
Kita (įrašykite)					

12. Ar dažnai bendraujate ir bendradarbiaujate su pedagogais, darželyje dirbančiais specialistais bei ikimokyklinio ugdymo įstaigos administracija?

Taip dažnai; Nepakankamai dažnai ; Neturiu nuomonės; Nedažnai; Visiškai nebendrauju.

13. Kokias bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais formas taikote dažniausiai?

	Dažnai taikau	Kartais taikau	Neturiu nuomonės	Retai taikau	Visiškai netaikau
Individualūs pokalbiai					
Informacija skelbimų lentose					
Lankymasis namuose					
Grupių tėvų susirinkimai					
Bendri įstaigos tėvų susirinkimai					
Bendravimas susirašinėjant (sąsiuviniai, užrašų knygelės)					
Šeimos kambarys					
Šeimos dalyvavimas grupės veikloje					
Atmintinės, rekomendacijos tėvams					
Dalyvavimas įstaigos savivaldoje					
Dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose, šventėse					
Kita (įrašykite)					

14. Jūsų manymu, kokį poveikį šeimos gyvenimui padarė (daro) vaiko lankymas ikimokyklinio ugdymo grupė?

	Visiškai sutinku	Sutinku	Neturiu nuomonės	Nesutinku	Visiškai nesutinku
Leidžia daugiau dėmesio skirti mažesniems vaikams					
Užtikrina galimybę dirbti					
Šeimai finansiškai labai padeda vaikams skiriamas maitinimas;					
Ugdymo įstaigos darbuotojai padeda spręsti socialines problemas					
Vaikas yra saugus					
Užtikrinama vaiko teisė į ugdymą					
Kita (įrašykite)					

15. Kaip vertinate žemiau pateiktus reikalavimus, keliamus tėvams?

	Labai vertinu	Vertinu	Neturiu nuomonės	Nevertinu	Visiškai nevertinu
Iš anksto parengti vaiką darželiui psichologiškai					
Pateikti reikalingiausią informaciją apie šeimą, joje puoselėjamas vertybes, kultūrą ir kt.					

Palaikyti glaudžius ryšius su grupės auklėtoja, darželyje dirbančiais specialistais, administracija					
Pasitikėti auklėtoja kaip konsultante					
Aktyviai dalyvauti tėvų susirinkimuose bei kituose bendruose renginiuose					
Dalyvauti įstaigos savivaldoje					
Jaustis lygiaverčiais partneriais					
Būti suinteresuotais dalyvauti vaiko ugdyme grupėje					
Stebėti ir atsakingai vertinti vaikų pažangą bei pasiekimus					
Būti kompetentingi patarti bei diskutuoti su auklėtoja ugdymo klausimais					
Kita (įrašykite)					

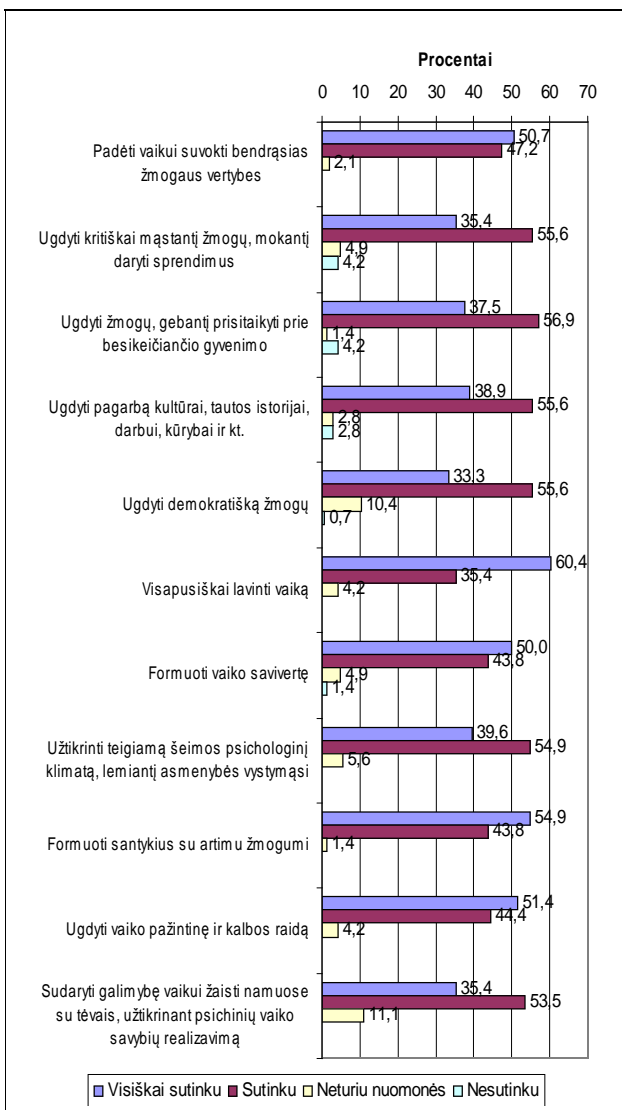
16. Jūsų manymu, ar tėvams pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus?

- Visiškai pakanka; Pakanka; Nelabai pakanka; Nepakanka; Neturiu nuomonės.
 Kita (įrašykite) _____

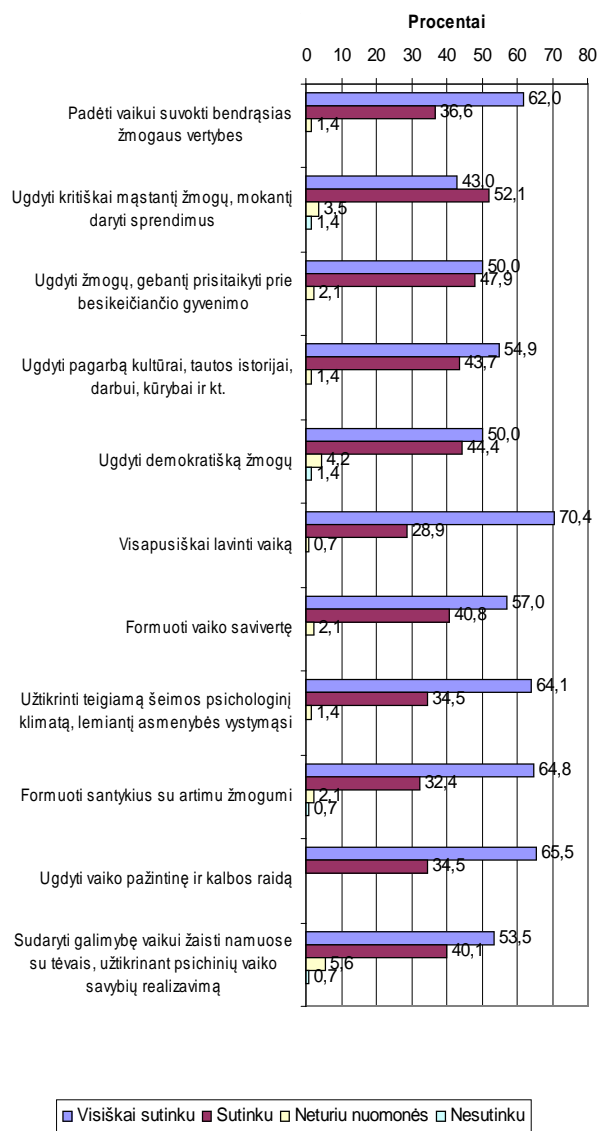
17. Kaip vertinate pateiktus pasiūlymus bendradarbiavimui optimizuoti?

	Labai vertinu	Vertinu	Neturiu nuomonės	Nevertinu	Visiškai nevertinu
Pedagoginėje veikloje ieškoti ir naudoti kuo daugiau ir įvairesnių bendravimo ir bendradarbiavimo su šeima būdų					
Sudaryti sąlygas, kad ugdomojoje veikloje dalyvautų kuo daugiau tėvų					
Nenuvertinti tėvų patirties, kompetencijos, jei ir nesutinkama su tėvų požiūriu vienu ar kitu klausimu					
Bendraujant su tėvais aptarti vaikų gerąsias puses, jų gebėjimus ir galimybes, pozityvias savybes					
Individualių pokalbių metu užmegzti konstruktyvius pokalbius					
Organizuoti konstruktyvų tėvų švietimą					
Skatinti tėvus aktyviau dalyvauti, panaudojant šias bendradarbiavimo formas: šeimos kambarys, tėvų klubai					
Kita (įrašykite)					

Dėkoju už Jūsų atsakymus
 Anketą parengė ŠU edukologijos magistrantė Kristina Sinkevičienė
3 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų požiūrio į ugdymo šeimoje aspektus procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ugdymo šeimoje aspektus procentinis pasiskirstymas.

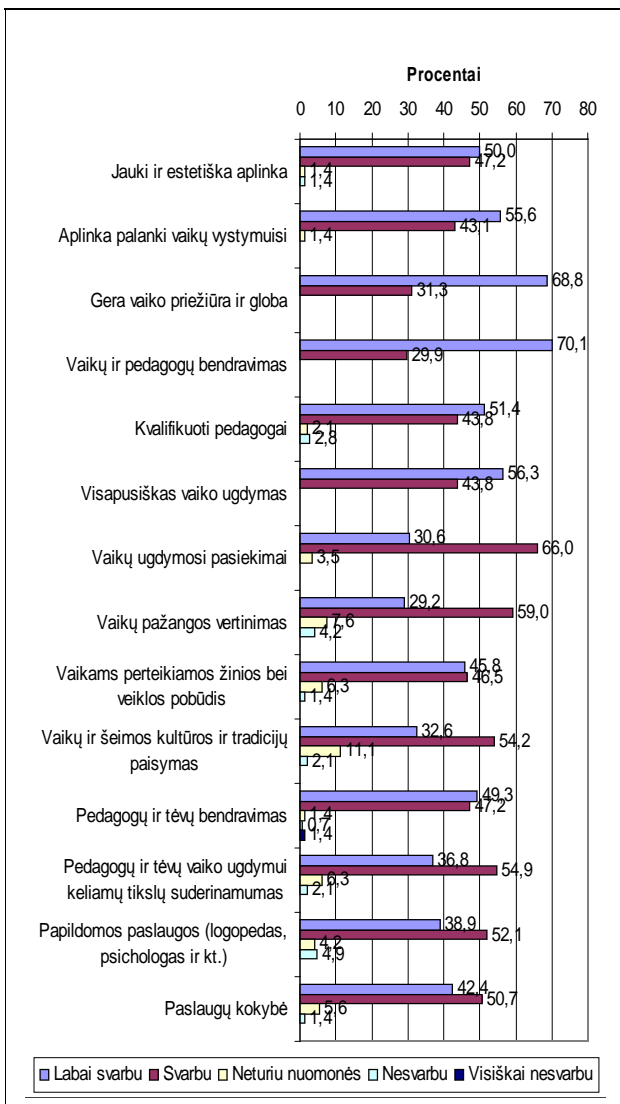
	Padėti vaikui suvokti bendrąsias žmogaus vertybes										
		Ugdėti kritiškai mąstantį žmogų, mokantį daryti sprendimus									
			Ugdėti žmogų, gebantį prisitaikyti prie besikeičiančio gyvenimo								
				Ugdėti pagarbą kultūrai, tautos istorijai, darbui, kūrybai ir kt.							
					Ugdėti demokratišką žmogų						
						Visapusiškai lavinti vaiką					
							Formuoti vaiko savivertę				
								Užtikrinti teigiamą šeimos psichologinį klimatą, lemiantį asmenybės vystymąsi			
									Formuoti santykius su artimu žmogumi		
										Ugdėti vaiko pažintinę ir kalbos raidą	
											Sudaryti galimybę vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą
Spirme no koreliac ijos koeficie nto reikšmė	0,14	0,94	0,138	0,174	0,177	0,14	0,86	0,253	0,93	0,157	0,184
Kriterij aus p reikšmė	0,54	0,114	0,19	0,03	0,03	0,53	0,148	0,00	0,118	0,008	0,02

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į šeimos ugdomąją funkciją analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygumą atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

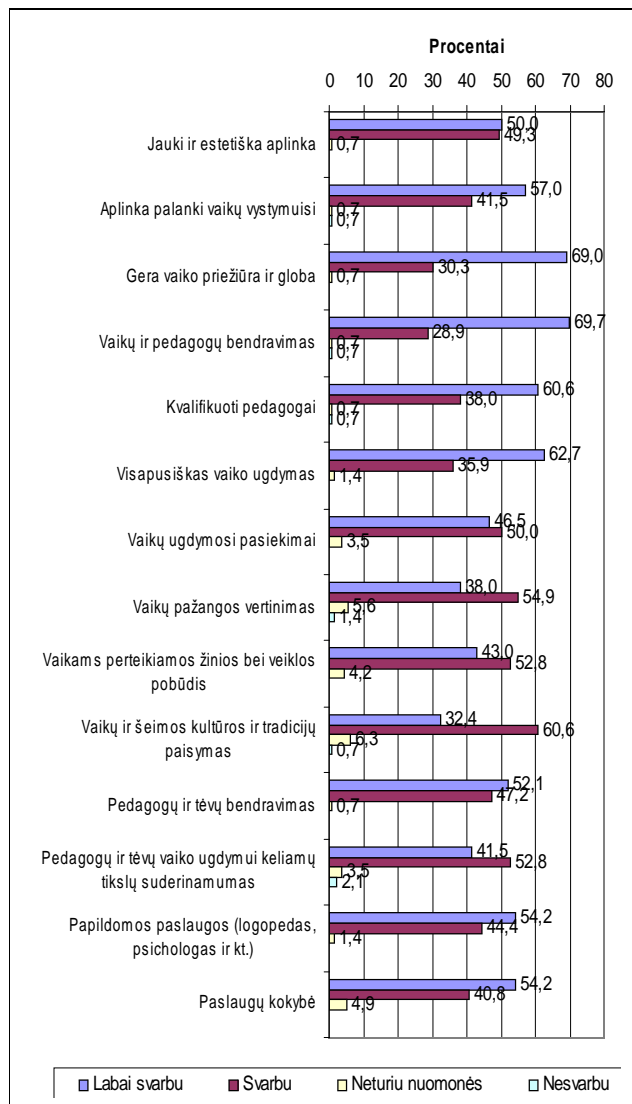
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į šeimos ugdomąją funkciją analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygumą atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Padėti vaikui suvokti bendrąsias žmogaus vertybes	Ugdyti kritiškai mąstantį žmogų, mokantį daryti sprendimus	gyvenimo Ugdyti žmogų, gebantį prisitaikyti prie besikeičiančio	Ugdyti pagarbą kultūrai, tautos istorijai, darbui, kūrybai ir kt.	Ugdyti demokratišką žmogų	Visapusiškai lavinti vaiką	Formuoti vaiko savivertę	Užtikrinti teigiamą šeimos psichologinį klimatą, lemiantį asmenybės vystymąsi	Formuoti santykius su artimu žmogumi	Ugdyti vaiko pažintinę ir kalbos raidą	Sudaryti galimybę vaikui žaisti namuose su tėvais, užtikrinant psichinių vaiko savybių realizavimą
Spirmen o koreliaci jos koeficie nto reikšmė	0,17	-0,29	0,19	0,92	0,26	0,73	0,103	0,150	0,124	0,092	0,125
Kriterija us p reikšmė	0,75	0,608	0,743	0,101	0,64 6	0,194	0,067	0,08	0,028	0,102	0,026

4 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo aspektus procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo aspektus procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo aspektus analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

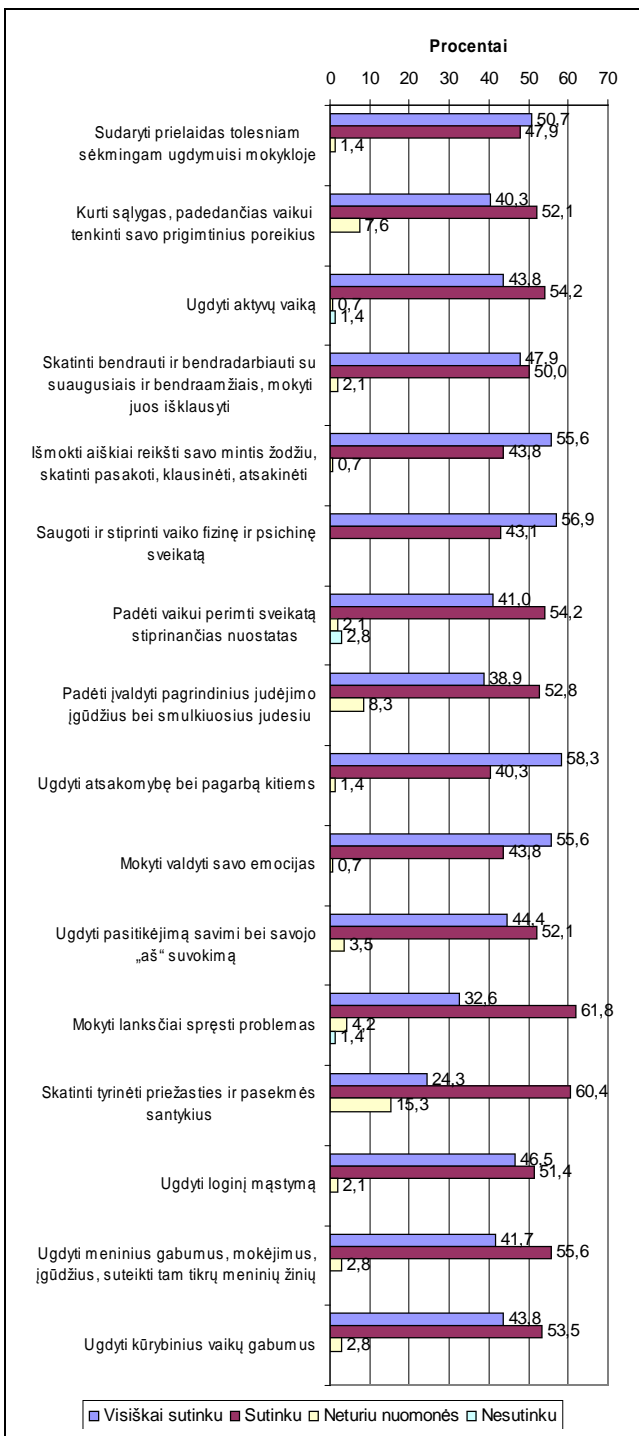
	Jauki ir estetiška aplinka	Aplinka palanki vaikų vystymuisi	Gera vaiko priežiūra ir globa	Vaikų ir pedagogų bendravimas	Kvalifikuoti pedagogai	Visapusiškas vaiko ugdymas	Vaikų ugdymosi pasiekimai	Vaikų pažangos vertinimas	Vaikams perteikiamos žinios bei veiklos pobūdis	Vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas	Pedagogų ir tėvų bendravimas	suderinamumasPedagogų ir tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų	Papildomos paslaugos (logopedas, psichologas ir kt.)	Paslaugų kokybė
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,10	0,07	0,00	-0,09	0,104	0,059	0,154	0,111	-0,07	0,056	0,74	0,056	0,210	0,119
Kriterijaus p reikšmė	0,861	0,905	0,994	0,877	0,080	0,320	0,009	0,060	0,902	0,346	0,213	0,343	0,002	0,44

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo aspektus analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

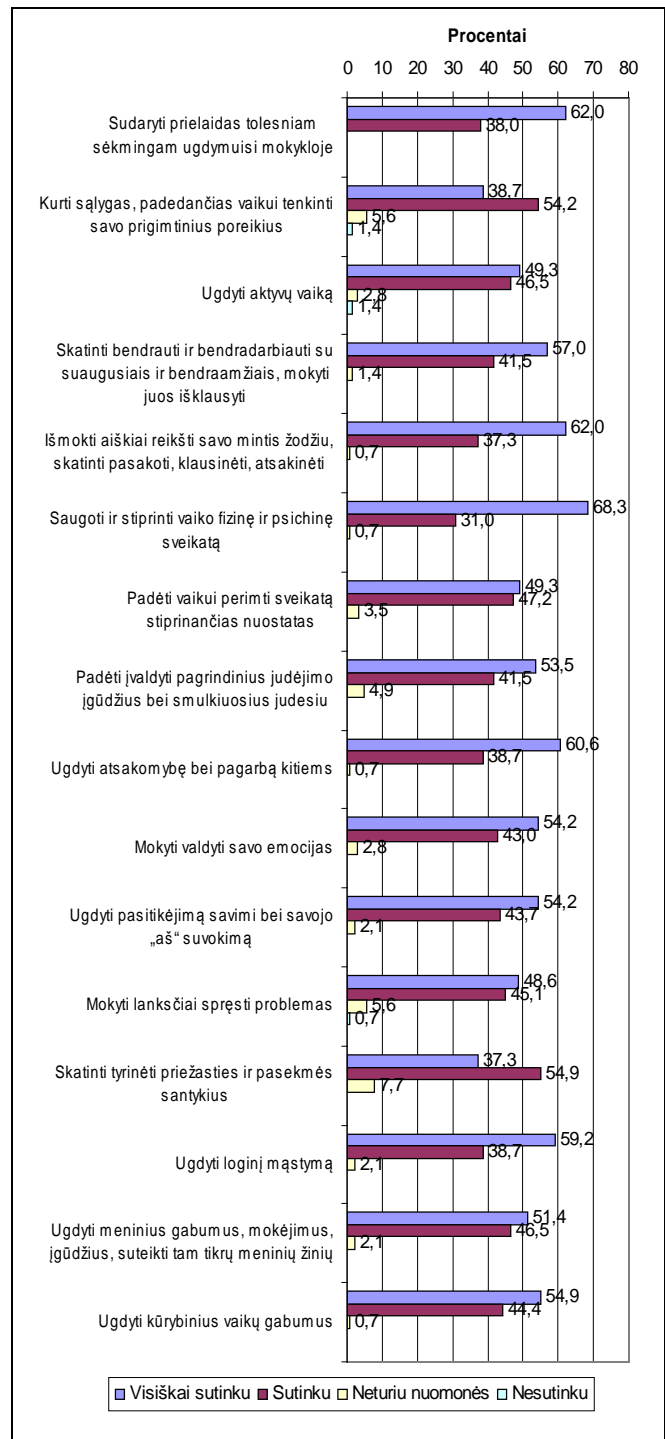
	Jauki ir estetiška aplinka	Aplinka palanki vaikų vystymuisi	Gera vaiko priežiūra ir globa	Vaikų ir pedagogų bendravimas	Kvalifikuoti pedagogai	Visapusiškas vaiko ugdymas	Vaikų ugdymosi pasiekimai	Vaikų pažangos vertinimas	Vaikams perteikiamos žinios bei veiklos pobūdis	Vaikų ir šeimos kultūros ir tradicijų paisymas	Pedagogų ir tėvų bendravimas	suderinamumasPedagogų ir tėvų vaiko ugdymui keliamų tikslų	Papildomos paslaugos (logopedas, psichologas ir kt.)	Paslaugų kokybė
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,62	0,181	0,50	0,44	-0,25	0,84	0,40	0,35	0,103	0,061	0,192	0,153	0,144	0,062

nto reikšmė														
Kriterija us p reikšmė	0,27	0,01	0,375	0,432	0,625	0,135	0,476	0,534	0,068	0,278	0,01	0,06	0,01	0,27

5 PRIEDAS

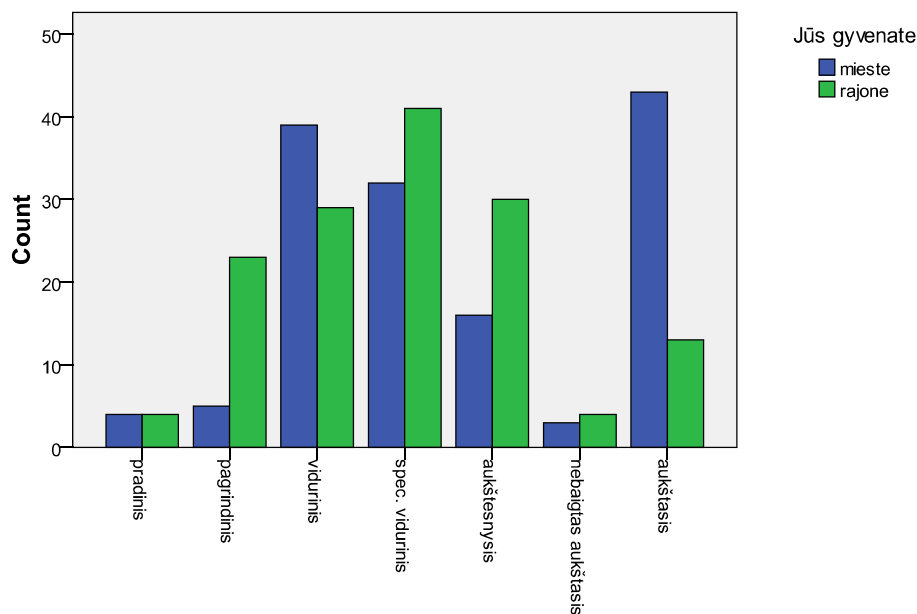
1 pav. Rajone gyvenančių tėvų nuomone, svarbiausių į ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų nuomone, svarbiausių į ikimokyklinio ugdymo tikslų ir uždavinių procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje															
	Kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius															
	Ugdyti aktyvų vaiką															
	išklaudytiSkatinti bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais, mokyti juos															
	Išmokyti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinti pasakoti, klausinėti, atsakinėti															
	Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą															
	Padėti vaikui perimti sveikatą stiprinančias nuostatas															
	Padėti įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius judesius															
	Ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems															
	Mokyti valdyti savo emocijas															
	Ugdyti pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą															
	Mokyti lanksčiai spręsti problemas															
	Skatinti tyrinėti priežasties ir pasekmės santykius															
	Ugdyti loginį mąstymą															
	Ugdyti meninius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, sutelkti tam tikrų meninių žinių															
	Ugdyti kūrybinius vaikų gabumus															
Spirme no koreliac ijos koeficie nto reikšmė	0,1 19	-0,01 1	0,0 42	0,0 92	0,0 65	0,1 14	0,0 86	0,1 50	0,0 25	-0,2 3	0,1 01	0,1 43	0,1 64	0,1 23	0,0 98	0,1 19
Kriterij aus p reikšmė	0,0 45	0,846	0,4 80	0,1 19	0,2 77	0,0 54	0,1 45	0,0 11	0,6 71	0,7 04	0,0 89	0,0 15	0,0 05	0,0 38	0,1 00	0,0 44

3 pav. Mieste ir rajone gyvenančių tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

2 lentelė. Mieste ir rajone gyvenančių tėvų išsilavinimo analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,175
Kriterijaus p reikšmė	0,003

3 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

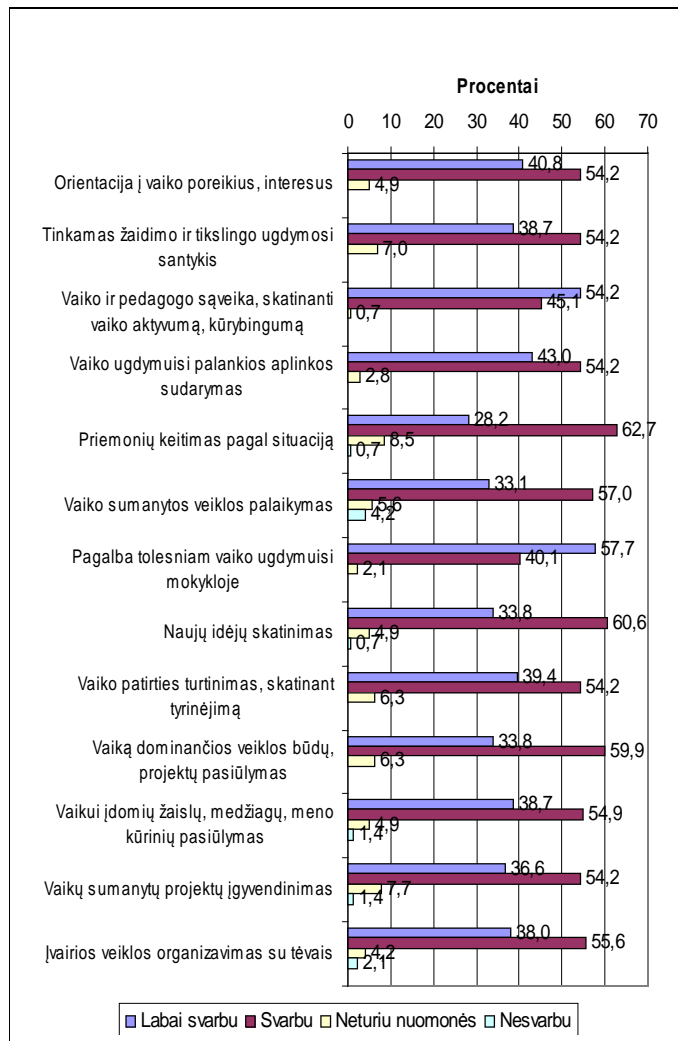
Sudaryti prielaidas tolesniam sėkmingam ugdymuisi mokykloje	
Kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti savo prigimtinius poreikius	
Ugdyti aktyvų vaiką	
Skatinti bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais,	
Išmokyti aiškiai reikšti savo mintis žodžiu, skatinti pasakoti, klausinėti,	
Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą	
Padėti vaikui perimti sveikatą stiprinančias nuostatas	
judesiuPadėti įvaldyti pagrindinius judėjimo įgūdžius bei smulkiuosius	
Ugdyti atsakomybę bei pagarbą kitiems	
Mokyti valdyti savo emocijas	
Ugdyti pasitikėjimą savimi bei savojo „aš“ suvokimą	
Mokyti lanksčiai spręsti problemas	
Skatinti tyrinėti priešasties ir pasekmės santykius	
Ugdyti loginį mąstymą	
Ugdyti meninius gabumus, mokėjimus, įgūdžius, suteikti tam tikrų	
Ugdyti kūrybinius vaikų gabumus	

				mokyti juos išklausyti	atsakinėti										meninių žinių	
Spirme no koreliac ijos koeficie nto reikšmė	0,1 22	0,1 21	0,0 85	0,1 63	0,8 8	0,1 07	0,0 51	0,1 12	0,2 5	0,0 15	0,0 87	0,1 7	0,6 6	0,1 9	-0,01 0	0,0 47
Kriterij aus p reikšmė	0,0 30	0,0 32	0,1 30	0,0 4	0,1 17	0,0 58	0,3 69	0,4 7	0,6 25	0,7 93	0,1 22	0,7 59	0,2 39	0,7 41	0,854	0,4 02

6 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo kryptis, metodus bei formas procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo kryptis, metodus bei formas procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo kryptis, metodus bei formas analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

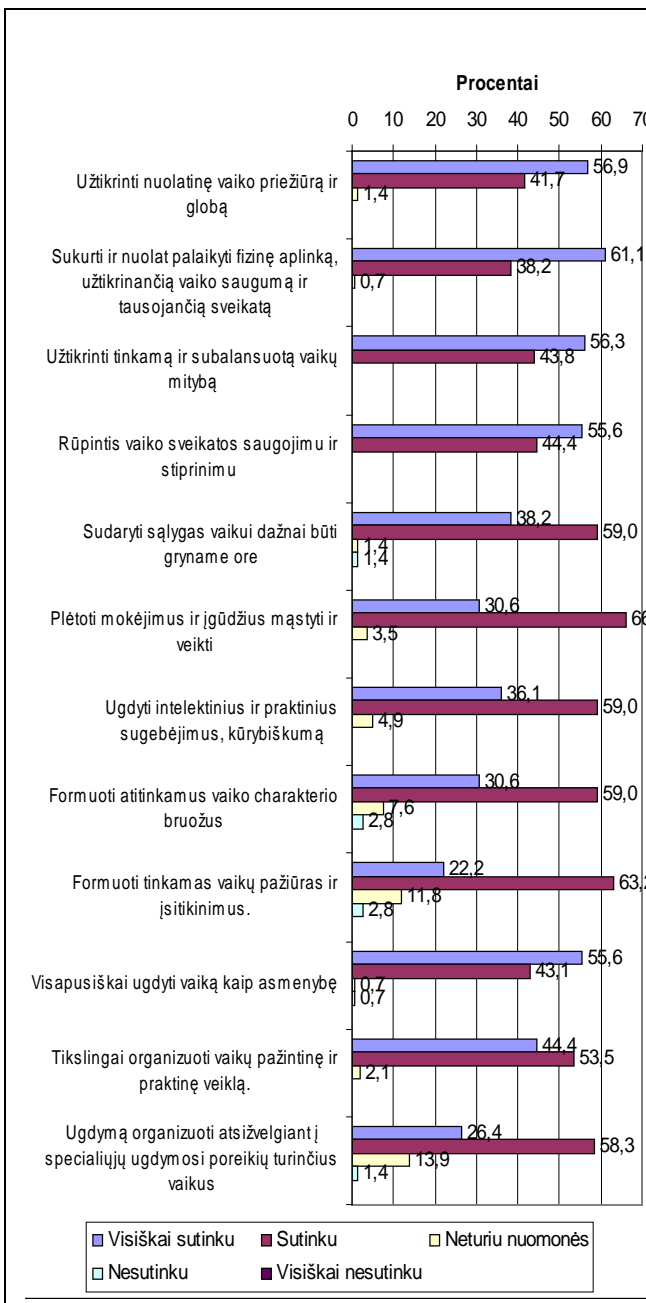
	Orientacija į vaiko poreikius, interesus	Tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykis	Vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybingumą	Vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymas	Priemonių keitimas pagal situaciją	Vaiko sumanytos veiklos palaikymas	Pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje	Naujų idėjų skatinimas	Vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą	Vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymas	Vaikui įdomių žaislų, medžiagų, meno kūrinių pasiūlymas	Vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas	Įvairios veiklos organizavimas su tėvais
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,004	0,105	0,118	-0,051	0,080	0,078	0,146	0,000	0,156	0,124	0,173	0,143	0,126
Kriterijaus p reikšmė	0,946	0,075	0,045	0,386	0,179	0,190	0,013	0,999	0,008	0,036	0,003	0,016	0,033

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo kryptis, metodus bei formas analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

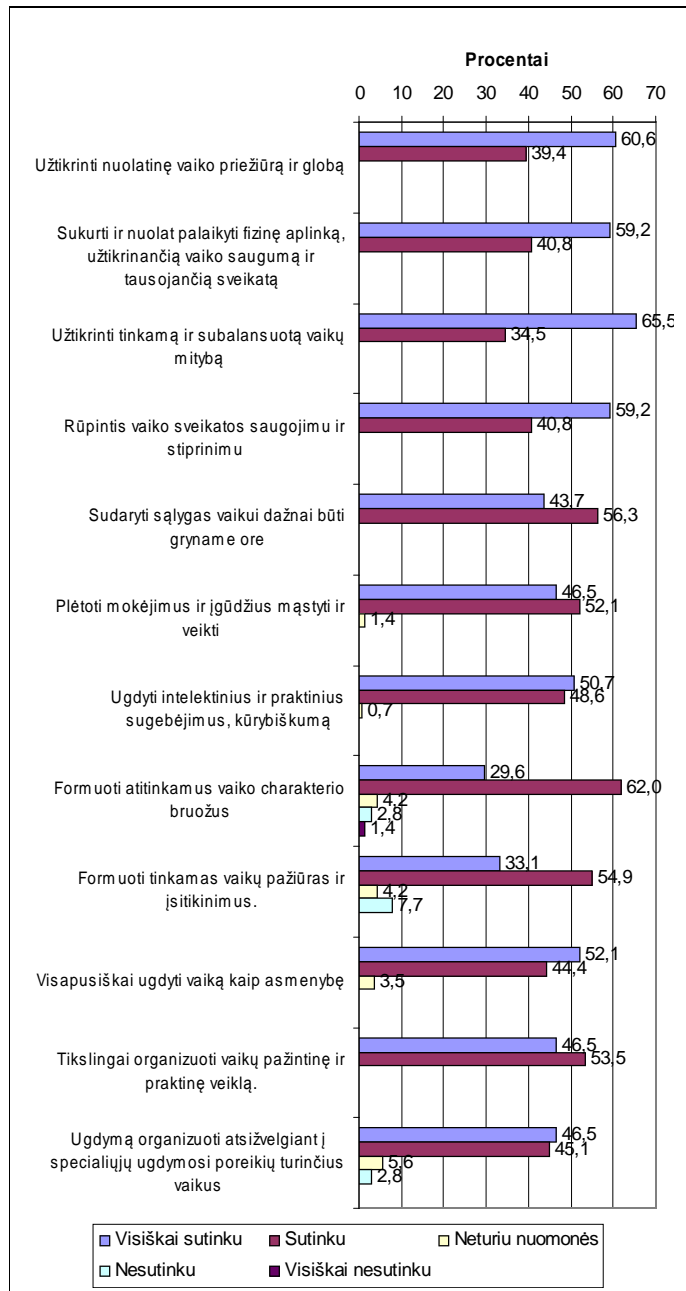
Orientacija į vaiko poreikius, interesus	Tinkamas žaidimo ir tikslingo ugdymosi santykis	Vaiko ir pedagogo sąveika, skatinanti vaiko aktyvumą, kūrybingumą	Vaiko ugdymuisi palankios aplinkos sudarymas	Priemonių keitimas pagal situaciją	Vaiko sumanytos veiklos palaikymas	Pagalba tolesniam vaiko ugdymuisi mokykloje	Naujų idėjų skatinimas	Vaiko patirties turtinimas, skatinant tyrinėjimą	Vaiką dominančios veiklos būdų, projektų pasiūlymas	Vaikui įdomių žaislų, medžiagų, meno kūrinių pasiūlymas	Vaikų sumanytų projektų įgyvendinimas	Įvairios veiklos organizavimas su tėvais

			kūrybingumā										
Spirmen o koreliaci jos koeficie nto reikšmė	0,174	0,177	0,164	0,18 4	0,07 4	0,17 8	-0,01 5	0,09 2	0,09 2	0,02 4	-0,41	0,08 1	0,091
Kriterija us p reikšmė	0,002	0,002	0,003	0,00 1	0,18 9	0,02	0,79 6	0,10 2	0,10 3	0,66 9	0,47 3	0,15 3	0,107

7 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo funkcijas procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo funkcijas procentinis pasiskirstymas.

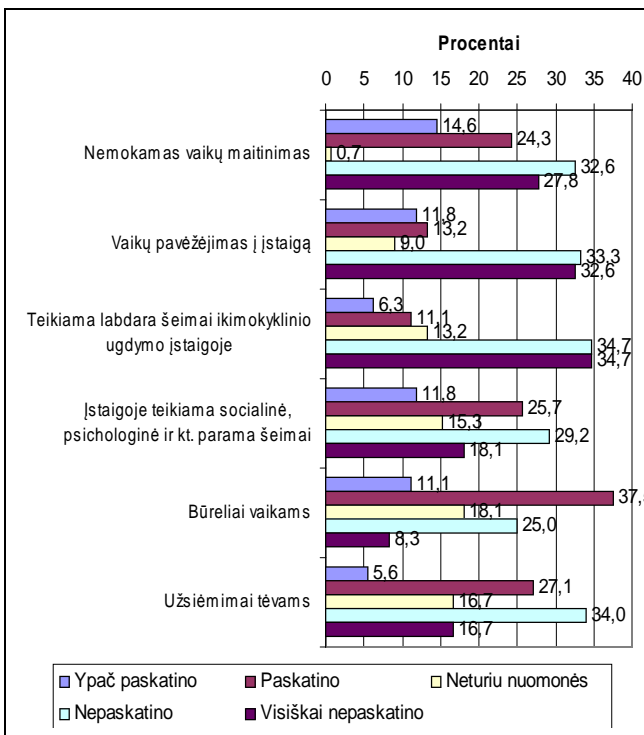
1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijas analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygumą atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Užtikrinti nuolatinę vaiko priežiūrą ir globą	SveikataSukurti ir nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą ir tausojančią sveikatą	Užtikrinti tinkamą ir subalansuotą vaikų mitybą	Rūpintis vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu	Sudaryti sąlygas vaikui dažnai būti gryname ore	Plėtoti mokėjimus ir igūdžius mąstyti ir veikti	Ugdyti intelektualinius ir praktinius sugebėjimus, kūrybiškumą	Formuoti atitinkamus vaiko charakterio bruožus	Formuoti tinkamas vaikų pažiūras ir įsitikinimus.	Visapusiškai ugdyti vaiką kaip asmenybę	Tikslingai organizuoti vaikų pažintinę ir praktinę veiklą	Ugdymą organizuoti atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,042	-0,017	0,095	0,036	0,071	0,170	0,164	0,002	0,104	-0,043	0,031	0,209
Kriterijaus p reikšmė	0,477	0,774	0,110	0,540	0,233	0,004	0,005	0,967	0,080	0,470	0,597	0,000

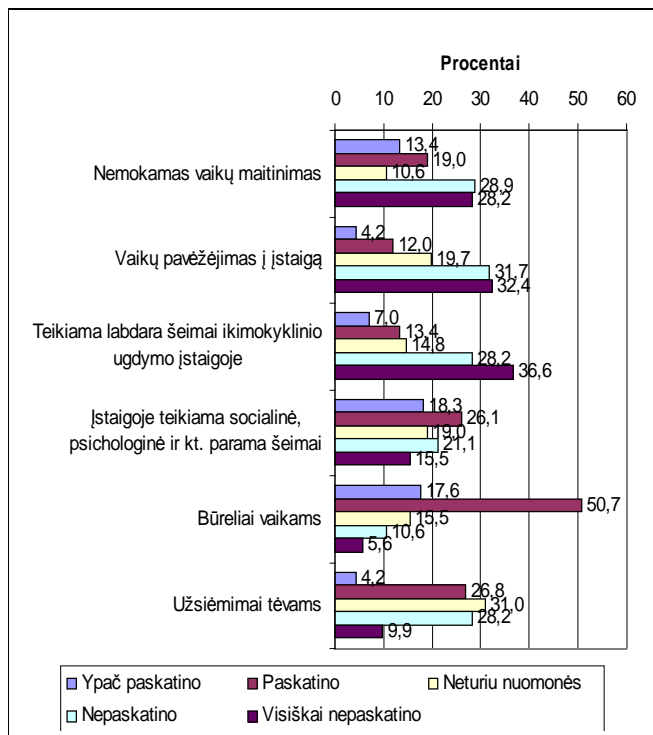
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į ikimokyklinio ugdymo institucijos funkcijas analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Užtikrinti nuolatinę vaiko priežiūrą ir globą											
		Sukurti ir nuolat palaikyti fizinę aplinką, užtikrinančią vaiko saugumą ir tausojančią sveikatą										
			Užtikrinti tinkamą ir subalansuotą vaikų mitybą									
				Rūpintis vaiko sveikatos saugojimu ir stiprinimu								
					Sudaryti sąlygas vaikui dažnai būti gryname ore							
						Plėtoti mokėjimus ir igūdžius mąstyti ir veikti						
							Ugdyti intelektualinius ir praktinius sugebėjimus, kūrybiškumą					
								Formuoti atitinkamus vaiko charakterio bruožus				
									Formuoti tinkamas vaikų pažūras ir įsitikinimus.			
										Visapusiškai ugdyti vaiką kaip asmenybę		
											Tikslingai organizuoti vaikų pažintinę ir praktinę veiklą	
												Ugdymą organizuoti atsižvelgiant į specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,60	0,060	0,015	0,055	0,19	0,170	0,178	0,074	0,029	0,080	0,145	0,179
Kriterijaus p reikšmė	0,286	0,004	0,791	0,326	0,737	0,02	0,001	0,190	0,611	0,158	0,010	0,001

8 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų papildomų ikimokyklinio ugdymo paslaugų, paskatinusių juos leisti savo vaiką į darželį vertinimų procentinis pasiskirstymas.

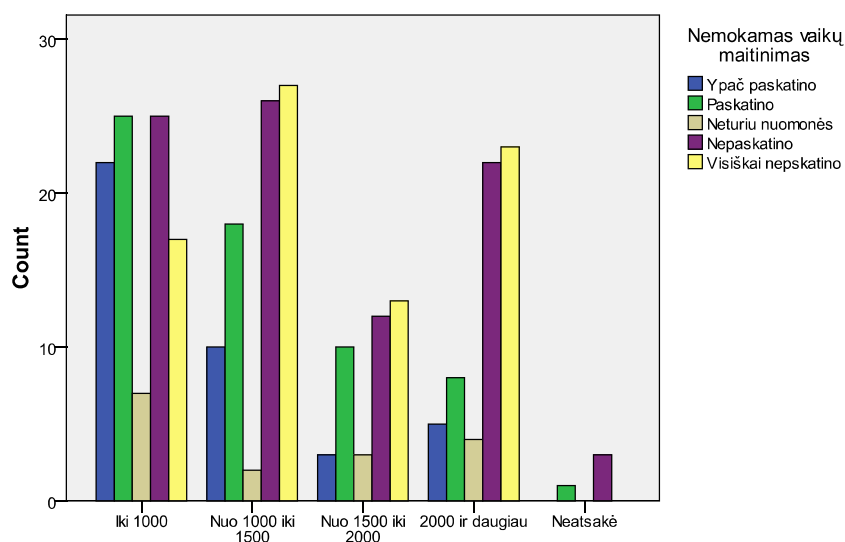
2 pav. Mieste gyvenančių tėvų papildomų ikimokyklinio ugdymo paslaugų, paskatinusių juos leisti savo vaiką į darželį vertinimų procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų požiūrio į papildomas paslaugas, paskatinusias leisti vaikus į darželį, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Nemokamas vaikų maitinimas	Vaikų pavėžėjimas į įstaigą	Teikiama labdara šeimai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Šeimai įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama	Būreliai vaikams	Užsiėmimai tėvams
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,04	-0,026	0,016	0,099	0,204	0,078
Kriterijaus p reikšmė	0,856	0,661	0,785	0,094	0,001	0,188

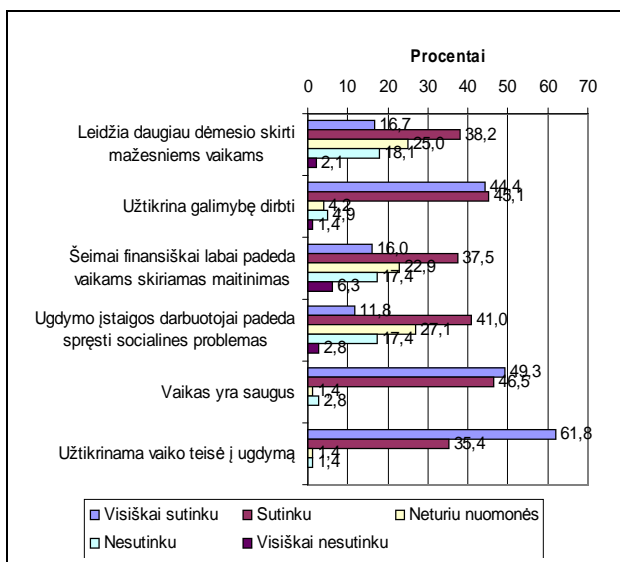
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų požiūrio į papildomas paslaugas, paskatinusias leisti vaikus į darželį, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Nemokamas vaikų maitinimas	Vaikų pavėžėjimas į įstaigą	Teikiama labdara šeimai ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	Šeimai įstaigoje teikiama socialinė, psichologinė ir kt. parama	Būreliai vaikams	Užsėmimai tėvams
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,261	0,185	0,172	0,212	-0,048	0,038
Kriterijaus p reikšmė	0,000	0,001	0,002	0,000	0,394	0,500

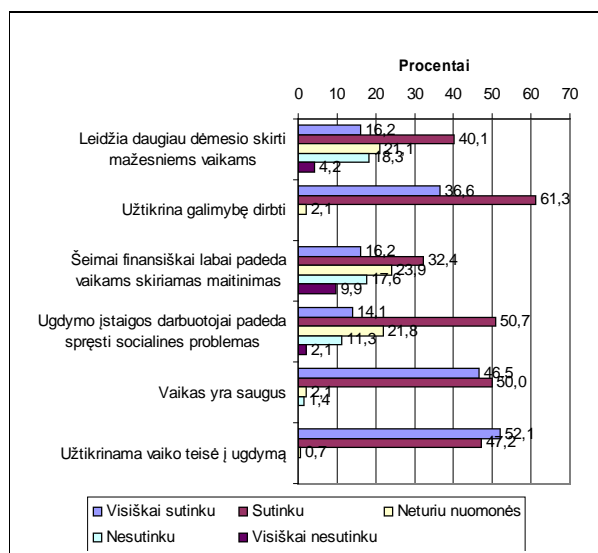

3 pav. Nemokamo vaikų maitinimo, paskatinusio tėvus leisti vaikus į darželį pasiskirstymas pagal šeimos pajamas.

9 PRIEDAS

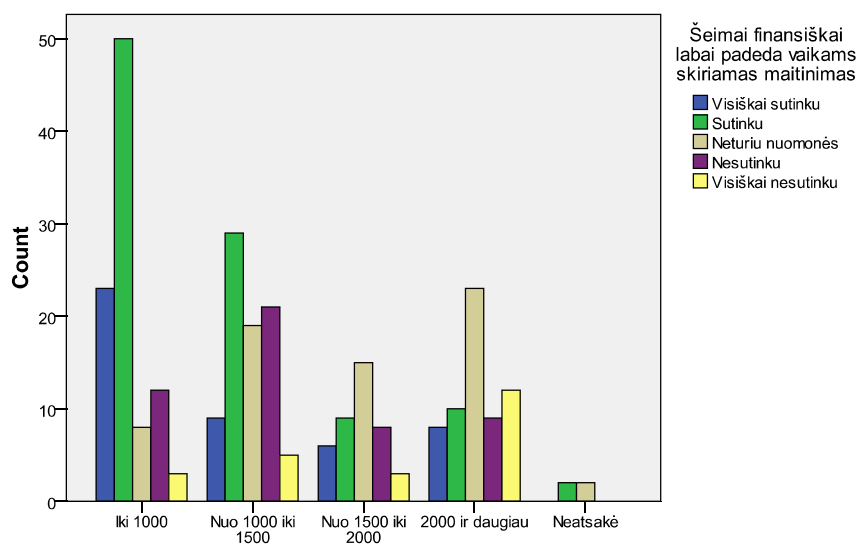
1 pav. Rajone gyvenančių tėvų poveikio šeimai vertinimų procentinis pasiskirstymas.

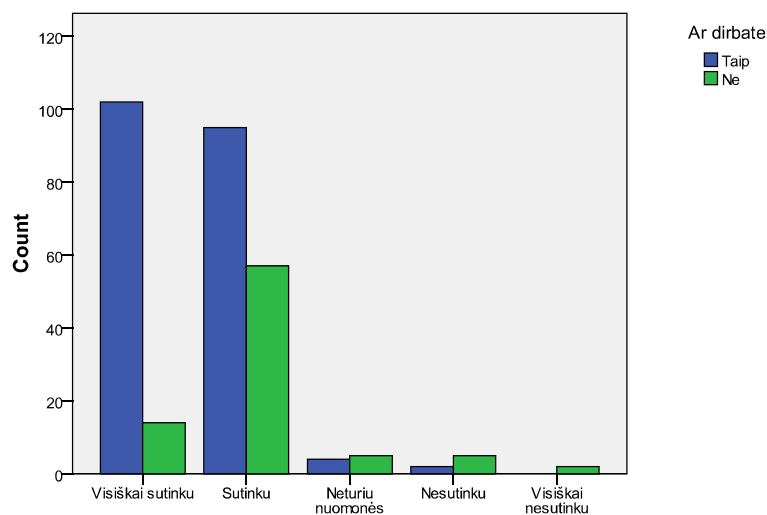
2 pav. Mieste gyvenančių tėvų poveikio šeimai vertinimų procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų vertinimų poveikio šeimai, vaikui pardėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Leidžia daugiau dėmesio skirti mažesniems vaikams	Užtikrina galimybę dirbti	Šeimai finansiškai labai padeda vaikams skiriamas maitinimas	Ugdymo įstaigos darbuotojai padeda spręsti socialines problemas	Vaikas yra saugus	Užtikrinama vaiko teisė į ugdymą
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,007	-0,022	-0,047	0,115	-0,023	-0,087
Kriterijaus p reikšmė	0,905	0,709	0,430	0,052	0,698	0,144

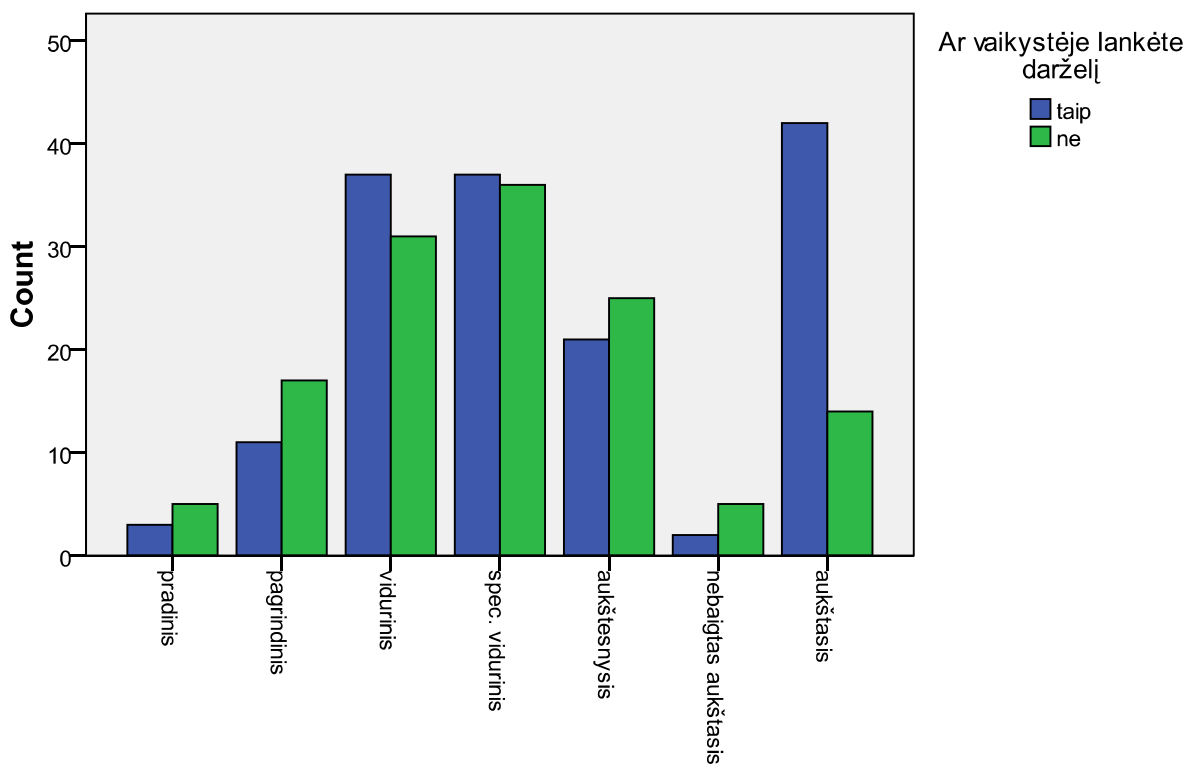
3 pav. Tėvų finansinės paramos šeimai skiriant nemokamą maitinimą vaikui vertinimas pagal vidutines pajamas vienam šeimos nariui.

4 pav. Tėvų galimybės dirbti užtikrinimo vertinimas pagal jų užimtumą.

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų vertinimų poveikio šeimai, vaikui pardėjus lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	vaikams Leidžia daugiau dėmesio skirti mažesniems vaikams	Užtikrina galimybę dirbti	Šeimai finansiškai labai padeda vaikams skiriamas maitinimas	Ugdymo įstaigos darbuotojai padeda spręsti socialines problemas	Vaikas yra saugus	Užtikrinama vaiko teisė į ugdymą
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,121	0,197	0,226	0,250	0,134	0,158
Kriterijaus p reikšmė	0,032	0,000	0,000	0,000	0,017	0,005

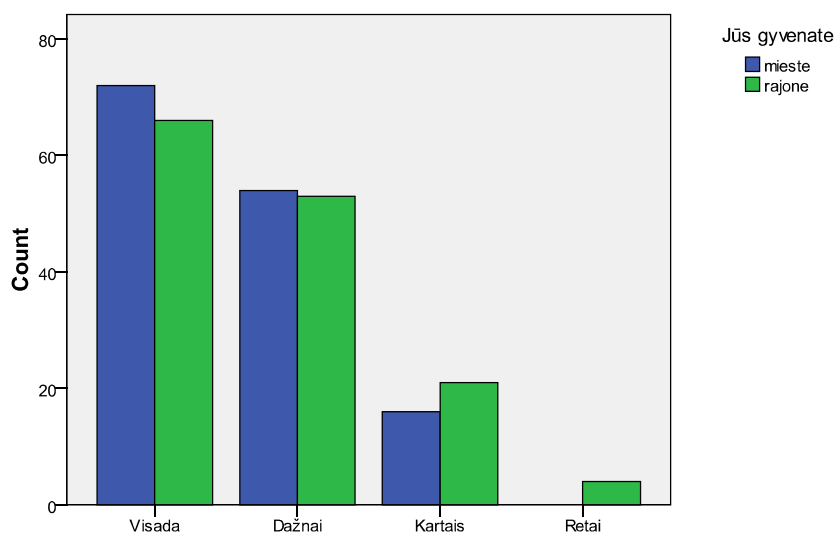
5 pav. Vaikystėje darželį lankiusiųjų ir nelankiusiųjų tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą.

3 lentelė. Vaikystėje darželį lankiusiųjų ir nelankiusiųjų tėvų išsilavinimo analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,143
Kriterijaus p reikšmė	0,015

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų, vertinant jų domėjimąsi vaiko praleista diena darželyje, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

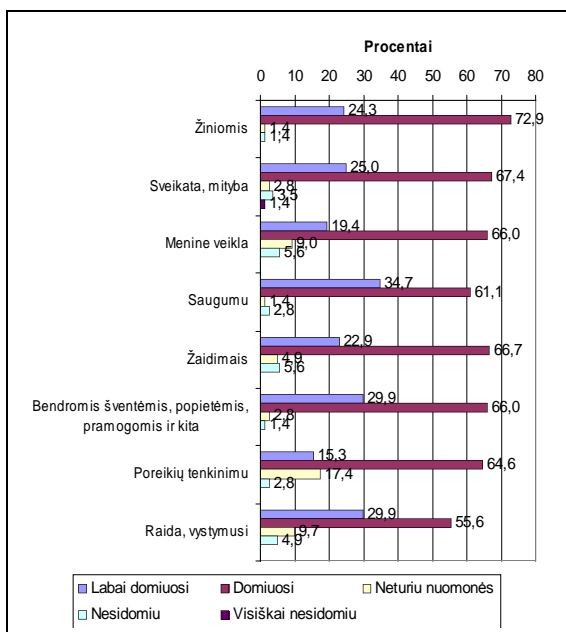
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,072
Kriterijaus p reikšmė	0,222

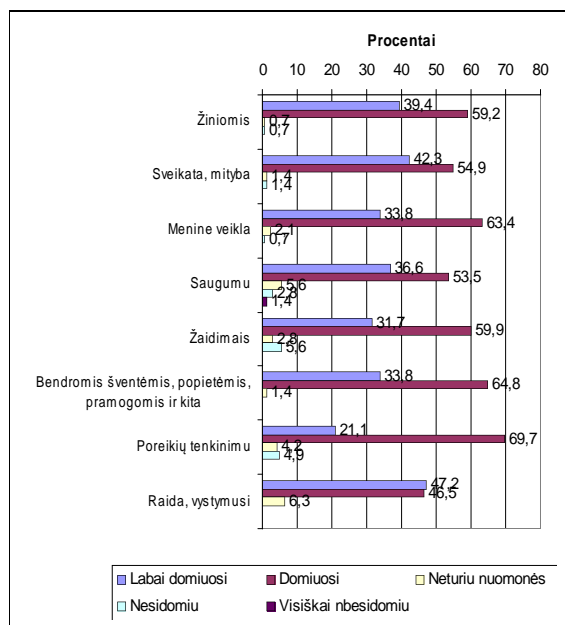
1 pav. Tėvų, pagal gyvenamąją vietą, domėjimasis vaiko praleista diena darželyje.

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų atsakymų, vertinant tėvų domėjimąsi vaiko praleista diena darželyje, analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,201
Kriterijaus p reikšmė	0,000

1 pav. Ikimokyklinio ugdymo sritys, kuriomis labiausiai domisi rajone gyvenantys tėvai.

2 pav. Ikimokyklinio ugdymo sritys, kuriomis labiausiai domisi mieste gyvenantys tėvai.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų labiausiai dominančių ikimokyklinio ugdymo sričių vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Žinios	Sveikata, mityba	Menine veikla	Saugumu	Žaidimais	Bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir kita	Poreikių tenkinimu	Raida, vystymusi
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,165	0,198	0,224	-0,018	0,094	0,060	0,138	0,201
Kriterijaus p reikšmė	0,005	0,001	0,000	0,759	0,112	0,313	0,020	0,001

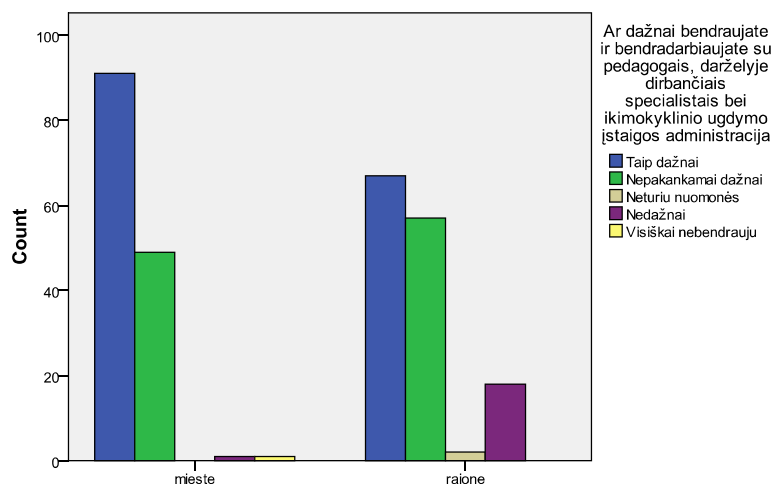
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų labiausiai tėvus dominančių ikimokyklinio ugdymo sričių vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Žiniomis	Sveikata, mityba	Menine veikla	Saugumu	Žaidimais	kitas	Bendromis šventėmis, popietėmis, pramogomis ir	Poreikių tenkinimu	Raida, vystymusi
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,63	0,168	-0,032	0,200	-0,141	0,040	0,016	-0,206	
Kriterijaus p reikšmė	0,263	0,003	0,705	0,000	0,012	0,473	0,774	0,000	

12 PRIEDAS

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų į klausimą, kaip dažnai bendrauja su ikimokyklinio ugdymo įstaigos dirbančiais pedagogais specialistais bei administracija, atsakymų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,213
Kriterijaus p reikšmė	0,000

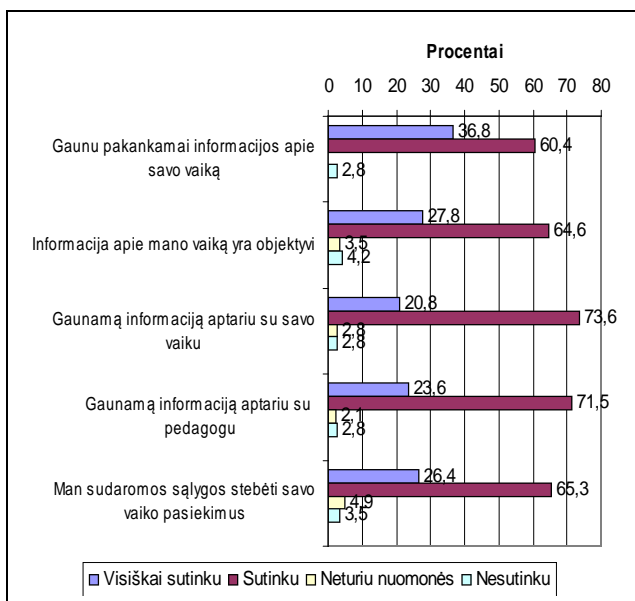

1 pav. Tėvų pagal gyvenamąją vietą atsakymų į klausimą, kaip dažnai tėvai bendrauja su ikimokyklinio ugdymo įstaigos dirbančiais pedagogais specialistais bei administracija, pasiskirstymas.

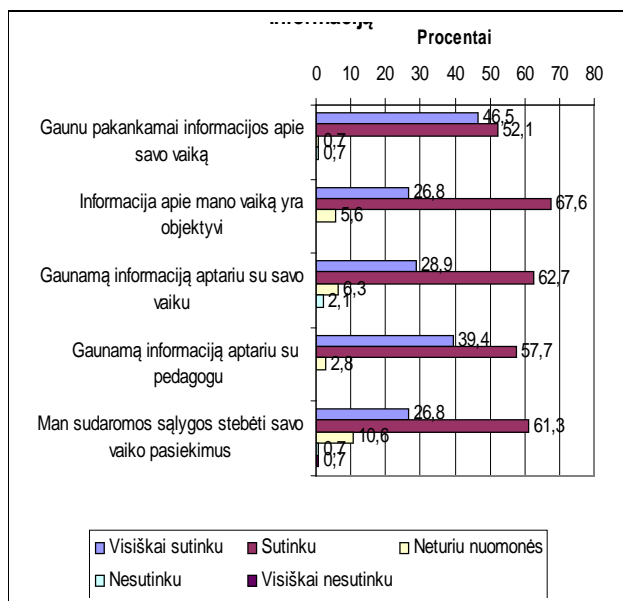
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų atsakymų į klausimą, kaip dažnai tėvai bendrauja su ikimokyklinio ugdymo įstaigos dirbančiais pedagogais specialistais bei administracija, atsakymų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,005
Kriterijaus p reikšmė	0,000

13 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų gaunamos informacijos vertinimų procentinis pasiskirstymas.

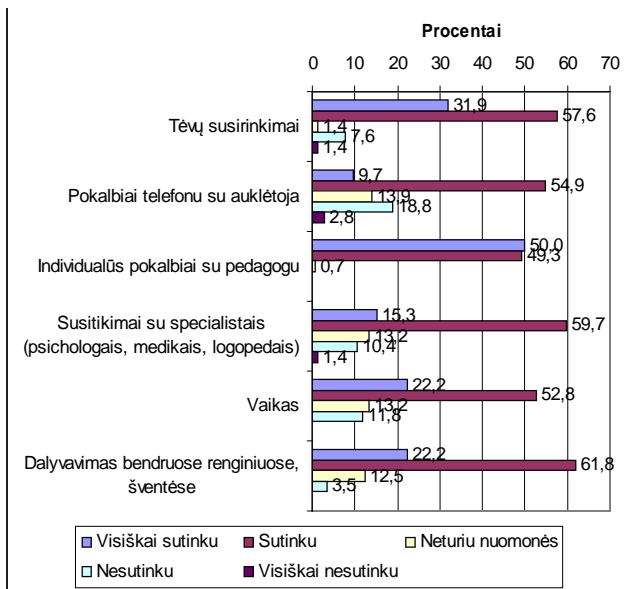
2 pav. Mieste gyvenančių tėvų gaunamos informacijos vertinimų procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų gaunamos informacijos vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

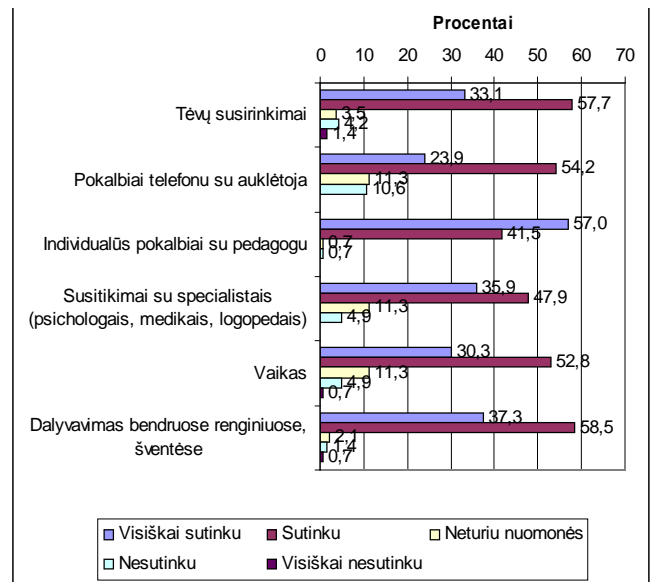
	Gaunu pakankamai informacijos apie savo vaiką	Informacija apie mano vaiką yra objektyvi	Gaunamą informaciją aptariu su savo vaiku	Gaunamą informaciją aptariu su pedagogu	Man sudaromos sąlygos stebėti savo vaiko pasiekimus
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,103	0,008	0,057	0,173	-0,021
Kriterijaus p reikšmė	0,082	0,896	0,333	0,003	0,724

2 lentelė. Gaunamos informacijos tėvų ir pedagogų vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Gaunu pakankamai informacijos apie savo vaiką	Informacija apie mano vaiką yra objektyvi	Gaunamą informaciją aptariu su savo vaiku	Gaunamą informaciją aptariu su pedagogu	Tėvams sudaromos sąlygos stebėti savo vaiko pasiekimus
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,002	0,053	-0,342	-0,066	0,134
Kriterijaus p reikšmė	0,971	0,351	0,000	0,243	0,017

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų nuomonės apie informatyviausią šaltinį gaunant žinių apie savo vaiką, procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų nuomonės apie informatyviausią šaltinį gaunant žinių apie savo vaiką, procentinis pasiskirstymas.

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų nuomonių apie informatyviausią šaltinį gaunant žinių apie savo vaiką, vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

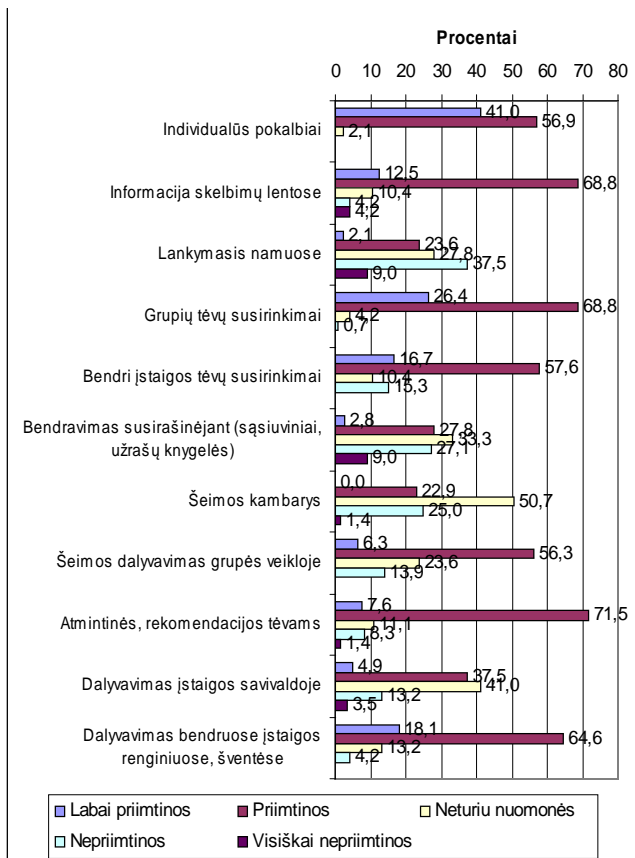
	Tėvų susirinkimai	Pokalbiai telefonu su auklėtoja	Individualūs pokalbiai su pedagogu	Susitikimai su specialistais	Vaikas	Dalyvavimas bendruose renginiuose
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,021	0,216	0,066	0,226	0,122	0,215
Kriterijaus p reikšmė	0,730	0,000	0,265	0,000	0,039	0,000

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų nuomonių apie informatyviausią šaltinį gaunant žinių apie vaiką, vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

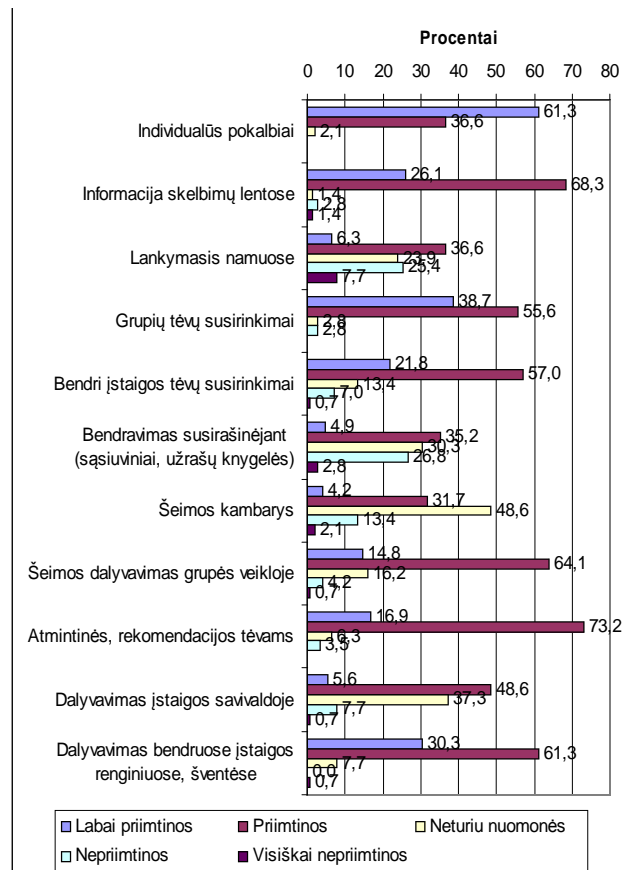
	Tėvų susirinkimai	Pokalbiai telefonu su auklėtoja	Individualūs pokalbiai su pedagogu	Susitikimai su specialistais	Vaikas	Dalyvavimas bendruose renginiuose

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,048	0,055	0,157	0,180	-0,149	0,080
Kriterijaus p reikšmė	0,397	0,329	0,005	0,001	0,008	0,154

15 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenantiems tėvams priimtinių bendradarbiavimo formų vertinimų procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenantiems tėvams priimtinių bendradarbiavimo formų vertinimų procentinis pasiskirstymas.

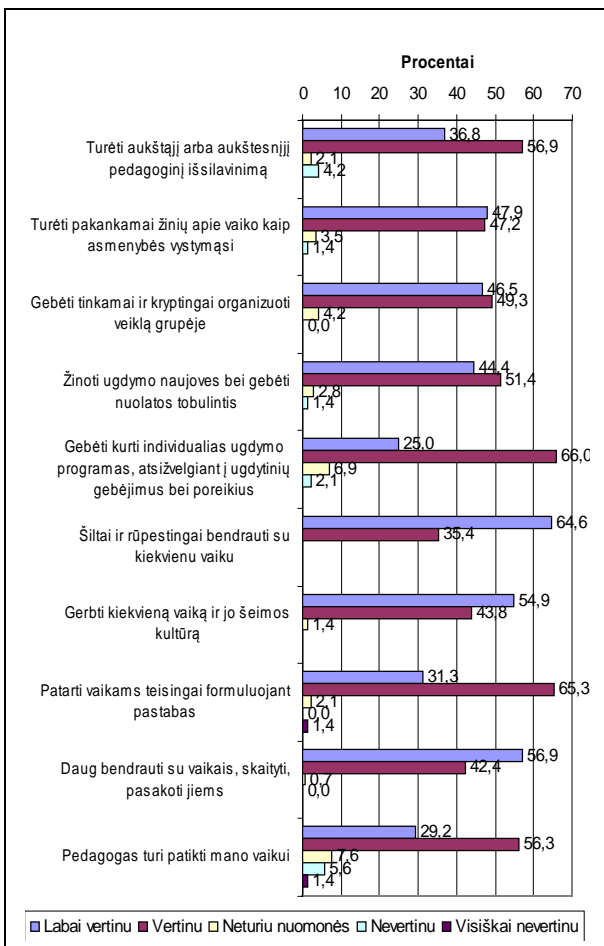
1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenantiems tėvams priimtinių bendradarbiavimo formų vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Individualūs pokalbiai	Informacija skelbimų lentose	Lankymasis namuose	Grupių tėvų susirinkimai	Bendri įstaigos tėvų susirinkimai	Bendravimas susirašinėjant	Šeimos kambarys	Šeimos dalyvavimas grupės veikloje	Atmintinės, rekomendacijos tėvams	Dalyvavimas įstaigos savivaldoje	Šventėse Dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose,
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,19 7	0,2 35	0,17 4	0,1 13	0,08 5	0,11 5	0,17 5	0,21 4	0,19 5	0,13 6	0,17 8
Kriterijaus p reikšmė	0,00 1	0,0 00	0,00 3	0,0 57	0,15 2	0,05 2	0,00 3	0,00 0	0,00 1	0,02 1	0,00 3

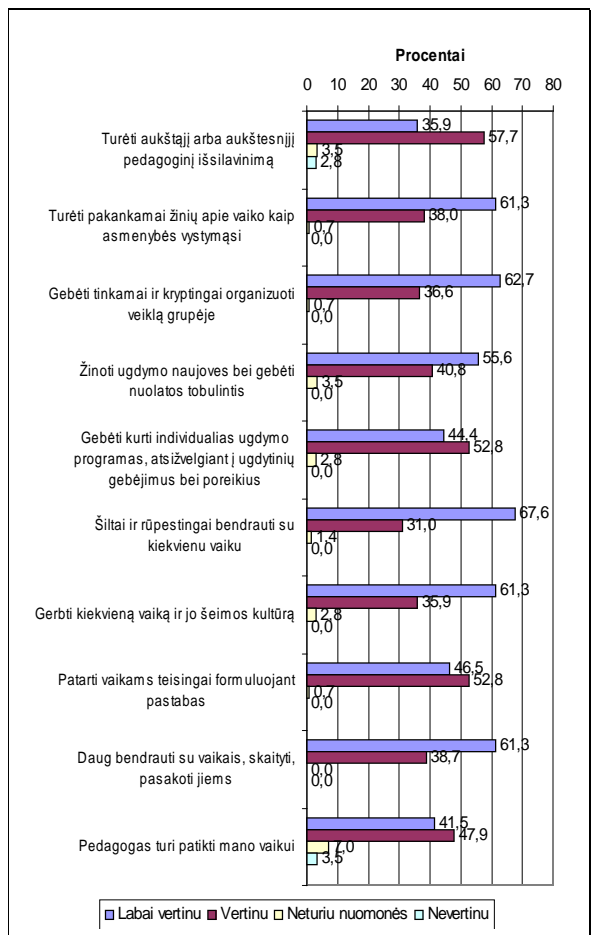
2 lentelė. Tėvų ir pedagogų priimtinių bei taikomų bendradarbiavimo formų vertinimų analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Individualūs pokalbiai	Informacija skelbimų lentose	Lankymasis namuose	Grupių tėvų susirinkimai	Bendri įstaigos tėvų susirinkimai	Bendravimas susirašinėjant	Šeimos kambarys	Šeimos dalyvavimas grupės veikloje	Atmintinės, rekomendacijos tėvams	Dalyvavimas įstaigos savivaldoje	Šventėse Dalyvavimas bendruose įstaigos renginiuose,
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,25 8	0,3 11	-0,16 7	0,2 30	0,21 2	-0,1 49	-0,3 72	0,12 6	0,14 2	0,12 2	0,17 3
Kriterijaus p reikšmė	0,00 0	0,0 00	0,00 3	0,0 00	0,00 0	0,00 8	0,00 0	0,02 5	0,04 2	0,03 0	0,00 2

16 PRIEDAS

1 pav. Rajone gyvenančių tėvų keliamų reikalavimų pedagogams procentinis pasiskirstymas.

2 pav. Mieste gyvenančių tėvų keliamų reikalavimų pedagogams procentinis pasiskirstymas.

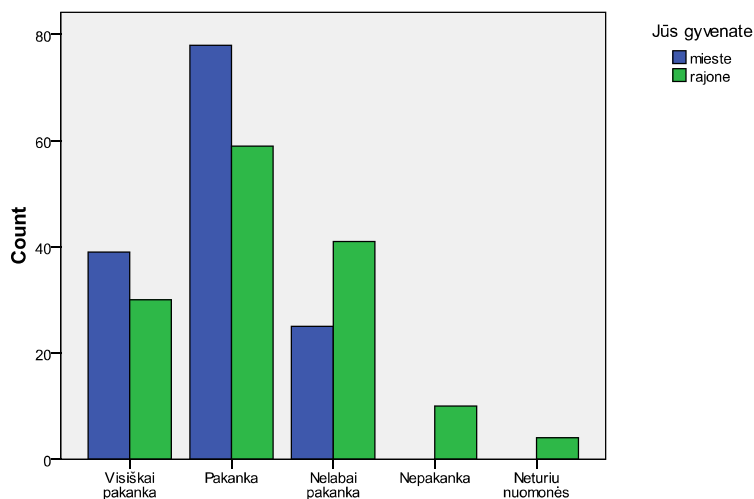
1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų keliamų reikalavimų pedagogams analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

	Turėti aukštąjį arba aukštesnįjį pedagoginį išsilavinimą									
	Turėti pakankamai žinių apie vaiko kaip asmenybės vystymąsi									
	Gebėti tinkamai ir kryptingai organizuoti veiklą grupėje									
	Žinoti ugdymo naujoves bei gebėti nuolatos tobulintis									
	poreikiusGebėti kurti individualias ugdymo programas, atsižvelgiant į ugdytinių gebėjimus bei									
	Šiltai ir rūpestingai bendrauti su kiekvienu vaiku									
	Gerbti kiekvieną vaiką ir jo šeimos kultūrą									
	Patarti vaikams teisingai formuluojant pastabas									
	Daug bendrauti su vaikais, skaityti, pasakoti jiems									
	Pedagogas turi patikti mano vaikui									
Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,008	0,148	0,172	0,109	0,224	0,027	0,057	0,168	0,047	0,131
Kriterijaus p reikšmė	0,894	0,012	0,003	0,065	0,000	0,654	0,336	0,004	0,432	0,026

17 PRIEDAS

1 lentelė. Rajone ir mieste gyvenančių tėvų atsakymų į klausimą, ar jiems pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	0,206
Kriterijaus p reikšmė	0,000

1 pav. Tėvų pagal gyvenamąją vietą atsakymų į klausimą ar jiems pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus, pasiskirstymas.

2 lentelė. Tėvų ir pedagogų atsakymų į klausimą, ar tėvams pakanka pedagoginių žinių auklėti savo vaikus analizė. H_0 hipotezė apie imčių lygybę atmetama, kai $p < 0,05$. Reikšmingi skirtumai paryškinti tamsintu šriftu.

Spirmeno koreliacijos koeficiento reikšmė	-0,309
Kriterijaus p reikšmė	0,000

